venlo

Jaarstukken 2017

Voorwoord

Voor u ligt de programmarekening 2017 van de gemeente Venlo.

Het is de weergave van een bestuurlijk onrustig jaar waarin onze organisatie, ondanks stevige financiële tegenwind en tegenslag, stevig heeft doorgewerkt aan de doelen van onze stad en van onze regio. Het was een ingewikkeld, een uitdagend jaar waarin we niet alleen fors moesten ingrijpen en bijsturen in het sociaal domein, maar ook gewoon moesten doorwerken aan de langetermijnontwikkeling van Venlo en aan de dagelijkse dienstverlening aan onze inwoners.

Onze winkel is altijd open geweest en vrijwel alle afgesproken opdrachten zijn uitgevoerd. De gemeente ligt er gewoon netjes bij, nieuwe bedrijven vonden hun weg naar onze gemeente en werkzoekende inwoners profiteerden daarvan. En ook hebben de financiële tekorten in het sociaal domein er niet geleid toe geleid dat inwoners geen zorg of ondersteuning konden krijgen.

In de samenvatting vindt u een beknopte situatieschets van onze organisatie en onze gemeente, verdieping vindt u in de afzonderlijke programmaverantwoording in het hoofdstuk daarna.

Wij wensen u veel leesplezier toe.

Inhoudsopgave

Voorwoord 1
Inhoudsopgave 2
1 Samenvatting 4
1.1 Beleid 4
1.2 Financieel 6
Jaarverslag 2017 20
2 Programmaverantwoording 21
2.1 Programma 1 Bestuur en Publieke Dienstverlening 21
2.2 Programma 2 Openbare Orde en Veiligheid 31
2.3 Programma 3 Participatie en Werkgelegenheid 36
2.4 Programma 4 Zorg en Welzijn 53
2.5 Programma 5 Onderwijs en Jeugd 67
2.6 Programma 6 Economie en Toerisme 77
2.7 Programma 7 Sport- en Cultuurbevordering 82
2.8 Programma 8 Ontwikkeling Centrumstad 91
2.9 Programma 9 Verkeer en Bereikbaarheid 97
2.10 Programma 10 Wonen en Leefomgeving 101
2.11 Programma 11 Beheer openbare ruimte 107
2.12 Programma 12 Algemene middelen 115
3 Paragrafen 121
3.1 Sociaal domein 121
3.2 Lokale heffingen 126
3.3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 138
3.4 Grondbeleid 146
3.5 Onderhoud kapitaalgoederen 152
3.6 Financiering 163
3.7 Bedrijfsvoering 175
3.8 Samenwerkingspartners 188
Jaarrekening 2017 192
4 Overzicht van baten en lasten en de toelichting 193
4.1 Baten en lasten in de jaarrekening per programma 193
4.2 Rechtmatigheid begrotingsafwijkingen 217

4.3 Overzicht incidentele baten en lasten per programma en structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves ... 223
4.4 Centrale toelichting kapitaallasten ... 225
4.5 EMU-saldo ... 227
4.6 Informatie Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector ... 229
5 Balans en toelichting ... 230
5.1 Balans ... 230
5.2 Toelichting op de balans per 31 december 2017 ... 232
5.3 Activa ... 236
5.4 Passiva ... 246
5.5 Toelichting op de balanspost onderhanden werk en grondvoorraad van het Grondbedrijf ... 254
5.6 Kort investeringsoverzicht ... 258
Bijlagen ... 260
Bijlage I Samenvattende tabellen resultaat 2017 per programma ... 261
Bijlage II Reserves en voorzieningen ... 264
Bijlage III Investeringskredieten ... 270
Bijlage IV Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SiSa-bijlage) ... 278
Bijlage V Gewaarborgde geldleningen ... 284
Bijlage VI Overzicht langlopende geldleningen ... 285
Bijlage VII Staat van vaste activa ... 287
Bijlage VIII Grondexploitaties ... 289
Bijlage IX Samenwerkingspartners ... 291
Bijlage X Toelichting risico's ... 300
Bijlage XI Conversietabel taakvelden - programma's ... 322
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant ... 326

1 Samenvatting

1.1 Beleid

Deze beknopte beleidssamenvatting heeft tot doel u, met een paar grote passen, inzage te geven in de belangrijkste of meest opvallende ontwikkelingen van het afgelopen jaar.

Belangrijk voor logistieke hotspot Venlo is uiteraard de economische ontwikkeling. Deze liet na de voorzichtige groeicijfers in 2016, in 2017 een robuust herstel zien met cijfers rond de 3% en een stevig door dalende werkloosheid. Die daling leidde afgelopen jaar voor het eerst weer sinds jaren tot een (lichte) afname van het bijstandsbestand. Een deel van de daling werd afgelopen jaar echter nog gedempt door de instroom van ex-ww-gerechtigden en statushouders. Het afgelopen jaar hebben wij hier, met het Aanvalsplan Arbeidsmarkt, gezamenlijk extra aandacht aan geschonken en middelen voor vrij gemaakt. We hopen u hiervan in 2018 de eerste resultaten te kunnen laten zien.

Succesvol was ook de verkoop van het gemeentelijk parkeerbedrijf aan Q-Park, waarmee we niet alleen met een eenmalige boekwinst ons eigen vermogen konden versterken, maar waarmee we daarnaast ook konden bijdragen aan de verdere versteviging van de positie van deze voor ons belangrijke lokale partner. Volledigheidhalve wordt opgemerkt dat deze transactie financieel tot uitdrukking komt in de jaarstukken 2018.

De, met deze verkoop gerealiseerde, versterking van ons eigen vermogen alleen bleek afgelopen najaar niet voldoende om de opgelopen verliezen als gevolg van de tekorten op te vangen. Daarom hebben wij u, na vaststelling van de begroting 2018, afgelopen december (1e begrotingswijziging 2018) een aanvullend pakket aan maatregelen voorgelegd om tot een in 2019 sluitend financieel meerjarenperspectief te komen. Daarbij hebben we bescheiden gas terug genomen op de ambities ten aanzien van het inlopen op achterstallig onderhoud en C2C.

Belangrijk was ook het binnenhalen van toezeggingen van het rijk en de provincie over €31,5 miljoen aan cofinanciering ten behoeve van de ondertunneling van de Vierpaardjes. In februari ondertekenden staatssecretaris Dijksma en wethouder Teeuwen daartoe een overeenkomst, waarna ook de provincie Limburg formeel toezegde aan dit project financieel bij te dragen. Daarmee lijkt er na jaren van lobby eindelijk spreekwoordelijk licht aan het einde van de tunnel. De verwachting is dat deze in 2025 gereed zal zijn.

Naast deze gunstige ontwikkelingen was 2017 ook een lastig politiek en bestuurlijk jaar. Forse tekorten in het sociaal domein en de bestuurlijke onrust die als gevolg daarvan ontstond kenmerkten het voorjaar. De twee inhoudelijke verantwoordelijk wethouders stapten op, gevolgd door het vertrek van de gemeentesecretaris. Niet alleen binnen uw raad, maar ook binnen de Venlose gemeenschap was veel discussie over de vermeende oorzaken van het tekort, de schuldvraag en de mogelijke oplossingen. Uiteindelijk leidde het debat in uw raad en een door u aangenomen motie tot het aantrekken van een interim-manager en een opdracht om de balans in het sociaal domein te herstellen. Daaraan is in de tweede helft van afgelopen jaar stevig doorgewerkt en dit heeft geleid tot een in 2020 sluitend financieel perspectief. Wij hebben u daarover -zoals afgesproken- periodiek geïnformeerd.

De demografische ontwikkeling van Venlo laat inmiddels een vertrouwd beeld zien. In 2017 nam onze bevolking opnieuw (licht) toe, met 169 naar 101.228 inwoners, zonder -zoals in het verleden- eenmalige effecten. De verwachting is dat dit aantal zich de komende jaren zal stabiliseren op dit niveau. Hoe deze bevolkingsgroei tot stand is gekomen hebben we op dit moment nog niet aan kunnen geven. In 2016 zagen we enerzijds een oplopend sterftecijfer bij een toenemend aantal buitenlandse migranten. Het is -zoals eerder aangegeven- uiteraard nog niet duidelijk hoe het saldo van deze twee ontwikkelingen zich de komende jaren precies zal ontwikkelen, maar de demografische druk blijft de komende jaren naar verwachting onverminderd groot.

Het afgelopen jaar haalde Venlo door een dodelijk schietincident in Blerick het landelijke nieuws. Een vervelend incident dat veel emoties en gevoelens van onmacht heeft losgemaakt bij hen die dit direct aangingen en wijkbewoners. En hoewel Venlo over het algemeen genomen een relatief veilige gemeente is kunnen wij ons voorstellen dat dit incident gevolgen zal hebben op het veiligheidsgevoel onder onze inwoners. In 2018 nemen wij dit opnieuw mee in stadspeiling.

In maart waren er Tweede Kamerverkiezingen en na de langste formatie uit de Nederlandse geschiedenis (225 dagen) ontstond daaruit het kabinet Rutte 3. "Vertrouwen in de Toekomst" was de titel van het regeerakkoord. Over de inhoud daarvan hebben wij u geïnformeerd bij de begrotingsbehandeling afgelopen jaar.

1.2 Financieel

Financiële positie

In de strategische visie Venlo 2030 zijn de ambities geformuleerd van de gemeente Venlo. Voor het realiseren van de maatschappelijke opgave van de stad op de lange termijn speelt de financiële positie een belangrijke rol. De financiële positie is geen doel op zich en moet altijd bezien worden in het licht van de totale maatschappelijke opgave van de stad. Het te bereiken maatschappelijke rendement en de bijdrage aan de inhoudelijke beleidsdoelstellingen zijn hierbij van evident belang. De financiële positie is ondersteunend aan het afwegingsproces en moet het bestuur helpen verantwoorde keuzes te kunnen maken voor de (middel)lange termijn. Afwegingen waarbij de beantwoording van de 3W - vragen: wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Wat mag het kosten? afgezet worden ten opzichte van de impact op de financiële positie.

De door uw raad vastgestelde strategische doelstelling luidt:

'het hebben van een duurzaam gezonde financiële huishouding'

De beoordeling van de financiële positie vindt plaats op basis van deze strategische en de van daaruit vastgestelde tactische doelstellingen.

Schematisch ziet dit er als volgt uit:

De tactische doelstellingen zijn elk voorzien van één of meerdere kengetallen. In de productenraming zijn de tactische doelstellingen met de specifieke kengetallen terug te vinden. Daarnaast worden deze kengetallen, inclusief analyse en beoordeling, uitgebreid toegelicht in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing en in de paragraaf financiering.

Sluitende begroting - financieel resultaat:

Op 20 december 2017 is zowel de Financiële Rapportage (FinRap) als de 1e begrotingswijziging 2018 - 2021 door uw raad vastgesteld. In de FinRap 2017 werd op basis van de prognoses een negatief resultaat verwacht van € 17,8 miljoen. Het daadwerkelijke resultaat van de jaarrekening bedraagt, ten opzichte van de (gewijzigde) begroting, € 23,7 miljoen negatief en is hiermee € 5,8 miljoen nadeliger ten opzichte van de FinRap. Het resultaat is het resultaat na bestemming, rekening houdende met de verrekeningen met de reserves binnen de met uw gemeenteraad gemaakte afspraken zoals de verrekeningen met de algemene grondreserve.

Van het resultaat is volgens de huidige inzichten een bedrag van € 1,1 miljoen structureel nadelig. Ten tijde van het opmaken van de jaarrekening vindt nog een analyse plaats van de mogelijke structurele effecten van het aanvullend tekort binnen het sociaal domein van € 5,3 miljoen ten opzichte van de prognose in de FinRap. Zodra inzichtelijk is wat deze structurele effecten zijn, wordt u hierover geïnformeerd. De structureel nadelige effecten zijn nog niet verwerkt in de meerjarenbegroting 2018 - 2021. Voor wat betreft dit structureel nadeel worden bijsturingsmaatregelen geformuleerd en zijn onderdeel van de Voortgangsrapportage 2018 en Begroting 2019 - 2022.

Budgettair kader sociaal domein

Onderdeel van het resultaat is het resultaat budgettair kader sociaal Domein en bedraagt € 24,9 miljoen negatief. Het resultaat is daarmee in financiële zin € € 5,3 miljoen nadeliger dan de bij de FinRap voorzien (€ 19,6 miljoen negatief). Hierbij is destijds opgemerkt dat het nog steeds ging om een prognose, in de periodieke rapportages aan de raad is gemeld dat er een opwaartse druk zichtbaar was ten opzichte van de afgegeven prognoses.

Bij de behandeling van de FinRap en de eerste begrotingswijziging 2018 - 2021 op 20 december 2017 bent u uitgebreid geïnformeerd voor wat betreft de verslechterende prognosecijfers 2017-2021.

Gelijktijdig zijn er op 20 december 2017 besluiten genomen waarbij door bijsturing en keuzes tot bijstelling van de tekorten kan worden gekomen, zodanig dat er sprake kan zijn van een dalend verloop van de tekorten in 2018 en 2019 en financieel evenwicht per 1 januari 2020. Met een juiste en stringente uitvoering van het vastgestelde beleid en de uitvoering van aanvullende maatregelen zullen de bezuinigingen gerealiseerd moeten worden. Maatregelen die niet alleen in financiële zin maar ook maatschappelijk impact zullen hebben.

Uw raad wordt periodiek bijgepraat middels een separate monitoring door de programmamanager sociaal domein a.i. voor wat betreft de inhoudelijke en financiële resultaten budgettair kader Sociaal domein.

Voldoende weerstandscapaciteit

De doelstelling is het beschikbaar hebben van voldoende middelen (weerstandscapaciteit) voor het opvangen van geïdentificeerde risico's, waarbij de risicobereidheid is: *''Venlo wil geen risicomijdende gemeente zijn. Risico's dienen inzichtelijk gemaakt en genomen te worden. Dit houdt in, het voeren van een risicomanagement waarbij ook naar de dekking wordt gekeken en waarin alle soorten risico's worden weergegeven''.*

De integrale ratio weerstandsvermogen bedraagt op basis van de direct beschikbare middelen 0,01 en bevindt zich hiermee substantieel onder de streefnorm van 1,0. Dit betekent dat er in verhouding vrijwel geen middelen voorhanden zijn om de gekwantificeerde risico's af te dekken.

De uitkomst is lager dan de primitieve begroting 2017 (0,91) en in lijn met de verwachting bij de FinRap 2017 (-0,01). De samenstelling ten opzichte van de FinRap is wel gewijzigd. De volgende wijzigingen hebben zich voorgedaan ten opzichte van de FinRaP: een negatievere ontwikkeling voor wat betreft het jaarrekeningresultaat van € 5,9 miljoen negatief, een positievere ontwikkeling van de algemene grondreserve van € 3,4 miljoen voordelig en een mindere afname van de overige bestemmingsreserves van € 2,5 miljoen voordelig. Aan de andere kant is het risicoprofiel toegenomen met per saldo € 2,2 miljoen nadelig.

Bij de behandeling van de begroting 2018 - 2021 heeft u besloten de algemene reserve te versterken door een herstructurering binnen het eigen vermogen. Wij hebben hierbij (gedeeltelijk) de reserves met een inkomensfunctie (afschrijvingsreserves) laten vrijvallen ten gunste van de algemene reserve tot een bedrag van € 30,4 miljoen.

Op 15 februari 2018 zijn de parkeergarages verkocht met een incidenteel positief verkoopresultaat van per saldo € 9,2 miljoen voordelig. Overeenkomstig de besluitvorming wordt dit bedrag toegevoegd aan de algemene reserve. Op basis van deze maatregelen begeeft de ratio weerstandsvermogen 2018 zich, op basis van de eerste begrotingswijziging 2018, rond de 0,86.

Er zal strak gestuurd moeten worden op het verminderen van de gekwantificeerde risico's en/of de omvang van de weerstandscapaciteit om de ratio

weerstandsvermogen niet verder te laten verslechteren en zo mogelijk te verbeteren.

De solvabiliteitsratio (9%) is lager dan bij de primitieve begroting verwacht werd (15%), in lijn met de verwachting bij de FinRap (9%) en bevindt zich ruim onder de door u vastgestelde streefwaarde van ≥ 20%. Tevens bevindt de solvabiliteitsratio zich ruim onder het gemiddelde van gemeentes grootte 100.000 - 300.000 inwoners (in 2016 bedroeg de solvabiliteitsratio gemiddeld 28% voor de steden met 100.000 - 300.000 inwoners en gemiddeld 35% voor Nederland als totaal). Versterking van het weerstandsvermogen blijft een noodzakelijk en belangrijk aandachtspunt.

Als aanvullende maatregel voor versterking van het vermogen heeft u op 20 december 2017 (Raadsbesluit 2017-80) besloten dat alle éénmalige en structurele (voordelen) overschotten bestemd worden ter versterking van enerzijds het weerstandsvermogen (minimaal ≥ 1,0) en anderzijds ter versterking van de solvabiliteitsratio (streefwaarde ≥ 20%).

Wendbare begroting

Bij deze doelstelling gaat het om de bepaling of de begroting voldoende wendbaar is om tijdig te kunnen anticiperen op nieuwe ontwikkelingen. Het kapitaallastenplafond is in 2017 structureel niet overschreden.

De structurele exploitatieruimte is voor 2017 substantieel negatief en bedraagt -5,3%. Deze ratio ligt daarmee substantieel onder hetgeen bij de begroting werd verwacht (+0,3%) en ligt onder hetgeen bij de FinRap werd verwacht (-3,8%). De ratio ligt substantieel onder de streefwaarde van >=0% die uw raad heeft vastgesteld. Dit betekent dat op basis van deze jaarrekening, zonder bijsturingsmaatregelen, onze structurele lasten niet gedekt worden door structurele baten, hetgeen onze financiële positie substantieel verslechterd.

Dit wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door het resultaat budgettair kader Sociaal Domein en is, zonder (bij)sturingsmaatregelen, structureel van aard. Zoals aangegeven bij de doelstelling 'sluitende begroting' zijn er bij de eerste begrotingswijziging 2018 - 2021 besluiten genomen die moeten leiden een positief begrotingssaldo in 2019 en evenwicht in het sociaal domein vanaf 2020.

Voor wat betreft het structureel nadeel van deze jaarrekening (volgens de huidige inzichten € 1,1 miljoen exclusief uitkomsten analyse aanvullend tekort sociaal domein ten opzichte van FinRap) worden bijsturingsmaatregelen geformuleerd en/of worden deze betrokken bij de integrale afweging van de Voortgangsrapportage 2018 en Begroting 2019 - 2022.

Acceptabele schuld

De doelstelling is dat de schuldpositie van de gemeente Venlo zich op een acceptabel niveau bevindt. De schuldquotes (84% en 75%) bevinden zich in 2017 ruim binnen de door u vastgestelde streefwaarden (resp. ≤ 130% en ≤ 100%)en zijn lager dan op basis van de FinRap verwacht werd (resp. 91% en 82%).

De solvabiliteitsratio (9%) is lager dan bij de begroting verwacht werd (15%) en licht hoger dan verwacht bij de FinRap (9%) maar bevindt zich ruim onder de door u vastgestelde streefwaarde van ≥ 20%, zie hierbij de eerder gegeven toelichting.

De schuld per inwoner is relatief hoog ten opzichte van landelijke gemiddelden. De netto schuld per inwoner bedraagt in 2016 voor Venlo € 2.634. Het landelijk gemiddelde bedraagt € 1.903 en het gemiddelde voor de gemeentegrootte 100.000 -300.000 inwoners € 2.475 (Uit: www.waarstaatjegemeente.nl).

Conclusie financiële positie

De ontstane problematiek binnen voornamelijk het sociaal domein heeft een forse impact op de totale financiële positie. Voor de periode 2016 - 2018 wordt alleen al voor wat betreft de (voorziene) tekorten bijna € 45 miljoen ingeteerd op ons vermogen, specifiek de algemene reserves.

Op 20 december 2017 bij de eerste begrotingswijziging zijn er besluiten genomen waarbij door bijsturing en keuzes tot bijstelling van de structurele tekorten binnen het sociaal domein kan worden gekomen, zodanig dat er sprake kan zijn van een dalend verloop van de tekorten in 2018 en 2019 en financieel evenwicht in 2020. Daarnaast zijn er maatregelen geformuleerd om, voor wat betreft het totaal van de gemeentelijke begroting, in financieel evenwicht te komen in 2019.

Met een juiste en stringente uitvoering van het vastgestelde beleid en de uitvoering van aanvullende maatregelen zullen de bezuinigingen gerealiseerd moeten worden. Maatregelen met enerzijds impact in financiële zin maar ook in maatschappelijke zin. Een strakke monitoring en rapportage op de realisatie van de opgaven is noodzakelijk zodat (tijdig) bijsturen mogelijk wordt gemaakt.

De financiële positie is zorgelijk en complex. Het voeren van een stringent begrotingsbeleid en strakke budgetdiscipline is randvoorwaardelijk om binnen de financiële kaders te blijven. Daarnaast is het belangrijk dat de 'aanslag' op het vermogen weer substantieel wordt aangevuld. Formulering van maatregelen die leiden tot aanvullende begrotingsoverschotten die toegevoegd worden aan het (eigen)vermogen, met andere woorden 'sparen'. Belangrijk is ook dat nadrukkelijk uitvoering gegeven wordt aan het op 20 december 2017 genomen raadsbesluit

(Raadsbesluit 2017-80): alle éénmalige en structurele (voordelen) overschotten worden bestemd ter versterking van enerzijds het weerstandsvermogen (minimaal ≥ 1,0) en anderzijds ter versterking van de solvabiliteitsratio (streefwaarde ≥ 20%).

Op basis van de door uw raad vastgestelde 'spelregels' is het belangrijk dat uw raad, ons college en het ambtelijk apparaat tijdig anticiperen op (niet voorziene) financiële implicaties door het tijdig en concreet bijsturen en door het treffen van (beleidsinhoudelijke) maatregelen. Het tijdig rapporteren van ons college aan uw raad voor wat betreft de inhoudelijke en financiële resultaten is hierbij van essentieel belang. Hiervan zijn wij ons terdege bewust en hebben hierin de noodzakelijke maatregelen getroffen en hebben hierover afspraken gemaakt met uw raad.

Voor wat betreft de exploitatie en de balansprognoses 2017 - 2021 zijn steeds de prognose scenario's als uitgangspunt genomen van zowel de VoRaP en FinRap 2017 als de begroting 2018 - 2021 inclusief de 1e begrotingswijziging.

Voor meer informatie en de structurele vertaling voor de financiële problematiek zoals bekend was bij de FinRap 2017 en begroting 2018-2021 wordt verwezen naar raadsbesluit 2017-80 '1e wijziging Programmabegroting 2018 - 2021' en raadsbesluit 2017 - 83 'Financiële rapportage (FinRap) 2017'.

Toezicht provincie Limburg

Er is sprake van een positief besluit van de provincie Limburg voor wat betreft het door de provincie te hanteren toezichtregime 2018. Dit is echter geen vanzelfsprekendheid voor de toekomst. De Provincie is van mening dat de financiële positie van Venlo zorgelijk en complex is en dat zij zich grote zorgen maakt voor wat betreft de ontwikkelingen in het sociaal domein en dat Venlo voor grote inhoudelijke en financiële uitdagingen staat. Uitdagingen waarbij een stringent begrotingsbeleid, strakke budgetdiscipline en versterking van het vermogen noodzakelijke en belangrijke randvoorwaarden zijn. Een nadrukkelijke bevestiging van de boodschap die ook in de begroting(swijziging) 2018-2021 is opgenomen en een oproep om deze ook concreet uit te voeren.

Tabel 1: Financieel resultaat 2017

bedragen x €1.000

	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	%	Verschil
Baten	374.273	384.031	103%	9.758
Lasten	378.011	410.167	109%	-32.156
Totaal saldo baten en lasten	**-3.738**	**-26.136**	**699%**	**-22.398**
Onttrekkingen aan reserves (baten)	16.699	18.083	108%	1.384
Toevoegingen aan reserves (lasten)	12.961	15.603	120%	-2.643
Totaal saldo verrekeningen met reserves	**3.738**	**2.480**	**66%**	**-1.259**
Totaal resultaat		**-23.656**		**-23.656**

Navolgend wordt het resultaat toegelicht.

Exploitatieoverzicht

Tabel 2: Financieel resultaat 2017 per programma (incl. verrekeningen met reserves)

bedragen x €1.000

	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	%	Verschil
Programma 01 Bestuur & Publieke dienstverl.	-3.802	-4.037	106%	-234
Programma 02 Openbare orde en Veiligheid	-8.933	-8.802	99%	130
Programma 03 Participatie & werkgelegenheid	-32.738	-33.759	103%	-1.021
Programma 04 Zorg en Welzijn	-115.028	-137.746	120%	-22.718
Programma 05 Onderwijs en Jeugd	-11.099	-11.223	101%	-123
Programma 06 Economie en Toerisme	-4.122	-5.404	131%	-1.282
Programma 07 Sport- en Cultuurbevordering	-5.792	-6.044	104%	-252
Programma 08 Ontwikkeling Centrumstad	-13.473	-13.551	101%	-78
Programma 09 Verkeer en Bereikbaarheid	420	826	196%	406
Programma 10 Wonen en Leefomgeving	-6.570	-6.317	96%	253
Programma 11 Beheer openbare ruimte	-13.696	-12.911	94%	784
Programma 12 Algemene Middelen	214.832	215.312	100%	480
Totaal resultaat		**-23.656**		**-23.656**

Over de programma's zijn een aantal verschillen te zien. Met name de programma's "Participatie & werkgelegenheid", "Zorg en Welzijn" en "Economie en Toerisme" vallen op met een verschil groter dan € 1 miljoen.

Voor een inhoudelijke toelichting op de programma's wordt verwezen naar hoofdstukken "2 Programmaverantwoording" en "4.1 Overzicht van baten en lasten en de toelichting".

Toelichting voorlopig rekeningresultaat

Navolgende tabel geeft het resultaat 2017 weer.

Bedragen x € 1.000

	FinRap / RV 2017-80	JRK 2017	Verschil
1. Reguliere baten en lasten (excl. budgettair kader Sociaal Domein)	1.266	879	-387
2. Budgettair kader Sociaal Domein	-19.601	-24.882	-5.281
3. Personeelsbegroting, ILB en organisatieontwikkeling	495	347	-148
Resultaat bestemming 2017	**-17.841**	**-23.656**	**-5.816**

Navolgend worden de onderdelen nader toegelicht.

Ad 1. Reguliere baten en lasten (excl. budgettair kader Sociaal Domein)

Tabel: Afwijkingen t.o.v. begroting groter dan € 250.000

bedragen maal € 1.000

	FinRap	JRK 2017	Verschil	Structureel JRK 2017
Gemeentefonds	1.900	2.228	328	-
Toeristenbelasting	430	474	44	130
Post onvoorzien		434	434	-
Parkeren		428	428	-
Armoedebeleid	400	373	-27	-
BUIG budget	-600	286	886	-
Passend woningaanbod		-275	-275	-
Binnensport	-50	-312	-262	-168
Onroerende zaakbelasting	-150	-340	-190	-150
Dotatie voorziening voormalig personeel		-491	-491	-
Besparingsverliezen	-540	-532	8	-
Campus Vastgoed Greenport Venlo C.V. en BV Campus Vastgoed Greenport Venlo	-120	-1.451	-1.331	-
Overige afwijkingen < € 250.000	-4	57	61	-
Totaal	1.266	879	-387	-1.096

Gemeentefonds

De uitkeringen uit het gemeentefonds zijn doorgerekend op basis van de mei-, september- en decembercirculaire van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het voordeel bedraagt per saldo € 2,2 miljoen. Het voordeel wordt grotendeels veroorzaakt door:

- € 1,9 miljoen voordelig als gevolg van een hoger accres. Accres is de koppeling van de uitkeringen aan de hoogte van de rijksuitgaven, het zogenaamde "Samen de trap op en samen de trap af" met het Rijk;
- € 0,3 miljoen als gevolg van wijzigingen in hoeveelheden op maatstaven en compensatie van kosten voor verhoogde asielinstroom.

Toeristenbelasting

Na afloop van het 2e kwartaal 2017 is het definitieve aantal overnachtingen over 2016 door BsGW gerapporteerd. Hieruit blijkt dat het aantal werkelijke overnachtingen in 2016 fors hoger was dan geraamd. Dit resultaat is overeenkomstig de prognoses van de FinRap. Van het totale voordeel ad € 474.000 is een meeropbrengst van € 130.000 als structureel aan te merken.

Post onvoorzien

De post onvoorzien maakt onderdeel uit van de weerstandscapaciteit en bedraagt bij de primitieve begroting € 0,5 miljoen. Hiervan is middels een begrotingswijziging € 0,1 miljoen ingezet in 2017 voor aanschaf van drie veiligheidscamera's (cameratoezicht) en vooronderzoek gemeenteraad naar Q4. Hierdoor resteert op de post onvoorzien een bedrag van € 0,4 miljoen. Deze € 0,4 miljoen maakt onderdeel uit van de weerstandscapaciteit in voorliggende jaarstukken 2017.

Parkeren

De parkeergarages, de parkeerterreinen en het straatparkeren leverden meer inkomsten op dan begroot. Dit komt door:

- Meer bezoekers in het laatste kwartaal en een beter draaiende Roermondsepoort is het eindresultaat € 75.000 hoger dan begroot;
- Ook is er € 0,4 miljoen meer aan parkeergelden uit straatparkeren opgehaald. Hiervan was via het raadsvoorstel 2017-80 "1e wijziging Programmabegroting 2018-2021" reeds € 0,3 miljoen aan uw Raad gemeld;
- Er is voor € 70.000 minder aan naheffingsaanslagen opgelegd dan begroot.
- Er zijn minder kosten gemaakt door het later openen van het Arsenaalplein. Ook kon als gevolg van de sluiting de parkeergarages Arsenaal en Roermondsepoort het eigen personeel efficiënter worden ingezet waardoor we sommige diensten niet hoefden in te kopen.

Armoedebeleid

In de prognose van de FinRap 2017 was een voordeel van € 0,4 miljoen voorzien. Uiteindelijk is er meer uitgegeven waardoor de bijdrage lager is. De reden hiervoor is dat de kosten bijzondere bijstand jaarlijks oplopen doordat er steeds meer mensen onder bewindvoering komen te staan. De kantonrechter beslist of er een bewind wordt toegekend. In veel gevallen worden de kosten voor bewind via de bijzondere bijstand vergoed (afhankelijk van de financiële situatie van de onder bewindgestelde). De vergoeding voor bewindvoeringskosten zijn een grote post binnen het armoedebeleid.

BUIG

Het resultaat ten opzichte van de FinRap 2017 wordt met name door twee componenten veroorzaakt: € 0,6 miljoen voorschot / kasschuif als gevolg van de verhoogde asielinstroom en ca. € 0,3 miljoen daling bijstandsvolume als gevolg van economische groei en door meer aanmeldingen van vacatures bij het werkgeverspunt.

Passend woningaanbod

In 2012 is gebruik gemaakt van de zogenaamde afkoopmethodiek voor het verstrekken van de starterslening. Niet de gemeente, maar SVn (Stimuleringsfonds Volkshuisvesting) droeg toen zorg voor financiering van de startersleningen. De gemeente betaalde alleen een premie van 30% van elke lening aan SVn. Met de beschikbare middelen konden daardoor drie keer zoveel leningen verstrekt worden dan met de reguliere methode. Er is echter, naar nu blijkt, geen rekening gehouden met het feit dat betaalde premies niet terugvloeien naar de gemeenterekening van SVn. Betaalde premies zijn immers geen leningen. Hierdoor dient er alsnog voor een bedrag van ca. € 0,3 miljoen aan betaalde premies uit het verleden als verlies ten laste van de jaarrekening 2017 te worden gebracht. Na 2012 is overigens weer gebruik gemaakt van de reguliere methodiek en vloeien middelen wel weer terug naar de gemeenterekening.

Binnensport

De belangrijkste oorzaak van het tekort is een wijziging van het tariefstelsel in verband met de fiscale wijzigingen (BTW). Dit levert is een structureel tekort aan inkomsten op van ca. € 0,2 miljoen op binnensportaccommodaties. Daarnaast is er een overschrijding van ca. € 0,1 miljoen door uitbesteding van werkzaamheden om openstelling van het zwembad mogelijk te houden.

Onroerende zaakbelasting

Bij het opmaken van de jaarrekening 2016 (€ 0,15 miljoen nadelig) en 2017 (€ 0,2 miljoen nadelig) zijn nog enkele grote bezwaren inzake de WOZ - waarde afgewikkeld en is de zogenaamde woondelenvrijstelling afgewikkeld (de overheveling van panden van zorginstellingen van niet - woningen naar woningen). Het structurele effect bedraagt € 0,15 miljoen. In de FinRap is een prognose afgegeven van € 0,15 miljoen nadelig zijnde het nadeel dat betrekking had op 2016.

Voorziening voormalig personeel

In 2017 is een voorziening ad € 0,5 miljoen getroffen voor toekomstige verplichtingen richting voormalig personeel. Hoewel deze verplichtingen in de komende jaren worden geëffectueerd zijn wij op grond van de

verslaggevingsvoorschriften genoodzaakt deze voorziening bij jaarrekening 2017 te treffen.

Besparingsverliezen

Dit product stelposten bestaat o.a. uit diverse bezuinigingstaakstellingen. In de FinRap is al aangegeven dat deze bezuinigingstaakstellingen niet gehaald zullen worden. Toen is een prognose van - € 540.000 aangegeven.

Het niet realiseren van bezuinigingstaakstellingen van € 0,53 miljoen. Zoals vermeld bij de prognoses in de VoRap en FinRap zijn de volgende bezuinigingstaakstellingen niet gerealiseerd:

- taakstelling inkoop € 0,12 miljoen nadelig;
- taakstelling deregulering / minder toezicht / bureaucratie € 0,25 miljoen nadelig;
- taakstelling subsidiebeheer € 0,16 miljoen nadelig.

Bij de integrale afweging van de Voortgangsrapportage 2018 en Begroting 2019 - 2022 worden de besparingsverliezen betrokken.

Ontwikkelbedrijf Greenport BV , Campus CV en Campus BV

Het nadeel van per saldo € 1,5 miljoen negatief wordt op hoofdlijnen veroorzaakt door de volgende componenten:

- De negatieve resultaten van de concept-jaarrekeningen van de Campus Vastgoed Greenport Venlo C.V. en BV Campus Vastgoed Greenport Venlo vergen een afwaardering van ons aandeel van in totaal € 1,1 miljoen. Het negatieve resultaat van de CV is het gevolg van een afwaardering van de Innovatoren (stelselwijziging in de waardebepaling) en het negatieve resultaat van de BV is mede het gevolg van de afwaardering van de onrendabele investering in de Villa Flora om de exporuimte geschikt te maken voor onderzoeksfaciliteiten. De prognose over 2018 en verder van de CV is positiever omdat recent bekend is geworden dat de Innovatoren volledig en langjarig verhuurd is.
- De dividenduitkering van de Campus Greenport Venlo en het Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo B.V. zal naar verwachting in juni 2018 bij de vaststelling van de jaarrekening 2017 worden uitgekeerd en moet verslaggeving technisch worden verantwoord in 2018 in plaats van 2017. Dit betekent een éénmalig verlies van € 0,4 miljoen in 2017.
- In de FinRap is eerder gemeld dat vanuit Campus Greenport BV geen dividend zal worden uitgekeerd omdat een verlies wordt verzien.

- De positieve resultaten van het Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo in 2017 kunnen pas worden ingerekend aan het einde van de looptijd van de grondexploitaties.

Overige afwijkingen <€ 250.000

Dit betreft het totaal van alle overige afwijkingen < € 250.000, zowel vóór- als nadelig. De grotere componenten in deze post zijn: een voordeel als gevolg van vrijval voorziening uit de pensioenen wethouders (€ 0,2 miljoen), een voordeel als gevolg van incidenteel lagere verplichting omgevingswet (€ 0,2 miljoen), nadeel werken voor de gemeente Venray (€ 0,2 miljoen), nadeel zorg- en veiligheidshuis (€ 0,2 miljoen),nadeel reisdocumenten (€ 0,2 miljoen), nadeel overige vergunningen Veiligheid Toezicht Handhaving (€ 0,2 miljoen) en nadeel Werken voor en nadeel ESF-verantwoording (€ 0,2 miljoen)

Ad 2. Budgettair kader Sociaal Domein

Voor een toelichting bij het budgettair kader Sociaal Domein verwijzen wij u naar de gelijknamige paragraaf (hoofdstuk 3.1). In paragraaf 3.1.3 treft u een analyse aan van het financieel resultaat 2017 met betrekking tot het Sociaal Domein.

Ad 3. Personeelsbegroting, ILB en organisatieontwikkeling

In het kader van gelijksoortige kostensoorten (personele lasten) worden de personeelsbegroting, organisatieontwikkeling en individueel loopbaanbudget net als in de FinRap 2017 gezamenlijk gepresenteerd.

Het resultaat op de personeelsbegroting (uitvoering van reguliere taken) bedraagt € 1 miljoen nadelig (prognose FinRap: € 0,8 miljoen nadelig). Deze € 1 miljoen is te verdelen in reguliere exploitatie (taken) en projecten. Het concernresultaat met betrekking tot de reguliere taken levert per saldo een voordelig resultaat van € 0,2 miljoen op, het resultaat op de projecten bedraagt € 1,2 miljoen nadelig.

De vrijval vanuit de reserve Individueel Loopbaan Budget (ILB) bedraagt ca. € 0,7 miljoen voordelig (prognose FinRap 2017: € 0,8 miljoen voordelig).

In het kader van inzet personele capaciteit in relatie tot het organisatieontwikkel-traject wordt een bedrag van € 0,6 miljoen middelen vanuit het budget organisatieontwikkeling toegerekend aan de personeelskostenbegroting (prognose FinRap: € 0,5 miljoen). Het betreft hier inzet van extra personele capaciteit en frictiekosten.

Het totaal te verwachten resultaat van personeelskostenbegroting, organisatieontwikkeling en ILB bedraagt derhalve€ 0,3 miljoen voordelig.

Samenvatting grondbedrijf

Zoals aangekondigd in de VoRap en FinRap zijn bij de herziening van de grondexploitaties Q4 en Venlo Centrum Zuid de gevolgen van de herprogrammering stedelijk centrum (raadsbesluit van 20 december 2017) financieel verwerkt. In totaliteit, dus inclusief alle andere ontwikkelingen in deze exploitaties levert dit een tekort op van circa € 4,0 miljoen. Dit is ten laste gebracht van de Algemene Grondreserve, waardoor deze met een lager saldo sluit dan afgelopen jaren. Bij de FinRaP werd voor wat betreft de herprogrammering het 'worst – case' scenario gepresenteerd van € 4,8 miljoen nadelig.

De Algemene Grondreserve bedraagt ultimo 2017 € 4,4 miljoen. Dat is lager dan bij de vorige jaarrekening, maar hoger dan de verwachting was ten tijde van de vaststelling van de begroting en Nota Grondbedrijf 2018. Incidentele grondverkopen (o.a. aan het Limburgs Landschap), verkoop van vastgoed (stadion de Koel) en vervallen verplichtingen leverden tegen het einde van het boekjaar nog € 1,9 miljoen op. Vervroegde winstneming was niet mogelijk.

De Voorziening Nadelige Exploitatieresultaten is gebaseerd op de contante waarden van de grondexploitaties met een nadelig saldo per 31 december 2017. Deze voorziening bedraagt € 37,4 miljoen.

Verder werden 6 nieuwe grondexploitaties gestart (zoals Teuniswijk en herontwikkeling Arsenaallocatie) en 3 afgesloten met per saldo een neutraal resultaat.

Voor een nadere toelichting verwijzen we naar de paragraaf en de bijlagen grondbedrijf in deze jaarrekening 2017.

Restantkredieten

Bij de behandeling van de begroting 2017-2020 heeft het college besloten een bestuursopdracht voor het doorlichten van de (restant)investeringskredieten met als eerste doel invulling te geven aan de taakstelling van € 250.000. Deze taakstelling is gerealiseerd en via de begroting 2018-2021 verwerkt. Daarnaast zijn er in dit onderzoek afspraken gemaakt voor wat betreft de restantkredieten t/m 2017.

De volgende criteria zijn hierbij gehanteerd:

a. Geen concrete verplichtingen opgevoerd in het financiële systeem;

b. De genoemde argumenten / analyse voor behoud van kredieten wijkt af van de benoemde argumenten bij bestuursopdracht;

c. De redenen voor het behouden van de kredieten niet/onvoldoende toegelicht worden waardoor ook niet duidelijk wordt of de te verwachten uitgaven passen binnen de doelstelling van de oorspronkelijke kredietvotering;

d. Afgelopen jaar (2017) zijn de uitgaven ten behoeve van deze kredieten beperkt gebleven.

Op basis hiervan kunnen de volgende kredieten worden afgesloten:

Hoofdproject	Jaar votering	Krediet	Realisatie	Restant krediet	Vrijval kapitaallasten 2018
90016 Huisvestingsprogramma 2009	2009	745.872	498.590	247.282	13.601
110008 Kassasysteem 2011	2011	50.000	30.095	19.905	2.588
140036 Klantgeleidingssysteem 2014	2014	40.000	22.484	17.516	4.029
140037 Burgerzaaksysteem	2014	300.000	57.336	242.664	55.813
150005 Audio visuele middelen 2015	2015	80.000	0	80.000	18.400
150008 Camera's binnenstad 2015	2015	35.000	109	34.891	8.025
150039 Huisvesting cameratoezicht	2015	120.000	98.509	21.491	2.794
90027 Automatis. parkeercontroleurs	2015	100.000	48.345	51.655	11.881
170016 Verv.invest.SLW-software 2017	2017	413.000	19.969	393.031	90.397
Totaal				**1.108.435**	**207.526**

De afgeronde kredieten in het jaar 2017 hebben een onderschrijding ten opzichte van het oorspronkelijk krediet van € 2,8 miljoen. De € 2,8 miljoen bestaat uit vrijval van € 1,1 miljoen krediet als gevolg van de bestuursopdracht en € 1,7 miljoen krediet in verband met reguliere afsluiting.

Op 31-12-2017 is het restantkrediet € 132,3 miljoen, waarvan € 117,7 miljoen van de lopende kredieten gereed zal komen in de jaren 2019 en verder.

Vergeleken met de stand van 31-12-2016 (€ 71,5 miljoen) zien we een stijging in de hoogte van de restantkredieten. Deze stijging wordt grotendeels veroorzaakt door de votering in 2017 van de kredieten Ondertunneling Vierpaardjes (€ 45 miljoen), Overdracht voormalig gebouw Raad van Arbeid (3 miljoen) en Verbetermaatregelen gebouw Museum van Bommel van Dam (6,8 miljoen).

Bij de begrotingsbehandeling 2018-2021 is een amendement vastgesteld, waarbij er een incidentele taakstelling op de kapitaallasten is vastgesteld van € 83.000 incidenteel in 2019.

De wijziging in kapitaallasten als gevolg van de totale krediet onderschrijding van € 2,8 miljoen wordt in de meerjarenbegroting en via de voortgangsrapportage 2018 verwerkt, waarbij ook verdere invulling wordt gegeven aan de incidentele taakstelling in 2019 op de kapitaallasten.

Jaarverslag 2017

2 Programmaverantwoording

2.1 Programma 1 Bestuur en Publieke Dienstverlening

2.1.1 Inleiding

In dit programma wordt aangegeven hoe het bestuur en de dienstverlening aan de burgers in 2017 heeft gefunctioneerd.

Voor het bestuur zijn de ambities uit coalitieprogramma leidend in het uitvoeren van de taken en het besluitvormingsproces. Het bestuur is verantwoordelijk voor de dienstverlening aan de burgers in Venlo en heeft daarnaast als bestuur van de centrumgemeente een bijzondere verantwoordelijkheid voor de regionale ontwikkelingen.

2.1.2 Wat hebben wij bereikt?

In 2017 is een vervolg gegeven aan ‘Buurt bestuurt’ en het verkennen van de mogelijkheden om inwoners meer zeggenschap te geven over hun eigen leefomgeving. In de gekozen oplossingen hebben zowel gemeente als bewoners een verantwoordelijkheid. Deze wijze van werken is voor iedereen een leerproces en dat gaat met vallen en opstaan.

In vervolg op eerdere besluitvorming én in vervolg op de motie die op 28 juni 2017 in de raad is aangenomen (topprioriteit voor integrale aanpak vergeten Blerickse wijken) zijn zowel intern als extern verdergaande stappen gezet in het wijkgericht werken. Er is volop geïnvesteerd in bestaande netwerken en er zijn nieuwe netwerken opgebouwd waarin met bewoners wordt gesproken over hun buurt en wijk. De methodiek Buurt Bestuurt wordt daarbij gehanteerd. De evaluatie van de pilots Buurt Bestuurt is in mei 2017 aan u voorgelegd (raadsinformatiebrief nr. 75). Via de raadsinformatiebrief van september 2017 (nr. 118) bent u geïnformeerd over de voortgang van de uitvoering van deze motie. Daarnaast wordt er ook op buurtniveau gesproken met bewoners die concrete zaken opgepakt willen zien. Vanuit bestaande budgetten zijn hiervoor middelen vrijgemaakt.

Daarnaast zijn de volgende activiteiten concreet opgepakt:

- In Blerick is door bewoners samen met de gemeente een nieuwe inrichting ontworpen en uitgevoerd op een pleintje, gelegen aan de Vliegenkampstraat (centrum).
- In Velden heeft een werkgroep van bewoners samen met gemeente en dorpsraad aan de Gruttostraat een speeltuin opnieuw ingericht, waarbij de werkgroep het budget van de gemeente heeft weten te verdubbelen door fondsenwerving.
- Buurtbussen in Venlo Zuid, Tegelen, Steyl, Belfeld, Boekend en Venlo Noord
- Hoeskamerproject in Steyl
- Realisering 't Superweike in Belfeld
- Afvalproject rondom zwerfafval in alle wijken en dorpen: gemeente faciliteert en financiert, vrijwilligers ruimen in de meeste wijken en anonieme gebieden zwerfafval op.
- In Arcen het nieuw aan te leggen speeltuin/speelpark op voormalige locatie basisschool aan de Boerenweg. Ook hier hebben dorpsraad en werkgroep voor additioneel geld gezorgd.
- Whatsapp buurtpreventiegroepen in vele straten, buurten en dorpen. Gemeente Venlo levert hierbij de borden via SAM-fonds.

Een belangrijke indicator binnen dit programma is het burgeroordeel over het gemeentebestuur. Dit is uitgedrukt als het percentage positieve antwoorden op de vraag "Hoeveel vertrouwen heeft u in de manier waarop uw gemeente wordt bestuurd?" (heel veel / veel) minus het percentage negatieve antwoorden (weinig / nauwelijks tot geen). Er is dus sprake van een saldo van positieve en negatieve oordelen. De vraag is gesteld in de stadspeiling.

De indicator is in 2015 voor het eerst gemeten. Toen had 27% (heel) veel vertrouwen tegenover 20% weinig tot geen vertrouwen. Saldo: +7. In het najaar

van 2017 had 14,5% (heel) veel vertrouwen tegenover 28,3% weinig tot geen vertrouwen. Saldo -14. Er lijkt in onze gemeente dus sprake van stevige afname van vertrouwen in het gemeentebestuur, ook ten opzichte andere Nederlandse gemeenten. In andere gemeenten immers waar dezelfde meting in beide jaren heeft plaatsgevonden is dit vertrouwenssaldo juist met gemiddeld 8 punten gestegen (uit: Waar Staat Je Gemeente).

Naar de oorzaken hiervoor hebben we geen onderzoek gedaan. Het gemeentebestuur heeft het afgelopen jaar uiteraard te maken gehad met een onverwacht groot tekort op de uitgeven voor jeugd en maatschappelijke ondersteuning en een onderzoek naar de gang van zaken in Q4. Twee collegeleden traden het afgelopen jaar als gevolg van de tekorten in het sociaal domein af. In de media is hier veel aandacht voor geweest en dit zal naar verwachting niet hebben bijgedragen aan een verbetering van deze indicator.

De afgelopen jaren hebben in het teken gestaan van de doorontwikkeling naar een organisatie die met een goed oog voor de belangrijkste opgaven met het gezicht naar de samenleving staat. Dichtbij onze inwoners, met een goed gevoel voor de balans tussen zelf doen en organiseren en overlaten aan de gemeenschap. Dat laatste, dat 'loslaten in vertrouwen', blijkend verrassend moeilijker dan vooraf gedacht. Taken die lang door ons werden uitgevoerd worden niet 'zomaar' door de gemeenschap overgenomen. Verwachtingen ten aanzien van de overheid zijn onverminderd groot, het vermogen als gemeenschap om zelf zaken te organiseren (echter nog) niet.

De gemeente zal haar meerwaarde moeten aantonen, haar 'vakmanschap' en organiserend vermogen moeten inzetten ten behoeve van een mooier, beter, welvarender Venlo. Beter aansluiten op initiatieven uit de gemeenschap zelf en gericht moeten werken aan de belangrijkste uitdagingen. Wij hebben daarom de organisatie opgedragen om programmatisch werken opnieuw in te voeren, gericht op die uitdagingen. Die uitdagingen echter zijn, na de vaststelling van de vigerende stadsvisie zeven jaar geleden, wellicht aan een bescheiden herijking toe. Hoofdopgaven zijn immers weliswaar veranderlijk, we verwachten echter niet dat hiermee een fundamentele koerswijziging nodig is. Opgaven zoals demografie, aantrekkingskracht en sociale ruggengraat zijn nog steeds actueel en behoeven, in onze ogen, wellicht een aanvulling zoals de onmiskenbare klimaat- en energieopgave.

In 2017 is de organisatie stevig gereorganiseerd en zijn alle medewerkers -gelet op hun 'vakmanschap' geplaatst in het team waarin dit het beste tot zijn recht komt. Ook hebben we voorbereidingen getroffen om het programmatisch werken in 2018 in te voeren.

Wat betreft de beoordeling van onze dienstverlening is sprake van een stabiel beeld. Onze inwoners gaven de gemeentelijke dienstverlening in 2017 een rapportcijfer van 6,5. Dat is onveranderd in vergelijking met 2015 en 2013. Het aantal klachten is licht toegenomen.

Indicator	JR 2016	JR 2017	2017	2018	2019	2020
Verhouding volume dienstverleningscontacten (waardevraag) t.o.v. volume contacten als gevolg van fouten in de organisatie (foutvraag)			49,00	53,00	57,00	60,00

Alle binnenkomende calls zijn te verdelen in vier categorieën: 1) beoogde dienstverleningsvragen, d.w.z. vragen naar datgene wat wij als gemeente willen leveren (waardevraag, 41% in 2015); 2) calls als gevolg van fouten of onduidelijkheden (25% in 2015); 3) doorverbinden (21%); en 4) afspraak maken (13%).De indicator geeft het percentage waardevraag. De beoogde stijging van 41% in 2015 naar 60% in 2020 is ambitieus. Deze stijging van de waardevraag kan uit alle drie de overige categorieën komen.In 2015 is dit als proef voor het eerst gemeten. Het is vooralsnog niet mogelijk gebleken om de informatie structureel te ontsluiten via het zaaksysteem zoals bedoeld was. Er zijn daarom geen realisatiecijfers vanaf 2016.

Indicator	JR 2016	JR 2017	2017	2018	2019	2020
Aantal (informele) klachten	401,00	426,00	410,00	410,00	410,00	410,00

Het aantal ingekomen klachten in 2017 was 426. Dat betekent een stijging ten opzichte van 2016 van 25 klachten. Met name tijdens de zomermaanden heeft er een piek aan klachten plaatsgevonden, als gevolg van langere wachttijden voor het maken van afspraken voor producten van Publiekszaken en langere wachttijden aan de balies. Naar aanleiding van de signalen voortkomend uit deze klachten, zijn er afhaalbalies gerealiseerd, waardoor de wachttijden sinds de herfst weer zijn afgenomen. Gezien het feit dat het aantal klachten in de laatste jaren weliswaar fluctueert, maar uiteindelijk toch een groei laat zien, is het reëel om voor de komende jaren het begrote aantal klachten aan te passen van 410 naar 420.

Indicator	JR 2016	JR 2017	2017	2018	2019	2020
Klanttevredenheid dienstverlening		6,50	7,00	7,20	7,20	7,20

Gemiddeld rapportcijfer van burgers op de vraag "Hoe waardeert u – over het algemeen – de dienstverlening van uw gemeente?" (1-10) in de stadspeiling. In 2017 is deze gemiddelde waardering onveranderd gebleven ten opzichte van de voorgaande metingen in 2015 en 2013.

2.1.3 Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De voornaamste inspanningen die in 2017 zijn geleverd benoemen we per thema zoals die waren opgenomen in de programmabegroting 2017-2020.

Goed vertegenwoordigen van belangen burgers en bedrijven

1. *Werkwijze gemeenteraad*

   De gemeenteraad heeft zich in 2017 ingespannen om laagdrempeligheid, toegankelijkheid en responsiviteit in evenwicht te brengen met de noodzakelijk geachte investeringen voor de lange termijn. De raad wil de agenda van de stad/gemeente beter laten aansluiten op de visie en de daaruit voortvloeiende acties waartoe in het stadhuis wordt besloten.

   Om dat voor elkaar te krijgen is geïnvesteerd in betere informatie, agendavorming en controle en het accentueren van de verbinding met inwoners, bedrijven en organisaties.

2. *Besturingsfilosofie*

   De besturingsfilosofie van de gemeente Venlo is opgebouwd langs de zeven pijlers van het duurzaamheidsconcept cradle to cradle:

   1. blijf innoveren;
   2. verbind plaats en context, verbind belangen;
   3. kringloop is onze kracht;
   4. geniet van mobiliteit;
   5. maak gebruik van aanwezige energie;
   6. creëer helderheid;
   7. ontwerp voor toekomstige generaties.

   Duurzaamheid en zorg voor je omgeving gaat immers verder dan bakstenen en gebouwen, het is een manier van denken en werken. De uitgangspunten van de besturingsfilosofie zijn verwerkt in diverse beleids- en visiedocumenten, in ons werving- en selectieproces, de inrichting van de organisatie. Kernbegrippen zijn ruimte geven aan innovaties en initiatieven en daar worden ingezet waar je het beste tot je recht komt (vakmanschap), maar ook het bevorderen van een aanspreekcultuur, verantwoordelijkheid nemen en sturing geven.

3. Public affairs en lobby

   In 2017 is er -in Regio Venlo-verband- een public affairs en lobbyplan opgesteld waarin wij onze belangrijkste lobbydossiers hebben opgenomen en ten aanzien hiervan onze strategie onderling afgestemd. Als centrumgemeente en opdrachtnemer voor deze regionale opgaven hebben wij het afgelopen jaar op Europees en op nationaal niveau

gezocht naar mogelijkheden voor cofinanciering of beleidsbeïnvloeding. Met het oog op de ondersteuning en lobby gericht op de nieuwe Europese programmaperiode hebben wij een aanbesteding gedaan, met als doel om onze kansen op succes zo groot mogelijk te maken. Succesvol was o.a. het binnenhalen van de rijks- en provinciale bijdrage voor de aanpak van de Vierpaardjes.

Beheren van en informeren over archiefbescheiden

Het Gemeentearchief heeft in 2017 invulling gegeven aan de drie traditionele hoofdactiviteiten: beheer, dienstverlening en acquisitie. Bijzondere aandacht was er voor het toezicht op de gemeentelijke archivering.

1. *Beheer*

Het project digitalisering van de bouwdossiers is in 2017 vrijwel geheel voltooid, evenals de verwerking van de aanvullingen op eerder overgebrachte overheidsarchieven (afwerking beide in 2018). De begeleiding van de externe digitalisering van het belangrijke archief de stadsrekeningen is voortgezet. Vrijwilligers hebben gewerkt aan de ontsluiting van particuliere archieven en collecties.

2. *Dienstverlening*

Het publiek is bediend via de studiezaal; informatieverstrekking vond plaats via mail, telefoon, post, website en social media. Een groot deel van de al eerder gedigitaliseerde akten van de Burgerlijke Stand kwam daadwerkelijk beschikbaar via de website. In samenwerking met het Stadtarchiv van partnerstad Krefeld en met financiële steun van de Euregio is een groot project in het kader van het Lutherjaar 1517-2017 uitgevoerd. De samenwerking met de Venlo Academie werd uitgebouwd. We zijn in 2017 voorbereidingen gestart voor publicaties in het kader van 675 jaar stad in 2018.

3. *Acquisitie*

De gemeentearchivaris neemt deel aan de Stuurgroep PRIO, waarin de verbetering van de (digitale) informatiehuishouding van de gemeente wordt bevorderd. Voorbereidingen zijn uitgevoerd voor de nieuwe rapportage over het horizontaal toezicht op de archivering. Ook hebben we geadviseerd over de digitalisering van de milieudossiers.

In 2017 zijn diverse aanvullingen op reeds aanwezige archieven en collecties verworven; een van de particuliere aanwinsten is het archief van de Stichting Passiespelen.

4. *Toezicht*

Op basis van de aanbevelingen in het rapport van de gemeentearchivaris betreffende het 'Horizontaal Toezicht op de overgebrachte en niet-overgebrachte archieven van de gemeente Venlo' en in de rapportage van Onderzoeksbureau KBenP, is gewerkt aan de verbetering van de kwaliteit van de archivering. In 2017 is daartoe het project PRIO (Project Informatiebeheer op Orde) ingericht en een projectmanager benoemd. De actualisering van de beleidskaders is één van prioritaire aandachtspunten. Alle bestaande beleidskaders zijn onderzocht op lacunes en voorstellen zijn gedaan tot aanpassing en verbetering. Als gevolg daarvan heeft de gemeenteraad de 'Archiefverordening gemeente Venlo 2017' goedgekeurd die in de plaats kwam van die uit 2010. Het college van Burgemeester en Wethouders heeft in aansluiting hierop het Besluit Informatiebeheer Gemeente Venlo 2017 vastgesteld, dat in plaats kwam van een dergelijk besluit uit 2010. In het Besluit Informatiebeheer 2017 zijn ook de taken en bevoegdheden van het 'Strategisch Informatieoverleg' (SIO) vastgelegd, zoals het Archiefbesluit dat sinds 2012 voorschrijft. Het SIO bewaakt de ketengerichte belangenafweging in de informatiehuishouding. Het college van B&W heeft de stuurgroep van het project PRIO tijdelijk aangewezen als 'Strategisch Informatieoverleg'. Wat betreft de actualisering van de beleidskaders voldoet de gemeente Venlo daarmee weer aan de bestaande wet- en regelgeving.

<u>Verzorgen van excellente dienstverlening aan burgers en bedrijven</u>

1. *Beheer Gemeentelijke Basisadministratie*

In 2017 heeft het Rijk de ontwikkeling van een landelijke Basisregistratie Personen (BRP) voortijdig beëindigd. Deze voorzag een modernisering van de BRP die plaats-onafhankelijke dienstverlening mogelijk moest gaan maken.

2. *Burgerlijke Stand*

Dienstverleningsproducten inzake de burgerlijke stand worden stapsgewijs in digitale processen gegoten. In 2017 is het mogelijk geworden huwelijksaangifte te doen via de gemeentelijke website.

3. *Naturalisaties*

Voor de gemeente Venlo hebben zich op het vlak van naturalisaties geen nieuwe beleidsontwikkelingen voorgedaan. Het aantal aanvragen voor

het Nederlanderschap is met 23% gestegen in 2017 ten opzichte van 2016.

4. *Persoonsdocumenten*

We hebben in 2017 een duidelijke toename gezien van het aantal aanvragen voor persoonsdocumenten die via de website (volledig digitaal) verlopen ten koste van het aantal persoonsdocumenten die aan de balie worden verstrekt.

5. *Beheer register niet-ingezetenen (RNI)*

Venlo is RNI-gemeente. Bij niet-ingezetenen gaat het om personen die een zodanige relatie met Nederlandse overheidsinstanties hebben dat registratie van hun basispersoonsgegevens van belang is voor een goede uitvoering van bepaalde overheidstaken. Zij kunnen in Venlo een burgerservicenummer aanvragen. In 2017 zijn bijna 19.000 inschrijvingen gerealiseerd, ongeveer 5.000 meer dan een jaar eerder.

6. *Reisdocumenten en rijbewijzen*

In 2017 zijn meer dan 33.000 reisdocumenten (paspoorten en identiteitskaarten) verstrekt, een stijging van 19%. Deze toename heeft, samen met onze RNI-taken, gezorgd voor een grotere drukte in de stadswinkel. Die is opgevangen door extra avondopenstellingen en het inrichten van afhaalbalies. De extra avondopenstellingen gelden tot maart 2019. Daarnaast hebben we in 2017 bijna 13.000 rijbewijzen uitgegeven.

7. *Verkiezingen*

In 2017 hebben we verkiezingen georganiseerd voor de Tweede Kamer. De opkomst in Venlo bedroeg 76,4%.

<u>Verzorgen van adequate informatievoorziening aan de burgers en bedrijven</u>

1. *Post*

In 2017 hebben we de inkomende post voor circa 90% digitaal verwerkt. De resterende 10% betreft vrijwel uitsluitend post die niet digitaal verwerkt hoeft te worden, zoals reclame.

We hebben in 2017 een toename gezien van de hoeveelheid binnengekomen elektronische post via het gemeentelijke mailadres info@venlo.nl.

2. *Telefonie*

Het callcenter heeft in 2017 meer dan 103.000 telefoontjes beantwoord. De kwaliteit van onze telefonische dienstverlening staat al enige jaren onder druk. We zijn er in 2017 onvoldoende in geslaagd de telefonische bereikbaarheid te verbeteren. Gebleken is dat investeringen noodzakelijk zijn om de gewenste verbeterslag te kunnen maken. In de meerjarenbegroting 2018 zijn daarvoor inmiddels maatregelen opgenomen.

3. *Centrale balie*

De centrale balie is (en was in 2017) altijd open, wanneer het stadskantoor open is voor burgers. Er is daarom altijd minimaal één gastheer/-dame aanwezig en één persoon van beveiliging. Dit om de dienstverlening te kunnen aanbieden die we hebben afgesproken.

De gastvrouw/-heer is het aanspreekpunt voor burgers en zorgt ook voor de ontvangst en door-geleiding van bezoekers voor zowel bestuur als ambtenaren.

4. *Webdiensten*

Met de introductie van de nieuwe website, het centraliseren en professionaliseren van het beheer is in 2015 een stevige basis gelegd voor betere online dienstverlening. In 2017 is hierop verder gebouwd. Diverse klantreizen zijn verbeterd en oude formulieren zijn omgezet naar nieuwe (en toegankelijkere) formulieren. Daarnaast is er geïnvesteerd in het beter bedienen van secundaire doelgroepen op de website, zoals potentiële investeerders en toeristen. Zij worden nog eenduidiger en eenvoudiger doorgeleid naar andere (speciaal daarvoor ontwikkelde) websites.

5. *Media*

In 2017 heeft Venlo sterker dan voorheen ingezet op de verschillende social media kanalen om de inwoners te bereiken. Het aantal volgers van het gemeentelijke Facebook-account is afgelopen jaar sterk gestegen, het aantal volgers op Twitter, Instagram en LinkedIn is licht gestegen. We zien dat we via deze kanalen een steeds hoger bereik weten te realiseren. Tegelijkertijd bieden deze kanalen ons de gelegenheid om naast het verstrekken van informatie óók in gesprek te komen met de inwoners.

Daarnaast zetten we uiteraard nog steeds de traditionelere media in: Met het oog op Venlo, beeldkrant, 1Venlo. Voor het programma Met het oog op Venlo is in 2017 een nieuw format ontwikkeld in overleg met

Omroep Venlo. Belangrijkste verandering is dat we niet langer als gemeente ons beleid 'verkopen' in het programma, maar we belichten een aan de gemeente gerelateerd onderwerp vanuit de optiek van een inwoner / vrijwilliger.

Tot slot hebben we ons in 2017 steeds de vraag gesteld aan welke informatie de inwoners behoefte hebben en die informatie prioriteit gegeven in de diverse media.

Bevorderen van regionale samenwerking vanuit centrumfunctie

Samen met de andere regiogemeenten hebben wij gewerkt aan de verdere uitvoering van het regioprogramma 2015-2018. Daarnaast zijn wij eind 2017 gestart met de voorbereiding van een actualisatie van de strategische regiovisie. Op basis van de geactualiseerde regiovisie zullen we samen met de andere regiogemeenten een nieuw regioprogramma opstellen voor de komende vier jaar.

2.1.4 Wat heeft het gekost?

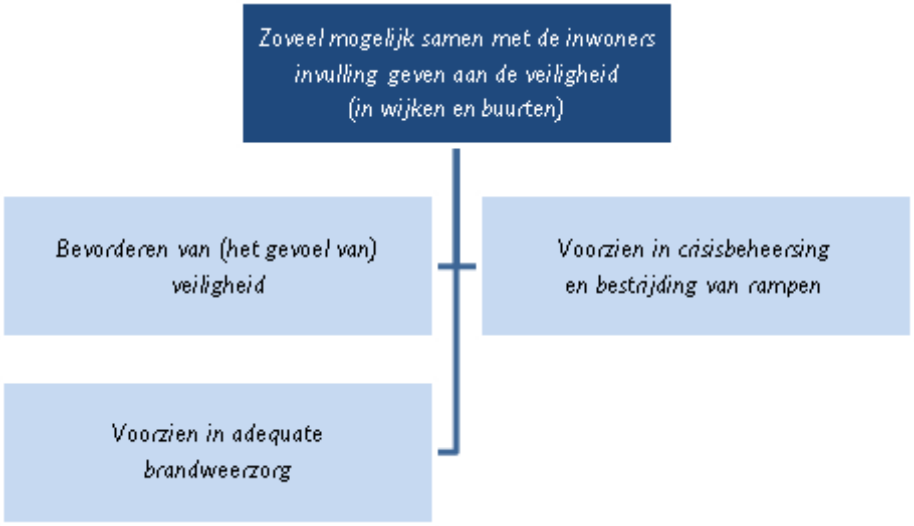
Programma 01: Bestuur & Publieke dienstverl.

bedragen x €1.000

	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	%	Verschil
Baten	6.702	6.555	98%	-146
Lasten	10.569	10.369	98%	200
Saldo baten en lasten	**-3.867**	**-3.814**	**99%**	**53**
Onttrekkingen aan reserves (baten)	65		0%	-65
Toevoegingen aan reserves (lasten)		223		-223
Saldo verrekening met reserves	**65**	**-223**	**-345%**	**-288**
Totaal resultaat programma 01	**-3.802**	**-4.037**	**106%**	**-234**

Een nadere toelichting op bovenstaande tabel is opgenomen in hoofdstuk 4.1.1.

2.2 Programma 2 Openbare Orde en Veiligheid

Het programma Openbare Orde en Veiligheid is een bijzonder programma omdat het programma naast de bevoegdheid van de bestuursorganen raad en college in het bijzonder de bevoegdheid van het bestuursorgaan burgemeester raakt. Verder zijn de taken welke gerelateerd zijn aan openbare orde en veiligheid het exclusieve domein van de overheid (publieke domein in model van zelfsturing). Desondanks proberen wij de burger, b.v. met de methode Buurt Bestuurt, actief bij het onderwerp openbare orde en veiligheid te betrekken.

2.2.1 Inleiding

Met behulp van de doelenboom in de vorige paragraaf geven wij richting aan onze (beleids-)inspanningen. In dit hoofdstuk geven wij aan de hand van de drie W-vragen (WAT hebben wij bereikt, WAT hebben wij daarvoor gedaan en WAT heeft het gekost) inzicht in de resultaten die wij in 2017 hebben bereikt en de activiteiten die wij daarvoor samen met onze partners, waarvan de belangrijkste de Veiligheidsregio Limburg Noord en de politie zijn, hebben uitgevoerd.

2.2.2 Wat hebben wij bereikt?

Voor het programma Openbare Orde en Veiligheid is de veiligheidsmonitor een belangrijke gegevensbron voor het te voeren beleid. Deze monitor, waar ook Venlo aan deelneemt en welke eenmaal per twee jaar wordt uitgevoerd, geeft inzicht in relevante ontwikkelingen op het terrein van openbare orde en veiligheid. Het eerstvolgend moment dat gegevens over 2018 beschikbaar komen is medio 2019.

Verder vindt de uitvoering van een groot deel van het terrein van dit programma onder verantwoordelijkheid van de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Limburg Noord (VRLN) plaats. Weliswaar vult de burgemeester van Venlo het

voorzitterschap in, doch als een van de 15 leden is de invloed van Venlo betrekkelijk.

In dat kader is in 2017 de stemverhouding niet binnen de VRNL ter discussie gesteld of op de bestuurlijke agenda geplaatst. Vooralsnog blijft Venlo derhalve 7% invloed houden, terwijl we circa 20% van de kosten dragen.

Indicator	JR 2016	JR 2017	2017	2018	2019	2020
Aandeel inwoners dat preventiemaatregelen heeft genomen tegen criminaliteit (techno-preventief)	2,10					

somscore van 4 maatregelen (buitenverlichting, extra veiligheidsloten, (rol)luiken, alarminstallatieBron Veiligheidsmonitor. Wordt 1 maal per 2 jaar gemeten. De veiligheidsmonitor 2016 wordt in mei/juni 2017 gepresenteerd de gehanteerde definitie is hier: deze somscore geeft het gemiddeld aantal techno preventieve maatregelen per huishouden weer waarbij het aantal maatregelen minimaal 0 en maximaal 4 is. Het betreft hier dus niet aandeel inwoners

Indicator	JR 2016	JR 2017	2017	2018	2019	2020
Aandeel inwoners dat zich wel eens onveilig voelt in de eigen buurt	23,00					

Bron: Veiligheidsmonitor. Deze monitor wordt 1 maal per 2 jaar gehouden. De realisatie 2016 wordt in mei/juni 2017 verwacht.De indicator is een samengestelde indicator en geeft de gepercipieerde kans op slachtofferschap (zakkenrollerij, beroving, woninginbraak, mishandeling). In het kader van het nieuwe Integrale Veiligheidsbeleid wordt onderzocht of voor deze indicator een ambitieniveau kan worden bepaald.

Indicator	JR 2016	JR 2017	2017	2018	2019	2020
Aandeel inwoners dat preventiemaatregelen heeft genomen tegen criminaliteit (socio-preventief)	2,00					

Bron Veiligheidsmonitor. Wordt 1 maal per 2 jaar gemeten. De veiligheidsmonitor 2016 wordt in mei/juni 2017 gepresenteerd de gehanteerde definitie is hier: deze somscore geeft het gemiddeld aantal socio preventieve maatregelen per huishouden weer waarbij het aantal maatregelen minimaal 0 en maximaal 4 is. Het betreft hier dus niet aandeel inwoners, maar een somscore..

2.2.3 Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Algemeen

In maart 2016 is de geactualiseerde gemeenschappelijke regeling VRLN vastgesteld. Daarmee is tevens een nieuw kostenverdeelsysteem vastgelegd.

Het eind 2015 vastgestelde Integraal Veiligheidsplan 2016-2019 en het vastgestelde beleidsplan Veiligheidsregio Limburg Noord 2016-2019 vormden de basis voor de activiteiten in het programma Openbare Orde en Veiligheid.

Het schietincident, dat eind 2017 plaatsvond in Blerick, staat los van de uitvoering van dit programma, doch heeft wel degelijk invloed op de veiligheidsbeleving in Venlo. Nagegaan wordt op of en op welke wijze de gevolgen hiervan van invloed zijn op het integraal veiligheidsplan en de uitvoering daarvan.

Verder heeft 2017, gezien de tekorten in het sociaal domein, in het teken gestaan van het beperken van de uitgaven. Mede als gevolg van langdurige ziekte en lagere bezetting door andere oorzaken (detachering) was sprake van beperkte personele bezetting. Ook door andere oorzaken (zie financiële toelichting) zijn de uitgaven van het programma ruim € 94.000 achter gebleven bij wat voorzien was in de begroting 2017. Ruim € 50.000 daarvan was reeds aangekondigd in de VORAP 2017).

Per tactisch doel treft u hieronder aan wat we gedaan hebben.

Het bevorderen van (het gevoel van) veiligheid

De aanpak Buurt Bestuurt blijkt onder voorwaarden (vooraf duidelijk zijn wat wel en niet mogelijk is) succesvol te zijn en zal voor meer wijken in Venlo worden gehanteerd. Verder wordt de methodiek verbreed naar het gehele wijkgericht werken.

Verder hebben wij op het gebied van veiligheid aandacht geschonken aan en inzet gepleegd op de volgende onderwerpen (in willekeurige volgorde): woninginbraken (gedaald in 2016), radicalisering, fietsendiefstal (gedeprioriteerd), cameratoezicht, project Helder (voorkomen drugsgebruik bij jongeren), asielzoekerscentrum (inmiddels opgeheven), veiligheid politieke ambtsdragers en medewerkers gemeente Venlo en tot slot overlast jongeren (inzet straatcoaches).

Wat het project Helder betreft geldt dat de tweejarige provinciale subsidiëring in 2017 is afgelopen. De in het project opgedane kennis en ervaring wordt ingebed in onder andere de reguliere aanpak van jeugdoverlast.

Het voorzien in crisisbeheersing en bestrijden van rampen

De voorbereiding van onze organisatie op crises en rampen heeft onze continue aandacht. Wij doen dat door regelmatig te oefenen, waarbij de risicotypen uit het risicoprofiel leidend (zie hieronder) zijn.

Verder hebben wij ingezet op multidisciplinaire samenwerking in de voorbereiding op grootschalige evenementen (evenementen veiligheid). Ook leren wij van de ervaringen uit de praktijk, hoe negatief ook (Venlo Stormt).

Onze uitvoeringsorganisatie, de Veiligheidsregio Limburg Noord (VRLN), heeft in 2015 een regionaal risicoprofiel opgesteld en in 2016 vastgesteld. Een regionaal risicoprofiel is een inventarisatie en analyse van de in een veiligheidsregio aanwezige risico's, inclusief relevante risico's uit aangrenzende gebieden. Er zijn 4 groepen van crisistypen benoemd:

- maatschappelijke continuïteit: uitval vitale infrastructuur, uitval spraak- en datacommunicatie;
- maatschappelijke onrust: vluchtelingenstroom, terrorismedreiging, nucleaire incidenten;
- dierziekten overdraagbaar op mens: ziektegolf, besmettingsgevaar vanuit het buitenland;
- natuurbrandpreventie.

Het voorzien in adequate brandweerzorg

In het brandweerorganisatieplan beschrijft de VRLN brandweerzorg als risicobeheersing en incidentbestrijding. Het plan voorziet zowel in repressieve als preventieve maatregelen om de dekking in Limburg-Noord zo optimaal mogelijk te maken, mede in relatie tot de beschikbare financiering.

Waar nodig is de gemeente hierbij betrokken.

2.2.4 Wat heeft het gekost?

Programma 02: Openbare orde en Veiligheid

bedragen x €1.000

	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	%	Verschil
Baten	185	236	128%	51
Lasten	9.117	9.038	99%	79
Saldo baten en lasten	**-8.933**	**-8.802**	**99%**	**130**
Onttrekkingen aan reserves (baten)				
Toevoegingen aan reserves (lasten)				
Saldo verrekening met reserves				
Totaal resultaat programma 02	**-8.933**	**-8.802**	**99%**	**130**

Een nadere toelichting op bovenstaande tabel is opgenomen in hoofdstuk 4.1.2.

2.3 Programma 3 Participatie en Werkgelegenheid

2.3.1 Inleiding

Het programma Participatie en Werkgelegenheid is één van de programma's waarin de drie decentralisatieopgaven in het sociale domein zijn geland. Dit programma richt zich op (maatschappelijke) participatie en de uitvoering van de Participatiewet.

Naast het hebben van betaald werk is maatschappelijke deelname aan de gemeenschap van groot belang. Niet alleen voor het individu maar ook voor de gemeenschap als geheel. Wanneer onze inwoners onderdeel zijn van een vitale gemeenschap, waar mensen elkaar kennen en helpen, dan kunnen veel problemen zelf opgelost worden. Ons verenigingsleven is ondenkbaar zonder de inzet van vrijwilligers en de ondersteuning van en zorg voor onze zwakste inwoners zou van een heel andere kwaliteit zijn zonder de belangeloze inzet van mantelzorgers en vrijwilligers. Overigens kunnen sommige activiteiten een volgende stap zijn naar betaald werk.

Bij het streven naar participatie voor allen past het streven naar een inclusieve arbeidsmarkt: een arbeidsmarkt die plaats biedt voor jongeren en ouderen en voor mensen met en zonder beperking. Participatie via arbeid levert een krachtige bijdrage aan sociale, economische en financiële zelfstandigheid, versterkt het gevoel van eigenwaarde en levert een bijdrage aan de sociale cohesie en de economie.

De Participatiewet biedt tevens een financieel vangnet voor mensen die geen of onvoldoende middelen van bestaan hebben. Daarnaast is er gemeentelijk armoedebeleid, het sluitstuk van het financieel vangnet.

2.3.2 Wat hebben wij bereikt?

Iedereen doet naar vermogen mee aan de samenleving en voorziet zover mogelijk zelf in het inkomen

We willen bereiken dat iedereen naar vermogen meedoet in de samenleving en voor zover mogelijk zelf voorziet in zijn inkomen. Deelnemen aan de samenleving kan op verschillende manieren en op verschillende niveaus. De Participatieladder is een meetinstrument waarmee je kunt vaststellen in hoeverre iemand meedoet in de samenleving. De ladder is onderverdeeld in zes treden: van sociaal geïsoleerd

tot werken zonder ondersteuning. Door een meting in de stadspeiling wordt de verdeling van alle Venlose inwoners over de Participatieladder zichtbaar.

Doelstelling 1 'het naar vermogen voorzien in eigen inkomen' heeft voornamelijk betrekking op trede 5 en 6. Doelstelling 2 'het naar vermogen actief deelnemen aan de maatschappij' heeft voornamelijk betrekking op trede 1 tot en met 4. Door een meting in de stadspeiling wordt zichtbaar of de mate van participatie is verhoogd.

Uit de stadspeiling 2017 blijkt dat 81% van de Venlose inwoners deelneemt aan de samenleving. Sinds de vorige stadspeiling is het aandeel gestegen. Om dit te bereiken zetten we de producten arbeidsparticipatie, maatschappelijke participatie, inkomensondersteuning en armoedebeleid in.

Indicator	JR 2016	JR 2017	2017	2018	2019	2020
Aandeel dat deelneemt in de samenleving door werk of andere maatschappelijke activiteiten (vrijwilligerswerk/ mantelzorg/ wederkerigheid)	77,00	81,00	79,00	80,00	81,00	82,00

Deze indicator is het percentage mensen dat deelneemt in de samenleving door werk of andere maatschappelijke activiteiten van het totale aantal inwoners in Venlo. De verwachting is dat door ontwikkelingen in Venlo (o.a. het werkgeversservicepunt, werkbedrijf en Huizen van de Wijk) en de economische ontwikkeling het aandeel dat deelneemt in de samenleving zal stijgen.

2.3.3 Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Het (naar vermogen) voorzien in eigen inkomen

Bij het streven naar participatie voor allen past het streven naar een inclusieve arbeidsmarkt: een arbeidsmarkt die plaats biedt voor jongeren en ouderen en voor mensen met en zonder beperking. Participatie via arbeid levert een krachtige bijdrage aan sociale, economische en financiële zelfstandigheid, versterkt het gevoel van eigenwaarde en levert een bijdrage aan de sociale cohesie en de economie.

De doelstelling wordt uitgewerkt in onderstaande twee onderdelen:

- Het naar vermogen werken
- Het naar vermogen voorzien in eigen inkomen

Het naar vermogen werken

Bij het streven naar een inclusieve arbeidsmarkt richt het programma Participatie en Werkgelegenheid zich op de volgende onderdelen:

- Van onderwijs naar werk
- Van werk naar werk
- Van uitkering naar werk
- Werkgeversdienstverlening

Op deze vier onderdelen hebben we het volgende gedaan:

1. Van onderwijs naar werk

In het kader van de aanpak Jeugdwerkloosheid is en wordt er intensief samengewerkt met gemeenten, onderwijspartijen en UWV: Baanwijs. Baanwijs is een netwerkorganisatie in de regio Noord-Limburg tussen gemeenten, UWV, onderwijspartijen VSO (voortgezet speciaal onderwijs), PrO (praktijkonderwijs), ROC (regionaal opleidingscentrum) en AOC (agrarisch opleidingscentrum). De ambitie van Baanwijs is dat alle kwetsbare jongeren in de regio Noord Limburg naar vervolgonderwijs gaan, een werkplek, een passende dagbesteding hebben en behouden of in een toeleidingstraject zitten.

Het convenant Baanwijs is afgesloten voor de periode juli 2015 tot juli 2017. Medio 2017 is daarom een evaluatie uitgevoerd. Deelnemende scholen, gemeenten en UWV hebben op beleids-, management-, en uitvoeringsniveau kunnen aangeven wat de ervaringen zijn met Baanwijs en hebben een advies kunnen geven voor de toekomst hoe de brug van school naar werk in de regio Noord Limburg moet worden georganiseerd en uitgevoerd.

De belangrijkste conclusies uit de evaluatie zijn:

- werken naar vermogen is leidend
- persoonlijk leerlingenoverleg op school en warme overdracht naar gemeente is van belang
- samenwerken in het netwerk van kwetsbare jongeren
- houd de jongeren tijdens overgangsmomenten (van school naar werk) in beeld.

Eind 2016 is er een onderzoek gestart (met behulp van financiering van ZonMW. de hoofdvraag van het onderzoek was: Wat werkt effectief in het begeleiden van kwetsbare jongeren van school naar werk? Het onderzoek is in samenwerking met Berenschot uitgevoerd.

De uitkomsten van dit onderzoek zijn opgenomen in de handreiking 'kwetsbare jongeren van school naar werk, de zeven succesfactoren'. De handreiking is onder andere opgesteld voor gemeenten en andere organisaties in Nederland voor het

begeleiden van kwetsbare jongeren naar de arbeidsmarkt. De resultaten van dit onderzoek zijn eerder met de raad gedeeld (RIB nummer 17-059).

De uitkomsten van dit onderzoek zijn in een werkconferentie met betrokken partijen gedeeld. De uitkomsten worden meegenomen in het nieuw op te stellen convenant Baanwijs en zijn opgenomen in de actieagenda welke wordt uitgevoerd door zowel onderwijs als overheid.

Kwetsbare jongeren vinden we niet alleen bij het VSO, PrO en entreeonderwijs. Ook in het reguliere onderwijs treffen we jongeren aan die extra ondersteuning nodig hebben om mee te kunnen doen in onze maatschappij. Voor deze jongeren, tot 23 jaar, is er een actietafel opgezet. Hiervoor is de samenwerking opgezocht met een gedragswerker, Citaverde College, Gilde Opleidingen, RMC en het werkplein. Ook de ervaringen van Baanwijs worden ingebracht in het team. Om thuiszitten te voorkomen worden zij pro-actief begeleid naar werk of een andere zinvolle dagbesteding.

2. Van werk naar werk

In de ideale situatie gaan werknemers die werkloos dreigen te raken over van de ene naar de andere baan. In de fase tussen werkloosheidsdreiging en het ontslag is er van alles mogelijk om een overgang van werk naar werk te stimuleren.

Het Werkgeversservicepunt (WSP) heeft aandacht voor de overgang van werk naar werk. Het WSP voert als brede HR-gesprekspartner gesprekken met werkgevers, waar de strategische personeelsplanning en het HR-beleid ook onderdeel van uitmaken.

3. Van uitkering naar werk

In alle 35 arbeidsmarktregio's waarin Nederland is ingedeeld, zijn Werkbedrijven ontstaan. Dit is een bestuurlijk samenwerkingsverband van sociale partners, gemeenten en UWV. Het bestuur van het Werkbedrijf Noord-Limburg is op 22 oktober 2015 aangesteld (door middel van het ondertekenen van een samenwerkingsovereenkomst). Het Werkbedrijf is een bestuurlijk netwerk dat de centrale spil vormt bij de arbeidsbemiddeling voor de doelgroep Banenafspraak uit het Sociaal Akkoord.

Het Werkbedrijf regio Noord-Limburg kiest voor een bredere opdracht en biedt dienstverlening aan alle werkzoekenden met een afstand tot de arbeidsmarkt. De primaire focus ligt bij de meest kwetsbare doelgroepen.

Bij de Banenafspraak hebben het rijk en sociale partners afgesproken om tot 2026 125.000 extra banen te creëren voor mensen met een arbeidsbeperking. Hiervan worden 100.000 banen gecreëerd in de marktsector en 25.000 banen in de overheidssector. Dit zijn landelijke aantallen, er zijn geen doelstellingen per arbeidsmarktregio aangegeven. Het UWV publiceert op verzoek van het ministerie

van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de Werkkamer sinds het derde kwartaal van 2015 een regionale trendrapportage banenafspraak. De rapportage die onlangs is verschenen, geeft de stand van zaken weer van eind derde kwartaal 2017. Het is een indicatie van de voortgang per arbeidsmarktregio. In Noord Limburg zijn 1.044 banen in de markt, 34 bij de overheid en 792 banen via uitzendcontracten/detacheringen gecreëerd. In totaal gaat het om 1.870 banen.

Het is de bedoeling dat de inwoners die onder de Participatiewet vallen een reguliere baan vinden, zo nodig met ondersteuning (bijvoorbeeld loonkostensubsidie). Vanuit het Werkplein zijn in het afgelopen jaar werkzoekenden begeleid richting de arbeidsmarkt.

Zo is het Aanvalsplan Venlo Werkt gepresenteerd. Binnen het Aanvalsplan staat het werken naar vermogen centraal. De kennis en kunde van werkzoekenden willen we direct bij hun aanmelding op een gestructureerde en methodisch verantwoorde wijze in beeld krijgen. Daarmee zijn we beter dan nu in staat in staat om met de werkzoekende gerichte vervolgstappen te ondernemen. Eind 2017 is een aanbesteding opgestart om een diagnose-instrument aan te schaffen. Het is de bedoeling om dit instrument nog in het eerste kwartaal van 2018 operationeel te hebben.

Ook zijn er meerdere projecten, die naast de begeleiding, er voor zorgen dat werkzoekenden makkelijker een baan vinden. Voor deze projecten worden zo veel mogelijk derde geldstromen ingezet zoals scholingsvouchers of ESF-middelen. Voorbeelden van deze projecten zijn werkgeversvragen via het WSP (zoals Bauhaus, ABC, Beej Benders, VDL et cetera). Daarnaast zijn er diverse (leer-werk)projecten gestart zoals het logistiek paspoort waar werkzoekenden opgeleid worden om als logistiek medewerker aan het werk te gaan. In de schilderbranche is een ander project gestart in samenwerking met VOS Company en Kloosterdorp Steyl. Deelnemers worden via het project opgeleid tot erkend schilder. Ze krijgen op deze manier werkervaring én hebben zicht op een baan. Tijdens het project ontvangen deelnemers een salaris en wordt hen op de werkvloer alles over het schildersvak bijgebracht.

We maken al enkele jaren gebruik van het scholingsfonds van de provincie. Dit is een subsidieregeling waarmee we uitkeringsgerechtigden (van gemeente en UWV) een vakgerichte opleiding kunnen bieden die nodig is voor een baan. In 2017 zijn 17 scholingsvouchers ingezet voor een totaalbedrag van ruim € 22.000. In 2017 konden de laatste vouchers van de 2e tranche ingezet worden. Eind 2017 is een nieuwe subsidieaanvraag ingediend voor een 3e tranche scholingsvouchers.

In 2017 zijn in 215 statushouders begeleid door coaches van het werkplein. Dit heeft in 67 gevallen geleid tot beëindiging van de uitkering. 36 statushouders zijn parttime aan het werk. In veel gevallen combineren zij werk met het volgen van inburgeringslessen.

De gemeente heeft Social Return on Investment (SROI) als beleidsuitgangspunt bij de inkoop van werken, diensten en leveringen. Ook wordt bij het verstrekken van

subsidies een sociale paragraaf opgenomen in de subsidiebeschikking. Bij elke organisatie waar we inkopen of subsidie verstrekken wordt beoordeeld of we mensen kunnen plaatsen of een werkervaringsplek kunnen bieden. In 2017 hebben we 21 werkzoekenden een reguliere baan kunnen bieden, zijn 79 werkzoekenden gestart op een werkervaringsplaats en zijn er 2 leerlingwerkplekken bijgekomen. Het doel van de werkervaringsplaatsen is dat de deelnemer het CV met recente werkervaring kan invullen en daardoor een grotere kans heeft op betaald werk. Op dit moment stroomt ongeveer een derde deel van de deelnemers op een werkervaringsplaats uit naar een betaalde baan en blijft daardoor minimaal 1 jaar of langer uitkeringsonafhankelijk.

Belangrijke organisaties waar werkzoekenden geplaatst zijn, zijn de bibliotheek waar werkzoekenden de functie van gastvrouw/gastheer vervullen en iemand werkzaam is in de ICTen SV Blerick, VCH Blerick, Wieler en skate omgeving Herungerberg, SC Irene, SV Velden, Venlose Boys en VVV-03 waar diverse werkzoekenden werkzaamheden verrichten in het kader van facilitair en onderhoud. Ook bij Medipoint en Proteion zijn werkzoekenden in het kader van SROI werkzaam.

4. Werkgeversdienstverlening

In 2015 is het Werkgeversservicepunt Noord-Limburg van start gegaan en deze is daarmee de uitvoerende netwerkorganisatie waarin de zeven Noord-Limburgse gemeenten, UWV en de 3 Noord-Limburgse Sw-organisaties INTOS, NLW en WAA samenwerken. Partijen richten zich op het gezamenlijk professionaliseren van de werkgeversdienstverlening waarbij de vraag van de ondernemers centraal staat. De besluiten van het bestuur van het Werkbedrijf gelden als (beleidsmatig) kader voor de partijen die aangesloten zijn bij het Werkgeversservicepunt regio Noord-Limburg (WSP).

De resultaten van het WSP in 2017 zijn als volgt:

Contact werkgevers	Norm jaarplan 2017	Realisatie 2017
In contact zijn	2200	2303
In gesprek als brede HR-gesprekspartner	300	375
In gesprek zijn ihkv werving en selectie	750	743
In gesprek zijn over doelgroepen (banenafspraak etc)	200	205
Vacatures		
Aantal behandelde vacatures	1150	3069
Aantal vervulde vacatures	700	820

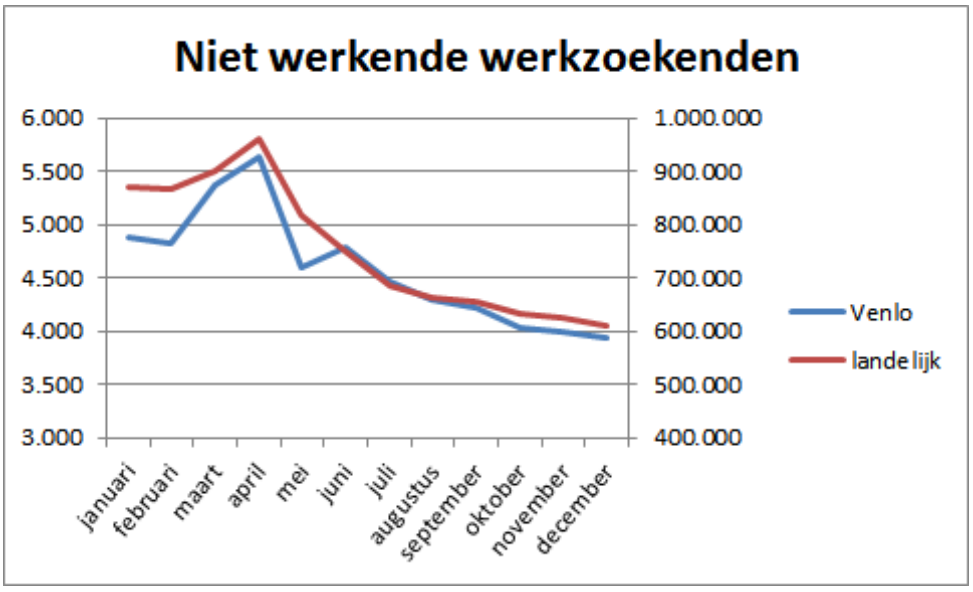
Uit de cijfers blijkt dat de contacten met de werkgevers ongeveer gelijk zijn aan de verwachting. Het aantal vacatures dat het WSP heeft behandeld is fors hoger en dat heeft ook geleid dor een hoger aantal vervulde vacatures.

Om de ambities te realiseren wordt er ingezet op de volgende activiteiten:

- Accountmanagement
- Verbinding van accountmanagement en werkzoekendendienstverlening
- Transparantie arbeidsmarkt
- Marketing en communicatie
- Competentieontwikkeling accountmanagers
- Aansturing WSP team

Het WSP in Noord-Limburg is met het opstellen van een jaarplan en het formuleren van gezamenlijke ambities een voorloper in Nederland.

Deze activiteiten hebben, naast de economische groei, bijgedragen aan een afname van het aantal niet werkende werkzoekenden in Venlo. Onderstaande grafiek laat zien hoe dit aantal zich in Venlo heeft ontwikkeld ten opzichte van de landelijke cijfers. (Bron: UWV)

Een belangrijk onderwerp dat niet direct past binnen een van deze vier deelgebieden is de ontwikkeling van de WAA. De omvorming van WAA van een multi MKB-bedrijf (ingezet in 2104) naar een sociaal, duurzaam - detacheringsbedrijf is nagenoeg afgerond. Dit betekent dat de eigen activiteiten van de WAA inmiddels vrijwel allen vervreemd zijn, deels aan de gemeenten, deels aan het bedrijfsleven.

Met de overdracht van activiteiten zijn ook de SW-medewerkers meegegaan. WSW-medewerkers met een loonwaarde van 40% of meer, hebben een passende

werkplek in het reguliere bedrijfsleven of bij de overheid. Medewerkers met een lagere loonwaarde werken in of vanuit het Huis van de Wijk (KanDoen). Voor deze laatste groep zijn wij als gemeente vanaf 1 januari 2018 verantwoordelijk. De verwachting is dat medio 2018 iedereen een plek heeft in de wijk.

Deze koers is dus inmiddels vrijwel volledig doorlopen. De financiële effecten worden inmiddels ook steeds duidelijker. Het bedrijfsresultaat van de WAA Groep is de laatste jaren aanzienlijk verbeterd, maar doordat de rijksoverheid de (voor de WAA en gemeenten niet-beïnvloedbaar) de rijksbijdrage verder afbouwt, daalt het tekort van de WAA als geheel niet in dezelfde mate. De financiële uitdaging blijft daarmee onverminderd aanwezig.

Onder andere als gevolg van het aangescherpte beleid, het gewogen inboeken van incidentele baten, meevallers op de frictiekosten-reserveringen, het prudente kostenverlagingsbeleid vanuit de WAA en de verbeterde bedrijfsresultaten, verwachten we dat de gemeentelijke bijdrage aan de WAA voor 2018 verlaagd zal kunnen worden ten opzichte van de oorspronkelijke begroting.

Als volgende stap wordt onderzocht of en hoe we de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en Participatiewet (Pw) binnen de gemeentelijke organisatie kunnen organiseren. Daarmee anticiperen we op de veranderingen die het Rijk richting Wsw inmiddels heeft doorgevoerd (op slot gezet voor nieuwe instroom, afbouw van subsidie voor zittende werknemers). Deze volgende zet is vertaald in het project WerkOntwikkelBedrijf Venlo. De bedoeling is dat dit project een Businessplan oplevert dat inzicht geeft in hoe de samenvoegde organisatie vorm en inhoud kan krijgen en financieel bestendig de toekomst in kan gaan.

Het (naar vermogen) actief deelnemen aan de maatschappij

Naast het hebben van betaald werk is maatschappelijke deelname aan de gemeenschap van groot belang. Niet alleen voor het individu maar ook voor de gemeenschap als geheel. Ons verenigingsleven is ondenkbaar zonder de inzet van vrijwilligers en de ondersteuning van en zorg voor onze zwakste inwoners zou van een heel andere kwaliteit zijn zonder de belangeloze inzet van mantelzorgers. Deze activiteiten kunnen ook een volgende stap zijn naar betaald werk.

Er is een dekkend netwerk Huizen van de Wijk gerealiseerd. Ontmoeten en ontplooien zijn twee belangrijke functies die in en door de wijk worden aangeboden om participatie te bevorderen. In de Huizen van de Wijk worden diverse activiteiten georganiseerd zoals de open inloop, eetpunten, repair café's en er zijn scootmobielpools. In een aantal Huizen van de Wijk is een KanDoen voorziening.

KanDoen wordt ook deel op aparte locaties uitgevoerd. Al met al zijn er behoorlijk wat buurtbewoners actief in de Huizen van de Wijk.

KanDoen is een voorziening voor mensen met een ondersteuningsbehoefte op het gebied van werk en arbeidsmatige activiteiten. KanDoen wordt georganiseerd op locaties in de wijk en zoekt actief draagvlak in de wijk om op die manier iedereen naar vermogen mee te laten doen. Voor deze doelgroepen geldt dat erkend en herkend worden in de eigen wijk bijdraagt aan een gevoel van eigen waarde, gezondheid en welzijn.

KanDoen en de wijk zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De deelnemers van KanDoen kennen de wijk en zijn in staat om mee te doen in de wijk. KanDoen werkt samen met de wijk en de wijk investeert in KanDoen.

KanDoen staat open voor mensen vanuit de Participatiewet, voor mensen met een Wsw-indicatie, voor mensen met een behoefte aan arbeidsmatige activiteiten en voor geïnteresseerde wijkbewoners. KanDoen wordt ingezet als instrument door de coaches van het werkplein. Zij begeleiden actief werkzoekenden en stimuleren iedereen om zo veel mogelijk mee te doen in de samenleving.

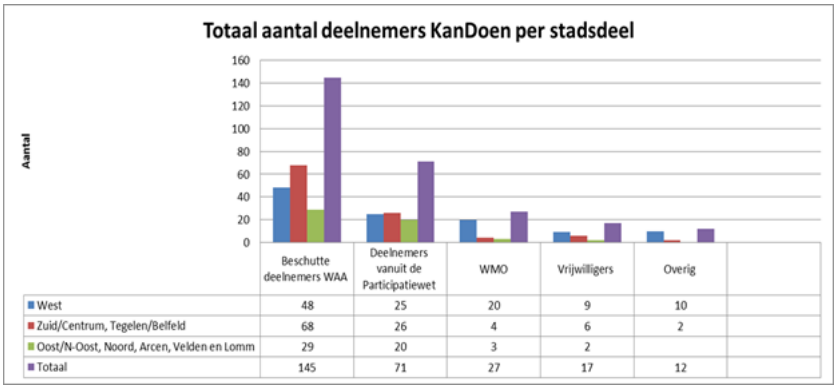
Het KanDoenteam biedt deskundige coaching op maat van de wijk. In elk stadsdeel is een KanDoenteam actief.

Deelnemers boeken sociale en maatschappelijke vooruitgang op meerdere leefdomeinen, stijgen op de participatieladder of zijn in staat om hun huidige niveau van functioneren te behouden. Deelnemers van KanDoen stromen door binnen KanDoen, stromen uit naar vrijwilligerswerk, beschut werk buiten KanDoen of een reguliere baan.

KanDoen en de overige wijkvoorzieningen zoals het Sociaal Wijkteam, de Open Inloop en Informatie en Advies zijn met elkaar verbonden waardoor tijdig en adequaat signalen opgepakt worden en er alert wordt gereageerd op een gewijzigde ondersteuningsbehoefte.

In 2017 heeft de focus gelegen op de plaatsing van Wsw-medewerkers van NV WAA Groep naar KanDoen. Er zijn 69 medewerkers geplaatst waardoor eind 2017 145 Wsw-medewerkers bij KanDoen arbeidsmatig actief is. Drie belangrijke randvoorwaarden moesten worden ingevuld: passende begeleiding, passend werk en een passende locatie. De gemeente heeft een werkaanjager aangesteld waardoor het benodigde en passende werk is aangetrokken. In Tegelen is een derde aparte KanDoen-locatie geopend. Aan de professionele KanDoen-teams zijn medewerkers van NV WAA Groep en van team Werk toegevoegd.

Het volgende overzicht geeft een beeld van de activiteiten die plaatsvinden bij KanDoen. Niet elke KanDoen biedt dezelfde activiteiten. De aantallen kunnen daarom per stadsdeel een verschillend beeld geven. Ook kan een activiteit niet plaatsvinden in een bepaald stadsdeel.

	Beschutte deelnemers WAA	Deelnemers vanuit de Participatiewet	WMO	Vrijwilligers	Overig
West	48	25	20	9	10
Zuid/Centrum, Tegelen/Belfeld	68	26	4	6	2
Oost/N-Oost, Noord, Arcen, Velden en Lomm	29	20	3	2	
Totaal	145	71	27	17	12

Verder heeft het product veel raakvlakken met de producten van programma 4. Een meer uitgebreide rapportage over de thema's die vallen onder maatschappelijke participatie is te vinden in programma 4.

Op verzoek van uw raad hebben we in 2017 ingezet op het voorkomen en bestrijden van laaggeletterdheid in Venlo. In maart is het Aanvalsplan Laaggeletterdheid vastgesteld door het college. Dit plan bevat 4 actielijnen: draagvlak creëren, (h)erkennen en doorverwijzen, opleiden en onderhouden. In 2017 is de focus gelegd op de actielijnen draagvlak creëren, (h)erkennen en doorverwijzen en opleiden.

In samenwerking met de gemeente heeft de Stichting Lezen en Schrijven workshops georganiseerd voor collega's van de verschillenden afdelingen om hen bewust te maken van de problematiek laaggeletterdheid, dit probleem te herkennen in hun contacten met burgers en bespreekbaar te maken. Zo zijn de coaches op het Werkplein getraind (jongerencoaches, klantadviseurs schuldhulpverlening en medewerkers PlanGroep), maar ook medewerkers sociale wijkteams , bewonersondersteuners en leerplicht- en RMC consulenten.

In het kader van de wet Taaleis (basiskennis van de Nederlandse taal voor bijstandsgerechtigden) zijn op de locatie van de bibliotheek workshops georganiseerd voor mensen met een bijstandsuitkering. Hierdoor is de drempel weggenomen om de stap naar het Taalhuis te zetten. Meteen na afloop van de workshop kon een afspraak gemaakt worden bij het Taalhuis.

In november 2016 is het Taalhuis gestart en in maart 2017 is het officieel geopend in de bibliotheek Venlo. Hier kan iedere inwoner van Venlo terecht met een vraag over taal, rekenen of digitale vaardigheden. Vrijwilligers zijn opgeleid om deskundige adviezen te geven over een passend taaltraject. Binnen het Taalhuis werken de organisaties samen die in Venlo actief zijn op het gebied van

taalvaardigheden: de bibliotheek, Gilde Educatie, Groen Licht, GGD/JGZ, Wel.kom, Stichting Lezen en schrijven en de gemeente.

In november 2017 is er een Taalpunt geopend in Huis van de Wijk Boulevard Hazenkamp in Blerick waar wijkbewoners informatie en advies krijgen over taal, rekenen en computervaardigheden.

Tijdens de landelijke week van de analfabetisering/laaggeletterdheid begin september is in de het Stadskantoor en op het Werkplein een stand ingericht met allerlei informatiemateriaal over taalcursussen. Daarnaast werden er die week via Intranet 'weetjes' gepubliceerd over taal en was er een digitale taalquiz.

De financiële middelen voor bovengenoemde activiteiten zijn vrijgemaakt uit de bestaande budgetten voor volwasseneneducatie (WEB) en de subsidies aan de bibliotheek. Daarnaast is er personele inzet geleverd vanuit de gemeente om met name organisaties bij elkaar te brengen, zaken te coördineren en te regisseren en zo te komen tot een efficiënt functionerend netwerk in Venlo.

De wijziging van de Wet Educatie Beroepsonderwijs (WEB) in 2015 maakte het mogelijk bij andere organisaties taaltrajecten voor volwassenen in te kopen dan een ROC. De verplichte inkoop mocht in 3 jaar stapsgewijs afgebouwd worden. Vanaf 2018 zijn deze middelen vrij te besteden. In 2017 is een aanbesteding voorbereid waarbij in de arbeidsmarktregio Noord-Limburg is afgesproken dat 50% van het beschikbare WEB budget wordt besteed aan de inkoop van formele trajecten volwasseneneducatie die prioritair worden ingezet voor bijstandsgerechtigden en jongeren zonder startkwalificatie. Het betreft een afspraak tussen de gemeenten Venlo, Venray, Horst aan de Maas, Peel en Maas en Beesel. Inmiddels is bekend dat de formele taaltrajecten vanaf 2018 door Gilde Educatie worden uitgevoerd. De overige 50% van de WEB-middelen worden in Venlo ingezet voor het subsidiëren of inkopen van andere vormen van volwasseneneducatie. Dit betreft taal- en digitale vaardigheden bij de Bibliotheek, taal- en empowerment trajecten bij de stichting Groen Licht, taaltrajecten voor migranten bij bureau Educatie en korte intensieve trajecten bij de Volksuniversiteit. Ook de vele informele taalinitiatieven in de wijken worden ondersteund. De vrijwilligers die deze taalgroepjes begeleiden kunnen voor training en ondersteuning terecht bij de professionals van het Taalhuis.

We mogen concluderen dat er een aardig dekkend aanbod begint te ontstaan, zodat alle inwoners van Venlo met een taalvraag ergens terecht kunnen. Er is echter nog veel werk aan de winkel. Het vinden, motiveren en activeren van die burgers voor wie Nederlands de moedertaal is, maar die moeite hebben met lezen en schrijven, vormt de grootste uitdaging.

<u>Het naar vermogen voorzien in eigen inkomen</u>

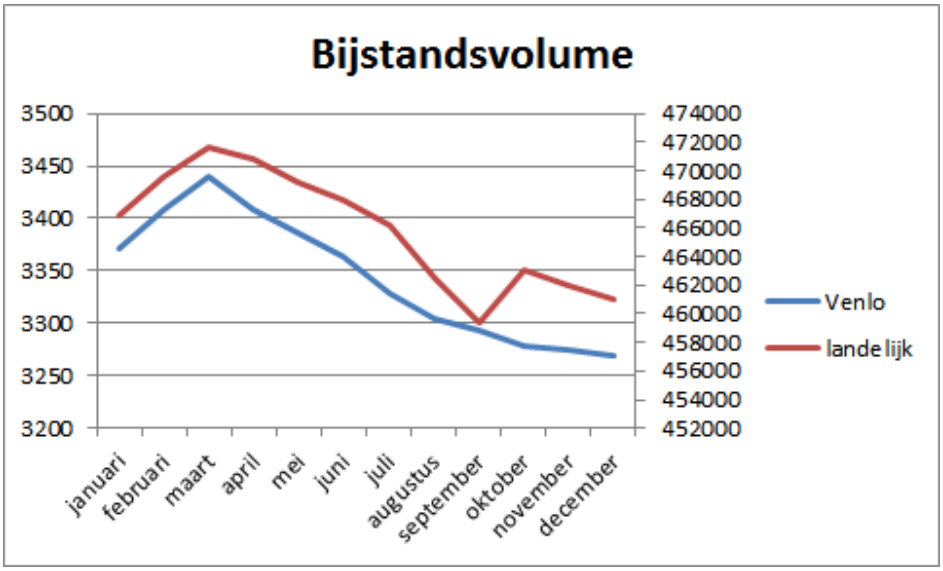
Onder deze doelstelling valt één van de meest fundamentele taken van de gemeente. Het gaat om het bieden van een vangnet voor mensen die geen of onvoldoende middelen van bestaan hebben. Deze taak is wettelijk vastgelegd in de

Participatiewet. Iemand moet zo kort mogelijk van de inkomens voorziening gebruik maken. We verwachten daarom dat de inwoner iets terug doet voor de ontvangen diensten en er alles aan doet om snel mogelijk een baan te vinden of op een andere manier voldoende middelen krijgt om in zijn bestaan te voorzien.

Voor het betalen van de uitkering ontvangen we een budget van het Rijk, het BUIG budget. Begin oktober 2017 is het budget voor 2017 definitief vastgesteld op € 44.878.251. Daarnaast is in december 2017 van het Rijk een voorschot van € 610.989 ontvangen vanwege verhoogde asielinstroom. Bij de Vorap was de verwachting dat dit budget niet toereikend zou zijn. Bij de Finrap is deze prognose in positieve zin bijgesteld. Op dat moment was nog niet bekend hoe hoog het voorschoot vanwege verhoogde asielinstroom zou zijn.

Uiteindelijk is het resultaat op inkomensondersteuning positief vanwege het ontvangen voorschot en het feit dat het bijstandsvolume zich gunstiger heeft ontwikkeld dan verwacht. Dit komt enerzijds door de economische ontwikkelingen in de regio waardoor het beroep op bijstand is afgenomen maar ook de inzet van het werkplein heeft zijn bijdrage geleverd. Na de zomerperiode is een start gemaakt met de uitvoering van het "Aanvalsplan Venlo Werkt". De recruitmentaanpak die de basis vormt van het aanvalsplan wordt geïmplementeerd. Dit heeft al effect gehad op de volume cijfers.

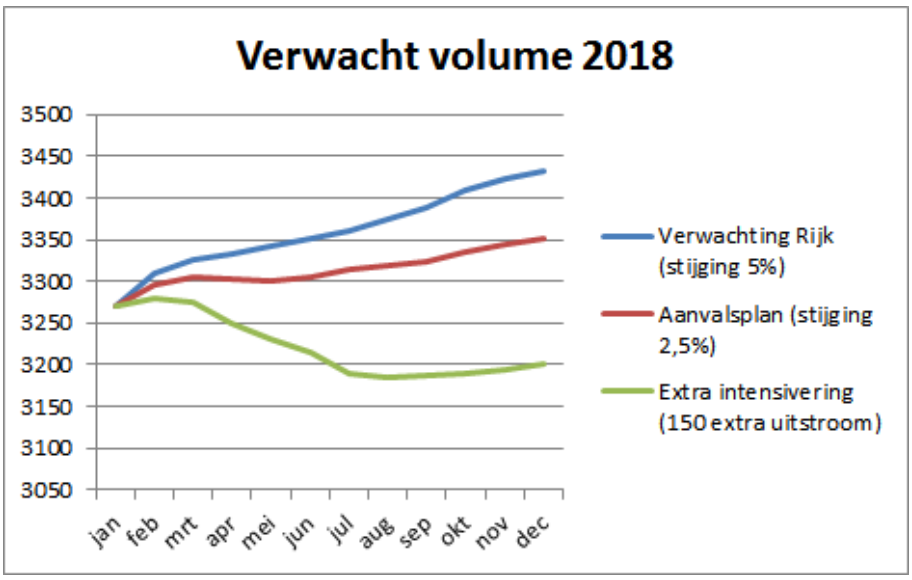
Volgens het CBS is het aantal bijstandsuitkeringen in 2017 gedaald met 1,25%. In Venlo is het bestand in 2017 gedaald met 3,02%. In 2017 hebben we niet te maken met een piek in de instroom als gevolg van de huisvesting van statushouders.

Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft op 11 oktober 2017 bekend gemaakt dat het voorlopige BUIG budget 2018 voor de gemeente Venlo €44.934.567 bedraagt. Om de uitgaven aan uitkeringen te beperken is in oktober

2017 het "Aanvalsplan Venlo Werkt" vastgesteld. Het uitgangspunt van dit aanvalsplan is dat zo veel mogelijk werkzoekenden naar vermogen werken. In het aanvalsplan wordt beschreven hoe we dit willen bereiken. Er wordt periodiek gemonitord of de gestelde doelen worden bereikt.

In het aanvalsplan worden een drietal scenario's geschetst, een verwachte volume stijging van 5% op grond van prognoses van het rijk, de ambitie van het aanvalsplan om het volume met 2,5% te laten stijgen en de extra intensivering waarbij het volume met 150 uitkeringen extra daalt. Uitgaande van de huidige stand van zaken, levert dat de volgende volume ontwikkeling op:

Uitgaande van de gemiddelde kosten van een uitkering in 2017, is de verwachting dat de uitgaven binnen het budget blijven als het scenario zoals geschetst bij de extra intensivering (150 extra uitstroom) werkelijkheid wordt.

De ontwikkeling van het volume is niet de enige factor die een rol speelt bij deze verwachting. Ook het aantal mensen met parttime inkomsten speelt een rol. De flexibilisering op de arbeidsmarkt zorgt er voor dat de werkgelegenheid aan de onderkant van de arbeidsmarkt steeds vaker uit parttime en tijdelijk werk bestaat. Een groeiende groep heeft bijstand als aanvulling op onregelmatige en lage inkomsten. We zien dat in Venlo relatief veel bijstandsgerechtigden een aanvullende uitkering bovenop hun inkomen nodig hebben.

Naast de wettelijke regelingen voor inkomensondersteuning bestaat het gemeentelijk armoedebeleid en de schuldhulpverlening. Dit is het sluitstuk van het gemeentelijk vangnet. Het armoedebeleid en schuldhulpverlening zijn erop gericht

om armoede te bestrijden en te voorkomen. Hierdoor wordt meedoen in de samenleving makkelijker.

In mei 2015 is het (in co-creatie opgestelde) herijkte armoedebeleid aan de raad gepresenteerd en vervolgens door het college vastgesteld. De conclusie was dat het bestaande armoedebeleid nog voldeed, maar het is aangevuld met een zevental speerpunten:

1. Eigen kracht en zelfredzaamheid
2. Kinderen en armoede
3. Preventie en schuldhulpverlening
4. Netwerk
5. Noodfonds in relatie tot bestaande fondsen
6. Gezondheid en sport
7. Sociale Wijkteams en Huizen van de Wijk

In navolging van het introduceren van het Kindpakket in 2016 hebben we het volgende ondernomen.

In de Week van het Geld (maart 2017) heeft de wethouder samen met een medewerker van de Rabobank een gastles gegeven op een basisschool waar ook een quiz over (zak)geld gespeeld werd.

In dezelfde periode is samen met de seniorenraad een boekje gemaakt genaamd "Seniorenpakket", waarin we alle regelingen op het gebied van inkomen en zorg voor gepensioneerden bij elkaar hebben gezet. Dit is door de wethouder gepresenteerd bij de KBO in Tegelen. Nu is dit document verbonden aan de sociale kaart van Venlo. Daarnaast is een flyer over dit pakket ontwikkeld en verspreid over de Huizen van de Wijk. Deze flyer wordt nog verder verspreid.

In samenwerking met het Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds is het netwerk van intermediairs vergroot. Ook is de samenwerking verstevigd.

Op dit moment werken we samen met 5 fondsen, zijnde Jeugdsportfonds, Jeugdcultuurfonds, Stichting Leergeld, Nationaal Fonds Kinderhulp en Stichting Jarige Job. Er is een boekje gemaakt waar alle regelingen die voor kinderen aangevraagd kunnen worden in vermeld staan met daarbij ook uitleg over de fondsen en de contactgegevens. Deze boekjes zijn verspreid over het gehele maatschappelijke veld.

Omdat Venlo een voorbeeld is voor de samenwerking tussen de fondsen onderling hebben we bezoek gehad van het landelijke ondersteuningsteam "Kansen voor alle kinderen".

Het project "NoCredit GameOver" was erg succesvol. "NoCredig GameOver" is een stadsspel voor jongeren van de 4e klas middelbare school. Ze hebben een schuld van € 1.400 en de opdracht is om deze schuld zo snel mogelijk op te lossen. De jongeren gaan vervolgens de stad in met een tablet met contactgegevens van diverse maatschappelijke organisaties. Wij hebben daarvoor een netwerk van partners (o.a. banken, uitzendbureaus, incassobureau, politie, schuldhulpmaatje, Humanitas, jongerenservicepunt, Mediamarkt) die hun medewerking verlenen aan dit project. De partners geven de jongeren geen oplossingen maar leggen keuzes voor. Afhankelijk van de gemaakte keuzes worden de schuld steeds lager.
Zowel de jongeren als de partners zijn enthousiast over dit project.

Ook is het project "Speaking Minds" in samenwerking met Save the children en Gilde Opleidingen uitgevoerd. In dit project zijn een dertigtal 2e jaars leerlingen aan de slag gegaan met de politiek rondom armoedebeleid. Zij hebben uitleg gekregen hoe politiek werk en hebben een tweetal vragen gekregen over armoede. Zij hebben interviews gehouden onder medeleerlingen en hebben hun adviezen gepresenteerd. Deze adviezen worden meegenomen in het nieuwe armoedebeleid.

Voor de collectieve zorgverzekering is een concessieovereenkomst gesloten met VGZ en er is een verordening in voorbereiding waarin 'uitsluitend recht' wordt geregeld voor VGZ. Op deze manier hoeven we de collectieve zorgverzekering niet aan te besteden en kunnen we een langere samenwerking met VGZ realiseren. Daardoor hebben we met VGZ voor 2018 al de volgende afspraken kunnen maken:

- vroegsignalering, bij 2 maanden premieachterstand krijgen we een signaal
- bij wanbetalers in samenhang met een schuldentraject zijn maatwerkoplossingen mogelijk
- er is een leertuin met GGZ gestart waarbij coaches en behandelaren samenwerken. Er is aandacht voor het herkennen van een psychische stoornis of verslaving en de aanpak kan worden afgestemd.

Eind 2017 heeft onderzoeksbureau KWIZ het huidige armoedebeleid geëvalueerd. Daarbij is met name gekeken naar de effecten van de minimaregelingen op (arbeids)participatie. Ook is gekeken in hoeverre sprake is van een armoedeval. De evaluatie bestaat enerzijds uit een inkomenseffectrapportage en anderzijds uit een enquête onder Venlose minima. Het college en de raad worden op korte termijn geïnformeerd over de resultaten.

In januari 2017 is het vernieuwde kaderstellende beleidsplan "Een integrale aanpak schuldhulpverlening 2017-2020 vastgesteld. Met dit beleidsplan zijn de kaders vastgesteld die worden uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma. Het uitvoeringsprogramma is gereed en zal binnenkort worden vastgesteld door het

college. Vanwege de financiële situatie in het sociaal domein zal voor 2018 worden ingezet op voortzetting van de wettelijke taak van schuldhulpverlening.

Ondanks een nog niet vastgesteld uitvoeringsprogramma heeft de uitvoering gewoon doorgelopen en konden inwoners bij de gemeente terecht voor ondersteuning bij financiële problemen.

De aanpak en werkwijze schuldhulpverlening is verder doorontwikkeld en we mogen concluderen dat er een goede kwaliteitsbodem is gelegd onder de integrale aanpak schuldhulpverlening in Venlo.

Schuldhulpverlening is in Venlo opgesplitst in twee fases. In de eerste fase komt een melding binnen bij de klantadviseurs schuldhulpverlening. De klantadviseur brengt de situatie in kaart en zorgt dat de cliënt waar nodig (andere) adequate hulpverlening krijgt. Indien nodig wordt budgetbeheer of bewindvoering opgestart. Door het inzetten van de klantadviseurs is het merendeel van de cliënten geholpen in deze eerste fase.

In de tweede fase wordt de schuldhulpverlening uitgevoerd door PlanGroep. PlanGroep wordt al sinds september 2009 ingehuurd om schuldhulpverlening te bieden aan burgers die financiële problemen hebben. Wanneer door de klantadviseur wordt ingeschat dat een schuldentraject een realistische kans slagen heeft wordt een cliënt doorverwezen naar PlanGroep.

Ook de samenwerking met budgetbeheeders en bewindvoerders is in 2017 verder doorontwikkeld. Na een evaluatie is de samenwerking in de vorm van een poule van bewindvoerders omgezet naar een (samenwerkings)convenant met bewindvoerders die aan gestelde kwaliteitseisen voldoen. We zetten met name in op de kwaliteit van de bewindvoerders en de samenwerking met de gemeente. Belangrijkste doel van het convenant is de samenwerking tussen schuldhulpverlening vanuit de gemeente en bewindvoerderskantoren in de verschillende fasen van beschermingsbewind (opstart, uitvoer, afbouw, uitstroom) nog beter op elkaar af te stemmen en daarmee de kosten voor Venlo te beperken.

In het kader van preventie van financiële problemen en schulden zijn er een aantal zaken voortgezet. De samenwerking (door middel van de in maart 2016 getekende intentieovereenkomst) met Antares, Woonwenz en Wonen Limburg in het kader van vroegsignalering van schulden en voorkomen van huisuitzettingen is in 2017 naar tevredenheid voortgezet. Datzelfde geldt ook voor de samenwerking met Water Maatschappij Limburg (WML) ter voorkoming van afsluiten van water.

Voor extra ondersteuning (naast de inzet van professionals) en preventie van financiële problemen en schulden is de subsidiëring van vrijwilligersorganisaties die met getrainde vrijwilligers werken in de schuldhulpverlening voortgezet

(SchulpHulpMaatje (SHM) en Humanitas, project thuisadministratie). Beide organisaties hebben tevens speciale projecten ontwikkeld voor de aanpak van jongeren met financiële problemen en schulden.

Wederom zijn er in 2017 regelmatig workshops budgetteren aangeboden aan zowel jongeren als volwassenen die een aanvraag voor een uitkering hebben gedaan.

Het project "Moneywise" is in 2017 inhoudelijk voorbereid en kan begin 2018 van start gaan. Dit initiatief richt zich op statushouders die nog maar kort in Nederland zijn en niet op de hoogte zijn van de Nederlandse regels en gewoonten. De statushouders worden middels een training van 4 bijeenkomsten geïnformeerd over de kosten van levensonderhoud in Nederland en hoe zij kunnen voorkomen dat er financiële problemen ontstaan met als doel bewustwording en preventie.

2.3.4 Wat heeft het gekost?

Programma 03: Participatie & werkgelegenheid

bedragen x €1.000

	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	%	Verschil
Baten	48.507	48.574	100%	67
Lasten	81.321	81.672	100%	-351
Saldo baten en lasten	**-32.814**	**-33.098**	**101%**	**-284**
Onttrekkingen aan reserves (baten)	708	135	19%	-573
Toevoegingen aan reserves (lasten)	632	796	126%	-164
Saldo verrekening met reserves	**76**	**-661**	**-875%**	**-737**
Totaal resultaat programma 03	**-32.738**	**-33.759**	**103%**	**-1.021**

Een nadere toelichting op bovenstaande tabel is opgenomen in hoofdstuk 4.1.3.

2.4 Programma 4 Zorg en Welzijn

2.4.1 Inleiding

Met ingang van 1 januari 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering van een drietal gedecentraliseerde opgaven, namelijk: de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo), de Jeugdwet en de Participatiewet. De uitvoering van de Participatiewet wordt verantwoord in het programma 3 Participatie en Werkgelegenheid. In dit programma, Zorg en Welzijn, gaan we nader in op de uitvoering van de Wmo en de Jeugdwet, alsmede het flankerende beleid voor de uitvoering van deze taken.

Programma Zorg en Welzijn is zowel inhoudelijk als financieel een omvangrijk programma: ongeveer een derde deel van de integrale gemeentebegroting wordt verantwoord in dit programma. In paragraaf 3.1 'Financiële verantwoording decentralisaties sociaal domein' hebben wij een integrale financiële verantwoording opgenomen van dit programma en van onderdelen uit het programma Participatie en Werkgelegenheid die om financieel-technische redenen gezamenlijk worden verantwoord binnen een zogenoemd financieel kader.

De gemeente Venlo is bij de financiële afsluiting 2016 geconfronteerd met een verlies van circa 12 miljoen euro voor de uitgaven in het sociaal domein. Eind 2016 zijn al eerste maatregelen getroffen om dit verlies terug te dringen. In de tweede helft van 2017 is een Programmamanager Sociaal Domein a.i. aangesteld die na een analyse een plan van aanpak heeft opgesteld om te komen tot een duurzaam financieel evenwicht in het sociale domein. Als gevolg van de uitvoering van de maatregelen uit het plan van aanpak moet er vanaf 2020 een duurzaam (financieel) evenwicht worden bereikt: passende zorg en ondersteuning binnen financiële kaders.

Voor het terugdringen van het tekort in het sociale domein hebben wij voor 2018 en verder gekozen voor een herijking van onze koers. We hebben de inrichting van de uitvoering van de ondersteuning van onze inwoners op een andere wijze vormgegeven. Wij hebben gekozen om de methodiek van prestatiedenken te integreren in onze aanbestedingen.

Hiermee zijn wij in 2017 drukdoende geweest om tijdig de maatregelen te kunnen treffen om de toepassing van deze methodiek vanaf 2018 mogelijk te maken. Om deze reden zullen wij ons in deze jaarrekening ook dienen te beperken tot de belangrijkste resultaten die wij hebben bereikt en daar waar het van belang is een doorkijk naar 2018 en verder te geven.

2.4.2 Wat hebben wij bereikt?

Opmerking vooraf: wij zullen in dit programma niet per tactische doelstelling ingaan op de bereikte resultaten omdat er in veel gevallen sprake is van resultaten die een bijdrage leveren aan meerdere tactische doelstellingen in dit programma. Wij geven op een aantal hoofdproducten aan wat er in 2017 is bereikt. Hierbij dient te worden opgemerkt dat maatschappelijke partners ook in belangrijke mate hebben bijgedragen aan het realiseren van de resultaten.

Sociale basisondersteuning

- We hebben het laagdrempelige gebruik van gemeenschapsaccommodaties mogelijk gemaakt en ondersteund;
- Er zijn integrale uitvoeringsplannen voor de Witte Kerk en de Bantuin opgesteld;
- Er hebben meer dan 3.200 bezoekers de verschillende Informatie & Adviespunten bezocht;
- Vrijwilligers hebben meer dan 400 huisbezoeken bij 75+’ers afgelegd;
- Alle professionele begeleiders in de Open Inloop zijn in het bezit van een geldig BHV-diploma. In elke locatie zijn de richtlijnen voor HACCP (voedselveiligheid), de huisregels en is het calamiteiten- en agressieprotocol bekend. En, bij elke locatie voldoet de inrichting aan de veiligheidsnormen;
- Het gemiddeld aantal bezoekers per dag van de Open Inloop is met ongeveer 40 toegenomen;
- In totaal hebben 144 bewonersgroepen een aanvraag voor een bijdrage uit het SAM-fonds ingediend;
- Er is voor 2018 in totaal € 70.000 toegekend aan de wijk Vastenavondkamp voor een pilot buurtbudget.

Gezondheid van burgers

- Mede dankzij de extra impuls van de coördinator Gezonde School werken 4 V(S)O scholen in Venlo aan het behalen van het themacertificaat 'voeding';
- Eind 2017 is het lokale reanimatienetwerk in Venlo bijna 100% dekkend. Hiermee hebben we de overlevingskans bij acute hartstilstand verder vergroot.

Sociale wijkteams

- Wij hebben de integrale toegang tot zorg en ondersteuning vorm en inhoud gegeven met de sociale wijkteams;
- Wij hebben op basis van een evaluatie de integrale toegang voor zorg en ondersteuning opnieuw ingericht;
- Wij hebben de regionale toegang tot beschermd wonen en maatschappelijke opvang verzorgd;
- Wij hebben samen met maatschappelijke partners een nieuw concept ontwikkeld voor maatschappelijk opvang: maatschappelijke opvang 2.0;
- Wij hebben de nieuwe methodiek van prestatiedenken voor een viertal aanbestedingen toegepast;
- Wij hebben inwoners op basis van een leefzorgplan maatwerkondersteuning en zorg geboden in het kader van de Wmo 2015 en de Jeugdwet.

Indicator	JR 2016	JR 2017	2017	2018	2019	2020
Zelfredzaamheid van de inwoners (schaalscore)		90,00	90,00	90,00	90,00	90,00

Over 2016 zijn geen gegevens beschikbaar uit de stadspeiling.

Indicator	JR 2016	JR 2017	2017	2018	2019	2020
Aandeel inwoners dat mantelzorg of buren-, bejaarden-, of gehandicaptenhulp verleent		50,00	51,00	51,00	51,00	51,00

Over 2016 zijn geen gegevens beschikbaar uit de stadspeiling.

2.4.3 Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Sociale basisondersteuning

Wij geven in deze paragraaf op een aantal hoofdproducten aan welke inspanningen wij hebben verricht die vervolgens een bijdrage hebben aan de tactische doelstellingen van dit programma.

Gemeenschapsaccommodaties

In 2017 hebben wij het laagdrempelige gebruik van gemeenschapsaccommodaties mogelijk gemaakt en ondersteund. Wij hebben gemeenschapsaccommodaties die ons eigendom, zijn verhuurd en in stand gehouden. Ook hebben wij de voorbereidingen gedaan om de huren van de door ons verhuurde gemeenschapsaccommodaties te harmoniseren.

Wij hebben aan zeven beheersstichtingen subsidie verleend op basis van de subsidieregelingen functieverbetering en exploitatiesteun gemeenschapsaccommodaties. Daarnaast hebben we het opstellen van integrale plannen voor accommodaties met meervoudige opgaven in 2017 ter hand genomen. Eind 2017 zijn integrale plannen opgeleverd voor de Witte Kerk en de Bantuin.

In 2017 is tevens het locatieonderzoek naar de definitieve huisvesting van een aantal instellingen in Tegelen afgerond. Besluitvorming over dit onderzoek, en over het integrale plan voor de Zuidpilaar is voorzien voor 2018. Ook zijn nieuwe scenario's voor een MFA Op de Berg in Venlo-Oost opgesteld.

Huizen van de wijk

In januari heeft het college de beleidsuitgangspunten voor de doorontwikkeling van het concept Huis van de Wijk vastgesteld. In dit kader is het van belang dat er wordt gewerkt aan het bereiken van, waar mogelijk, synergie door het combineren van het concept Huis van de Wijk met gemeenschapsaccommodaties. Hierbij zijn huizen van de wijk huurders van gemeenschaps-accommodaties. Sociale wijkteams werken zoveel mogelijk vanuit deze huizen van de wijk

Om ervoor te zorgen dat de huizen van de wijk 'aansluiting blijven vinden' binnen het sociaal domein, zijn we een verkenning gestart naar de positie van het huis van de wijk. Verkend wordt een positie als huis van de wijk in relatie tot ontwikkelingen binnen het sociale domein, zoals de herijking van de sociale wijkteams, de doorontwikkeling van de Open Inloop, het toepassen van de methodiek van prestatiedenken en de beperkte beschikbaarheid van financiële middelen voor huisvesting.

Informatie en advies

In 2017 hebben meer dan 3.200 bezoekers de verschillende Informatie & Adviespunten bezocht. Uit de contacten met deze inwoners bleek dat een groeiend aantal bezoekers de Nederlandse taal niet of slecht spreekt. Ook valt op dat bezoekers vaker met meerdere vragen en dat de vragen veelal van financieel-administratieve aard zijn.

Ook zijn de huisbezoeken door vrijwilligers bij 75+'ers onderdeel geworden van de Informatie & Adviespunten, evenals de informele cliëntondersteuning. Het streven is dat inwoners zoveel mogelijk gebruik gaan maken van de vrijwillige cliëntondersteuners en minder van ondersteuning door beroepskrachten. Tot slot is de integratie van het jongerenservicepunt in de Informatie & Adviesfunctie voorbereid.

Verder heeft de 2e helft van 2017 in het teken gestaan van de overgang naar de nieuwe werkwijze vanaf 2018, namelijk het werken met integrale buurtteams waarbij de Informatie & Adviesfunctie de 'toegangspoort' is voor inwoners voor deze algemene voorzieningen. In deze buurtteams wordt al intensief samengewerkt met het algemeen maatschappelijke werk, een andere algemene voorziening. Op de integrale buurtteams gaan wij nader in onder 'Maatschappelijke participatie'.

Open inloop

In 2017 hebben wij gewerkt aan vijf speerpunten:

1. Het verbeteren van de samenwerking tussen de sociale wijkteams en de Open Inloop en andere voorliggende voorzieningen (KanDoen, Informatie & Advies, vrijwilligersondersteuning, mantelzorgondersteuning etc.). Deze samenwerking vraagt blijvend aandacht;
2. Het garanderen van de veiligheid: alle professionele begeleiders zijn in het bezit van een geldig BHV-diploma en in elke locatie zijn de richtlijnen voor HACCP (voedselveiligheid), de huisregels en is het calamiteiten- en agressieprotocol bekend. En, bij elke locatie voldoet de inrichting aan de veiligheidsnormen;
3. Het verbeteren van een gebalanceerde inzet van professionals en vrijwilligers: door een evenwichtigere taakverdeling is de professioneel begeleider in staat om de doorontwikkeling van de Open Inloop mogelijk te maken en is het tekort aan professionele begeleiding opgelost;
4. Het vervangen van een maatwerkvoorziening door de Open Inloop:

   door de Open Inloop laagdrempeliger en toegankelijker te maken voor kwetsbare deelnemers is het gemiddeld aantal deelnemers per dag met circa 40 toegenomen ten opzichte van 2016. De samenvoeging van de Open Inloop met maatwerk dagbesteding heeft geleid tot twee Open Inloop+ locaties die geschikt zijn voor kwetsbaardere ouderen;

5. Het vergroten van de bekendheid van de Open Inloop.

SAM-fonds

In 2017 zijn de middelen in het SAM-fonds wederom volledig gebruikt (€ 253.000). In totaal hebben 144 bewonersgroepen een aanvraag voor een bijdrage uit het SAM-fonds ingediend. Er zijn veel aanvragen ontvangen voor een bijdrage in het kader van Whatsapp buurtpreventie. Hiermee werd een bijdrage geleverd aan het vergroten van het gevoel van veiligheid en het versterken van de contacten op straat- en buurt niveau.

In oktober 2017 is op basis van een motie voor 2018 € 35.000 toegekend aan de wijk Vastenavondkamp voor een pilot buurtbudget. Naast deze middelen uit het SAM-fonds is voor deze pilot € 35.000 beschikbaar gesteld uit het budget Beheer Openbare Ruimte.

Maatschappelijke participatie

Uiteindelijk worden de voorgaande instrumenten ingezet om de maatschappelijke participatie van onze inwoners te behouden en daar waar mogelijk te vergroten. In het kader van de communicatie hebben wij in 2017 een bewaarboekje en nieuwe site Samen zijn wij Venlo met sociale kaart gemaakt. Deze communicatiemiddelen zijn begin 2018 gepresenteerd.

In 2017 hebben 1.873 mantelzorgers gebruik gemaakt van de waardering van de gemeente Venlo (de vouchers). Dit is een forse stijging ten opzichte van 2016 en we kunnen stellen dat we nu meer mantelzorgers in beeld hebben.

Ook hebben we de subsidieregel voor vrijwilligersorganisaties 'Zorg voor elkaar' aangepast op basis van de ervaringen in 2016.

Door onze nieuwe uitvraag hebben de organisaties die algemene voorzieningen aanbieden in Venlo (bewonersondersteuning, cliëntondersteuning, vrijwilligerscentrale, Informatie & Advies, mantelzorg, informele zorg en algemeen maatschappelijk werk) de handen ineen geslagen. Zij hebben samen met de gemeente fors geïnvesteerd in een nieuwe integrale aanpak. Vanaf 2018 zijn de schotten tussen deze voorzieningen weg en werken de partners actief samen in buurtteams.

Gezondheid van burgers

Lokaal Gezondheidsbeleid

Het lokaal gezondheidsbeleid 2017-2020 'Vitaal Venlo' is in maart vastgesteld. Het centrale uitgangspunt is het begrip Positieve Gezondheid. Daarbij gaat het over hoe je veerkrachtig en betekenisvol kunt leven, met de nadruk op gezondheid en gedrag in plaats van ziekte en zorg. Positieve Gezondheid wordt in de uitvoering consequent meegenomen in projectplannen en activiteiten.

In het gezondheidsbeleid is verder sterk geprioriteerd op de belangrijkste uitdagingen op het gebied van de volksgezondheid en op de thema's die lokaal het meeste draagvlak hebben: dementie, bewegen, overgewicht, roken en eenzaamheid. Deze thema's zijn in het uitvoeringsprogramma in vijf maatschappelijke bewegingen gegoten waarmee we samen met onze partners de beweging naar een Vitaal Venlo zetten:

1) JOGG: in het derde jaar als JOGG gemeente is de beweging krachtig voortgezet. JOGG Venlo is in de regio en landelijk een voorbeeldgemeente;
2) Dementievriendelijk Venlo: om te komen tot een inclusieve samenleving hebben we voor mensen met dementie een maatschappelijk netwerk en een lokale werkgroep 'Dementievriendelijk Venlo' geïnitieerd. Deze werkgroep vergroot de bewustwording, ontplooit allerlei activiteiten en verbindt in de wijk;
3) Rookvrije Generatie: een Venlose initiatiefgroep heeft in oktober een brede startbijeenkomst gepresenteerd waarbij de visie en het activiteitenplan voor de komende jaren werden toegelicht;
4) Bewegen: zowel voor jeugdigen als voor ouderen ligt de focus op het verminderen van inactiviteit, vooral onder kwetsbare groepen. Programma's als de beweegpas en wandelvoetbal dragen hieraan bij;
5) Tenslotte is eind 2017 het lokale reanimatienetwerk in Venlo bijna 100% dekkend. Hiermee hebben we de overlevingskans bij acute hartstilstand verder vergroot.

Het thema Eenzaamheid zal in 2018 verder worden uitgewerkt.

Een verenigingspedagoog is ingezet om verenigingen te ondersteunen bij het creëren van een veilig en plezierig (sport) klimaat voor jeugdigen. Hij verzorgt trainingen en workshops voor vrijwilligers en legt de verbinding tussen verenigingsleven en jeugdzorg.

Sociale wijkteams

In 2017 hebben wij een evaluatie uitgevoerd naar de toegang tot onze zorg en ondersteuning: de sociale wijkteams plaatsgevonden. Op basis van de bevindingen hebben wij de toegang met ingang van 2018 opnieuw ingericht. Dat betekent dat de tweede helft van 2017 veel tijd is geïnvesteerd in het verzorgen van de toegang tot zorg en ondersteuning terwijl daarnaast is gewerkt aan de voorbereiding en implementatie van de nieuwe toegang. Op basis van de evaluatie zijn de volgende wijzigingen doorgevoerd:

- Het aantal sociale wijkteams wordt teruggebracht van 12 tot 6;
- Naast de 6 sociale wijkteams wordt er een wijkteam+ ingericht voor complexe casussen waar een directe interventie nodig is, voor casussen

waarbij specialistische kennis vereist is en casussen waar sprake is van een direct veiligheidsrisico;

- De regisseursrol van de wijkteamleden is duidelijker neergezet en de rol van wijkteamleden als verbinder met verwijzers en scholen is geconcretiseerd. Wij zijn blijven werken vanuit het uitgangspunt 1Gezin1Plan1Regisseur. In dit kader heeft de Hogeschool Arnhem Nijmegen ons opnieuw ondersteund in de deskundigheidsbevordering van de wijkteamleden en het verstevigen van netwerken in de wijken.
- Om vroegtijdig te kunnen signaleren en optimaler gebruik te kunnen maken van voorliggende en algemene voorzieningen, zijn aan het onderwijs en de huisartsen vaste wijkteamleden gekoppeld. Deze afspraken zijn ook met andere rechtstreekse verwijzers gemaakt zoals de jeugdartsen en Bureau Jeugdzorg Limburg en de William Schrikker groep;
- We zijn gestopt met de uitvoeringsteams individuele ondersteuning en jeugd (gezinscoaches);
- Voortaan arrangeren wijkteamleden niet meer een vastomlijnd arrangement (uren, volume en product) dat door de zorgaanbieder moet worden uitgevoerd maar wordt er een doel bepaald dat door de inzet van de zorgaanbieder moet worden bereikt: methodiek van prestatiedenken.

Opmerking: ook in 2017 heeft de gemeente deelgenomen aan het onderzoek van de Universiteit Twente en BMC naar de mogelijkheden om de draagkracht van inwoners te versterken, naast het bieden van ondersteuning bij draaglast. De ervaringen die hierbij worden opgedaan kunnen vervolgens direct weer in de praktijk worden toegepast door wijkteamleden.

Zorg- en Veiligheidshuis (ZVH)

In maart 2017 is de 'Regiovisie Bijzondere Doelgroepen 2017 – 2020' vastgesteld. Hierin is opgenomen dat de toegang tot beschermd wonen voor de regio Noord- en Midden-Limburg tot de doordecentralisatie van de taken beschermd wonen en maatschappelijke is belegd bij het ZVH. Na de doordecentralisatie van deze taken zullen de regio's Noord-Limburg en Midden-Limburg als aparte regio's verder gaan. Dit heeft ook consequenties voor het ZVH.

Het ZVH is in 2017 gebiedsgericht gaan werken en sluit structureel aan bij de lokale ondersteuningsstructuur van de Noord-Limburgse gemeenten. Hierdoor komt de adviserende en ondersteunende rol van het ZVH bij lokale complexe casuïstiek beter tot zijn recht. In 2017 is het ZVH verhuisd naar het UWV Werkplein.

Het vereenvoudigen van de complexe bestuurlijke 'aansturing' hebben we in 2017 niet kunnen realiseren. De breedte van het werkveld en het geografische

werkgebied van het ZVH omvat nu eenmaal verschillende bestuurlijke overlegtafels die niet makkelijk in elkaar geschoven kunnen worden. De ambtelijke beleidsmatige sturing op het ZVH is echter wel veranderd waardoor beter een afgestemde koers kan worden gevolgd.

In 2017 heeft het ZVH expertise ontwikkeld op de thema's radicalisering, verwarde personen en niet-uitzetbare vreemdelingen.

Inkoop maatwerkvoorzieningen 2017 en 2018

In de inleiding is reeds aangegeven dat in 2017 de start is gemaakt met de aanbesteding van de methodiek van prestatiedenken. Vanuit deze nieuwe methodiek formuleert de gemeente de WAT-vraag. Wij geven aan WAT er moet worden bereikt aan maatschappelijke effecten en doelstellingen door de ingezette ondersteuning. Deze effecten of doelstellingen worden niet geformuleerd op het niveau van een individuele burger maar op het niveau van de samenleving. De aanbieder geeft aan HOE hij een bijdrage kan leveren aan het bereiken van de maatschappelijke effecten in de vorm van prestaties. Hierbij geldt dat hij moet kunnen onderbouwen dat de voorgestelde werkwijze (bewezen) effectief is. Deze methodiek heeft uiteindelijk geleid tot een viertal 'nieuwe' aanbestedingen:

- Algemeen Maatschappelijk Werk;
- Begeleiding Individueel (Wmo);
- Maatwerkdiensten Jeugd;
- Beschermd Wonen en Beschermd Thuis.

Hulpmiddelen

We hebben het indicatieprotocol voor de toekenning van een hulpmiddel aangescherpt. In oktober zijn we gestart met een pilot om de samenwerking met de leverancier van de hulpmiddelen te optimaliseren, waarbij we voornamelijk werkprocessen efficiënter hebben ingericht. Uit een tussenevaluatie blijkt dat medewerkers in de toegang en de backoffice minder tijd kwijt zijn per aanvraag. Ook de leverancier ervaart voordelen.

Huishoudelijke hulp

Met ingang van 2017 zijn de uitvoeringsteams huishoudelijke hulp gestopt. De ca. 800 inwoners die voorheen ondersteuning ontvingen vanuit de uitvoeringsteams zijn begeleid naar de maatwerkvoorziening. De meeste mensen zijn terug gegaan naar hun oorspronkelijke zorgaanbieder en deze wijziging is over het algemeen goed verlopen.

Voor de maatwerkvoorziening huishoudelijke hulp heeft Venlo samen met de regiogemeenten een raamovereenkomst. Het aantal zorgaanbieders dat op grond van deze raamovereenkomst huishoudelijke hulp verleent in Venlo is in 2017

gegroeid van vier naar negen. Het totaal aantal cliënten huishoudelijke hulp evenals het gemiddeld aantal uren huishoudelijke hulp per cliënt zijn in 2017 vrijwel gelijk gebleven.

Uitvoeringsteams individuele ondersteuning

In 2017 zijn de vier uitvoeringsteams voortgezet. Met de vier uitvoeringsteams zijn gemiddeld ruim 600 klanten per maand van ondersteuning voorzien. Daarbij handelde het om trajecten die konden variëren van 'een vinger aan de pols houden' (waakvlam) tot langdurige trajecten van individuele begeleiding.

In 2017 hebben we een evaluatie uitgevoerd naar de werkwijze van de uitvoeringsteams. Op basis van deze evaluatie en als gevolg van de keuze voor de methodiek van prestatiedenken hebben wij besloten om met ingang van 1 januari 2018 niet verder te gaan met het zelf leveren van zorg en ondersteuning en hebben wij de teams individuele ondersteuning ontmanteld. De ervaringen die zijn opgedaan, zijn meegenomen in de aanbesteding voor 2018 van het perceel Begeleiding Individueel. Hierbij hebben wij veel aandacht besteed aan het op een zo soepel mogelijke wijze begeleiden van inwoners naar een gecontracteerde zorgaanbieder (waar mogelijk dezelfde aanbieder) en daar waar dat mogelijk was naar het algemeen maatschappelijk werk.

Logeren/ kortdurend verblijf als respijtzorg

Kwetsbare inwoners uit de regio Noord-Limburg die tijdelijk niet thuis kunnen verblijven, willen we snel en makkelijk op een passende plek laten opnemen. Los van eerst de vraag of er een indicatie is of een vraag ten aanzien van de financiering.

Op initiatief van het Zorgkantoor en Zorgverzekeraar VGZ en de gemeente Venlo heeft in januari 2017 een bijeenkomst plaatsgevonden met vertegenwoordigers van een aantal Verzorging &Verpleeginstellingen, Cohesie en ziekenhuis Viecuri over het thema kortdurend verblijf in de regio. De problemen waar Zorgkantoor en Zorgverzekeraars (VGZ), gemeente Venlo maar ook andere aanbieders mee worden geconfronteerd werd samengevat als 'verkeerde beddenproblematiek'.

Hierom is een speciaal ingestelde werkgroep (huisartsengroep Cohesie, ziekenhuis Viecuri, gemeenten, zorgaanbieders, zorgverzekeraar en zorgkantoor VGZ) in 2017 gestart met een project waarin de volgende hoofdactiviteiten zijn uitgevoerd:

- De grootste groep cliënten met het grootste probleem is als eerste opgepakt: Eerste Lijns Verblijf (ELV);
- De aanbieders in de regio die ELV bieden, hebben een inventarisatie gemaakt van de beschikbare plekken;
- Er zal een digitaal platform komen waarop de beschikbaarheid van plekken inzichtelijk wordt gemaakt.;

- Om voldoende voortgang te boeken is begonnen met het thema ‘actuele beddencapaciteit betaald vanuit de Zorgverzekeringswet’ (ELV). Hierna wordt het project gefaseerd uitgebreid naar de problematiek in het kader van de Wet langdurige zorg en de Wmo.

De kosten voor de ontwikkeling/aanschaf van de app zijn gegarandeerd door Zorgkantoor VGZ.

Opmerking: binnenkort komt een applicatie waarmee huisartsen in Noord- en Midden-Limburg in één oogopslag kunnen zien welke zorginstellingen een bed vrij hebben voor een spoedeisend en kortdurend verblijf. Deze applicatie moet voorkomen dat huisartsen en verpleegkundigen onnodig allerlei instellingen afbellen om hun patiënten onder te brengen.

Toezicht en handhaving in de Wmo

In 2017 hebben de 7 gemeenten in de regio Noord-Limburg de functie Toezichthouder Wmo gezamenlijk ingevuld. De inzet van de toezichthouder is door centrumgemeente Venlo uitgebreid met de taak toezicht houden beschermd wonen voor de regio Noord- en Midden-Limburg. Deze toezichthouder heeft enerzijds meldingen van incidenten en calamiteiten volgens protocol opgepakt, maar heeft ook proactief onderzoek gedaan naar aanbieders waarover signalen waren gemeld.

In totaal hebben zorgaanbieders 7meldingen gedaan bij de toezichthouder. Deze meldingen zijn gevolgd door maatregelen en/of vervolgacties. In 2017 is tweemaal een risico-gestuurd onderzoek uitgevoerd door de toezichthouder, gevolgd door maatregelen, een onverwacht bezoek of een gesprek met een medewerker. De betrokken aanbieders hebben de adviezen overgenomen en geïmplementeerd in hun organisatie.

De samenwerking met de wijkteams en de sociale recherche is verder vormgegeven. In het eerste halfjaar van 2018 wordt in het kader van een regionale aanpak verder invulling gegeven aan de rol van de sociale recherche in de Wmo. En dit in samenhang en afstemming met de rol van de toezichthouder Wmo.

Maatwerkvoorzieningen jeugd

We hebben ingezet op het sluitend krijgen van de keten rondom jeugdigen en het verbeteren van de samenwerking tussen de verschillende maatschappelijke partners . Hierbij is de verdere verbinding gezocht met o.a. huisartsen, gecertificeerde instellingen (Bureau Jeugdzorg en de William Schrikker Groep), de Raad voor de Kinderbescherming en het onderwijs. Daarnaast is met deze partners gekeken hoe de integrale toegang (sociale wijkteams) efficiënter en beter georganiseerd en ingericht kan worden. Deze bevindingen zijn meegenomen bij de

evaluatie en herinrichting van de toegang zoals is aangegeven onder 'sociale wijkteams'.

Daarnaast zijn de ervaringen met betrekking tot de maatwerkdiensten Jeugd uit de afgelopen jaren meegenomen bij het toepassen van de methodiek van prestatiedenken voor de aanbesteding van de maatwerkdiensten jeugd. Daarnaast hebben wij een aantal interne controles verder aangescherpt zoals het toepassen van het woonplaatsbeginsel en het onderzoeken van de mogelijkheden van voorliggende voorzieningen.

Regionaal is gewerkt aan het doorontwikkelen van de toegang tot de crisishulpverlening. De definitieve inrichting van deze toegang wordt in 2018 met onder andere de betrokken aanbieders verder vormgegeven.

Maatschappelijke Opvang

Op basis van de uitgangspunten die zijn benoemd in de Regiovisie bijzondere doelgroepen 2017-2020 hebben wij in nauwe samenwerking met de regiogemeenten en de zorginstellingen in 2017 gewerkt aan de nieuwe aanpak maatschappelijke opvang Noord-Limburg. Vanaf 2018 gaan Moveoo, het Zelfregiecentrum, het Leger des Heils, Rendiz en Vincent van Gogh starten met een kleinschalig opvangconcept waarin (dreigend) dakloze inwoners intensief worden begeleid om zo snel mogelijk weer een eigen dak boven hun hoofd te krijgen. Door deze nieuwe aanpak kan in de loop van 2018 de centrale nachtopvang in Venlo worden gesloten.

Er zijn ook grote stappen gezet om de toegang tot maatschappelijke opvang te verbeteren. Uit een evaluatie is gebleken dat de toegang tot deze zorg te versnipperd was georganiseerd. In 2017 heeft het Centraal Meld- en Actiepunt nog regie op de in-, door- en uitstroom uit de maatschappelijke opvang in Noord- en Midden-Limburg gevoerd. De toegang kan echter efficiënter en effectiever worden georganiseerd door de regie op deze doelgroep lokaal te beleggen in het wijkteam+. Dit wordt vanaf 2018 geëffectueerd.

Vrouwenopvang

Wij hebben ook in 2017 de vrouwenopvang voor de regio Noord- en Midden-Limburg door de Mutsaersstichting laten verzorgen. In het kader van de vrouwenopvang zijn in de regio 18 bedden beschikbaar voor vrouwen, aangevuld met de eventueel meekomende kinderen. In 2017 hebben 51 vrouwen en 49 kinderen gebruik gemaakt van de vrouwenopvang. Ongeveer 65% van deze vrouwen was afkomstig uit de regio Noord- en Midden-Limburg. De overige vrouwen kwamen elders uit het land. Voor de vrouwenopvang hanteren wij de vuistregel dat vrouwen 3 maanden in deze opvang verblijven. In bijna 80% van de gevallen is dit gelukt. Bij de overige gevallen is deze termijn fors overschreden. Voornamelijk omdat er in aansluiting op de opvang geen passende huisvesting beschikbaar was.

Ook hebben wij in 2017 het gebruik van Aware gefaciliteerd. Aware is een alarmeringssysteem dat vooral gebruikt wordt bij stalking. Met de inzet van Aware kan in sommige gevallen vrouwenopvang worden voorkomen. In 2017 hebben 39 personen van dit systeem gebruik gemaakt.

Veilig Thuis

In 2017 heeft veilig Thuis 7.440 nieuwe casussen opgepakt. Een aanzienlijk gedeelte hiervan, namelijk 1.966 casussen, was afkomstig uit Venlo. In 109 van deze casussen was de situatie zo onveilig dat Veilig Thuis een onderzoek heeft uitgevoerd.

Naast het aannemen en afhandelen van meldingen en het geven van adviezen heeft Veilig Thuis in 2017 ingezet op het scholen van medewerkers van de lokale teams. In totaal zijn 550 professionals uit de regio Noord- en Midden-Limburg getraind in het werken met de Meldcode en het bespreekbaar maken van signalen. Hiervan waren bijna 200 professionals werkzaam bij de gemeente Venlo: medewerkers gezinscoachteams, uitvoeringsteams, schuldhulpverleners, Lokaal InterventieTeam, leerplicht en het jongerenteam.

Veilig Thuis wil expert zijn in de brede aanpak van huiselijk geweld en heeft veel geïnvesteerd in het verbreden en verdiepen van kennis op het gebied van ouderenmishandeling en financiële uitbuiting, loverboyproblematiek en het bieden van ondersteuning aan mensen met een verstandelijke beperking. Hiervoor zijn ook de relevante netwerken voor het kunnen adviseren over deze doelgroepen versterkt. Bijzondere aandacht is hierbij uitgegaan naar het optimaliseren van de samenwerking met de justitiële keten. Veilig Thuis is hier landelijk best-practice in geworden.

Beschermd wonen

De Regiovisie bijzondere doelgroepen is gericht op normalisatie van de doelgroep. We streven naar een inclusieve samenleving waarin de doelgroep beschermd wonen een plek heeft. Niet naast, maar tussen de andere inwoners van onze stad.

Ook voor beschermd wonen zijn in 2017 alle voorbereidingen getroffen om met behulp van de methodiek prestatiedenken de nieuwe aanbesteding vorm en inhoud te geven. Dit heeft uiteindelijk geresulteerd in de diensten beschermd wonen en beschermd thuis. Beschermd wonen is begeleiding van cliënten vanuit een intramurale woonvoorziening met 24-uurs aanwezigheid van ondersteuning en begeleiding en toezicht door professionals in de directe omgeving. Een inwoner met beschermd thuis woont zelfstandig en ontvangt planbare en niet planbare zorg en ondersteuning, veelal in zijn eigen woning. Er wordt 24-uurs bereikbaarheid en beschikbaarheid geboden door een professional in de nabijheid.

In 2017 is het relatiemanagement ook op het gebied van beschermd wonen nader vorm en inhoud gegeven en is er fors geïnvesteerd in het versterken van de relatie met de aanbieders. Het resultaat van de aanbesteding van de methodiek van prestatiedenken met effect in 2018 was dat het aantal gecontracteerde zorgaanbieders voor beschermd wonen en beschermd thuis is verminderd van 36 naar 22.

Daarnaast hebben wij de monitoring van beschermd wonen verder verbeterd omdat we ook willen kunnen meten of we de verwachte transformatie c.q. verschuiving van beschermd wonen naar beschermd thuis realiseren. Om deze transformatie mogelijk te maken hebben wij de relatie met de woningbouwcorporaties verstevigd en dit heeft geresulteerd in het feit dat de doorstroom beschermd wonen is opgenomen in de prestatieafspraken 2018. In dit kader hebben wij ook intensief samengewerkt met de 13 regiogemeenten op de beleidsterreinen huisvesting, productontwikkeling, doorstroom en doordecentralisatie van middelen.

Tenslotte kunnen we melden dat de afspraken over de landelijke toegankelijkheid zijn verbeterd.

2.4.4 Wat heeft het gekost?

Programma 04: Zorg en Welzijn

bedragen x €1.000

	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	%	Verschil
Baten	8.069	8.396	104%	327
Lasten	125.666	148.726	118%	-23.060
Saldo baten en lasten	**-117.597**	**-140.330**	**119%**	**-22.734**
Onttrekkingen aan reserves (baten)	2.639	2.622	99%	-17
Toevoegingen aan reserves (lasten)	70	38	54%	32
Saldo verrekening met reserves	**2.569**	**2.585**	**101%**	**16**
Totaal resultaat programma 04	**-115.028**	**-137.746**	**120%**	**-22.718**

Een nadere toelichting op bovenstaande tabel is opgenomen in de paragraaf sociaal domein (hfst. 3.1)

2.5 Programma 5 Onderwijs en Jeugd

2.5.1 Inleiding

In het programma Onderwijs en Jeugd beschrijven wij de relatie tussen de gemeente en de jeugdige inwoners van Venlo. Het algemeen vormend onderwijs en het toezicht op het volgen van onderwijs behoren tot dit programma.

Aan het beroeps- en hoger onderwijs besteden we aandacht in programma 6 Economie en Toerisme. Op de jeugdige inwoners waarbij een accent ligt op 'zorg en ondersteuningsvragen' gaan wij in programma 4 Zorg en Welzijn in.

2.5.2 Wat hebben wij bereikt?

Adequate leeromgeving

Huisvesting

In 2017 is een aanvang gemaakt met de bouwvoorbereiding van onderwijshuisvestingsprojecten die in 2018 tot realisatie komen. Het betreft:

- De renovatie van de oude LTS aan de Roerdompstraat ten behoeve van Praktijkschool 't Wildveld en VSO-school de Velddijk.
- De vervangende nieuwbouw van SO-school De Wijnberg en de uitbreiding van de VSO-school De Wijnberg.
- De aanpassing van het VSO-schoolgebouw aan de Hulsterweg 1 ten behoeve van de islamitische basisschool Al Andalous.

In 2017 hebben wij met de schoolbesturen voor primair onderwijs (inclusief speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs) een principe afspraak kunnen maken over de toekomstige invulling van de Venlose onderwijshuisvesting

Vanaf 2015 heeft er een wezenlijke wijziging in onze verantwoordelijkheid op het gebied van huisvesting plaatsgevonden. Voor wat betreft het primair onderwijs

beperkt de gemeentelijke huisvestingsplicht zich tot nieuwbouw, uitbreiding, ingebruikneming, verplaatsing, eerste inrichting onderwijsleerpakket en meubilair, medegebruik en herstel/vervanging van schade ingeval van bijzondere omstandigheden. De gewijzigde verantwoordelijkheid dient behalve in de onderwijswetgeving ook tot uitdrukking te komen in een aanpassing van de 'Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Venlo 2010'. De VNG heeft deze wetswijziging gebruikt om de modelverordening tekstueel te herzien en waar mogelijk te dereguleren en te vereenvoudigen. Zodra het Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO) met de schoolbesturen voor primair onderwijs is afgerond, zullen wij de nieuwe verordening aan u ter vaststelling voorleggen.

Onderwijshuisvesting schakelklassen

Met ingang van 1 mei 2017 is het Venlose Asielzoekerscentrum gesloten. Als gevolg hiervan zijn ook de vier schakelklassen (kinderen krijgen in deze klassen een extra aanbod van Nederlandse taal), specifiek ingericht voor asielzoekerskinderen, per genoemde datum gesloten (locaties: Kleurrijk, Taal & Lent, Gemmaschool en de Zuidstroom)

Venlo kent nog een 7-tal reguliere schakelklassen ingericht voor leerlingen die de Nederlandse taal onvoldoende beheersen. In deze klassen zitten voornamelijk leerlingen van statushouders en kinderen van arbeidsmigranten. Echter autochtone leerlingen welke de Nederlandse taal onvoldoende beheersen kunnen eveneens geplaatst worden in een schakelklas. Zo'n 70-80 kinderen hebben gedurende 12 maanden deelgenomen aan het extra aanbod taalonderwijs.

Scholen waar een schakelklas is aangehaakt zijn: Kleurrijk, Taal en Lent, De Regenboog 2 x, Mikado, De Schalm en Harlekijn. De hieruit voortvloeiende kosten worden gedekt uit de rijks doeluitkering Onderwijs Achterstanden Beleid.

In verband met een verhoogde instroom van zogenaamde na-reizigers alsmede een toename van kinderen van arbeidsmigranten was een uitbreiding van het aantal schakelklassen noodzakelijk. Met ingang van 1 januari 2018 is een schakelklas aangehaakt bij basisschool Toermalijn (Op de Heide Tegelen) en een schakelklas is aangehaakt bij basisschool Kom.mijn (kerkdorp Belfeld). Aan de hand van de feitelijke bezetting zal bekeken worden of continuering voor 2019 e.v. noodzakelijk is.

In Venlo (Valuas-college) is een internationale Schakel Klas-voorziening (IKS) ingericht die voortgezet onderwijs biedt aan niet-Nederlandstalige kinderen uit de gemeenten Venlo en Peel en Maas (capaciteit 8 groepen van 18 leerlingen). In Horst aan de Maas-Hegelsom is een internationale Schakel Klas-voorziening ingericht voor niet-Nederlandstalige kinderen uit Venray en Horst aan de Maas.

Leerlingenvervoer

De Wet op het primair onderwijs, de Wet op het voortgezet onderwijs en de Wet op de expertisecentra maken de gemeente verantwoordelijk om vervoer te (laten) organiseren voor kinderen die daarvoor in aanmerking komen. Dit is verankerd in de Verordening leerlingenvervoer gemeente Venlo.

De Europese aanbesteding van het leerlingenvervoer voor alle Noord-Limburgse gemeenten is in mei 2017 met succes afgerond.

De gemeentelijke verordening leerlingenvervoer is ingaande 1 april 2017 gewijzigd. Centraal uitgangspunt is geweest het stimuleren en bevorderen van de zelfstandigheid en zelfredzaamheid van leerlingen. Deze aanpak ligt geheel in lijn met de Sociale Structuurvisie, namelijk het maximaal stimuleren en bevorderen van zelfsturing, de burger in zijn kracht zetten.

De geplande verplaatsing van de islamitische basisschool naar Venlo-Zuid is als gevolg van procedurele redenen nog niet geëffectueerd. De verplaatsing zal in de loop van 2018 zijn beslag krijgen.

In het najaar van 2017 zijn de voorbereidende werkzaamheden gestart om het leerlingenvervoer op Noord-Limburgse schaal in te vlechten in het zogenaamde doelgroepenvervoer (combinatie van vervoersvoorzieningen gebaseerd op de Wet maatschappelijke ondersteuning en Jeugdwet).

Uitgangspunt daarbij is om middels een gezamenlijke aanpak maximale synergievoordelen te behalen. De geplande ingangsdatum is 1 augustus 2020.

Competentieontwikkeling

Voorkomen voortijdig schoolverlaten

Het Regionaal Meld- en Coördinatie (RMC) regio Noord- en Midden-Limburg scoort met een percentage van 1,42% verzuim (2015-2016) onder het landelijke gemiddelde. De gemeente Venlo scoort 1,91% verzuim (2015 = 2,2%).

	2013-2014			2014-2015			2015-2016		
	dln	vsv	vsv%	dln	vsv	vsv%	dln	vsv	vsv%
Venlo	7509	167	2,22	7405	163	2,2	7294	139	1,91

De gemeente Venlo blijft zich nadrukkelijk inzetten voor een verdere verlaging van het aantal voortijdig schoolverlaters. Een verdere verlaging van het % VSV vereist dat er nog meer wordt ingezet op een 1:1 aanpak. De individuele casussen worden complexer (casussen zijn veelal multi-problem).

De rol van het RMC en de contactgemeente (Venlo) is verder uitgebreid. De vroegtijdige school verlaten (VSV) opgave is door het Rijk uitgebreid met: het creëren van een sluitend vangnet voor "kwetsbare" jongeren. Dit betreft jongeren binnen het VSO, Pro, entree onderwijs en oud vroegtijdig schoolverlaters.

Om te komen tot een integrale en effectieve aanpak en samenwerking, wordt vanuit de RMC taak eraan gewerkt om bestaande programma's en plannen; vanuit RMC-VSV-aanpak en vanuit beleidsvelden (jeugd), wmo en arbeidsparticipatie en verder de wijze van aanbod arbeidsmatige dagbesteding met elkaar te verbinden. Doel is mede zoveel als mogelijk jongeren richting (passende) arbeid of vervolgopleiding te brengen, waarbij aandacht is voor het blijven ontwikkelen van aanwezige talenten van jongeren.

Opvallend is dat de leeftijd van jongeren welke zich melden bij de gemeente voor ondersteuning, of overgaan naar een andere vorm van onderwijs, verder daalt, dit komt mede voort uit het "beleid" van het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs om sober om te gaan met toelaatbaarheidsverklaringen (basis is tot 18 jaar), dit terwijl jongeren feitelijk tot 20 jaar onderwijs binnen VSO zouden kunnen volgen.

VVE / Peuterspeelzaalwerk

Gemeenten ontvangen vanaf 2016 financiële middelen om ervoor te zorgen dat zovele mogelijk peuters een peuterspeelzaal of een andere voorschoolse voorziening bezoeken voordat ze instromen in het primair onderwijs. in 2017 hebben wij hiervoor een budget ontvangen van € 117.776,00. De komende 4 jaren loopt dit bedrag op tot €353.327 in 2021.

In 2017 ging 95% van de 2 en 3 jarigen in Venlo naar een gesubsidieerde peuterspeelzaal of naar een kinderdagverblijf.

Kinderen met een taal en/of ontwikkelingsachterstand krijgen extra ondersteuning in de vorm van voor- en vroegschoolse educatie (VVE) op een VVE-gecertificeerde peuterspeelzaal, VVE-gecertificeerd kinderdagverblijf en in de groepen 1 en 2 van het primair onderwijs.

in 2017 zijn er naast alle peuterspeelzalen ook drie kinderdagverblijven die VVE aanbieden. Zo hebben we een dekkend netwerk van VVE in Venlo en hebben ouders ook keuzevrijheid.

Doordat bovendien de samenwerking tussen de peuterspeelzalen en de scholen is verbeterd, wordt de doorlopende zorg- en leerlijn van ieder individueel kind sterker.

Passend onderwijs

Passend onderwijs beoogt dat zo veel mogelijk leerlingen onderwijs kunnen volgen in een thuisnabije omgeving. Zo worden ze het best voorbereid op een vervolgopleiding en kunnen ze zo goed mogelijk meedoen in de samenleving. Indien het passend is, kunnen kinderen naar een speciale onderwijsvoorziening (speciaal onderwijs). De positieve uitkomsten van passend onderwijs zullen uiteindelijk zichtbaar moeten worden in de volgende maatschappelijke resultaten:

- Meer jongeren behalen een startkwalificatie;
- Meer jongeren verwerven duurzaam een inkomen naar vermogen uit (passende) arbeid;
- Meer jongeren participeren actief in de samenleving.

Deze uitkomsten zijn alleen haalbaar als gemeente, onderwijs en ouders/verzorgers blijven investeren in een sluitend systeem voor passende ondersteuning voor jeugdigen. Hiervoor hebben het Voortgezet Speciaal Onderwijs/Praktijkonderwijs en gemeente Venlo afspraken gemaakt om jongeren zoveel als mogelijk vanuit school richting arbeid/inkomen en/of participatie/meedoen te brengen. Daarbij wordt waar mogelijk gebruik gemaakt van bestaande netwerken.

Blijvende aandachtsgebieden zijn:

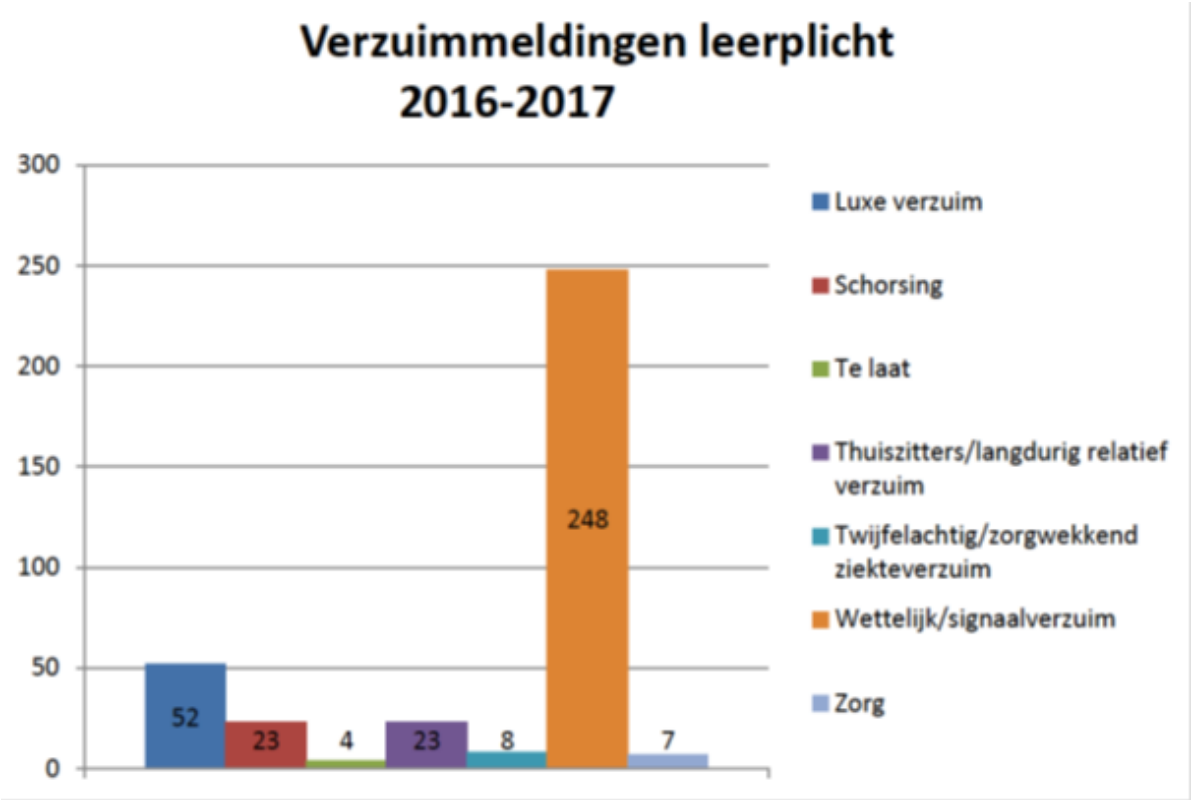
- Het verbeteren van het zogenoemde ondersteuningsprofiel van het reguliere onderwijs. De basisondersteuning van het reguliere onderwijs dient nog te worden vergroot om de doelstelling vanuit passend onderwijs te kunnen waarmaken;
- Het heroverwegen van de governance structuur van de samenwerkingsverbanden passend onderwijs, primair onderwijs en voortgezet onderwijs. Hiervoor zijn onder ander de financiële uitdagingen van deze samenwerkingsverbanden in beeld gebracht. Deze zouden de geformuleerde ambitie in de toekomst niet negatief mogen beïnvloeden;
- Het op overeenstemming gericht overleg tussen het onderwijs en gemeenten werkt. Bij het uitvoeren van de voormalige decentralisatieopgaven en het realiseren van de doelstellingen vanuit Passend Onderwijs vragen de verbindingen tussen het onderwijs, de aanbieders van jeugdzorg en de gemeente aandacht.

Toezicht op competentieontwikkeling

De gemeente is in het kader van het recht op onderwijs en het voorkomen van voortijdig schoolverlaten (VSV) verantwoordelijk voor het toezicht op basis van de Leerplichtwet en heeft hiervoor leerplichtambtenaren benoemd.

De Regionale Meld en Coördinatie (RMC) wetgeving is terug te vinden in de Wet op het voortgezet onderwijs, de Wet educatie en beroepsonderwijs en de Wet op de expertisecentra en is erop gericht dat leerlingen het onderwijs verlaten met een startkwalificatie voor de arbeidsmarkt. We (blijven) investeren in het voorkomen van voortijdig schoolverlaten. Dit gebeurt door het invullen van de RMC -functie voor Venlo, Beesel en Peel & Maas.

Het bewaken van het recht op onderwijs en het voorkomen van voortijdig schoolverlaten (VSV) is onze taak. De ontwikkeling van de resultaten op de geformuleerde tactische doelstelling wordt gevolgd met de volgende indicator

Indicator	JR 2016	JR 2017	2017	2018	2019	2020
Aandeel vroegtijdig schoolverlaters						

2.5.3 Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Voor het programma Jeugd en Onderwijs zijn de volgende drie tactische doelstellingen geformuleerd:

1. Het behouden en waar nodig versterken van een adequate leeromgeving;
2. Het faciliteren van de persoonlijke ontwikkeling van onze inwoners;
3. Het verzorgen van adequaat toezicht op competentieontwikkeling.

Hieronder gaan wij per doelstelling in op de (hoofd)activiteiten die zijn uitgevoerd om een bijdrage te leveren aan het realiseren van deze doelstelling.

Adequate leeromgeving

Huisvesting

In 2017 hebben we met de schoolbesturen voor primair onderwijs (inclusief speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs) een principe afspraak gemaakt over de onderwijshuisvesting en de daaraan verbonden bekostiging.

De schoolbesturen hebben een spreidingsplan van benodigde toekomstige schoolgebouwen en schoollocaties opgesteld. Aan de hand van dit spreidingsplan is de behoefte qua schoolgebouwen bepaald.

De geldstromen welke beschikbaar zijn om te komen tot adequate onderwijshuisvesting zijn verdeeld over de gemeente Venlo en de Venlose schoolbesturen. Sinds 2015 zijn de schoolbesturen in het primair onderwijs verantwoordelijk voor zowel het binnen-onderhoud als het buiten-onderhoud van schoolgebouwen. Hiermee zijn zowel de taak van buiten-onderhoud als de financiële middelen hiervoor vanuit de gemeenten overgegaan naar de schoolbesturen. De gemeente is nog steeds verantwoordelijk als het gaat om de bekostiging van zaken als nieuwbouw en uitbreiding.

Gekozen uitgangspunt bij het onderdeel bekostiging is om te komen tot een combinatie van beschikbare geldstromen vanuit de gemeente Venlo en schoolbesturen; de voordelen van een duurzaam gebruik, lagere exploitatielasten

en lagere onderhoudskosten komen ten gunste van de schoolbesturen en wordt zodoende door de schoolbesturen middels een bijdrage terugverdiend.

Via Rib 2017-083 en via een met de schoolbesturen gegeven presentatie op 11 oktober 2017 is de gemeenteraad hierover uitgebreid geïnformeerd. Na deze bijeenkomst en de vaststelling in november 2017 van de meerjarenbegroting, waarin de financiële uitwerking van de gemaakte afspraak is opgenomen, hebben wij in werkgroepverband de gesprekken over de uitwerking van het strategisch huisvestingsplan hervat. In het laatste kwartaal van 2017 en eerste kwartaal van 2018 wordt de laatste hand gelegd aan de uitwerking van het strategisch huisvestingsplan en het concept van ondersteunende budgetovereenkomsten en medio 2018 zullen wij de gemeenteraad een voorstel doen om de gemaakte afspraken te bekrachtigen en juridisch te verankeren.

Het voortgezet onderwijs heeft de komende jaren te maken met een gestage krimp qua leerlingenaantallen. Hoewel de gemeente de huisvesting (en de middelen) van het voortgezet onderwijs heeft door-gedecentraliseerd, wordt deze ontwikkeling en de consequenties daarvan nauwlettend gevolgd. In 2017 hebben wij het OGVO middels het voeren van diverse gesprekken ondersteund om te komen tot een nieuw financieringsarrangement.

Bewegingsonderwijs

Het faciliteren van bewegingsonderwijs is een specifiek onderdeel van onze verantwoordelijkheid op het terrein van onderwijshuisvesting. Via deze verantwoordelijkheid wordt een belangrijk deel van de sportinfrastructuur mede bekostigd (relatie met programma 7 Sport- en Cultuurbevordering).

Leerlingenvervoer

De Europese aanbesteding van het leerlingenvervoer voor alle Noord-Limburgse gemeenten is in mei 2017 met succes afgerond.

De geplande verplaatsing van de Islamitische basisschool naar Venlo-Zuid werd als gevolg van procedurele redenen nog niet geëffectueerd. De verplaatsing zal in de loop van 2018 zijn beslag krijgen.

In het najaar van 2017 zijn de voorbereidende werkzaamheden gestart om het leerlingenvervoer op Noord-Limburgse schaal in te vlechten in het zogenaamde doelgroepenvervoer (combinatie van vervoersvoorzieningen gebaseerd op de Wet maatschappelijke ondersteuning en Jeugdwet). Uitgangspunt hierbij is om middels een gezamenlijke aanpak maximale synergievoordelen behalen. De geplande ingangsdatum is 1 augustus 2020.

Competentieontwikkeling

Regionaal Meld- en Coördinatie (RMC)

De Regionale Meld- en Coördinatie (RMC) wetgeving is terug te vinden in de Wet op het voortgezet onderwijs, de Wet educatie en beroepsonderwijs en de Wet op de expertisecentra en is erop gericht dat leerlingen het onderwijs verlaten met een startkwalificatie voor de arbeidsmarkt. We (blijven) investeren in het voorkomen van voortijdig schoolverlaten. Dit gebeurt door het invullen van de RMC-functie voor Venlo, Beesel en Peel en Maas.

Vanuit onze rol als contactgemeente voor RMC regio 38 (Noord- en Midden-Limburg) hebben wij een bijdrage geleverd aan het nieuwe convenant voor de periode 2017-2021. Het convenant tussen gemeenten en schoolbesturen is erop gericht om het percentage VSV-ers verder terug te dringen.

Duitse taal.

Wij zetten ons nadrukkelijk in om scholen (primair onderwijs en voortgezet onderwijs) ertoe te bewegen om onderwijs van c.q. in de Duitse taal aan te bieden zoals ook is verwoord in het coalitieprogramma 'Verbinden vanuit vertrouwen en verantwoordelijkheid'. Hierbij sluiten we waar mogelijk aan bij Europese en landelijke programma's en maken we gebruik van de ervaringen van het voortgezet onderwijs in Venlo. In 2017-2018 steunen wij wederom een pilot- project binnen het primair onderwijs (in samenwerking met voortgezet onderwijs) om kennis te maken met de Duitse taal en cultuur. Deze pilot wordt mede gefinancierd met behulp van een Interreg-subsidie en een bijdrage vanuit de gemeente Nettetal. Wij blijven inzetten op een verdere uitbreiding qua kennismaking met Duitse taal en cultuur over meerdere Venlose scholen.

Voortijdig school verlaten (VSV)

Het is ons streven om ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk, en liefst alle, jongeren uit Venlo het onderwijs verlaten en de arbeidsmarkt betreden met minimaal een startkwalificatie. De afgelopen jaren is het aantal voortijdig schoolverlaters aanzienlijk afgenomen. De kern van de toegepaste aanpak is de intensieve samenwerking tussen scholen en gemeenten.

Een verdere verlaging van het percentage voortijdig schoolverlaten vereist dat er nog meer wordt ingezet op een één op één aanpak. De individuele casussen worden complexer en dienen te worden opgepakt in samenwerking tussen beleidsvelden jeugd, wmo, arbeidsparticipatie en onderwijspartners.

In 2016 zijn wij gestart met het opstellen van een uitgangspuntennotitie onderwijs. Als gemeente zijn wij niet verantwoordelijk voor de kwaliteit (inhoud) van het onderwijs. Wat we met de uitgangspuntennotitie duidelijk willen maken, is dat onderwijs 'loont' en in alle gevallen zou moeten zijn gericht op het verkrijgen van arbeid/inkomen en/of participatie/meedoen.

VVE/ Peuterspeelzaalwerk

In 2017 hebben we veel geïnvesteerd in het implementeren van een goede toeleidingsprocedure van peuters naar een peuterspeelzaal. De JGZ (jeugdgezondheidszorg/consultatiebureaus) heeft hierin een cruciale rol, want daar komen alle kinderen op consult bij het bereiken van de leeftijd van 2 en 3 jaar. Ieder kwartaal wordt het bereik van de peuterspeelzaal en de andere voorschoolse voorzieningen door de JGZ samen met de kinderopvangorganisaties in beeld gebracht.

De kwaliteit van VVE wordt steeds beter doordat de pedagogisch medewerkers op de groepen goed geschoold zijn en er periodiek overleg plaatsvindt tussen de organisaties en de gemeente. Er wordt dan geanticipeerd op nieuwe ontwikkelingen daar waar mogelijk samen oplossingen gezocht voor knelpunten die zich voordoen in de dagelijkse praktijk.

Passend onderwijs

Er is zeker nog ruimte aanwezig om verdere verbeteringen aan te brengen binnen de gezamenlijke aanpak Passend Onderwijs. Om deze verbeteringen te bereiken zullen scholen, samenwerkingsverband Passend Onderwijs primair- en voortgezet onderwijs en gemeente in 2018 nog intensiever gaan samenwerken, in 2017 zijn middels diverse overleggen hierover werkafspraken gemaakt.

2.5.4 Wat heeft het gekost?

Programma 05: Onderwijs en Jeugd

bedragen x €1.000

	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	%	Verschil
Baten	4.900	4.706	96%	-194
Lasten	16.051	15.981	100%	71
Saldo baten en lasten	**-11.151**	**-11.275**	**101%**	**-123**
Onttrekkingen aan reserves (baten)	148	148	100%	
Toevoegingen aan reserves (lasten)	96	96	100%	
Saldo verrekening met reserves	**52**	**52**	**100%**	
Totaal resultaat programma 05	**-11.099**	**-11.223**	**101%**	**-123**

Een nadere toelichting op bovenstaande tabel is opgenomen in hoofdstuk 4.1.5.

2.6 Programma 6 Economie en Toerisme

2.6.1 Inleiding

De strategische doelstelling van dit programma is "het bevorderen van de regionale economie".

In de begroting 2017-2020 hebben wij aangegeven welke concrete inspanningen wij in 2017 zouden leveren om een bijdrage te leveren aan de bovenstaande langere termijn-ambities. In dit hoofdstuk kijken we terug op 2017. We gaan in op de resultaten die wij in 2017 hebben bereikt en de inspanningen die wij daarvoor hebben geleverd. Uiteraard wordt daarbij rekening gehouden met de eventuele gevolgen van de tussentijdse begrotingswijzigingen op de resultaten en inspanningen.

2.6.2 Wat hebben wij bereikt?

In 2017 heeft de gemeente Venlo vanuit verschillende rollen een actieve bijdrage geleverd aan de volgende resultaten:

<u>Het versterken van de regionale kennisinfrastructuur op MBO- en HBO/WO niveau</u>

1. Binnen het WO zijn geen nieuwe opleidingen aangeboden. Wel is het aantal studenten toegenomen en werd de University College Venlo uitgeroepen tot de beste University van Nederland.
2. Het aantal HBO opleidingen (speerpuntsectoren) is gelijk gebleven, maar totaal aantal HBO studenten nam toe. De opleiding Mechatronica van de Fontys Hogescholen is uitgeroepen tot de beste van Nederland.

3. Er is in 2017 gestart met onderzoek naar kansen realisatie CIV Maakindustrie. Daarnaast is het CIV Gebouwde omgeving onder leiding van Gilde Opleidingen uitgewerkt, toegekend in kader van de RIF regeling en inmiddels gestart.
4. Mede naar aanleiding van een motie van de gemeenteraad , is gestart met het faciliteren van de inspanningen voor het oprichten van een C2C /Circulaire economie faculteit in Venlo die de Hochshule Niederrhein levert.

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de productenrealisatie collegeproduct 6.1 'Versterken regionale kennisinfrastructuur'.

<u>Het bevorderen van de regionale economie op het gebied van agrofood, logistiek en maakindustrie</u>

1. De Economic Development Board Noord-Limburg (EDB) is in 2017 gestart met het opstellen van een regionale economische agenda met als centraal thema "Circular & Beyond".
2. De campusontwikkeling is in een stroomversnelling terecht gekomen met de aanstelling van de CEO Brightland Campus Greenport Venlo BV en de realisatie van een aantal concrete initiatieven en investeringen, waaronder Circulair Design Center (Villa Flora), Biotreatment Center (Waterpaviljoen Greenpark), onderzoeksfaciliteit 'de Cooker' (Villa Flora), en de oprichting van een fonds van 17 miljoen euro voor innovatieve ondernemers..
3. Het project Starters in Venlo is opgericht en het project Venlo Regionomics heeft enkele innovatieve duurzame businesscases opgeleverd.
4. Regio Venlo werd in 2017 weliswaar niet herkozen als de logistieke hotspot nummer één van Nederland, maar wel onderscheiden als de meest begeerde Europese logistieke vestigingsplaats.

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de productenrealisatie collegeproduct 6.2 'Bevorderen agrofood, logistiek en maakindustrie'.

Het bevorderen van de regionale economie op het gebied van toerisme

1. Het stimuleren en faciliteren van (ondernemers) initiatieven in de toeristische speerpuntgebieden Arcen, stedelijk centrum en Steyl (in kader van het Toeristisch Recreatief Actieprogramma) heeft weer een aantal concrete (impuls)projecten opgeleverd.
   Binnen de regionale samenwerking op het terrein van de vrijetijdseconomie is een belangrijk resultaat geboekt, namelijk de vaststelling van het Regionaal Actieprogramma Vrijetijdseconomie.
2. In 2017 heeft intensief overleg plaatsgevonden over de invulling van de regionale toeristische promotie en marketing door de stichting Leisure Port. Dit heeft geleid tot een bijgesteld jaarplan 2017, dat door Leisure Port is uitgevoerd. Uiteindelijk is geen overeenstemming verkregen over voortzetting van deze promotie- en marketingtaak door de stichting Leisure Port in 2018, waarmee deze stichting dus formeel haar activiteiten per 31.12.2017 heeft beëindigd.

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de productenrealisatie collegeproduct 6.3 'Bevorderen van toerisme'.

Het versterken van de regionale economie door het stimuleren van bedrijvigheid op werklocaties

1. In 2017 zijn de regionale visies bedrijventerreinen en kantoren (POL-uitwerkingen) door alle regiogemeenten vastgesteld.
2. De uitgifte van bedrijventerreinen en bouw van (met name logistiek) bedrijfsvastgoed verliep, met name op TPN, evenals voorgaande jaren zeer voorspoedig.
3. Enkele successen op het gebied van promotie en marketing die noemenswaardig zijn, zijn het driedaagse C2C-congres, de 3PL Summit (Eft) dat voor de derde maal in Venlo plaatsvond, de deelname aan de Limburg Stand op Transport Logistic München en de Nederlandse Distributiedag die in Venray werd georganiseerd.

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de productenrealisatie collegeproduct 6.4 'Ontwikkelen bedrijventerreinen'.

Indicator	JR 2016	JR 2017	2017	2018	2019	2020
Werkgelegenheid (abs)	57.890,00		58.580,00	58.850,00	59.450,00	60.050,00

Betreft het aantal arbeidskrachten die beroepsmatig minimaal 12 uur per week betaalde activiteiten verrichten (Bron: Gemeente Venlo in Cijfers). Als gevolg van een sterke productiviteitsvergroting in met name de industrie en logistiek (zowel landelijk als in de regio Venlo) in combinatie met de naweeën van de economische crisis is het aantal arbeidsplaatsen ondanks acquisitie en uitgifte bedrijventerreinen licht gedaald. Cijfers voor 2017 zijn nog niet beschikbaar.

Indicator	JR 2016	JR 2017	2017	2018	2019	2020
Economische prestatie (rapportcijfer)			7,25	7,25	7,25	7,25

In 2017 heeft Bureau Louter haar berekeningsmethodiek volledig vernieuwd waardoor de cijfers voor 2015 en 2016 niet meer vergelijkbaar zijn met die van de voorgaande jaren (Bron: Bureau Louter). Het rapportcijfer voor 2017 ontbreekt nog.

Indicator	JR 2016	JR 2017	2017	2018	2019	2020
Aantal door C2C geïnspireerde ruimtelijke-fysieke projecten in het economisch domein	5,00	4,00	5,00	5,00	5,00	5,00

Aantal door de gemeente Venlo geregistreerde projecten en activiteiten die bijdragen aan de regionale economie. Het betreft oplevering van C2C gebouwen (nieuwbouw of verbouw) en oprichting of nieuwvestiging van C2C bedrijven of instellingen. Bron: gemeente Venlo (geen databank, maar inventarisatie van beleidsmedewerker C2C). De ambitie is het op peil houden van het aantal projecten en activiteiten en dat is in 2016 gelukt.

2.6.3 Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Evenals voorgaande jaren hebben we in onze regio zeer intensief samengewerkt met andere overheden, ondernemers en onderwijsinstellingen om onze gemeentelijke en regionale ambities te realiseren, mede vanuit de gedachte *"Alleen ga je sneller, samen kom je verder"*.

Als centrumgemeente hebben we daar waar mogelijk en nodig de regierol naar ons toegetrokken. Bijvoorbeeld bij de in 2017 vastgestelde economische regionale visies Bedrijventerreinen en Kantoren.. Dat geldt ook voor de regionale thema's en speerpunten. Bijvoorbeeld 'Kennisinfrastructuur', 'Maakindustrie' en 'Logistiek'. Maar daarnaast vervulden we veelal een faciliterende rol, zoals bij de opstelling en uitvoering van sectorale programma's.

Ook op lokaal niveau hebben we in 2017 inspanningen geleverd. Soms faciliterend, bijvoorbeeld bij de verdere doorontwikkeling van de kennisinfrastructuur en ondersteuning van projecten uit het toeristische actieprogramma, en soms als regisseur, zoals bij de uitvoering van de jaarschijf 2017 van het acquisitieplan 2015-2017.

Daarnaast kan worden gemeld dat we in 2017 ons ook op nationaal niveau hebben ingezet. We zijn nauw betrokken geweest bij het opstellen van de City Deals 'Circulaire Stad' en 'Voedsel op de stedelijke agenda'.

'And last but not least' hebben we ons samen met een groot aantal publieke en private partners volop ingespannen in kader van het C2C jaar. Hierbij wordt aangetekend dat de activiteiten ruim binnen het budget is gebleven.

2.6.4 Wat heeft het gekost?

Programma 06: Economie en Toerisme

bedragen x €1.000

	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	%	Verschil
Baten	4.670	5.695	122%	1.024
Lasten	8.814	11.115	126%	-2.302
Saldo baten en lasten	**-4.143**	**-5.421**	**131%**	**-1.277**
Onttrekkingen aan reserves (baten)	22	22	100%	
Toevoegingen aan reserves (lasten)		5		-5
Saldo verrekening met reserves	**22**	**16**	**76%**	**-5**
Totaal resultaat programma 06	**-4.122**	**-5.404**	**131%**	**-1.282**

Een nadere toelichting op bovenstaande tabel is opgenomen in hoofdstuk 4.1.6.

2.7 Programma 7 Sport- en Cultuurbevordering

2.7.1 Inleiding

In programma 7 Sport- en Cultuurbevordering beschrijven wij de relatie tussen de gemeente en de sportieve en culturele ontplooiing van onze inwoners. Hierbij zien wij sport en cultuur als belangrijke middelen om een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van leven.

2.7.2 Wat hebben wij bereikt?

Sportontwikkeling

In 2017 hebben we de volgende resultaten bereikt:

- Wij hebben 89 groepsleerkrachten in het basisonderwijs ondersteund bij het bieden voldoende en kwalitatief bewegingsonderwijs.
- Wij hebben 35 groepsleerkrachten in het basisonderwijs begeleid bij het verzorgen en ondersteunen van motorisch remedial teaching en weerbaarheidstrainingen.
- Wij hebben 8 schoolpleinen van basisscholen beweegvriendelijk gemaakt.
- Wij hebben 15 ondersteuningstrajecten bij sportverenigingen uitgevoerd in het kader van de versterking van het pedagogisch klimaat. Daarnaast hebben wij 20 individuele casussen (rondom kwetsbare jongeren) uitgevoerd bij sportverenigingen. In totaal zijn er 120 kaderleden geschoold en hebben 750 mensen de themabijeenkomsten bezocht in 2017.
- Wij hebben 17 sportverenigingen en stichtingen actief ondersteund bij diverse bestuurlijke ondersteuningsvraagstukken. Daarnaast hebben we met 86 sportverenigingen minimaal één keer gesproken over het vitaliseren van hun sportvereniging.
- Wij zijn begonnen om jonge mensen met een beperking (WAJONG-ers), middels sport, te laten participeren in de maatschappij.

- Wij hebben via verschillende evenementen 300 mensen met een beperking in beweging gebracht (mensen met een beperking hebben deelgenomen aan hardloop/wandel/fietsevenementen zowel lokaal, regionaal als landelijk).
- 1724 leerlingen uit het speciaal onderwijs hebben deelgenomen aan sportstimulering clinics regionaal (over de afgelopen 2 jaar in de vorm van sportstimulering clinics in Noord-Limburg). In samenwerking met JOGG (Jongeren op gezond gewicht) hebben wij 250 inactieve mensen met ene beperking vanuit zorgpartners in beweging gebracht.
- Wij hebben de JOGG aanpak geïntensiveerd door middel van het uitbreiden van bestaande activiteiten. Wij hebben het Nijntje Beweegdiploma uitgebreid met twee scholen, drie scholen zijn begonnen met de Daily Mile, zes scholen hebben de campagne "Groente ....zet je tanden erin" uitgevoerd, twee scholen en 16 peuterspeelzalen van Spring Kinderopvang zijn overgestapt op water drinken en hebben hier schoolbeleid van gemaakt. Wij hebben gezamenlijke activiteiten opgezet met o.a. de Venloop, VenloStormt, Kunstencentrum, Dutch Agri Foodweek en de nationale Zwem4daagse. daarnaast is het aantal JOGG scholen in 2017 uitgebreid met 2 scholen.
- Wij hebben 18 kinderen deel laten nemen aan SHAPE.
- In 2017 hebben 20 primair onderwijs scholen, 3 voortgezet onderwijsscholen en 3 MBO scholen het vignet gezonde School gekregen. Hiervan hebben in totaal 6 scholen specifiek het themacertificaat Sport en Bewegen gekregen.
- Er zijn 2 fit- en gezondheidstesten georganiseerd. In Venlo-Zuid hebben 75 deelnemers de test afgenomen en in Venlo-Noord hebben 123 deelnemers de test afgenomen.
- Wij hebben 50 kwetsbare ouderen doorverwezen middels de Beweegpas. Hiervan zijn 32 inactieve en/of chronische structureel blijven bewegen.
- Wij hebben onze sportconsulenten in 2017 intensiever ingezet voor het activeren van kwetsbare burgers.
- Wij hebben onze maatschappelijke partners geïnformeerd over de mogelijkheden rondom de minima regelingen.
- De besluitvorming voor de nieuwe subsidie-opzet is niet uitgevoerd en uitgesteld naar het voorjaar van 2018.
- Wij hebben 2 topsportverenigingen ondersteund bij diverse bestuurlijke ondersteuningsvraagstukken.
- Het onderzoek naar een nieuwe tarievenstructuur heeft niet plaatsgevonden, maar er zijn wel de nodige voorbereidingen getroffen. De ontwikkeling van een nieuwe tarievenstructuur gaat onderdeel uitmaken

van de nieuwe sportvisie die in 2018 wordt ontwikkeld. Hierbij wordt rekening gehouden met het nieuwe subsidiebeleid.

Sportvoorzieningen

- Wij hebben alle basis en speciaal onderwijs scholen gefaciliteerd in voorzieningen voor het geven van bewegingsonderwijs.
- Voorbereidingen voor het onderzoek naar mogelijkheden om voetbalvelden die 'overtollig' zijn anders in te zetten, hebben plaats gevonden en gaat onderdeel uitmaken van de nieuwe sportvisie.
- We hebben in 2017 een gemiddelde bezettingsgraad van de door de gemeente geëxploiteerde binnensportaccommodaties bereikt van 54%, verdeeld in gymzalen (43%), sportzalen (42%) en sporthallen (62%). Dit ligt iets hoger dan in referentiegemeenten. ten opzichte van onze cijfers 2016 ligt met name het bezettingspercentage sporthallen lager (zowel onderwijs als sportbezetting daalden elk met 2%). Hierbij hebben we rekening gehouden met beschikbaarheid van de accommodaties volgens de gestandaardiseerde landelijke norm (40 weken per jaar, 7 dagen per week en 14 uur per dag).
- Wij hebben de mogelijkheden verkend om eigendom en/of onderhoud van buitensportaccommodaties volledig neer te leggen bij verenigingen.
- In het kader van de bestuursopdracht 'zwembad' en conform toezegging aan de gemeenteraad is besloten het zwembad De Wisselslag niet te sluiten en een nader voorstel over nieuwbouw zwembad af te wachten, het onderhoud te continueren om het zwembad veilig en hygiënisch te kunnen blijven gebruiken binnen de beschikbare middelen van de onderhoudsvoorzieningen sportgebouwen. Gelet op de problematiek bij de exploitatie van het buitenzwembad De Wisselslag, is overdragen aan de markt of aan de samenleving geen overweging geweest.
- Wij hebben een onderzoek uitgevoerd naar de wensen en behoeften van jeugd voor speel- en sportvoorzieningen in de openbare ruimte. Daarnaast heeft een sportconsulent contact gelegd met een planoloog om te onderzoeken hoe de openbare ruimte gebruikt kan worden voor sport en bewegen. In de nieuwe sportvisie worden de mogelijkheden voor sport en bewegen in de openbare ruimte nader uitgewerkt.
- De pilot zelfbeheer sportpark Merelweg is in september 2017 voortijdig beëindigd. Vandaar dat wij geen verdere initiatieven hebben genomen om tot overdracht van eigendom en/of onderhoud te komen met andere gebruikers.

Kleinschalige culturele initiatieven

- het kunstencentrum Venlo (KVC) heeft voor het eerst het project 'Week 3' gelanceerd, een initiatief van onze cultuurcoaches. Het promoot in een gezamenlijke campagne het aanbod culturele acitiveiten van alle cultuuraanbieders in de gemeente Venlo.
- We hebben hebben in het voorjaar van 2017 een nieuw uitvoeringsprogramma cultuur opgeleverd waarin we zijn ingegaan op wat we het afgelopen jaar hebben bereikt en waar onze focus het komende jaar op zal liggen.
- In mei heeft het Grenzhopper festival plaatsgevonden in het Stadskantoor in Venlo. Het festival richt zich op amateurtheater in het Duits-Nederlandse grensgebied.
- We hebben een regenboogzebra aangebracht en onthuld voor het station in Venlo. De onthulling was een samenwerkingsverband tussen cultuur en LHBT.
- In juni werd de landelijke IKTOON campagne gelanceerd, een maand lang een podium voor de culturele amateurverenigingen. Ook Venlo heeft hier weer aan meegedaan.
- We hebben in augustus weer een Cultuurconferentie gehouden in de Bibliotheek Venlo de grote culturele instellingen van Venlo zich konden presenteren aan de Raad en waar creatief talent een podium werd geboden.
- In de maand september is het project ’30 dagen creatief’ door het Kunstencentrum Venlo gelanceerd waar kinderen van 14 scholen in Venlo aan mee hebben gedaan.
- 1 van onze cultuurcoaches heeft het project ‘Pimp your classroom’ bedacht en tot uitvoering gebracht als tijdelijke oplossing voor het verouderde schoolgebouw de Velddijk in Tegelen.
- We hebben een elektriciteitshuisje in Blerick beschilderd samen met de wijkbewoners en een lokale kunstenaar met als thema Chriet Titulaer.
- Het LKCA (Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurverenigingen) heeft een interview gepubliceerd over de integrale aanpak van Venlo inzake cultuur in het sociale domein.
- Door het Rijk is aan Venlo subsidie toegekend voor de uitvoering van Cultuureducatie met Kwaliteit, door het college is het KCV aangewezen als penvoerder van de regeling. De Provincie heeft het KCV ook aangewezen als penvoerder voor de kleinere gemeenten in Noord Limburg en decentraliseert de subsidie daarvoor aan de gemeente Venlo. Vanaf het schooljaar 2017-2018 zijn onze gemeente en het KCV verantwoordelijk voor de uitvoering van cultuureducatie met kwaliteit in Noord Limburg voor een

periode van 4 jaar. Het programma heeft betrekking op cultuureducatie in het primair onderwijs.

- De De Bibliotheek Venlo krijgt toenemende betekenis in het sociaal domein. Zij fungeren als informatie en adviespunt en de functie Taalhuis is aan de bibliotheek toegevoegd. Vanuit deze functie vervult de bibliotheek een coördinerende rol in de aanpak laaggeletterdheid.

Indicator	JR 2016	JR 2017	2017	2018	2019	2020
Aandeel inwoners dat voldoet aan de NNGB-norm		60,00		64,00	64,00	64,00

NNGB: Nederlandse norm gezond bewegen. In 2015: 56,70 %. Over 2016 zijn geen gegevens beschikbaar uit de stadspeiling.

Indicator	JR 2016	JR 2017	2017	2018	2019	2020
Aandeel inwoners dat minder dan één keer per week contact heeft met niet-huisgenoten (vereenzaming)		4,80				

Over 2016 zijn geen gegevens beschikbaar uit de stadspeiling.

Indicator	JR 2016	JR 2017	2017	2018	2019	2020
Somscore op de gezondheidsgerelateerde kwaliteit van leven (EQ5D)		85,80				

Over 2016 zijn geen gegevens beschikbaar uit de stadspeiling.

2.7.3 Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Voor het programma Sport- en Cultuurbevordering zijn de volgende drie tactische doelstellingen geformuleerd:

- Het bevorderen van deelname aan sport en bewegen;
- Het behouden en waar nodig versterken van een adequate sportieve omgeving;
- Het bevorderen van de actieve en passieve deelname aan cultuur.

Sportontwikkeling

Om dit inzichtelijk te maken zijn de hoofdstukken van het uitvoeringsprogramma sportvisie Venlo 2016 t/m 2018 gehanteerd. Sommige resultaten en daarvoor ondernomen activiteiten raken meerdere hoofdstukken en zijn in de onderstaande tekst benoemd bij het meest toepasselijke hoofdstuk. Sommige activiteiten vergen geen verdere uitleg en zijn hieronder niet benoemd.

Bewegingsonderwijs (H1)

- Wij hebben groepsleerkrachten begeleid middels voorbeeldlessen om zelfstandig voldoende en kwalitatief bewegingsonderwijs te geven.
- Wij hebben MRT screenings uitgevoerd en daarin de groepsleerkrachten begeleid.

Vitale sportverenigingen (H2)

- Wij hebben 15 ondersteuningstrajecten bij verenigingen uitgevoerd voor het versterken van het pedagogisch klimaat. ook hebben wij 20 individuele casussen (kwetsbare jongeren) uitgevoerd. in totaal zijn 120 kaderleden geschoold en hebben 750 menden de themabijeenkomsten bezocht.
- Via accountgesprekken worden sportverenigingen éénmaal per jaar bezocht om de voortgang te bespreken en te bekijken hoe sportverenigingen vitaler kunnen worden.

Groepen mensen waarvoor sport en bewegen minder toegankelijk is (H3)

- Wij hebben een start gemaakt om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt middels sport opnieuw te laten participeren in de maatschappij. Hiervoor zijn alle voorbereidingen in 2017 getroffen waarbij men startklaar was om in het begin van het nieuwe jaar te starten.
- Wij hebben dit bereikt via verschillende activiteiten. Zo nemen mensen met een beperking deel aan sportevenementen zoals Countourrun Velden, Niersdal Survival, VenloStormt en nemen ze deel aan het project X-toppers (4daagse Nijmegen). Daarnaast zijn er 82 sport stimulering clinics georganiseerd op het speciaal onderwijs. Er zijn verder 15 grote toernooien en sportdagen georganiseerd voor mensen met een beperking.Als laatste zijn er sport stimulerende activiteiten georganiseerd vanuit en samen met zorgpartners en zijn er individuele casussen behandeld door de beweegmakelaar.
- We hebben onze sportconsulenten intensiever ingezet om sport en bewegen mogelijk te maken voor mensen met een beperking, voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, voor inactieve, kwetsbare en eenzame ouderen te laten participeren en te bewegen en voor mensen met een gezondheidsachterstand.

Een gezonde leefstijl (H5)

- Wij hebben de JOGG aanpak geïntensiveerd door de met diverse partijen en netwerken de samenwerking aan te gaan. In 2017 is er een samenwerking gerealiseerd met private partners zoals ZON fruit en vegatables, Albert Heijn en PlusBenders.
- De Gezonde School makelaar heeft scholen ondersteund bij het verkrijgen of behouden van het vignet de Gezonde School.
- Tijdens beweegmarkten zijn er fit- en gezondheidstesten georganiseerd, waarbij bezoekers van de beweegmarkt een eigen test kunnen afnemen.
- Samen met partners (fysiotherapeuten, huisartsen, POH) hebben wij inactieve ouderen en chronisch zieken doorverwezen naar de Beweegpas. Onze beweegcoördinator zorgt ervoor dat deelnemers middels een warme overdracht de stap maken naar ene structureel, laagdrempelig beweegaanbod.

Subsidies en tarieven (H9)

- De besluitvorming voor de nieuwe subsidie-opzet is niet uitgevoerd en uitgesteld naar het voorjaar van 2018.
- Het onderzoek naar een nieuw tarievenstructuur heeft niet plaatsgevonden, maar er zijn wel de nodige voorbereidingen getroffen. de ontwikkeling van ene nieuwe tarievenstructuur gaat onderdeel uitmaken van de nieuwe sportvisie die in 2018 wordt ontwikkeld.

Sportvoorzieningen

- Wij hebben sportconsulenten ingezet om mogelijkheden te onderzoeken voor het breder in zetten van sportvoorzieningen.
- daar waar dit niet op loopafstand mogelijk is, hebben we scholen vervoerd van en naar het bewegingsonderwijs. De campussen voor voortgezet onderwijs huren tegen kostprijs voor een belangrijk deel gemeentelijke sporthallen voor bewegingsonderwijs. de sportvoorzieningen die onderdeel uitmaken van een gemeenschapsaccommodatie hebben we in 2017 ondersteunend gefaciliteerd met een exploitatiesubsidie.
- Binnen de pilot sportpark Merelweg is intensief gezocht naar mogelijkheden om dit binnen de juridische, fiscale en financiële regels te doen. Dit is niet gelukt. Hieromtrent heeft de gemeenteraad Rib 2017-110 ontvangen en zijn artikel 44 vragen beantwoord. De ontwikkelingen rond de pilot en de complexiteit van overdracht van beheer en onderhoudstaken van gemeente naar verenigingen heeft een ander licht geworpen op de inhoud en uitwerking van het coalitieprogramma, waarin de beheersmatige rol van de overheid zoveel als mogelijk wordt losgelaten. wat dit voor de sport en sportverenigingen betekent, wordt nader uitgewerkt en onderdeel van een nieuwe sportvisie (2019).

Kleinschalige culturele initiatieven

- We hebben vanuit preventief jeugdbeleid wederom een bedrag van € 12.500 aan subsidie gekregen voor de inzet van cultuur als middel. KCV verzorgde de uitvoering hiervan.
- De eerste gesprekken zijn gevoerd met een 'vertegenwoordiger' uit het culturele veld met als doel om de verenigingen een grotere rol te geven binnen het culturele veld.
- Voor de digitalisering van het startdocument culturele kaart hebben we aansluiting gezocht met het project Mijn Buurtje. Hiermee maken we de culturele kaart onderdeel van een grotere sociale kaart van Venlo.
- We hebben in samenwerking met het KCV een enquête uitgezet onder de amateurverenigingen om de bekendheid met en de behoefte aan verenigingsondersteuning te peilen.
- We hebben aan de hand van een landelijke evaluatie ook lokaal een eerste inventarisatie gemaakt voor de evaluatie van onze cultuurcoaches en hun inzet.
- We hebben 1 van onze cultuurcoaches actief ingezet voor adviezen en tips voor KanDoen, wat heeft geleid tot nieuwe culturele initiatieven bij KanDoen (verbinding sociale domein).
- We doen als centrumgemeente mee aan Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK). Het KCV is aangewezen als penvoerder. De culturele omgeving van het kind is het speerpunt van het programma. Er is samenwerking gezocht met de gemeenten in Noord Limburg , die allemaal deelnemen aan het programma.
- We zijn de samenwerking aan gegaan met het gezondheidsbeleid met als doel binnen onze theaters voorstellingen te programmeren die gaan over de speerpunten van het gezondheidsbeleid.
- We hebben meegewerkt aan een tweejarig onderzoek van het LKCA naar de veranderingen in de lokale infrastructuur voor actieve cultuurparticipatie. Er is gekeken naar hoe amateurkunstenaars leren doen en tonen. In 2017 zijn de resultaten hiervan gepubliceerd.
- We hebben middels het Venlose Jeugdcultuurfonds 289 aanvragen goedgekeurd (61 meer dan in 2016).
- De besluitvorming voor de nieuwe subsidie-opzet is niet uitgevoerd en uitgesteld naar het voorjaar van 2018.

2.7.4 Wat heeft het gekost?

Programma 07: Sport- en Cultuurbevordering

bedragen x €1.000

	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	%	Verschil
Baten	3.334	3.223	97%	-110
Lasten	9.157	9.299	102%	-142
Saldo baten en lasten	**-5.823**	**-6.075**	**104%**	**-252**
Onttrekkingen aan reserves (baten)	32	32	100%	
Toevoegingen aan reserves (lasten)				
Saldo verrekening met reserves	**32**	**32**	**100%**	
Totaal resultaat programma 07	**-5.792**	**-6.044**	**104%**	**-252**

Een nadere toelichting op bovenstaande tabel is opgenomen in hoofdstuk 4.1.7.

2.8 Programma 8 Ontwikkeling Centrumstad

2.8.1 Inleiding

De strategische doelstelling van dit programma is "het versterken en verder ontwikkelen van het centrum ten behoeve van de (eu)regionale functie van Venlo".

Het stedelijke centrum kent daarbij de begrenzing zoals die in de Visie Stedelijk Centrum (2012) is vastgelegd: Venlose binnenstad + Maaswaard + Kazernekwartier.

In de begroting 2017-2020 hebben wij, middels een verwijzing naar de productenraming, aangegeven welke concrete inspanningen wij in 2017 zouden leveren om een bijdrage te leveren aan de bovenstaande langere termijn-ambitie. In dit hoofdstuk kijken we terug op 2017, door in te gaan op de resultaten die wij in dat jaar hebben bereikt en de inspanningen die we daarvoor hebben geleverd.

2.8.2 Wat hebben wij bereikt?

In 2017 hebben wij vanuit verschillende rollen een actieve bijdrage geleverd aan deze doelen. De belangrijkste resultaten en ontwikkelingen volgen hieronder.

<u>Het versterken van (groot)stedelijke voorzieningen</u>

1. De Stichting Cultureel Platform Venlo, waarin vijf grote culterele instellingen uitvoerders zijn van acties uit de Cultuurnota "Focus, Samenhang en Samenwerking", heeft aangegeven dat zij de in de Cultuurnota beschreven éxtra taken er niet bij kunnen doen en zich te bezinnen op hun rol; de evaluatie volgt het eerste kwartaal van 2018.
2. In oktober 2017 heeft de raad besloten het verzelfstandigingstraject van Museum van Bommel van Dam door te zetten en het museum te herhuisvesten in het oude postkantoor.Het huidige museum is per 1 november 2017 (fysiek) gesloten, teneinde de collectieregistratie op orde te

krijgen, de nieuwe organisatie op te bouwen en de verhuizing voor te bereiden. De museumorganisatie ontwikkelt programma op tijdelijke locaties in de stad tot de opening van het nieuwe gebouw.

3. Eind 2017 is besloten Theater De Maaspoort een structurele subsidieverhoging van € 100.000,- per jaar toe te kennen.
4. Eind 2017 is het traject 'Het businessplan op 1 A4' voor de binnenstad van Venlo samen met stakeholders gestart. De kosten zijn betaald door gemeente, Rabobank, VenloPartners, Venlostad.com, Antares en Venlo Onroerend Goed BV.
5. In zowel Tegelen als Blerick zijn voor de stadsdeel-winkelcentra uitvoeringsplannen vastgesteld en Taskforces opgericht. Voor de uitvoering is voor elk stadsdeel 50.000 euro beschikbaar (Tegelen 2017, Blerick 2018).
6. In 2017 zijn vervolgacties uitgevoerd op de in 2014 opgestelde plannen van aanpak in het kader van 'Beste Binnenstad'. Samen met VenloPartners is stevig ingezet op acquisitie-activiteiten voor de binnenstad. De acquisiteur heeft contact gehad met ruim 150 nationale en internationale bedrijven over een mogelijke vestiging in de binnenstad van Venlo. Concreet hebben zich (mede) door de inzet van de acquisiteur tien van deze formules gevestigd in Venlo.
7. De beeldbepalende evenementen hebben alle doorgang gevonden. Veel aandacht ging uit naar VenloStormt en het tragische incident met een dodelijk ongeval. Naar aanleiding van onderzoek en evaluatie viel het besluit dit evenement voortaan enkel nog recreatief van aard te laten zijn.

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de productenrealisatie van collegeproduct 8.1 'Versterken van (groot)stedelijke voorzieningen'.

Verbeteren ruimtelijke kwaliteit van het centrum

1. In 2017 is op basis van het in 2016 getekende convenant tussen gemeente en provincie over de ontwikkeling van het centrum de provinciale beschikking afgegeven waarmee Venlo € 9,85 miljoen krijgt als provinciale investerings-bijdrage in de ontwikkelingen in Q4, Keulsepoort (museum e.o.) en Kazernekwartier.
2. In de gebiedsontwikkeling Kazernekwartier is conform het 'go' besluit van de raad (2016) fase 1 bouwrijp gemaakt en gestart met de opbouw/restauratie van de fortmuur; de kazernegebouwen en fort hebben de status van gemeentelijk monument verkregen. De aanbestedingstukken van de kabelbaan zijn gereed gemaakt . Met het Fort van Venlo is een addendum op de Uitgifteovereenkomst gesloten en door hen is de wabo –aanvraag voor fase 1 ingediend.
3. In Q4 is begin 2017 is het woonrijp maken van de openbare ruimte rondom het blok Jacobskapel afgerond, in september werd de kapel zelf geopend als bedrijfsverzamelgebouw. De aanpak van de Lage Loswal en de innovatieve waterkering is in 2017 voorbereid. Dit betreft de vernieuwing van de kademuur en aanlegsteigers, renovatie van de oude stadsmuur, vergroening van de Lage Loswal en realisatie van een nieuwe waterkering.
4. In Maaswaard zijn ontwikkelplannen voor drie locaties opnieuw in studie genomen; zij worden in 2018 nader getoetst aan financiële haalbaarheid en stedenbouwkundige inpasbaarheid.
5. Eind 2017 heeft voor de deellocaties in Q4 en Maaswaard een herprogrammering plaats gevonden. De financiële gevolgen van de herprogrammering zijn verwerkt in de grondexploitatie.
6. Het nieuwe reclamebeleid in de binnenstad, opgesteld in 2014, heeft problemen ondervonden door beperkte handhavingscapaciteit; dit heeft geleid tot een toename van ongewenste reclame-uitingen.

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de productenrealisatie van collegeproduct 8.2 'Verbeteren ruimtelijke kwaliteit van het centrum', voor de majeure projecten ook naar de Rapportage (majeure) projecten.

Aantrekkelijk maken Venlo als studentenstad

1. De lijst van mogelijke studentenpanden is in nauw overleg met de corporaties verder gescreend en geactualiseerd, en ook met particuliere initiatiefnemers zijn gesprekken voortgezet. De monitor studentenhuisvesting (website) voor het aanbod van zowel corporaties als particuliere eigenaren is in 2017 verder ingevuld.
2. Lebe City Campus is vóór de start van het nieuwe studiejaar opgeleverd (in totaal 110 wooneenheden). Eind 2017 viel ook het besluit bij de verbouwing van de Raad van Arbeid 28 studio's voor studenten / kenniswerkers te realiseren.
3. Aan de randvoorwaarden voor de voor de Universiteit Maastricht met haar bachelor-opleiding (University College, formeel gestart in 2016) beoogde locatie Raad van Arbeid is in 2017 voortdurend gesleuteld. Met de besluitvorming van eind dat jaar zal 2018 in het teken van verbouwing staan.
4. Met Fontys zijn gesprekken gestart over de vraag hoe met name internationale studenten beter aan de stad verbonden kunnen worden, en hoe studieprogramma's nog beter zouden kunnen aansluiten op de economische kansen in stad en regio. Vanuit relatiebeheer zijn concreet gesprekken gevoerd met de al gevestigde HAS om hun (doorgroei)wensen in de binnenstad waar nodig en mogelijk te faciliteren.
5. In overleg met de Onderwijsgemeenschap Venlo en Omstreken is de monitor met alle studentrelevante informatie inzake vervolgopleidingen, stagemogelijkheden en carrièreperspectieven verder uitgebouwd.De informatievoorziening richting studenten is in 2017 verder geprofessionaliseerd, onder andere door middel van het digitale studentenplatform met een app 'CheckVenlo' en een hieraan gekoppelde website.
6. Eind 2017 is een Studentenraad ingesteld met studenten van de HAS, de Universiteit Maastricht en Fontys.

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de productenrealisatie van collegeproduct 8.3 'Aantrekkelijk maken Venlo als studentenstad'.

Indicator	JR 2016	JR 2017	2017	2018	2019	2020
Waardering Venlo centrumstad (inwoners)		6,50	6,70	7,00	7,00	7,00

Gemiddeld rapportcijfer over drie afzonderlijk bevraagde aspecten van Venlo: als winkelstad, als cultuurstad, en als toeristenstad (stadspeiling, tweejaarlijks). Voor 2015 oorspronkelijk 6,50 beoogd, de ambitie is dus behaald. Streefcijfers 2018-2021 afhankelijk van (tempo) investeringen op basis van Campusontwikkeling, spoor 3.b. Faciliteiten. Over 2016 is niet gemeten (geen stadspeiling).

Indicator	JR 2016	JR 2017	2017	2018	2019	2020
Waardering Venlo centrumstad (bezoekers)						

Gemiddeld rapportcijfer over drie afzonderlijk bevraagde aspecten van Venlo: als winkelstad, als cultuurstad, en als toeristenstad (jaarlijks). De Indicator moet nog ontwikkeld worden. Pas na nulmeting kunnen streefcijfers worden gegeven.

2.8.3 Wat hebben wij daarvoor gedaan?

In dit raadsprogramma gaat het relatief weinig om wettelijke verplichtingen c.q. 'regulier werk', in hoge mate om het realiseren van eigen beleidsintenties en -ambities waarvoor wij mede, soms zelfs sterk, afhankelijk zijn van externe partners. Het betreft daarom heel vaak intensieve overleg- en afstemmingsprocessen. Naast de feitelijke opleveringen en resultaten verdienen daarom de volgende zaken melding.

- Voor alle majeure projecten geldt dat, in nauw overleg met stakeholders c.q. initiatiefnemers, intensief is verder gewerkt richting concrete uitvoering en resultaten. In Q4 betrof het een mix van bouwvoorbereiding en -uitvoering, maar nadrukkelijk ook overleg met bewoners en andere direct belanghebbenden (twee werkconferenties en het traject BuurtBestuurt).
- We hebben zeer intensieve besprekingen gevoerd met de provincie over de inzet van de provinciale (impuls)investeringen in het centrum en de vorderingen van projecten die mede daaruit gefinancierd worden. De programmering van majeure projecten is versterkt in relatie tot ‘Venlo kennisstad’ (met versnelling van de gebiedsontwikkeling rond de Keulsepoort, en nieuwe kansen voor studenten- en onderwijshuisvesting).

- De al lopende gesprekken met partners rond 'Venlo studentenstad' zijn mede in het licht van het voorgaande punt geïntensiveerd, met name met de provincie en de Universiteit Maastricht over huisvesting van de UM in het centrum (culminerend in de besluitvorming over het Raad van Arbeid-gebouw.
- Venlo Partners en de grote culturele instellingen zijn als vanouds voorzien van middelen c.q. subsidie om de met hen gemaakte (prestatie)afspraken te kunnen waarmaken.
- Mede ter invulling van onze rol als centrumgemeente is de regionale samenwerking geïntensiveerd, zowel op ambtelijk niveau als in colleges en raden, ook in het kader van de uitwerkingen van het Provinciaal Omgevingsplan Limburg, vastgesteld in 2014.

2.8.4 Wat heeft het gekost?

Programma 08: Ontwikkeling Centrumstad

bedragen x €1.000

	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	%	Verschil
Baten	6.759	6.152	91%	-607
Lasten	16.404	15.875	97%	529
Saldo baten en lasten	**-9.644**	**-9.723**	**101%**	**-78**
Onttrekkingen aan reserves (baten)	4.861	4.861	100%	
Toevoegingen aan reserves (lasten)	8.690	8.690	100%	
Saldo verrekening met reserves	**-3.829**	**-3.829**	**100%**	
Totaal resultaat programma 08	**-13.473**	**-13.551**	**101%**	**-78**

Een nadere toelichting op bovenstaande tabel is opgenomen in hoofdstuk 4.1.8.

2.9 Programma 9 Verkeer en Bereikbaarheid

2.9.1 Inleiding

De strategische doelstelling van dit programma is "het realiseren van een verkeersveilige en bereikbare stad en regio".

In de begroting 2017-2020 hebben wij aangegeven welke concrete inspanningen wij in 2017 zouden leveren om een bijdrage te leveren aan de bovenstaande langere termijn-ambities. In dit hoofdstuk kijken we terug op het jaar 2017. Evenals in 2016 stond 'Verkeer en Bereikbaarheid' zo hoog op de bestuurlijke agenda en in de belangstelling van zoveel stake- en shareholders en niet te vergeten de media.

2.9.2 Wat hebben wij bereikt?

In 2017 hebben we vanuit verschillende rollen een actieve bijdrage geleverd aan de volgende resultaten:

<u>Het bereikbaar en verkeersveilig maken en houden van de stad en regio.</u>

1. We hebben conform begroting de uitvoering van GVVP jaarschijf 2017 uitgevoerd. Dit heeft onder eerste verkeersproject in Limburg opgeleverd dat de titel Green Deal GWW 2.0 ontving, namelijk de C2C rotonde in Steyl.
2. In kader van Trendsportal zijn er lokale workshops georganiseerd, heeft uitwisseling plaatsgevonden met Duitse partners en is aan diverse (deels zelf georganiseerde) evenementen deelgenomen. Bovendien is er een animatiefilm (visie) en interactieve infographic (voorlopige doelstellingen , programmalijnen en projecten) opgesteld.

3. De (lobby) inspanningen om de multimodale ontsluiting te verbeteren zijn wederom geïntensiveerd en heeft diverse successen opgeleverd. Hierbij kan worden gedacht aan de ondertekening van de bestuursovereenkomst Overwegproject Vierpaardjes en de opening van de vrachtwagenparkeerplaats aan de James Cookweg in Venlo.

Voor meer resultaten en een nadere toelichting op bovenstaande resultaten wordt verwezen naar de productenrealisatie collegeproduct 9.1 'Bereikbare en verkeersveilige stad en regio'.

<u>Het bereikbaar houden van de stad en regio door het aanbieden van voldoende parkeervoorzieningen</u>

- Er zijn vernieuwde gastvrije parkeertarieven, belparkeren en vereenvoudigde parkeerabonnementen en –vergunningen, een parkeerplaats voor werknemers in de binnenstad en een parkeerfonds ingevoerd in het stedelijk centrum en blauwe zones in de centra van Blerick en Tegelen.
- De parkeergarage Roermondsepoort is heropend en de parkeergarage Arsenaal gesloopt en vervangen door een tijdelijke parkeerplaats.
- Er is besloten om de parkeergarages Roermondsepoort, Maaswaard en Nolensplein te verkopen aan Q-Park.

Voor meer resultaten en een nadere toelichting op bovenstaande resultaten wordt verwezen naar de productenrealisatie collegeproduct 9.2 'Parkeervoorzieningen.

Indicator	JR 2016	JR 2017	2017	2018	2019	2020
Aantal verkeersslachtoffers			9,00	6,00	3,00	0,00

Betreft het aantal in het Bestand Geregistreerde Ongevallen in Nederland (BRON) opgenomen ernstige verkeersslachtoffers (ziekenhuisgewonden + doden) per jaar binnen gemeente Venlo. Bron: BRON. Als gevolg van grote wijzigingen in de gehanteerde rekenmethodiek zijn cijfers voor de periode 2014-2017 niet vergelijkbaar.

Indicator	JR 2016	JR 2017	2017	2018	2019	2020
Oordeel verkeerssituatie, parkeren en parkeeroverlast inwoners		7,10	7,20		7,20	

Gemiddelde rapportcijfer over beoordeling bereikbaarheid per auto en OV, verkeersveiligheid en parkeren onder inwoners Venlo. In 2015 is voor het eerst sinds 2012 een oordeel gevraagd. In beide jaren bedroeg het rapportcijfer 7,2. In 2017 is deze waardering een 7,1. Een goede score gezien de problematiek rondom de parkeergarages in de binnenstad in 2016-2017, Bron: stadspeiling

Indicator	JR 2016	JR 2017	2017	2018	2019	2020
Oordeel verkeerssituatie, parkeren en parkeeroverlast bezoekers			7,40	7,40	7,40	7,80

Gemiddelde rapportcijfer over beoordeling bereikbaarheid (per auto en OV) en parkeren onder bezoekers van Venlo. Basis vormt het eenmalige p-onderzoek in 2015 (7,4). Voor 2016 en 2017 zijn geen cijfers beschikbaar. Er zal de komende jaren periodiek een vergelijkbaar p-onderzoek moeten worden ontwikkeld en uitgevoerd om indicator te kunnen monitoren. Gezien beperkte begrotingsruimte voor GVVP vormt handhaving van huidige waardering de streefwaarde. Wel zal door de inzet van o.a. het dynamische verkeersmanagement- en informatiesysteem de doorstroming en klanttevredenheid naar verwachting op dat gebied toenemen. Gegevens voor 2016 zijn nog niet beschikbaar.

2.9.3 Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Evenals voorgaande jaren hebben we zowel op lokaal, regionaal, provinciaal, nationaal en euregionaal niveau samengewerkt met andere overheden, ondernemers en onderwijsinstellingen om onze gemeentelijke en regionale ambities en opgaven te realiseren. Onze inspanningen bestonden onder andere uit:

- Lokale samenwerking met onze burgers en ondernemers bij diverse lobbytrajecten (bijvoorbeeld Station Greenport Venlo) en om concrete GVVP-projecten voor te bereiden en uit te voeren.
- Regionale samenwerking met andere regiogemeenten en een groot aantal stakeholders ten behoeve van de ontwikkeling van een regionaal (en lokaal) mobiliteitsplan (Trendsportal).

- Regionale samenwerking met andere regiogemeenten, SMART LCV, euregio rijn-maas-noord en de provincies Limburg en Gelderland in kader van diverse lobbydossiers richting Den Haag, Brussel en Berlijn.
- Deelname aan MIRT-onderzoeken en -verkenningen, waarbij we bij het Koplopersproject Maas Venlo zelfs de regie hebben genomen.
- Het optimaliseren van het bedrijfsproces en het plannen van een nieuwe parkeerkoers.

2.9.4 Wat heeft het gekost?

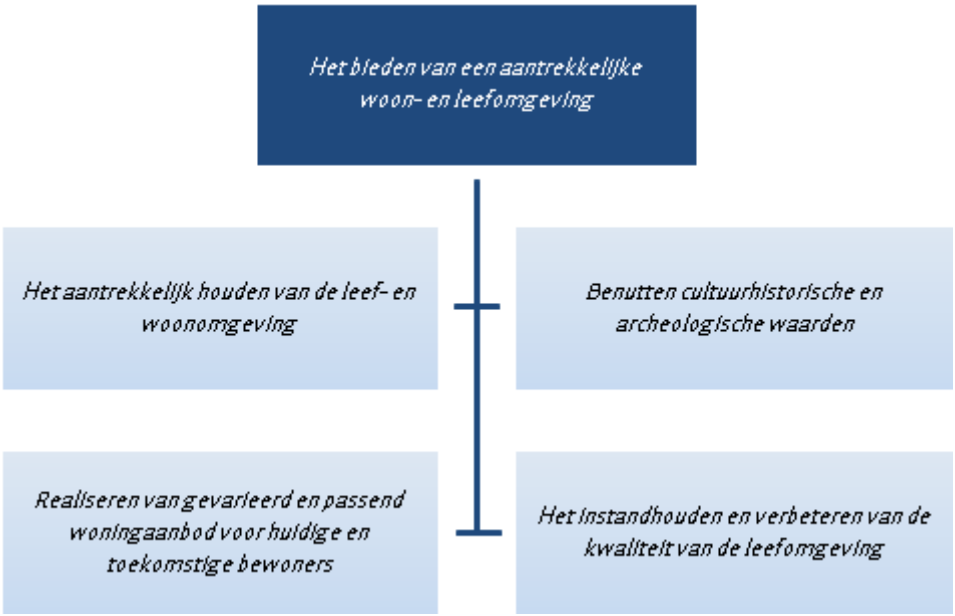
Programma 09: Verkeer en Bereikbaarheid

bedragen x €1.000

	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	%	Verschil
Baten	6.267	6.816	109%	549
Lasten	5.497	5.513	100%	-16
Saldo baten en lasten	**770**	**1.303**	**169%**	**532**
Onttrekkingen aan reserves (baten)	150	23	15%	-127
Toevoegingen aan reserves (lasten)	500	500	100%	
Saldo verrekening met reserves	**-350**	**-476**	**136%**	**-127**
Totaal resultaat programma 09	**420**	**826**	**196%**	**406**

Een nadere toelichting op bovenstaande tabel is opgenomen in hoofdstuk 4.1.9.

2.10 Programma 10 Wonen en Leefomgeving

2.10.1 Inleiding

De strategische doelstelling van dit programma is “het bieden van een aantrekkelijke woon- en leefomgeving”.

In de begroting 2017-2020 hebben wij, middels een verwijzing naar de productenraming, aangegeven welke concrete inspanningen wij in 2017 zouden leveren om een bijdrage te leveren aan de bovenstaande langere termijn-ambitie. In dit hoofdstuk kijken we terug op 2017, door in te gaan op de resultaten die wij in dat jaar hebben bereikt en de inspanningen die we daarvoor hebben geleverd.

2.10.2 Wat hebben wij bereikt?

In 2017 hebben wij vanuit verschillende rollen een actieve bijdrage geleverd aan deze doelen. De belangrijkste resultaten en ontwikkelingen volgen hieronder.

<u>Het aantrekkelijk houden van de woon- en leefomgeving</u>

1. Het Uitvoeringsprogramma vergunningverlenings-, toezichts- en handhavings-taken (VTH) 2017, inclusief basistaken uit het uitvoeringsprogramma van de Regionale Uitvoeringsdienst, is vastgesteld en grotendeels uitgevoerd. Er is minder bodem- en bouwtoezicht uitgeoefend vanwege capaciteitsproblemen waardoor een andere prioritering nodig was. Er zijn 431 omgevingsvergunningen verleend en ruim 600 meldingen / ontheffingen afgehandeld. Slechts 3 % van de vergunningen is van rechtswege ontstaan.

2. Op drie woonwagen locaties is gestart met het opheffen van illegale situaties door handhaving, herinrichten van de locatie en legaliseren van de nieuwe situatie. Het project kamerverhuur is voortgezet om de vanuit 2016 resterende illegale kamerverhuur (28% van de oorspronkelijke inventarisatie) aan te pakken.
3. In 2017 is gewerkt aan een pilot voor het maken van een gebiedsdekkend Omgevingsplan, vooruitlopend op de inwerkingtreding van de Omgevingswet (2019). Er ligt nu een eerste concept Omgevingsplan voor het deelgebied Tegelen (woon- en centrumgebied). Dit is gedaan in nauw overleg en afstemming met het Ministerie, de VNG en andere experimenterende gemeenten.
4. Naast deze pilot is in 2017 gewerkt aan de implementatie van de Omgevingswet zelf, zowel voor de 'harde' aspecten (systemen, ICT) als de 'zachte' (cultuurverandering in de organisatie). Een startnotitie en plan van aanpak voor vijf uit te werken thema's (die aansluiten op een landelijk gehanteerde opzet) waren eind 2017 zo goed als gereed.
5. In regionaal verband (Provinciaal Omgevingsplan Limburg) is gewerkt aan de zogenaamde Delta-opgave in drie thema's: hoogwaterbescherming (Deltaprogramma Maas), bestrijding wateroverlast en droogte in het landelijk gebied (Deltaplan Hoge Zandgronden) en ruimtelijke adaptatie in het stedelijk gebied (Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie). De regie bij deze opgaves lag bij provincie, waterschap en rijkswaterstaat, maar vergde stevige inzet van eigen ambtelijke capaciteit.
6. 'Klimaatadaptatie' vergt op lokaal niveau maatregelen voor het counteren van vier dreigingen: wateroverlast, droogteplekken, opwarming/hittestress, en afname waterkwaliteit. Eind 2017 is met alle Noord- en Middenlimburgse gemeenten, Waterschap Limburg, en Waterleiding-maatschappij Limburg een 'stresstest klimaatbestendigheid' gestart (resultaten juni 2018 bekend). Bij besluitvorming over het Gemeentelijk Rioleringsplan 2018 is eind 2017 al een klein voorschot genomen over onvermijdelijk te treffen maatregelen.
7. De raad heeft begin 2017 ingestemd met richtinggevende uitspraken als kernen van de op te stellen Groen-blauwe nota. Deze zal 'spelregels' bevatten inzake het in cocreatie met onze inwoners omgaan met groen en water op buurt- en wijkniveau. Voor drie uitspraken (: Venlo klimaatbestendig; investeren in stedelijk groen en water; ecologisch groen- en waterbeheer) zijn in 2017 in opdracht van de raad scenario-berekeningen gestart. De nota wordt in 2018 opgeleverd.
8. In 2016 is een verzoek ingediend bij de provincie voor uitbreiding van het Nationaal Park 'De Maasduinen' tot aan de A67. Eind 2017 is eind een versterkte oproep aan de provincie gedaan hieraan medewerking te verlenen.

9. De regionale Visie Energie (acht gemeentes Noord-Limburg, als uitwerking van het Provinciaal Omgevingsplan), is eind 2017 als concept op route gebracht voor vaststelling. Venlose deelname in het windpark Greenport Venlo liep in september vertraging op door ontwikkelingen in het Kazernekwartier, eind 2017 is dat aandeel echter door Greenport Venlo overgenomen.
10. Het C2C jaar 2017 heeft een belangrijke impuls gegeven aan verdere positionering van Venlo als innovatieve stad en regio. Het stadskantoor heeft 19.000 bezoekers gehad, er zijn 120 inspiratiesessies / bijeenkomsten / congressen / rondetafel-gesprekken geweest. De Economic Development Board heeft eind 2017 C2C omarmd onder het motto 'Circular and beyond'. De C2C-rotonde in Steyl is opgeleverd, evenals de eerste C2C-fietsroute. Het afvalinzamel-concept 'verbeterd scheiden' is doorontwikkeld (uitrol in 2018).

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de productenrealisatie van collegeproduct 10.1 'Aantrekkelijk houden van de woon- en leefomgeving'.

<u>Benutten van cultuurhistorische en archeologische waarden</u>

1. De nieuwe erfgoednota 'Erfgoud' is in 2017 opgeleverd; ook is gestart met de uitwerking van enkele centrale thema's in deelnota's.
2. Eind 2017 is het traject 'Wonen boven winkels' gestart, waarbij het terugdringen van leegstand in het centrum wordt gecombineerd met het herbestemmen van erfgoed, al dan niet met gebruik van provinciale monumentensubsidies.
3. Met bijdragen van provincie en gemeente is het majeure restauratie- en herbestemmingsproject de Arenborghoeve tot een goed einde gebracht. Drie andere projecten zijn in behandeling genomen voor uitvoering in 2018.
4. Er is een vervolg gegeven aan het erfgoed-informatiesysteem. In de zin van communicatie zijn filmpjes gemaakt over Venloos erfgoed onder de titel 'verborgen verleden'. Met de vaststelling van de erfgoednota zijn ook de middelen die tot en met 2017 beschikbaar waren voor 2018 en verder gehandhaafd.

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de productenrealisatie van collegeproduct 10.2 'Benutten van cultuurhistorische en archeologische waarden'.

Het realiseren van een gevarieerd en passend woningaanbod voor huidige en toekomstige inwoners

1. In januari 2017 is het lokale afwegingskader woningbouwplannen vastgesteld, als uitwerking van de regionale structuurvisie wonen Noord-Limburg.
2. De startersleningen zijn gecontinueerd, maar in 2017 is wel geconstateerd dat de in 2012 gebruikte afkoopmethodiek niet correct is verwerkt in de begroting. Dit bedrag (€ 296.000,-) wordt nu ten laste gebracht van de jaarrekening.
3. Huisvesting van bijzondere woongroepen, zoals bijvoorbeeld statushouders en arbeidsmigranten en de aanpak van woonwagenlocaties zijn in 2017 opgepakt, waarbij Venlo participeert in de in 2017 opgestarte regionale taskforce voor wat betreft het adequaat huisvesten van arbeidsmigranten.
4. Opgeleverd werd de gerenoveerde Casinoflat (Woonwenz), en eind 2017 werd het hoogste punt van project De Staay (: 45 sociale huurwoningen) bereikt.
5. Verder was er in 2017 ook veel discussie rond (woon)projecten: Camper Village, het plan IJsvogelstraat/Karbinderstraat, de reductie van woningen in 't Ven - alle vroegen om extra overleg en/of besluitvorming door het college.
6. De samenwerking tussen gemeente en corporaties is voortgezet en verder geïntensiveerd. In 2017 zijn de jaarlijks te maken prestatieafspraken met de corporaties vastgesteld, en is het uitvoeringsprogramma lokale woonvisie (meerjarig) vastgesteld. Daarnaast is het afgelopen jaar ingezet op het verbeteren van onze werkwijzen en samenwerking in projecten.

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de productenrealisatie van collegeproduct 10.3 'Realiseren van een gevarieerd en passend woningaanbod voor huidige en toekomstige inwoners'.

Instandhouden en verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving

1. Het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit is in 2017 definitief afgerond. Aan alle voorwaarden is voldaan.
2. De beleidsnota Laadinfrastructuur is vastgesteld. Deze nota geeft het kader en de criteria voor uitbreiding van e-laadpunten in de openbare ruimte én laadmogelijkheden voor particulieren.
3. In 2017 is gestart met de uitvoering van een gevelisolatieproject in opdracht van Greenport Venlo (één cluster van 5 woningen is nagenoeg afgerond, 23 woningen zijn in voorbereiding).

4. Er is een subsidieaanvraag voorbereid voor het grensoverschrijdend project SHAREuregio e-Carsharing/e-Bikesharing (Venlo, Roermond, Mönchengladbach en Kreis Viersen doen hier aan mee).
5. In 2017 is de verkenning voor de noodzaak voor gebiedsgericht grondwater-beheer, gestart in 2016, afgerond.
6. Het Uitvoeringsprogramma Impuls Omgevingsveiligheid is in 2017 opgesteld én uitgevoerd in opdracht van de RUD. Hiertoe behoorde het opzetten van een regionaal team en uitvoeringsprogramma voor het beheer van de risicokaart. Voor de uitvoering van externe veiligheidstaken is een set van kwaliteitscriteria regionaal uitgewerkt.
7. Er is veel capaciteit gestoken in het gezamenlijk optrekken binnen een aantal projecten (Milieubeleidsplan en Meerjarenprogramma Bodem) om de gevraagde cultuuromslag in het kader van de Omgevingswet - van sectoraal naar integraal denken - te bewerkstelligen.

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de productenrealisatie van collegeproduct 10.4 'Instandhouden en verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving'.

Indicator	JR 2016	JR 2017	2017	2018	2019	2020
Bevolkingsontwikkeling	101.059,00	101.228,00	100.800,00	100.900,00	100.950,00	100.950,00

Aantal inwoners van Venlo per ultimo peiljaar (31-12) (jaarlijks, CBS). Streefwaarden: groei door studenten: 600 tot 2020. In 2016 is ten opzichte van de prognose een plus van 159 inwoners gerealiseerd. De van 2017 zijn nog voorlopige cijfersin 2017 was de absolute stijging kleiner (169). De gerealiseerde cijfers liggen nog steeds licht boven de streefcijfers.

Indicator	JR 2016	JR 2017	2017	2018	2019	2020
Migratiesaldo Venlo	687,00		125,00	125,00	125,00	125,00

Absolute migratiesaldo per ultimo peiljaar (jaarlijks, interne gegevens PDV). Realisatie 2015: inclusief saldo asielzoekers na sluiting resp. heropening AZC. Streefwaarden vanaf 2016: rekening houdend met studenten. Realisatie 2016: buitenlanders +831. -- Ultimo april 2018 is het cijfer over 2017 nog niet bekend.

Indicator	JR 2016	JR 2017	2017	2018	2019	2020
Score veiligheid Venlo	6,90		6,70	6,90	6,90	6,90

Schaalscore 'veiligheid' als rapportcijfer (tweejaarlijks, Integrale Veiligheidsmonitor). Streefwaarden: aanname behoud cijfer. Over 2017 is niet gemeten.

2.10.3 Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De meerderheid van de activiteiten in dit programma betreft, anders dan bijvoorbeeld die in een programma als Ontwikkeling centrumstad met zijn impuls-karakter, 'regulier werk', vaak vanuit wettelijke verplichtingen. Zelfs bij dit reguliere werk, maar zeker bij de meer ambitie-gerichte thema's, is meer dan in vorige jaren in cocreatie / codesign gewerkt met stakeholders waar dat mogelijk was. Een sprekend voorbeeld was het proces rond de nieuwe erfgoednota met zijn interactieve workshops en ondersteuning door social media.

Met externe contacten is zeer intensief samengewerkt rond de pilot Omgevingsplan (ministeries, G32, regio- en andere pilotgemeenten), de Delta-programma's (provincie, waterschappen, ministeries: Meer Maas Meer Venlo), omgevingsveiligheid en geluidsniveaus bij emplacementen (landelijke projectgroep), natuur- en landschapssystemen (Nationaal Park De Maasduinen, Natuurpark Maas-Schwalm-Nette), milieu/duurzaamheid (bedrijvennetwerk Energiedeal Venlo, Regionale Energie Alliantie, Innovatiehuis MKB Keyport).

Binnen de overleggen met de corporaties is veel aandacht besteed aan de aanpak van de woonwagenlocaties, de huisvesting van statushouders en arbeidsmigranten, de leegstand van maatschappelijk vastgoed, en hoe de door het rijk gewenste scheiding van wonen en zorg aan te pakken. Van directe (co)financiering was sprake bij de startersleningen.

Op het thema C2C/duurzaamheid zijn eerder in dit hoofdstuk al de vele inspanningen (en resultaten) van het C2C-jaar 2017 gememoreerd.
Bij het werkveld vergunningverlening/toezicht/handhaving tenslotte, moet (andermaal) de intensieve samenwerking en afstemming met de RUD worden genoemd.

2.10.4 Wat heeft het gekost?

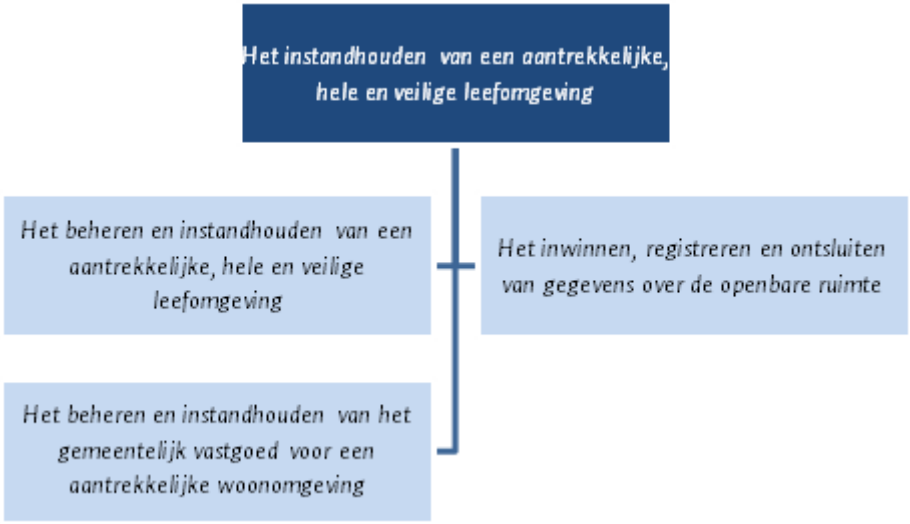
Programma 10: Wonen en Leefomgeving

bedragen x €1.000

	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	%	Verschil
Baten	10.487	10.745	102%	257
Lasten	17.458	18.266	105%	-808
Saldo baten en lasten	**-6.971**	**-7.521**	**108%**	**-550**
Onttrekkingen aan reserves (baten)	2.468	5.454	221%	2.986
Toevoegingen aan reserves (lasten)	2.067	4.250	206%	-2.183
Saldo verrekening met reserves	**401**	**1.204**	**300%**	**803**
Totaal resultaat programma 10	**-6.570**	**-6.317**	**96%**	**253**

Een nadere toelichting op bovenstaande tabel is opgenomen in hoofdstuk 4.1.10.

2.11 Programma 11 Beheer openbare ruimte

2.11.1 Inleiding

De strategische doelstelling van dit programma is "het instandhouden van een aantrekkelijke, hele en veilige leefomgeving".

In de begroting 2017-2020 hebben wij aangegeven welke concrete inspanningen wij in 2017 zouden leveren om een bijdragen te leveren aan de bovenstaande langere termijn ambities. In dit hoofdstuk kijken we terug op het jaar 2017 en geven we inzicht in verschillende bereikte resultaten en doelstellingen.

2.11.2 Wat hebben wij bereikt?

Beheer Openbare Ruimte

Met betrekking tot de doelen en ambities op strategische en tactische niveau zijn verschillende resultaten bereikt, waaronder:

1. Basistaken
    - Vanaf 2015 heeft een structurele bezuiniging van ruim € 0,5 miljoen plaats gevonden. Het heeft in 2017 niet geleidt tot calamiteiten omdat wij veel hebben ondervangen door tijdige inspecties, keuzes en ad-hoc werk. Echter laten de inspecties een achteruitgang in kwaliteit zien betreffende de onderhoudstoestand van de wegen en civiele objecten.
    - In 2017 is een lichtelijke daling (5%) te zien van de aantal meldingen t.o.v. 2016. De meldingen zijn een indicator van de beleving en waardering van bewoners die zij geven aan de openbare ruimten. Ook zijn de weersomstandigheden van dat jaar goed te herleiden in de hoeveelheid meldingen per kapitaalgoed. De lichtelijke daling van de meldingen in 2017 heeft te maken met minder verstopte kolken. Er waren namelijk minder piekregenbuien (korte intensieve regenbuien) zichtbaar dan in 2016. Toch zijn de aantal meldingen respectievelijk

hoog wanneer je de vergelijking van voorgaande jaren erbij neemt. Dat heeft te maken met het achterstallig onderhoud aan de wegen, verharding, groen en bomen.

- Het resultaat van de stadspeiling 2017 is gedaald met 0.1 naar 6.1 t.o.v. 2015 (6.2). De stadspeiling is een indicator van de beleving en waardering van bewoners die zij geven aan de openbare ruimten. De grootste daling, met (meer dan) 0,1 zijn; onderhoud aan perken en plantsoenen, straten, paden en trottoirs, schoonhouden (onkruid, rommel) en afvalinzameling. Op bijna alle fronten is de indicator gedaald. Dit ondanks dat het onderhoud gedaan is volgens vastgesteld beeldkwaliteit. De daling is te verklaren aan de opeenvolgende taakstellingen en bezuinigingen die op het beheer en onderhoud van de openbare ruimte doorgevoerd zijn.
- De uitstroom, doorstroom en bereikbaarheid bij calamiteiten in de stad is verbeterd door het dynamisch verkeersmanagement wat in gebruik is genomen en door verkeersregelinstallaties te verwijderen en/of te vernieuwen. Hiermee leveren we een bijdrage aan de strategische doel van programma 9 Verkeer en bereikbaarheid: 'het realiseren van een verkeersveilige en bereikbare stad en regio'.
- Er zijn een aantal onderhouds-)contracten opgesteld en aanbesteed om aan de strategische doel te voldoen van dit programma. Er is nadrukkelijk aandacht geschonken aan efficiëntie, effectiviteit, innovatie, C2C doelstellingen, meldingenbeheer, SROI (Social Return On Investment) en milieueisen. Zo zijn de 4 Maasveren aanbesteed om passanten te vervoeren, de exploitatie van milieustation is ingegaan en het onderhoud aan de bomen is opnieuw aanbesteed. Als tweede van Nederland is het onderhoudscontract van de bomen, gebaseerd op resultaten, waarbij binnen 5 jaar de achterstand is weggenomen. Ook is het onderhoud van het openbaar groen, reiniging kolken en onkruidbeheersing op de verharding als een meerjarig integraal werkpakket aanbesteed in tegenstelling van vorige jaren. Tot slot is eind 2017 de AVOI (Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuur) vastgesteld. Deze vervangt de oude overeenkomsten met betrekking tot nuts- en telecomwerkzaamheden (kabels en leidingen) in de openbare ruimte. De AVOI geeft uniformiteit, een eerlijkere verlegregeling en gelijkwaardigheid tussen de verschillende partijen.
- Overige bereikte punten volgens zijn conform de begroting. Zie hiervoor paragraaf 2.11.3 Wat hebben we ervoor gedaan.

2. Planvormingen

- Het klimaat speelt steeds een grotere rol in de openbare ruimte. We merken dat het steeds harder en intensiever regent. Daarnaast is de stad gemiddeld 5 graden warmer dan het buitengebied. Hieraan is aandacht besteed in het oppakken van integrale kleine lokale projecten vanuit de aanpak 'groen voor grijs', waarbij verharding doelgericht wordt vervangen door openbaar groen.
- Na jaren van voorbereiding is begin 2017 de Deregulering van de kapverordening vastgesteld en in werking getreden. De evaluatie is in voorbereiding.
- Al jaren ontwikkelt er een ziekte onder de kastanjebomen wat deze bomen onbetrouwbaar maakt. Er is een vervangingsplan voor zieke kastanjebomen in uitvoering gebracht om de veiligheid te borgen.
- Het grootschalige 'vervangingsprogramma openbare verlichting' is technisch opgeleverd. Waarbij 17.000 armaturen vervangen/ omgebouwd zijn en 1.800 lichtmasten zijn vervangen. Dit levert energiebesparing op van 31 %.
- Voor het onderhouden van civiele elementen en wegen is een meerjarenplanning en vastgesteld. Dit om efficiëntie, duurzaamheid, innovatie, structuur en vermindering van de achterstallige onderhoud te behalen. Zodat op een veilige manier van het wegennet gebruikte kan worden.
- In 2017 is in samenwerking met o.a. de brandweer een plan opgesteld voor structureel onderhoud blusvoorzieningen waardoor meerjarig budget is toegekend. Het onderhoud aan de blusvoorzieningen was namelijk al jaren minimaal en de veiligheid kon niet worden gegarandeerd. Hiermee worden ook overschrijdingen en ad-hoc werkzaamheden weggenomen.
- Is de subsidie 'stimuleringsregeling afkoppelen hemelwater' van kracht. De evaluatie is in voorbereiding.
- De proef 'omgekeerd inzamelen' is voor de tweede jaar ingegaan. Ten behoeve van het terugdringen van de hoeveelheid restafval per inwoner, voor een optimale scheiding van papier, metaal, drinkpakken en restafval. Er is vooral aandacht geschonken aan het optimaliseren van de beoogde scheiding. Het uiteindelijke resultaat sluit aan bij de C2C doelstellingen.

3. Buurt- en wijkgericht werken
    - In 2017 is een start gemaakt met de uitvoering van projecten (groot en klein) voortkomend uit buurt- en wijkgericht werken. Wat betekent dat de wensen van groepen burgers die mee willen denken in oplossingen gezamenlijk worden uitgewerkt tot projecten. Deze manier van werken draagt bij aan het woongenot van onze inwoners waar dan ook wederkerigheid van bewoners tegenover staat.
    - Als vervolgstap in het Stadsdeelontwikkelingsplan Blerick hebben de gemeente en de woningcorporaties Antares en Woonwenz in 2016 een aanpakdocument ondertekend. Dit Stadsdeelontwikkelingsplan Blerick is in 2017 op uitvoeringsniveau uitgerold middels twee pilots;
        1. in het complex Meidoornstraat zijn samen met bewoners naar de openbare ruimte gekeken;
        2. de renovatie Molenbossen wordt de openbare ruimte integraal aangepakt in samenwerking met de bewoners en de woningcorporatie. Dit vanuit duurzaamheidsprincipes (toepassing C2C ambitieweb).

Beheer Vastgoed

- 3 panden (1 woning, 2 bedrijfspanden) verkocht
- 15 Groen- en reststroken verkocht
- 1 woningbouwkavel verkocht
- 6 bedrijfskavels verkocht
- 6 agrarische kavels verkocht
- 2 panden aangekocht
- Extra baten op huren en pachten

Geo Informatie Voorziening

Alle basisinformatie van Venlo met een ruimtelijke component (locatie gebonden) die wettelijk verplicht zijn en/of die onze klanten nodig hebben voor het uitvoeren van hun taken worden actueel en volledig gehouden en vervolgens beschikbaar gesteld.

We kennen de volgende basisinformatie:

- Basisregistraties; Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT), Waarde Onroerende Zaken (WOZ), Basisregistratie Ondergrond (BRO), Basisregistratie Topografie (BRT) en Basisregistratie Kadaster (BRK).

- Kernregistraties; Wet Informatie-uitwisseling Ondergrondse Netten (WION), Wet Kenbaarheid Publieksrechtelijke Beperkingen, Naamgeving openbare ruimte, Bedrijfsnummering, Cyclorama's, Luchtfoto's, Obliekfoto's, Revisie Beheer Openbare Ruimte, Algemene Hoogtekaart Nederland (AHN), Hoogtebouten Venlo, Bluswatervoorzieningen, Strooiroutes en Elektronische Vaarwegen
- Specifieke registraties (o.a. voor projecten, vastgoed en bouwen)

Indicator	JR 2016	JR 2017	2017	2018	2019	2020
Rapportcijfer beleving / waardering kwaliteit openbare ruimte		6,10	6,30	6,30	6,30	6,30

Tweejaarlijks rapportcijfer uit stadspeiling over beleving en waardering kwaliteit. Vanwege taakstellingen en bezuinigingen van de afgelopen jaren op het product Beheer Openbare Ruimte wordt de komende jaren een lagere beleving / waardering verwacht.

Indicator	JR 2016	JR 2017	2017	2018	2019	2020
Score gemeente Venlo in jaarlijkse benchmark gemeentelijk vastgoed (verschillen met andere deelnemers vormen indicatie)			4,00	4,00	4,00	4,00

Betreft een waarde ter uitdrukking van het verschil in score met andere deelnemende gemeentes. De gemeente Venlo heeft een score van 4 van de 5 te behalen sterren. Score 2016 betreft raming omdat actuele score nog niet beschikbaar is.

2.11.3 Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Beheer Openbare Ruimte

- We anticiperen op wettelijke veranderingen, maatschappelijke behoeftes en op technologische ontwikkelingen, waardoor we onze taken en werkzaamheden tijdig (bij) kunnen sturen, om efficiënt en effectief resultaten en doelstellingen te realiseren.
- De openbare ruimte hebben we schoon, heel en veilig gehouden door beheer en onderhoud. Ook hebben we regie gehouden op de totale openbare ruimte, waaronder de kabels en leidingen en het milieustation.

- De teams Beheer Openbare Ruimte en Service Openbare Ruimte monitoren (zoals inventariseren en inspecteren) dagelijks de ontwikkelingen en veranderingen in de openbare ruimte. De medewerkers van de gemeente zijn belangrijke ogen en oren om deze ontwikkelingen en veranderingen waar te nemen. Zij hebben structureel contact te hebben met inwoners, bedrijven, bestuur, andere overheden en collega's en komen zo dichter bij de bewoners wat begrip over en weer geeft. Ook geeft het ons een betere gebiedskennis die meegenomen wordt in de uitvoeringsplannen.
- Deze integrale aanpak vindt plaats vanuit eigenaarschap, verantwoordelijkheid en vakmanschap. Hiermee streven we stap voor stap naar een hoger rapportcijfer (stadspeiling) voor de beleving / waardering van de kwaliteit van de openbare ruimte en stimuleren we zelfwerkzaamheid bij inwoners.
- Ook in 2017 is door vele medewerkers adequaat invulling gegeven aan verschillende bereikbaarheidsdiensten, in het kader van calamiteiten in de openbare ruimte, weekendreiniging, gladheidsbestrijding en hoogwatermaatregelen.
- We hebben een bijdrage geleverd aan het realiseren van beleidsprogramma's, zoals de 'nota Groen en Water', waarbij 3 door de Raad gekozen uitgangspunten met behulp van interne samenwerking worden uitgewerkt.
- Vanuit de exploitatie GRP hebben we uitvoering gegeven aan de aan de gemeentelijke afval- hemel en grondwatertaken volgens de doelstellingen in het GRP. Door de uitvoering van watertaken is het systeem naar de toekomst toe verbeterd, mede daardoor is op enkele locaties is de kans op wateroverlast verkleind en zijn emissies naar oppervlaktewater verlaagd. Daarnaast is er aangehaakt is op klimaatadaptatie volgens beleidsnota Groen en Water.
- We hebben een grote inventarisatie gedaan naar de huidige staat van de gemeentelijke bewegwijzering. Dit om meer zicht te hebben wat we hebben en de infrastructuur veilig te houden.
- Wij hebben projecten gerealiseerd in co-productie, participatie en zelfwerkzaamheid. Zo hebben we in het kader van buurt en wijkgericht werken een betere afstemming bereikt tussen intern betrokkenen, waardoor de wensen van burgers beter worden gekanaliseerd en makkelijker te vormen zijn tot projecten waarbij burgers en gemeenten samenwerken. Naast buurt- en wijkgericht werken hebben we ook onze eigen vervangingsbehoefte wat voortkomt uit inventarisaties of uit meldingen van bewoners. Vooral op het gebied van het openbaar groen, verkeerszaken en afvalinzameling zijn er tal locaties opgepakt samen met inwoners en zo invulling gegeven aan onderhoud, vervanging en renovatie.

Beheer Vastgoed

- Conform besluitvorming conditieniveau 3 (redelijk) op onderhoud gebouwen uitgevoerd
- Diverse woningen, bedrijfspanden en kavels aangeboden aan de markt.
- Actieve reclame campagne voor verkoop vastgoed.
- Professionaliseren makelaarsrol.
- Actief leegstandsbeheer op vastgoed
- Actualiseren systemen en processen vastgoedbeheer en administratie.
- Beheer diverse contracten inzake reclame uitingen op abri's en panelen
- Actief beheer van vastgoed (ook op grond)
- Deelname benchmark gemeentelijk vastgoed
- Intensieve begeleiding vastgoedontwikkeling (toezicht en directievoering)
- Uitvoering geven aan de Uitkoopregeling woningen onder hoogspanningslijnen

Geo Informatie Voorziening

- Het op orde brengen en houden van alle basis- en kernregistraties wordt constant gemonitord en daar waar noodzakelijk bijgestuurd.
- Het beschikbaar stellen van registraties via de NedBrowser (t.b.v. meervoudig gebruik en 24/7 beschikbaar voor onze klanten) wordt constant verder uitgebreid.
- In 2017 zijn de bestaande beheerregistraties van de Openbare Ruimte (wegen, groen en civiele kunstwerken ondergebracht in 1 integraal beheersysteem Revisie Beheer.
- De regionale samenwerking tussen Venlo, Horst en Venray (gegevenshuis) is geïntensiveerd. Op uitvoeringsniveau is daar waar het mogelijk was de samenwerking gezocht en gezamenlijk opgetrokken. In december 2017 is in het kader van het gegevenshuis het programmaplan vastgesteld om verdere concrete stappen te kunnen gaan zetten in regionale samenwerking, met als doel een gezamenlijk beheer van de basis- en kernregistraties van de Openbare Ruimte.

2.11.4 Wat heeft het gekost?

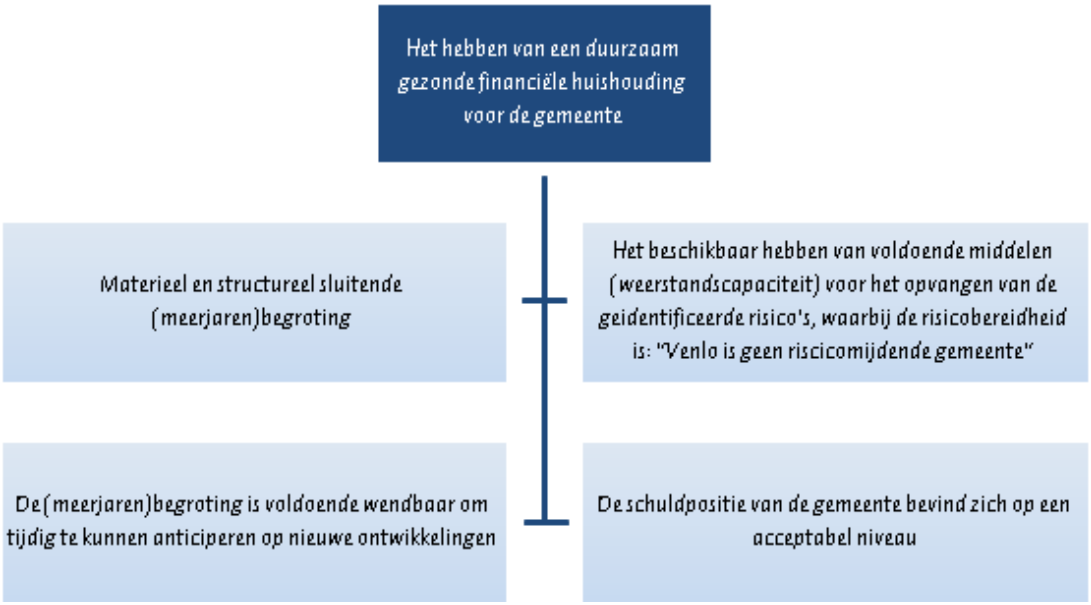
Programma 11: Beheer openbare ruimte

bedragen x €1.000

	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	%	Verschil
Baten	21.251	21.469	101%	218
Lasten	36.501	35.424	97%	1.077
Saldo baten en lasten	**-15.250**	**-13.955**	**92%**	**1.295**
Onttrekkingen aan reserves (baten)	1.554	1.218	78%	-336
Toevoegingen aan reserves (lasten)		175		-175
Saldo verrekening met reserves	**1.554**	**1.044**	**67%**	**-510**
Totaal resultaat programma 11	**-13.696**	**-12.911**	**94%**	**784**

Een nadere toelichting op bovenstaande tabel is opgenomen in hoofdstuk 4.1.11.

2.12 Programma 12 Algemene middelen

2.12.1 Inleiding

Dit programma is geen inhoudelijk beleidsprogramma maar vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording is het onderdeel algemene (dekkings)middelen een verplicht begrotingsonderdeel. In dit deel worden onder andere de belangrijkste inkomstenbronnen van de gemeente verantwoord. Ten dele staat deze informatie ook bij de paragrafen.

2.12.2 Wat hebben wij bereikt?

De strategische doelstelling van dit programma is **"het hebben van een duurzaam gezonde financiële huishouding voor de gemeente".** Deze strategische doelstelling beslaat de *gehele concernbegroting*, in dit programma wordt dit expliciet verwoord en zichtbaar gemaakt. Wij streven jaarlijks naar repressief toezicht (het standaard toezicht) van de provinciaal toezichthouder.

In 2017 heeft de provincie geconcludeerd dat de gemeente Venlo aan de voorwaarden van meerjarig repressief toezicht voldoet (standaard toezichtkader).

Beoordeling van de financiële positie en de strategische doelstelling vindt plaats aan de hand van de vier concrete doelstellingen elk voorzien van één of meerdere kengetallen. Schematisch ziet dit er als volgt uit:

De beoordeling van de financiële positie is geen doel op zich en moet altijd bezien worden in het licht van de totale maatschappelijke opgave van de stad. Het te bereiken maatschappelijk rendement en de bijdrage aan de inhoudelijke beleidsdoelstellingen zijn hierbij van evident belang. De financiële positie is ondersteunend aan het afwegingsproces en moet het bestuur helpen verantwoorde keuzes te kunnen maken voor de (middel)lange termijn. Afwegingen waarbij in de jaarrekening op alle terreinen verantwoording wordt afgelegd op basis van de 3 W-vragen: wat hebben we bereikt? Wat hebben we daarvoor gedaan? Wat heeft het gekost?

De begroting 2017 was weliswaar sluitend, door de ontwikkelingen in het sociaal domein, sluit de jaarrekening met een substantieel nadelig resultaat van € 23,2 miljoen. Over o.a. de ontwikkelingen met betrekking tot de financiële huishouding, de substantiële impact en verslechtering van onze financiële positie en de aanpak hiervan heeft u besluiten genomen bij de tussentijdse rapportages VoRaP 2017, FinRaP 2017 en de begroting 2018 inclusief de eerste (meerjarige)begrotingswijziging in december 2017. In de samenvatting 'financieel' is uitgebreid ingegaan op de beoordeling en de conclusie met betrekking tot de financiële positie.

Indicator	JR 2016	JR 2017	2017	2018	2019	2020
Provinciaal toezicht (meerjarig repressief)	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00

Wij streven jaarlijks naar repressief toezicht (het standaard toezicht) van de provinciaal toezichthouder. Dit wordt aangeduid met de waarde 1,00 (preventief toezicht heeft de waarde 0,00).

2.12.3 Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Algemeen

- Afronding implementatie van gewijzigde wet- en regelgeving in het kader van de vernieuwing Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Voor versterking van de positie van de gemeenteraad is het BBV vernieuwd en gewijzigd.
- Implementatie van de Vennootschapsbelasting voor overheidsbedrijven. In 2018 zal de afronding plaatsvinden.
- De ontwikkelingen rondom de landelijke discussie rondom het stelsel van de financiële verhoudingen tussen Rijk en gemeenten en de verdeling van het gemeentefonds zijn nauwlettend gevolgd en hierover bent u geïnformeerd in de instrumenten van de P&C cyclus en raadinformatiebrief gemeentefonds.

Materieel en structureel sluitende (meerjarenbegroting)

- De jaarrekening 2017 sluit met een negatief rekeningsaldo van € 23,2 miljoen. Het negatieve resultaat zal ten laste gebracht worden van de algemene reserve. Bij de vaststelling van de begroting 2018-2021 heeft u onder andere het besluit genomen tot een herstructurering van het eigen vermogen waarbij de algemene reserve wordt aangevuld met ruim € 30 miljoen ten laste van de bestemmingsreserve kapitaallasten;
- Het resultaat budgettair kader sociaal domein bedraagt € 24,9 miljoen negatief. Het volledige bedrag is onderdeel van het gepresenteerde tekort dat ten laste gebracht wordt van de algemene reserve;
- De uitkeringen uit het gemeentefonds zijn ingezet als algemeen dekkingsmiddel;
- Monitoring van de realisatie van de vastgestelde bezuinigingstaakstellingen is onderdeel van de P&C cyclus. De niet realiseerbare bezuinigingstaakstellingen zijn behandeld bij de kadernota, VoRaP, Begroting en de FinRaP;
- Specifieke rijksbezuinigingen zijn doorgezet naar de doelgroep of gemeenschap;
- Specifiek toe te rekenen bezuinigingen en efficiencykortingen welke concreet het gevolg zijn van taakmutaties zijn doorvertaald ten laste van de beleidsposten in de begroting. Rijksbezuinigingen en efficiencykortingen die 'teruggedraaid' zijn, zijn 'teruggegeven' aan het betreffende beleidsterrein;
- Toepassing van de budgettaire spelregels;
- In de paragraaf financiering wordt standaard een paragraaf opgenomen inzake de resultaten van verwerving derde geldstromen.

Het beschikbaar hebben van voldoende middelen (weerstandscapaciteit) voor het opvangen van de geïdentificeerde risico's, waarbij de risicobereidheid is: "Venlo is geen risicomijdende gemeente"

- Risico's en het identificeren van nieuwe risico's is standaard onderdeel bij de instrumenten van de P&C cyclus waarbij ook gekeken wordt naar de effectiviteit van de genomen risicostrategie;
- De weerstandsratio bedraagt 0,01 en bevindt zicht onder de streefwaarde van >=1,0. Bij de begrotingsbehandeling 2018- 2021 (november 2017) en de eerste begrotingswijziging (december 2017) is besloten:
    - de begrotingsoverschotten 2019-2021 te storten in de algemene reserve ter versterking van het (weerstands)vermogen;
    - bestemmen van alle incidentele en structurele overschotten enerzijds ter versterking van het weerstandsvermogen (minimaal ≥ 1,0) en anderzijds ter versterking van de solvabiliteitsratio (streefwaarde ≥ 20%);
    - herstructurering van het eigen vermogen waarbij de algemene reserve wordt aangevuld met ruim € 30 miljoen ten laste van de bestemmingsreserve kapitaallasten.
- In de paragraaf bedrijfsvoering wordt nader ingegaan op het programma verbetering bedrijfsvoering. Op basis van de prioritering is actualisatie van de nota weerstandsvermogen en risicomanagement doorgeschoven.

De (meerjaren)begroting is voldoende wendbaar om tijdig te kunnen anticiperen op nieuwe ontwikkelingen

- Voor de beoordeling van de wendbaarheid van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten en baten. Indien de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is er sprake van een hogere wendbaarheid. De jaarrekening laat zien dat de structurele lasten niet gedekt worden door structurele baten (-5,3%). Verwachting is dat deze vanaf het jaar 2019 gaat voldoen aan de streefwaarde (≥ 0%);
- Het kapitaallastenplafond is niet overschreden;
- Bijdrage geleverd aan de landelijke lobby en discussie tot flexibilisering van inkomstenbronnen en herziening van de financiële verhoudingen Rijk - gemeenten.

De schuldpositie van de gemeente bevindt zich op een acceptabel niveau

- Er zijn in 2017 geen nieuwe langlopende leningen aangetrokken. De investeringsuitgaven zijn gefinancierd vanuit de beschikbare financieringsmiddelen;
- Wij gaan behoudend om met het verstrekken van leningen aan derden. In 2017 is er per saldo € 19 miljoen ontvangen aan aflossingen door derden.
- Het kapitaallastenplafond is niet overschreden;
- Het liquiditeitenbeheer heeft plaatsgevonden door monitoring van de liquiditeitspositie en sturing op liquiditeitsprognoses;
- In de paragraaf bedrijfsvoering wordt nader ingegaan op het programma verbetering bedrijfsvoering. Op basis van de prioritering is actualisatie van het beleidskader investeringsbeleid en 'verstrekken van leningen en garanties' doorgeschoven. Zowel de processen als de bestuurlijke informatievoorziening is in 2017 op deze onderdelen verbeterd en verder geïmplementeerd;
- De structurele taakstelling op de kapitaallasten van € 250.000 is in 2017 concreet ingevuld en gerealiseerd bij de VoRaP en Begroting;
- De schuldquotes (84% en 75%) en het kengetal grondexploitatie (5%) bevinden zich in positieve zin onder de door uw raad vastgestelde streefwaarden en onder de VNG afgegeven richtlijn. De solvabiliteitsratio bevindt zich in negatieve zin ver onder de door uw raad vastgestelde streefwaarde en bevindt zich aan de zeer lage kant (9%, waarbij de streefwaarde is vastgesteld op ≥20%).

2.12.4 Wat heeft het gekost?

Programma 12: Algemene middelen

bedragen x €1.000

	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	%	Verschil
Baten	253.141	261.464	103%	8.323
Lasten	41.456	48.889	118%	-7.433
Saldo baten en lasten	**211.685**	**212.575**	**100%**	**890**
Onttrekkingen aan reserves (baten)	4.053	3.568	88%	-485
Toevoegingen aan reserves (lasten)	906	831	92%	75
Saldo na verrekening met reserves	**3.147**	**2.737**	**87%**	**-410**
Totaal resultaat programma 12	**214.832**	**215.312**	**100%**	**480**

Een nadere toelichting op bovenstaande tabel is opgenomen in hoofdstuk 4.1.12.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

bedragen x €1.000

	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	%	Verschil
Baten				
Financiering	4.996	5.898	227%	902
Integr.uitkering.soc.domein	96.628	96.628	100%	
Lokale heffingen	36.084	36.191	100%	107
Overheadkosten	572	5.656	989%	5.084
Overige alg dekkingsmiddelen	4.053	3.569	88%	-484
Uitkeringen gemeentefonds	114.861	117.089	102%	2.228
Totaal Baten	257.194	265.032	103%	7.838
Lasten				
Financiering	2.003	3.354	167%	1.351
Lokale heffingen	1.372	1.463	107%	91
Overheadkosten	36.367	42.961	118%	6.594
Overige alg dekkingsmiddelen	2.186	1.941	89%	-245
Post onvoorzien	434		0%	-434
Vennootschapsbelasting				
Totaal lasten	42.362	49.720	117%	7.358
Saldo algemene dekkingsmiddelen	214.832	215.312	100%	480

Onvoorzien

Conform de nota Risicomanagement en weerstandsvermogen bedraagt de post onvoorzien bij de primitieve begroting jaarlijks € 538.500. Met de vaststelling van voornoemde nota is tevens een beleidsuitgangspunt voor de post Onvoorzien vastgesteld: de onttrekkingen uit de post Onvoorzien zijn direct gekoppeld aan de effectuering van de geïdentificeerde risico's.

Onderstaand de specificatie van de aanwending van de post onvoorzien:

Raadsvergadering	Besluit	Omschrijving	Programma	Bedrag
10-11-2017	RB 2017-48	Aanschaf 3 flexibele camera's (uitbreiding) (303 Voortgangsrapportage 2017)	2	€ 15.000
10-11-2017	RB 2017-48	Vooronderzoek raad Q4 (323 Voortgangsrapportage 2017)	1	€ 89.100
Totaal				**€ 104.100**

3 Paragrafen

3.1 Sociaal domein

3.1.1 Inleiding

In deze paragraaf wordt verantwoording afgelegd over het beleid en de uitvoering, welke voortkomen uit de Strategische Visie Venlo 2030 en de sociale structuurvisie 2022 'Ik ken jouw naam jij de mijne. Samen zijn wij Venlo'.

Voor de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (WMO), de Jeugdwet en de Participatiewet wordt gebruik gemaakt van een budgettair kader. Het kader helpt de integraliteit te bevorderen, voorkomt het ontstaan van financiële schotten en maakt daarmee herverdeling van budgetten voor de uitvoering van de verschillende wetten mogelijk. Evenals voorgaande jaren betekent dit dat ook voor 2017 in de jaarrekening 2017 verantwoording wordt afgelegd over de bestedingen ten laste van dit financiële kader. In de voorliggende paragraaf 'Sociaal Domein' treft u de opbouw van het kader en de verantwoording van de uitgaven in 2017 aan.

3.1.2 Budgettair kader 2017

Het budgettair kader decentralisaties sociaal domein is ingericht om recht te doen aan het uitgangspunt van maximale ontschotting van middelen en verschuivingen binnen de budgetten. Het budgettair kader is opgebouwd uit de integratie-uitkering sociaal domein die we van het rijk krijgen, de inkomsten uit eigen bijdragen en is uitgebreid met bestaande budgetten die beschikbaar waren/zijn voor de uitvoering van de gewijzigde wetgeving (met name Wmo).

De opbouw van dit kader was in 2017 als volgt:

(bedragen x € 1.000)	**begroting 2017 ***	**prognose finrap 2017**	**realisatie 2017**	**verschil 2017**
Integratie-uitkering sociaal domein	96.628	96.628	96.628	-
Bestaande budgetten	27.981	27.981	27.931	- 50
Eigen bijdragen	4.028	4.028	4.004	- 24
Totaal budgettair kader	**128.637**	**128.637**	**128.563**	**- 74**

* Betreft begroting na wijzigingen.

3.1.3 Financieel resultaat 2017

Als we het kader (de beschikbare middelen) vergelijken met de uitgaven ten laste van dat kader levert dit het volgende beeld op:

(bedragen x € 1.000)	realisatie 2016	begroting 2017 *	prognose finrap 2017	realisatie 2017	verschil 2017
Kader (beschikbare middelen)	130.618	128.637	128.637	128.563	- 74
Totaal uitgaven t.l.v. kader	142.540	128.637	148.238	153.445	- 24.808
Resultaat kader	**- 11.922**	**-**	**- 19.601**	**- 24.882**	**- 24.882**

* Betreft begroting na wijzigingen.

Zoals is aangegeven is sprake van ontschotte budgetten binnen het kader.

Sturing geschiedt op het totaal beschikbare budget en niet op het niveau van de afzonderlijke programma's, producten en activiteiten.

In voorgaande jaren werden de uitgaven ten laste van het kader verdeeld naar de taken beschermd wonen, maatschappelijke opvang, Wmo, jeugdzorg en participatie. Daarbij werden de uitgaven die betrekking hebben op meerdere producten zoals de perceptiekosten, de centrale toegang en algemene ondersteuning en de wijkoverstijgende budgetten verdeeld op basis van een verdeelsleutel. Omdat we, zoals hiervoor al is aangegeven, sturen op het totale financiële kader en de verdeling met behulp van verdeelsleutels daar niet aan bijdraagt, wordt de indeling naar producten/activiteiten gevolgd die ook bij de interne sturing op budgetten wordt gehanteerd.

Ultimo 2017 is een elftal maatregelen geformuleerd welke er voor moeten zorgen dat per 2020 sprake is van een duurzaam financieel evenwicht in het sociaal domein. Over de stand van zaken in het sociaal domein wordt u periodiek geïnformeerd door de Programmamanager sociaal domein a.i..

De uitgaven in het sociaal domein in 2017 zijn als volgt te specificeren.

Totaaloverzicht uitgaven

(bedragen x € 1.000)	realisatie 2016	begroting 2017 *	prognose finrap 2017	realisatie 2017	verschil 2017
Bedrijfsvoering en toegang	3.038	3.383	3.050	2.815	568
Huizen van de wijk, informatie & advies, KanDoen en open inloop	2.474	2.814	2.961	3.228	- 414
Wijkoverstijgend beleid	4.838	6.247	4.916	4.723	1.524
Participatie	19.813	17.402	19.142	19.094	- 1.692
Wmo	23.373	20.909	23.215	25.564	- 4.655
Jeugdwet	28.261	15.806	29.611	31.971	- 16.165
Beschermd wonen	44.189	43.086	47.078	48.079	- 4.993
Maatschappelijke opvang	10.309	11.309	10.584	10.290	1.019
Uitgaven excl. loonkosten en investeringen	**136.295**	**120.956**	**140.557**	**145.764**	**- 24.808**
Formatie perceptiekosten	5.495	6.931	6.931	6.931	0
Investeringen WMO	750	750	750	750	0
Totaal	**142.540**	**128.637**	**148.238**	**153.445**	**- 24.808**

* Betreft begroting na wijzigingen.

Toelichting op het verschil begroting 2017 - realisatie 2017:

Bedrijfsvoering en toegang

Per 2017 worden de perceptiekosten (formatie) welke betrekking hebben op het regionale product beschermd wonen ten laste van dit product gebracht. Het hieruit voortvloeiende (structurele) voordeel van circa € 0,9 miljoen wordt gedeeltelijk gebruikt voor enkele incidentele kosten, zoals de extra inzet van de MGR (Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Limburg-Noord) voor de prestatiegerichte inkoop (circa € 132.000) en het voor de uitvoering van de maatregelen bedoelde 'turn around' budget (€ 359.000).

Huizen van de wijk, informatie & advies, KanDoen en open inloop

De belangrijkste afwijkingen zijn het incidentele voordeel op informatie & advies (€ 111.000), dat veroorzaakt werd door de inzet van het uitvoeringsteam informatie & advies (opgeheven per ultimo 2017) en het nadeel op de open inloop (€ 529.000) door de noodzakelijke inzet van meer (inhuur van) professionals.

Wijkoverstijgend beleid

Wij zijn terughoudend omgegaan met algemene voorzieningen en bewonersondersteuning en hebben waar mogelijk besparingen gerealiseerd (voordeel € 331.00). Verder hebben we op mantel- en informele zorg een geplande

(structurele) bezuiniging gerealiseerd op de ondersteuning mantelzorgers en vrijwilligers (€ 279.000).

Tot slot hebben we de regeling tegemoetkoming zorgkosten niet uitgevoerd en is minder gebruik gemaakt van de minimapolis (€ 841.000).

Participatie

In de begroting 2017 was geen rekening gehouden de noodzakelijke en wettelijk verplichte bijdrage in het tekort van de uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening door de WAA (nadeel circa € 2,9 miljoen). Op het gebied van re-integratie is de transformatie van inkoop naar 'zelf-doen' al in een vergevorderd stadium. Dit in combinatie met een hoge mate van kostenbewustzijn leidt tot een daling van de uitgaven. Daarnaast werd in 2017 bij diverse projecten gebruik gemaakt van derde geldstromen. Vanwege de economische situatie is het ook gelukt om veel mensen een plek op de arbeidsmarkt te bieden zonder inzet van middelen (voordeel € 1,2 miljoen).

WMO

De aanbesteding door de provincie Limburg van het doelgroepenvervoer (Omnibuzz) is voor Venlo ongunstig uitgevallen (nadeel € 469.000). Verder zet de in 2016 zichtbare daling van het aantal PGB's door (voordeel circa € 2,5 miljoen). Dit gaat echter ten koste van de Zorg in Natura (ZIN). Ook het stopzetten van de uitvoeringsteams per einde 2017 (voordeel circa € 900.000) heeft een nadelig effect op de ZIN. Naast een toename van het aantal unieke klanten komt de toename op ZIN op € 7,6 miljoen.

Jeugdwet

Naast een voordeel als gevolg van afname PGB's en de beëindiging van de uitvoeringsteams (samen € 1,1 miljoen) laat de uitvoering van de Jeugdwet een nadeel zien van circa € 17,2 miljoen. Uiteraard speelt hierbij de verschuiving van PGB en uitvoeringsteam naar ZIN. Echter hebben wij onvoldoende zicht en grip op het aantal cliënten. Vooral de directe verwijzing (buiten de gemeente om) speelt hierbij een rol. Enkele maatregelen welke inmiddels worden getroffen zijn met name hierop gericht. Een schrale troost is dat veel gemeenten met dit probleem worstelen. Verder speelt hier ook het probleem van de facturatie. Ruim € 1,2 miljoen van het tekort heeft betrekking op voorgaande jaren.

Beschermd wonen

Ook hier zien we de afname van PGB's (€ 1,1 miljoen) ten koste van de ZIN (nadeel € 6,1 miljoen). Ook hier speelt het probleem van de facturatie. Per 1 april 2018 is van 20 zorgaanbieders nog geen afrekening over 2017 ontvangen. De hoofdoorzaak is echter gelegen in de toename van het aantal klanten van deze regionale voorziening.

Maatschappelijke opvang

Het voordeel van ruim € 1 miljoen vindt zijn oorzaak in het strak sturen op de uitgaven en de nieuwe opzet van de dag- en nachtopvang naast het verwerven van derde geldstromen (subsidie provincie).

3.1.4 Incidentele baten en lasten binnen het kader

Ook in 2017 was binnen het budgettair kader sociaal domein sprake van incidentele baten en lasten. Soms waren deze incidentele posten begroot, maar in het algemeen was sprake van niet begrote incidentele posten. De financiële beoordeling levert het volgende overzicht met incidentele baten en lasten op:

(bedragen x € 1.000)	**begroting 2017 ***	**realisatie 2017**
Bedrijfsvoering en toegang:		
Turn-around (budget voor taskforce evenwicht sociaal domein)	650	291
Kosten MGR inzake invoering prestatiegerichte inkoop	-	132
Participatie:		
Compensatie WAA voor missen loonwaarde SW'ers	-	273
Hogere bijdrage in tekort WAA over 2016	-	170
Wmo:		
Afrekeningen zorgaanbieders over voorgaande jaren	-	860
Jeugd:		
Afrekeningen zorgaanbieders over voorgaande jaren	-	1.267
Beschermd wonen:		
Afrekeningen zorgaanbieders over voorgaande jaren	-	- 107
Maatschappelijke opvang:		
Inkomsten provincie voor trainingen huiselijk geweld en subsidie nazorg ex-gedetineerden (bate)	-	-115
Totaal	**650**	**2.771**

* Betreft begroting na wijzigingen.

3.2 Lokale heffingen

3.2.1 Actuele ontwikkelingen

Herziening gemeentelijk belastingstelsel

In het regeerakkoord 2017-2021 voert het kabinet een flink aantal belastinghervormingen door, die ook gericht zijn op het verlagen van de lasten op arbeid. Een verruiming van het gemeentelijk belastinggebied had hieraan kunnen bijdragen. Ondanks dat het vorige kabinet bouwstenen heeft geformuleerd voor uitbreiding van het lokale belastinggebied, maken deze geen onderdeel uit van het pakket aan belastingmaatregelen. Dit betekent dat de financiële verhouding tussen Rijk en gemeenten, waarbij gemeenten voor hun inkomsten in hoge mate afhankelijk zijn van rijksuitkeringen, niet wordt hervormd door het huidige kabinet. Er komt dus geen verschuiving van rijksbelastingen naar lokale belastingen.

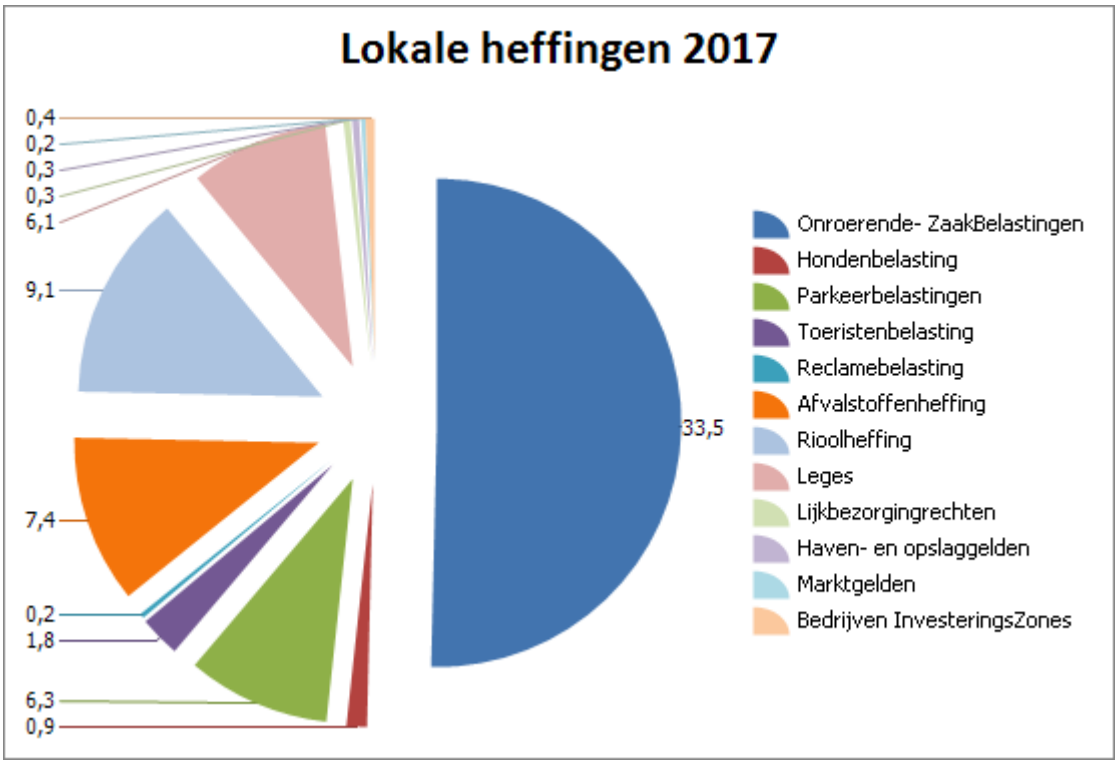
3.2.2 Overzicht belastingen en heffingen

Lokale heffingen zijn opgedeeld in twee soorten: 1. (algemene) belastingen en 2. rechten en leges (retributies).

1. Gemeenten zijn beperkt in de soorten (algemene) belastingen die ze mogen heffen. Deze zijn limitatief opgesomd in de wet. Deze belastingen worden ook wel '**Ongebonden belastingen**' genoemd. De gemeente is vrij in de besteding van de opbrengsten van deze belastingen.
2. Daarnaast heft de gemeente rechten en leges voor individuele dienstverlening aan de burgers. De wet geeft voor de mogelijke rechten en leges geen limitatieve opsomming. De rechten en leges worden ook wel '**Gebonden belastingen**' genoemd. De tarieven dienen zodanig vastgesteld te worden dat de geraamde opbrengsten de geraamde kosten voor het verlenen van de diensten niet overschrijden, de opbrengst dient alleen ter bestrijding van de kosten die de gemeente voor de desbetreffende dienstverlening maakt.

De gemeentelijke belastingen en retributies die in 2017 zijn geheven zijn:

Ongebonden belastingen	€ mln.	Gebonden belastingen	€ mln.
Onroerende- ZaakBelastingen	33,5	Afvalstoffenheffing	7,4
Hondenbelasting	0,9	Rioolheffing	9,1
Parkeerbelastingen	6,3	Leges	6,1
Toeristenbelasting	1,8	Lijkbezorgingrechten	0,3
Reclamebelasting	0,2	Haven- en opslaggelden	0,3
		Marktgelden	0,2
		Bedrijven InvesteringsZones	0,4
Totaal	**42,7**		**23,8**

Beknopte samenvatting van afwijkingen

In dit jaarverslag leggen wij verantwoording af over de realisatie van de belastingopbrengsten ten opzichte van de geraamde opbrengsten in de begroting 2017 én van afwijkingen van opbrengsten in de voorgaande jaren. Samenvattend zijn de meest opvallende afwijkingen:

- *Onroerende zaakbelasting € 356.000*
  Het nadelige resultaat OZB heeft een structureel effect van € 150.000, incidenteel € 206.000 en wordt grotendeels veroorzaakt door de zgn. Woondelenvrijstelling en aanpassing van de WOZ-waarden van enkele grote WOZ-objecten.
- *Opbrengsten afvalstoffenheffing 2013-2016 € 124.000.*
  Over de periode 2013-2016 werd oorspronkelijk uitgegaan van een lagere opbrengst gebaseerd op destijds opgestelde prognoses. Het positieve resultaat is het gevolg van een efficiënte inning en extra areaaluitbreiding.
- *Opbrengsten Rioolheffing 2012-2015 € 481.000.*
  Over de periode 2012-2016werd oorspronkelijk uitgegaan van een lagere opbrengst gebaseerd op destijds opgestelde prognoses. Het positieve resultaat is het gevolg van een efficiënte inning en een hoger waterverbruik van grootverbruikers.
- *Opbrengsten toeristenbelasting 2013-2017 € 475.000*

  Bij de definitieve afrekening tot en met het jaar 2016 blijkt dat het aantal gerealiseerde overnachtingen hoger is dan het geprognosticeerde aantal, dit voornamelijk als gevolg van een algemene verbetering van het

economische klimaat en daarnaast een beperkte groei van de capaciteit (areaaluitbreiding) in de lokale toeristensector. Van het totale voordeel ad € 475.000 is een meeropbrengst van € 130.000 als structureel aan te merken.

3.2.3 Belastingopbrengsten 2017

De hieronder opgenomen specificatie per belastingsoort is gebaseerd op de situatie per 31 december 2017 conform de door de accountant gewaarmerkte afrekeningen van BsGW. In algemene zin valt op te merken dat er vanuit BsGW, behalve bij de OZB-opbrengsten, geen signalen zijn ontvangen dat de geraamde belastingopbrengsten in 2017 niet zullen worden gerealiseerd. Omdat een aantal parameters nog niet is geactualiseerd is het mogelijk dat er zich alsnog verschillen voordoen ten opzichte van de ramingen voor 2017. Deze zullen in de Jaarrekening 2018 worden meegenomen en verwerkt.

Onroerende zaakbelastingen

Jaarlijks wordt een nieuwe WOZ-waarde voor onroerende zaken vastgesteld. In 2017 is deze gebaseerd op de waardepeildatum 1 januari 2016. De OZB-tarieven worden gecorrigeerd voor de gemiddelde waardeontwikkeling van het vastgoed, om de geraamde opbrengsten en de woonlastennota gelijk te kunnen houden.
De totale opbrengsten OZB die in de begroting 2017 zijn geraamd kwamen uit op ruim € 33,9 miljoen. Op basis van de inzichten per ultimo 2017 worden deze opbrengsten naar alle waarschijnlijkheid niet gerealiseerd. Bij de Jaarrekening 2018 zullen eventuele verschillen alsnog worden verwerkt. De belangrijkste redenen van het niet realiseren van de begroting zijn:

- Woondelenvrijstelling
  Verpleeg- en verzorgingshuizen als geheel moeten worden aangemerkt als niet-woning. Als zodanig vallen ze onder de gebruikersbelasting. Delen van een dergelijk tehuis kunnen echter in hoofdzaak tot woning dienen of in hoofdzaak (70% of meer) dienstbaar zijn aan woondoeleinden. Dan is de woondelenvrijstelling van toepassing, zodat geen aanslag OZB-gebruikers behoort te worden opgelegd.
- Eind 2017 zijn van enkele grotere WOZ-objecten, na verzoek tot herziening, de WOZ-waarden aangepast. Na waardetechnische en juridische toetsing leidt dit tot een lagere OZB-opbrengst met terugwerkende kracht over de periode 2011-2017.

Onroerende zaakbelasting

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2016		2017		
	Tarief	Baten Realisatie	Tarief	Baten Begroot	Baten Realisatie
Eigendom woningen	0,2122%	€ 16.479	0,2013%	€ 17.003	€ 16.885
Eigendom niet-woningen	0,3077%	€ 9.670	0,3255%	€ 9.810	€ 9.923
Gebruiker niet-woningen	0,2471%	€ 6.517	0,2614%	€ 7.077	€ 6.685
Resultaat voorgaande jaren		€ 455			€ 41
Totale baten		**€ 33.121**		**€ 33.890**	**€ 33.534**
				Verschil	**-€ 356**

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing dient ter bekostiging van de kosten voor het beheer en de verwerking van huishoudelijk afval. Het tarief is conform de beleidsuitgangspunten voorcalculatorisch bepaald uitgaande van 100% kostendekkendheid.

Volgens de verantwoordingsrapportage van BsGW per 31-12-2017 wordt de opbrengsten raming volledig gerealiseerd.

Afvalstoffenheffing

Bedragen x € 1.000

	Rek. 2016	2017	
	Baten Realisatie	Baten Begroot	Baten Realisatie
	€ 7.557	€ 7.235	€ 7.333
Resultaat voorgaande jaren	€ 55		€ 26
Totale baten	**€ 7.612**	**€ 7.235**	**€ 7.359**
		Verschil	**€ 124**

Rioolheffing

Het tarief is conform de beleidsuitgangspunten voorcalculatorisch bepaald uitgaande van 100% kostendekkendheid. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kleinverbruik en grootverbruik. Voor het kleinverbruik (tot en met 1.000 m³ waterafvoer per kalenderjaar) wordt een vast bedrag per perceel geheven van € 172,98. Indien meer dan 1.000 m³ water is afgevoerd, wordt voor het meerdere een bedrag van € 0,28 per m³ berekend.

De werkelijke aanslagoplegging van de rioolheffing kleinverbruik is nagenoeg gelijk aan de begroting.

Voor wat het grootverbruik betreft, heeft nog geen aanslagoplegging over 2017 plaatsgevonden. Deze wordt pas na afloop van het kalenderjaar opgelegd omdat het werkelijke verbruik dan bekend is. De door BsGW afgegeven prognose van het grootverbruik is wel in deze jaarrekening verwerkt. Op basis van deze prognose en de realisatiecijfers over 2016 is de werkelijke opbrengst rioolheffing grootverbruik geraamd op 100%.

Rioolheffing

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2016		2017	
	Tarief	Baten Realisatie	Tarief	Baten Begroot	Baten Realisatie
Kleingebruik		€ 8.236		€ 8.292	€ 8.299
Grootverbruik		€ 413		€ 293	€ 501
Resultaat voorgaande jaren		€ 153			€ 266
Totale baten		**€ 8.802**		**€ 8.585**	**€ 9.066**
				Verschil	**€ 481**

Hondenbelasting

De verwachte opbrengst hondenbelasting wijkt op basis van de huidige inzichten licht af van de begroting.

Hondenbelasting

Bedragen x € 1.000

	Rek. 2016	2017	
	Baten Realisatie	Baten Begroot	Baten Realisatie
	€ 842	€ 879	€ 852
Resultaat voorgaande jaren	-€ 5		-€ 2
Totale baten	**€ 837**	**€ 879**	**€ 850**
		Verschil	**-€ 29**

Toeristenbelasting

De aanslagoplegging toeristenbelasting over 2017 is voorlopig en is gebaseerd op het aantal overnachtingen in 2016. De definitieve aanslag 2017 wordt na afloop van het heffingsjaar opgelegd op basis van de werkelijk gerealiseerde overnachtingen in 2017. Van het totale voordeel ad € 475.000 is een meeropbrengst van € 130.000 als structureel aan te merken.

Toeristenbelasting

Bedragen x € 1.000

	Rek. 2016	2017	
	Baten	Baten	
	Realisatie	Begroot	Realisatie
	€ 1.198	€ 1.314	€ 1.468
Resultaat voorgaande jaren	€ 214		€ 321
Totale baten	**€ 1.412**	**€ 1.314**	**€ 1.789**
		Verschil	**€ 475**

Overige belastingen, heffingen, rechten

Kwijtscheldingen

Voor de afvalstoffenheffing, de rioolheffing en voor zover van toepassing het tarief van een eerste hond bestaat de mogelijkheid van kwijtschelding. De kosten (of: gederfde inkomsten) die verband houden met kwijtschelding komen ten laste van de algemene middelen. Op basis van een geautomatiseerde of individuele toets wordt bepaald of iemand in aanmerking komt voor kwijtschelding.

Kwijtscheldingen

Bedragen x € 1.000

	Rek. 2016	2017	
	Lasten	Lasten	
	Realisatie	Begroot	Realisatie
	€ 1.655	€ 1.644	€ 1.660
Totale lasten	**€ 1.655**	**€ 1.644**	**€ 1.660**
		Verschil	**€ 16**

Woonlasten

Om de ontwikkeling van de belastingdruk binnen onze gemeente te volgen geven wij deze ontwikkeling weer volgens de (landelijk breed erkende) definitie van het Coelo (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden). De gemeentelijke woonlasten worden als volgt gedefinieerd: *het gemiddelde bedrag dat een huishouden in een woning met gemiddelde waarde in een gemeente betaalt aan Onroerende Zaak Belasting (OZB), rioolheffing en afvalstoffenheffing (reinigingsheffing), minus een eventuele heffingskorting.*

Ter verbetering van het woon- en vestigingsklimaat en om de lastendruk te verlagen, heeft Venlo de afgelopen jaren ingezet op een vermindering van de

woonlasten. Daarnaast hebben wij ons ingezet om ten aanzien van woonlasten de positie van Venlo in de onderlinge vergelijking met andere gemeenten te verbeteren.

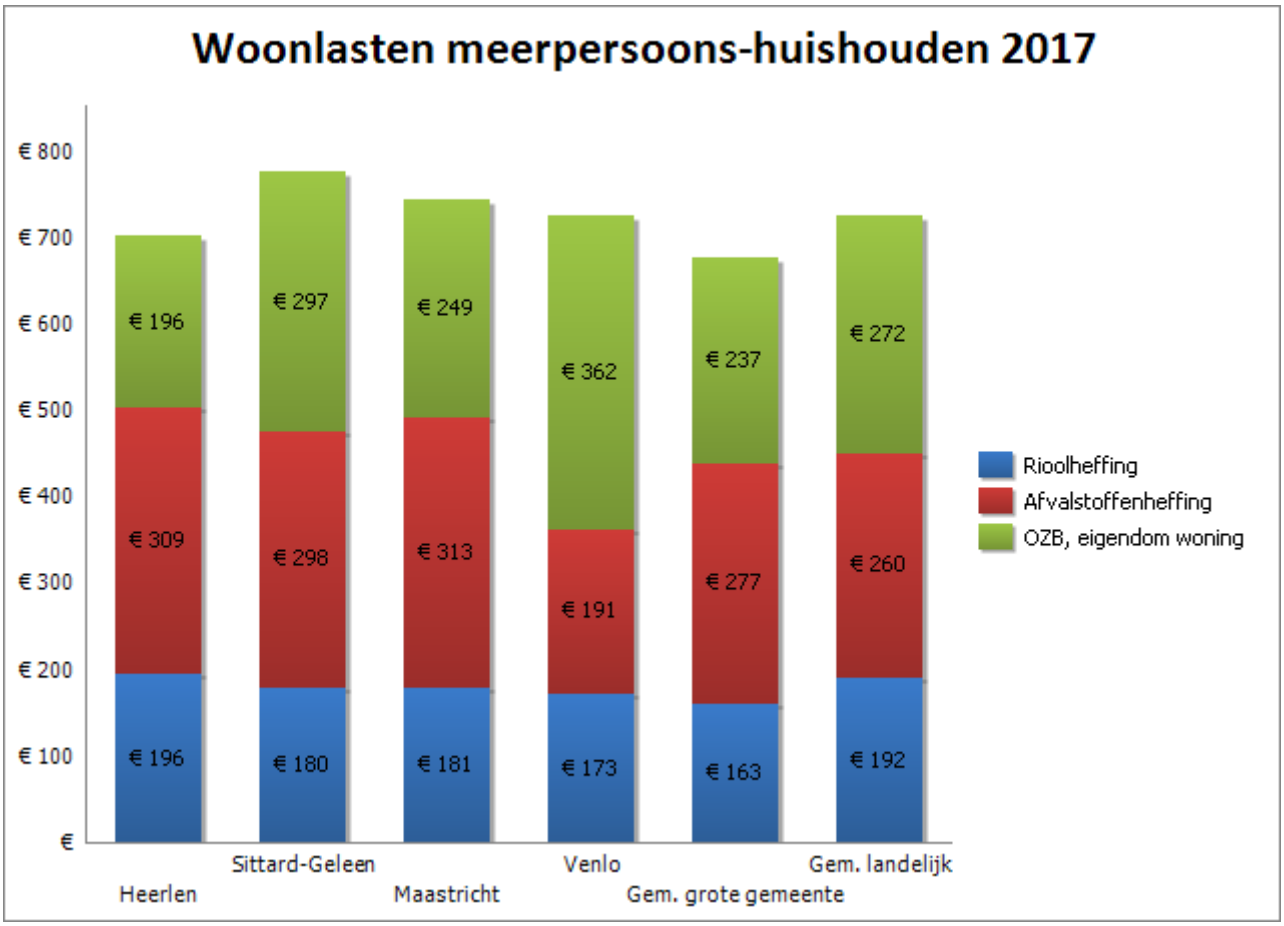
Atlas lokale lasten (Coelo)

Sinds 2007 geeft het Coelo jaarlijks de Atlas van de lokale lasten uit. Deze atlas bevat een ranglijst waarin de woonlasten van alle gemeenten zijn gerangschikt van laag naar hoog (nummer 1 heeft de laagste lasten).

Venlo is in deze ranglijst in 2017 op positie 158 terecht gekomen, ten opzichte van plek 163 in 2016 (231 in 2015).

Vergelijking woonlasten

In onderstaande grafiek worden de woonlasten van Venlo weergegeven t.o.v. het landelijke gemiddelde van alle Nederlandse gemeenten, de grote (100.000+) gemeenten en daarnaast de grote Limburgse gemeenten. Ten opzichte van de Limburgse gemeenten zijn de woonlasten in Venlo lager, ten opzichte van het landelijk gemiddelde vrijwel identiek en ten opzichte van de grote gemeenten hoger. In Venlo is het aandeel OZB ten opzichte van alle referentiegroepen hoger daar staat tegenover dat het aandeel afvalstoffenheffing ten opzichte van alle groepen lager is.

3.2.4 Kostendekkendheid

Zoals hiervoor vermeld wordt bij de lokale heffingen en leges gestreefd naar tarieven die 100% kostendekkend zijn. In de eerste tabel worden de totalen en de dekkingsgraad per soort heffing en in de tweede tabel per soort leges weergegeven.

Toerekening overhead

Met ingang van 2017 wordt de totale gemeentelijke overhead centraal begroot binnen programma 12. In de kostendekkende tarieven wordt een opslag voor overhead meegenomen. Voor 2017 geldt, conform uitgangspunt in de Programmabegroting 2017-2020, dat de overheadopslag gerelateerd wordt aan de totale personele lasten per taakveld en aan de totale omvang (lasten) per taakveld in de verhouding 80:20.

Deze overheadopslag wordt alleen voorcalculatorisch, dus bij vaststelling van de begroting, berekend. Voor de jaarrekening gaan we uit van dezelfde opslag als bij de begroting.

Kostendekkendheid

bedragen x € 1000

Heffing	Lasten	Overhead	BTW	Totale lasten	Overige inkomsten	Heffing	Totale baten	Kostendek-kendheid
Afvalstoffenheffing	8.585	810	1.474	10.869	3.233	7.359	10.592	97%
Rioolheffing	7.167	975	1.166	9.308		9.053	9.053	97%
Lijkbezorging	533	97		630	1	328	329	52%
Haven- en opslaggelden	165	72	9	246	6	228	234	95%
Marktgelden	207	48		255		281	281	110%
Totaal heffing	**16.657**	**2.002**	**2.649**	**21.308**	**3.240**	**17.249**	**20.489**	**96%**

bedragen x € 1.000

Leges	Lasten	Overhead	BTW	Totale lasten	Overige inkomsten	Heffing	Totale baten	Kostendek-kendheid*
Titel 1:								
Burgerlijke stand	138	47	3	188		147	147	78%
Reisdocumenten	1.570	515	8	2.093		1.978	1.978	95%
Rijbewijzen	439	84		523		509	509	97%
Persoonsdocumenten en Basisregistratie personen	280	84	7	371		144	144	39%
Gemeentearchief	4	4		8	1	2	3	44%
Naturalisaties	118	30		148		107	107	72%
Winkeltijdenwet								82%
Kansspelen	3	1		4		2	2	46%
Overige leges								82%
Totaal titel 1	**2.552**	**765**	**18**	**3.335**	**1**	**2.889**	**2.890**	**87%**

bedragen x € 1.000

Leges	Lasten	Overhead	BTW	Totale lasten	Overige inkomsten	Heffing	Totale baten	Kostendek-kendheid*
Titel 2:								
Omgevingsvergunning	2.022	1.192	44	3.258	18	3.171	3.189	98%
Totaal titel 2	**2.022**	**1.192**	**44**	**3.258**	**18**	**3.171**	**3.189**	**98%**
Titel 3:								
Drank en horecawet	24	8		32		26	26	83%
Evenementen	108	75		183		22	22	12%
Sexinrichtingen/escort								0%
Totaal titel 3	**132**	**83**		**215**		**48**	**48**	**22%**
Totaal titel 1 t/m 3	**4.705**	**2.040**	**62**	**6.808**	**19**	**6.108**	**6.127**	**90%**

* Kostendekkendheid wordt toegelicht in onderstaande tekstpassage

Beleidsuitgangspunten

Heffingen:

- Afvalstoffenheffing
  Conform het coalitieprogramma 2015-2018 en de uitgangspunten in de kadernota 2017 is het uitgangspunt 100% kostendekkendheid.
- Rioolheffing
  Conform het coalitieprogramma 2015-2018 en de uitgangspunten in de kadernota 2017 is het uitgangspunt 100% kostendekkendheid.
- Lijkbezorging
  Uitgangspunt is 100% kostendekkendheid. De inkomsten kant laat de laatste jaren een dalende tendens zien als gevolg van een afname van het aantal nieuwe graven en (contract) verlengingen. In 2017 was er naast een lichte stijging van de kosten eveneens sprake van een forse daling van de inkomsten ten opzichte van de begroting.
- Marktgelden
  Uitgangspunt is 100% kostendekkendheid. Deze wordt de laatste jaren (nagenoeg) gerealiseerd. Zowel de kosten als de inkomsten laten een stabiele ontwikkeling zien.
- Haven- opslaggelden
  Uitgangspunt is 100% kostendekkendheid. Deze wordt de laatste jaren (nagenoeg) gerealiseerd.In 2017 was er sprake van een lichte daling van de kosten en lichte stijging van de baten.

Leges:

Titel 1. (algemene dienstverlening)

- Burgerlijke stand
  Aangiftes (beheer en bewerking) burgerlijke stand zijn legesvrij. (zoals geboorte, huwelijk, echtscheiding). Leges voor afschriften worden geheven overeenkomstig Legesbesluit akten Burgerlijke stand (wettelijk tarief). Werkzaamheden voor kosteloze huwelijken e.d. worden niet toegerekend. (wettelijke plicht). Voor leges huwelijken e.d. geldt een differentiatie. De tariefdifferentiatie is conform collegebesluit 14-10 925, actueel prijspeil.
- Reisdocumenten
  Voor paspoorten en NL identiteitskaarten stelt het ministerie BZK jaarlijks de hoogte van rijksleges vast. Daarnaast geldt een tariefplafond voor de verschillende producten. Kosten worden toegerekend binnen het wettelijk kader. Niet alle kosten (kunnen) worden verhaald in het hoofdstuk. Vermissingskosten mogen niet verhaald worden, terwijl daar wel lasten tegenover staan.De wettelijke (tarief)differentiaties worden gevolgd, zoals lagere leges niet-volwassenen.

- Rijbewijzen
  Voor rijbewijzen stelt het ministerie voor infrastructuur en milieu jaarlijks de hoogte van rijksleges (afdracht/ inkoop) vast. Daarnaast geldt een tariefplafond. Kosten worden toegerekend binnen het wettelijk kader. De geraamde inspanning (lasten) en opbrengsten zijn vrijwel in evenwicht. De wettelijke leges worden gevolgd. Als extra service worden gezondheidsverklaringen aan de balie (opslag kantoorkosten) verstrekt. De opbrengsten zijn toegenomen. Meer jongeren halen eerder een rijbewijs en het aantal houders van motorfietsen is toegenomen.
- Persoonsdocumenten en basisregistratie personen
  Lasten BRP, persoonsdocumenten en rijksleges worden toegerekend. Beheer en bewerking Basisregistratie personen is legesvrij. (o.a. mutaties verhuizing, correcties BRP, audit BRP, adresonderzoeken). Leges persoonsdocumenten (uittreksels BRP, VOG) worden geheven. Door veranderende wetgeving en doordat instanties rechtstreekse inzage hebben in de BRP, loopt het aantal opgevraagde uittreksels (via de gemeente) terug. De opbrengsten zijn afgenomen.
- Gemeentearchief
  Als gevolg van de Wet hergebruik van overheidsinformatie(Wet ho) kunnen gemeentelijke archieven niet meer dan beperkt leges heffen. De lasten voor beheer en archief wijzigen niet. Kosten die gemaakt worden voor de aanvraag worden in beperkte mate verwerkt in de leges (marginale kosten). De opbrengst is afgenomen.
- Naturalisaties
  Voor naturalisaties en opties stelt het ministerie voor Veiligheid en Justitie jaarlijks de wettelijke tarieven en rijksleges vast. Daarnaast geldt een tariefplafond. Kosten worden toegerekend binnen het wettelijk kader. Niet alle kosten (kunnen) worden verhaald in het hoofdstuk. De gemeente besteed relatief veel tijd aan informatieverstrekking. (verplicht: informatie verstrekken kom-ik-al-in-aanmerking) voor naturalisatie of optie. De wettelijke (tarief)differentiaties worden gevolgd (optie minderjarige- lager tarief dan regulier). De opbrengsten zijn toegenomen.
- Winkeltijdenwet
  De kosten en baten (< € 200) zijn dermate gering dat hier geen specifiek beleid op wordt gevoerd.
- Kansspelen
  Leges zijn conform de wettelijke tarieven speelautomatenbesluit (kansspelen). Voor de aanvraag loterijvergunning worden de lasten volledig toegerekend in de leges.
- Overige leges
  Voor een aantal producten (uittreksels BRP), geldt dat deze digitaal aangevraagd kunnen worden. Hier geldt een korting voor in de digitale

portal. Ter promotie van het digitaal kanaal.

Titel 2. (dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving / omgevingsvergunning)

- Omgevingsvergunningen
  Uitgangspunt is 100% kostendekkendheid. Hiervoor wordt met ingang van 2017 een nieuwe methodiek toegepast voor bepaling van kostendekkende bouwleges toegepast (RIB 2016-125). Uitganspunt hierbij is dat het legespercentage wordt gekoppeld aan de bouwkosten.

Titel 3. (dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn)

- Drank- en horecawet
  Drank-en-horeca-Vergunningsplicht op basis van Drank- en horecawet. Op basis van de APV exploitatievergunningsplicht. Bij samenloop (dhw en exploitatievergunning) wordt vanaf 2013 een vrijstelling gegeven op leges exploitatievergunning. De opbrengst is afgenomen.
- Evenementen
  Voor noodwinkels, samplingacties enzovoort worden kostendekkende leges gehanteerd. Dat geldt *niet* voor evenementen. Voor het organiseren van evenementen is een APV vergunning vereist. Uitgezonderd zijn kleinere evenementen, waarvoor een melding volstaat. (raadsbesluit 04-25478) Kosten voor evenementenmeldingen noch kosten voor handhaving worden toegerekend aan de leges, behoudens de eerste controle. Voor evenementen geldt een gedifferentieerd tarief afhankelijk van het aantal bezoekers. Tariefdifferentiatie op basis van aantallen bezoekers (raadsbesluit dec. 2012). De evenementenleges zijn van oudsher niet kostendekkend. Een percentage is voor zover bekend niet vastgelegd.

3.3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

3.3.1 Kengetallen financiële positie

In het streven naar meer transparantie, verbetering van het inzicht in de financiële positie en voor de vergelijking met andere gemeenten worden zowel in de begroting als jaarrekening een set van financiële kengetallen opgenomen. Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of balans. De kengetallen zijn het uitgangspunt voor de beoordeling van de financiële positie van de gemeente Venlo. Bij de vaststelling van de financiële verordening in 2016 zijn deze kengetallen door uw raad voorzien van streefwaarden waarbij tevens de context is aangegeven.

De kengetallen maken inzichtelijk over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid. De kengetallen zullen in samenhang bezien worden, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een beeld geven van de financiële positie.

De financiële positie is geen doel op zich en moet altijd bezien worden in het licht van de totale maatschappelijke opgave van de stad. Het te bereiken maatschappelijke rendement en de bijdrage aan de inhoudelijke beleidsdoelstellingen zijn hierbij van evident belang. De financiële positie is ondersteunend aan het afwegingsproces en moet het bestuur helpen verantwoorde keuzes te kunnen maken voor de (middel)lange termijn.

Samenvatting beoordeling onderlinge verhouding tussen de kengetallen (financiële positie)

In deze paragraaf wordt verderop uitgebreid ingegaan op de analyse en individuele beoordeling van de financiële kengetallen. In onderstaande tabel is een samenvatting opgenomen van de financiële kengetallen.

Financieel kengetal	Streefwaarde	JRK 2016	BGR 2017 (primitief)	BGR 2017 (na wijz., incl prognose FinRap)	JRK 2017
Netto schuldquote	<130%	83%	89%	91%	84%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	<100%	69%	78%	82%	75%
Solvabiliteitsratio	>=20%	14%	15%	9%	9%
Grondexploitatie	<35%	4%	4%	4%	5%
Structurele exploitatieruimte	>=0%	-1,0%	0,3%	-3,8%	-5,3%
Belastingcapaciteit	<=105%	98%	97,5%	97,5%	97,5%
Weerstandsvermogen	>=1,0	0,68	0,91	-0,01	0,00

De kengetallen solvabiliteitsratio, structurele exploitatieruimte en weerstandsvermogen bevinden zich fors onder de door u vastgestelde streefwaarden. Daarnaast wordt opgemerkt dat de schuldquotes zich, in positieve zin, bevinden onder de door de VNG afgegeven richtlijnen.

De solvabiliteitsratio is beduidend lager dan de ratio van 100.000-300.000 gemeenten (2016 afgrond 28%) en landelijk totaal (2016: afgerond 35%). De lage waarde van de grondexploitatie dient genuanceerd te worden, omdat onze gemeente voor materiële bedragen deelneemt in - en financieringen heeft verstrekt aan Greenpark, DCGV en TPN (per 1 februari 2017 de entiteit BV Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo).

Als gevolg van het substantieel negatieve resultaat en het structurele karakter hiervan binnen het budgettair kader sociale domein verslechteren de kengetallen die een relatie hebben met beschikbare eigen vermogen. Dit heeft een forse negatieve invloed op de meerjarige ontwikkeling van de solvabiliteitsratio, ratio weerstandsvermogen en de structurele exploitatieruimte.

In hoofdstuk 1 is uitgebreid ingegaan en de conclusie verwoord voor wat betreft de financiële positie.

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen.

Deze kengetallen zijn toegelicht in de paragraaf financiering.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal is toegelicht in de paragraaf financiering.

Grondexploitatie

Grondexploitaties zijn risicovol en kunnen een forse impact hebben op de financiële positie van een gemeente. Indien gemeenten leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor (toekomstige) projecten hebben zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd. Van de opbrengst van de aangekochte grond kan immers de schuld worden afgelost.

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale baten. Wanneer de waarde van de grond laag is, loopt een gemeente relatief weinig risico maar is er relatief weinig waarde om de schuld te kunnen verlagen uit grondverkopen.

Het kengetal grondexploitatie van onze gemeente bedraagt bij jaarrekening 2017 5%, iets hoger dan in de begroting. De ontwikkeling van dit kengetal ligt dus in de lijn der verwachting.

Hoewel grondexploitaties voor elke gemeente risicovol zijn, zou uit de relatief lage boekwaarde van de voorraden grond in verhouding tot de totale baten geconcludeerd kunnen worden dat het risico relatief gering is en dat er relatief weinig waarde is om de schuld te kunnen verlagen.

Belangrijke kanttekening hierbij is dat in ogenschouw moet worden genomen dat de gemeente voor materiële bedragen deelneemt in - en financieringen heeft verstrekt aan Greenpark, DCGV en TPN. Dit zijn entiteiten waarin de corebusiness wordt gevormd door grondexploitaties. Per 1 februari 2017 zijn deze exploitaties vervlochten in de nieuwe entiteit BV Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo. Zouden de Venlose aandelen in deze grondexploitaties meegeteld worden dan zou het percentage beduidend hoger uitkomen dan 5%.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is. Hierbij wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. Over het algemeen geldt dus als richtlijn: hoeveel te hoger het kengetal structurele exploitatieruimte, hoeveel te gunstiger dit is voor de gemeente. Als streefwaarde geldt voor gemeente Venlo voor dit kengetal een waarde >=0.

De structurele exploitatieruimte laat bij de jaarrekening een negatief resultaat zien van - 5,3%. Deze ratio ligt daarmee substantieel onder hetgeen bij de begroting werd verwacht (0,3%) en komt ook onder de door u vastgestelde streefwaarde van >=0%. Tevens ligt de ontwikkeling van de ratio onder het beeld ten tijde van de Finrap 2017 (-3,8%). De negatieve structurele exploitatieruimte betekent dat onze structurele lasten op basis van de jaarrekening niet gedekt worden door structurele baten, hetgeen onze financiële positie substantieel verslechterd. Dit wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door het resultaat budgettair kader Sociaal Domein en is, zonder (bij)sturingsmaatregelen, structureel van aard. Zoals aangegeven bij de doelstelling 'sluitende begroting' zijn er bij de eerste begrotingswijziging 2018 - 2021 besluiten genomen die moeten leiden een positief begrotingssaldo in 2019 en evenwicht in het sociaal domein vanaf 2020.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk zicht verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Het geeft weer wat de ruimte is om belastingen te verhogen ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Het is de bevoegdheid van uw raad met welke omvang de belastingen worden verhoogd. Om de flexibiliteit van de begroting te duiden ten opzichte van het landelijk gemiddelde heeft u een streefwaarde vastgesteld van <105%.

Het kengetal bedraagt 98% en bevindt zicht onder de vastgestelde streefwaarde. Geconcludeerd kan worden dat de totale woonlasten voor een gezin met een woning met gemiddelde WOZ-waarde in gemeente Venlo in 2016 iets lager is ten opzichte van het landelijk gemiddelde (het ijkpunt voor het maximaal te heffen belastingtarief).

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen wordt verder toegelicht in de volgende paragraaf.

3.3.2 Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de gemeente om financiële tegenvallers op te kunnen vangen.

De ratio weerstandscapaciteit is een hulpmiddel om het weerstandsvermogen te kunnen meten en bestaat uit de relatie tussen het risicoprofiel (de benodigde weerstandscapaciteit) en de beschikbare middelen om eventuele tegenvallers op te vangen (beschikbare weerstandscapaciteit).

Bij de berekening van de ratio weerstandscapaciteit is uitgegaan van de volgende beleidsuitgangspunten:

- De minimale omvang van de algemene reserve is vastgesteld op € 9 miljoen.
- De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit:
  - de algemene reserve
  - het jaarrekeningresultaat
  - de overige bestemmingsreserves
  - de post onvoorzien
  - de algemene grondreserve
- Gestreefd wordt naar een waarde van de ratio weerstandscapaciteit van minimaal 1,0.
- De benodigde weerstandscapaciteit wordt berekend door de financiële impact van het risico te vermenigvuldigen met de inschatting van de kans dat het risico zich daadwerkelijk voordoet.
- De volgende kanspercentages worden gehanteerd bij inschattingen van risico's:

  10%, 25%, 50% en 75%.
- Risico's zijn geprioriteerd op basis van de benodigde weerstandscapaciteit.

Op basis van bovenstaande beleidsuitgangspunten is de ratio weerstandscapaciteit berekend, zie onderstaande tabel:

	JRK 2016	BGR 2017	BGR 2017**	JRK 2017
Algemene reserve	10.906.169	21.118.574	-7.308.025	10.532.640
Resultaat				-23.656.314
Overige bestemmingsreserves	14.883.552	13.799.000	5.641.783	8.207.199
Post onvoorzien	5.868	538.500	434.400	434.400
Algemene grondreserve	5.912.187	6.125.000	1.052.687	4.456.760
Beschikbare weerstandscapaciteit (A)	**31.707.776**	**41.581.074**	**-179.155**	**-25.315**
Benodigde weerstandscapaciteit (B)	**46.956.525**	**45.532.028**	**34.378.688**	**37.668.500**
Ratio weerstandscapaciteit *(= A / B)*	**0,68**	**0,91**	**-0,01**	**0,00**

** Begroting na wijziging (na 1e begrotingswijziging december 2017, incl. verwacht tekort FinRap).

De waarde van de ratio beneden de 1 betekent dat de gemeente momenteel over onvoldoende middelen beschikt om eventuele tegenvallers op te vangen. De ratio van 0,00 is in lijn vergeleken met de waarde van de begroting 2017 na wijziging van -0,01 (zie Ibabs - presentatie sociaal domein en begrotingswijziging d.d. 4-12-2017: *3e presentatie inzake de begrotingswijziging*).

Onze beschikbare weerstandscapaciteit is afgenomen ten opzichte van begroot

(-0,15 miljoen). Het risicoprofiel (de benodigde weerstandscapaciteit) is toegenomen ten opzichte van begroot (+3,3 miljoen).
De toename in benodigde weerstandscapaciteit heeft een negatief effect heeft op de ratio. De beschikbare weerstandscapaciteit is negatief waardoor de gekwantificeerde risico's niet kunnen worden opgevangen.

De toename in het risicoprofiel wordt voor een groot deel veroorzaakt door een forse toename van de financiële impact bij het risico "ondertunneling vierpaardjes". Meer onderbouwing hiervoor is te vinden bij de toelichting van dit risico in bijlage X.

3.3.3 Overzicht risico's

In onderstaand overzicht zijn de risico's van de gemeente Venlo in volgorde van belangrijkheid weergegeven.

Een toelichting op onderstaande risico's is te vinden in bijlage X.

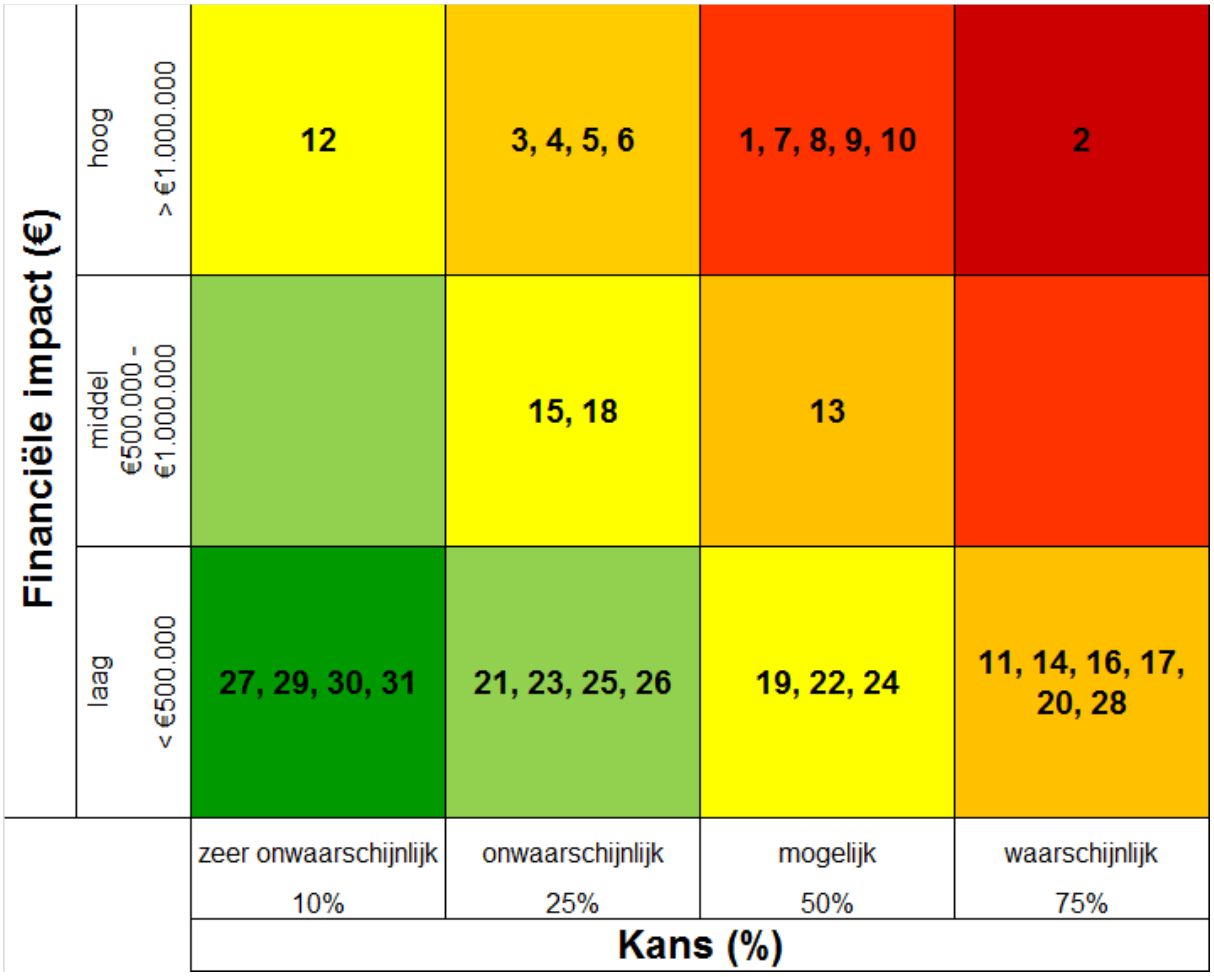
Nr.	Risico	Kans	Financiële impact (€)	Benodigde weerstands-capaciteit JRK 2017
1	Grondexploitatie - Grondverkoop*	Diverse percentages	€ 32.350.000	14.777.500
2	Ondertunneling vierpaardjes	75%	€ 10.000.000	7.500.000
3	Grondexploitatie - Bouw- en woonrijp maken*	Diverse percentages	€ 10.700.000	2.975.000
4	Kazernekwartier uitvoeringsrisico's (excl. grondexploitatie risico's)	25%	€ 11.600.000	2.900.000
5	Grondexploitatie - Bijdragen van andere overheden*	Diverse percentages	€ 8.400.000	2.150.000
6	Grondexploitatie - Overige kosten	25%	€ 4.500.000	1.125.000
7	Maatregelen sociaal domein	50%	€ 4.000.000	2.000.000
8	BV Campus Vastgoed	50%	€ 1.680.000	840.000
9	Grondexploitatie - Tijdelijk beheer	50%	€ 1.500.000	750.000
10	Juridische risico's	50%	€ 1.400.000	700.000
11	Lagere inkomsten registratie niet-ingezetenen	75%	€ 488.000	366.000
12	BV Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo	10%	€ 2.625.000	262.500
13	Onderwijsgroep Buitengewoon OGB	50%	€ 500.000	250.000
14	Minder leges inkomsten reisdocumenten grensgemeenten	75%	€ 300.000	225.000
15	Parkeren	25%	€ 750.000	187.500
16	Meldplicht datalekken	75%	€ 200.000	150.000
17	Privacy	75%	€ 200.000	150.000
18	Aanvalsplan Venlo Werkt	25%	€ 500.000	125.000
19	Rijbewijzen	50%	€ 202.000	101.000
20	Begraven	75%	€ 100.000	75.000
21	Wet modernisering vennootschapsbelastingplicht overheidsondernemingen.	25%	€ 250.000	62.500
22	Verkiezingen	50%	€ 120.000	60.000
23	Informatieveiligheid	25%	€ 200.000	50.000
24	Basisregistratie Ondergrond (BRO)	50%	€ 50.000	25.000
25	Omroep Venlo	25%	€ 100.000	25.000
26	GR WAA	25%	€ 100.000	25.000
27	Extra uitgaven als gevolg van het niet voldoen aan de wettelijke norm	10%	€ 200.000	20.000
28	Naturalisaties	75%	€ 22.000	16.500
29	ICT-infrastructuur	10%	€ 90.000	9.000
30	Statushouders en voorzieningen sociaal domein	10%	€ 50.000	5.000
31	Uitwerking regeerakkoord integratie en regie statushouders	10%	€ 10.000	1.000
32	Grondexploitatie - Plankosten*	Diverse percentages	-€ 3.720.000	-315.000
33	Nagekomen afrekeningen/facturen sociaal domein	75%	€ 100.000	75.000
Benodigde weerstandscapaciteit totaal			**Totaal:**	**€ 37.668.500**

** Deze risico's bestaan uit een aantal subrisico's die ieder een afzonderlijk kanspercentage hebben.*
Uit concurrentie-oogpunt zijn deze subrisico's niet afzonderlijk weergegeven.
In de risicomatrix is bij deze risico's uitgegaan van het kanspercentage met de hoogste benodigde weerstandscapaciteit.

Risico's in matrix

Op basis van een inschatting van de kans van optreden en de financiële impact zijn de risico's visueel weergegeven in onderstaande matrix.

Te zien is dat 6 risico's zich in de rode zone bevinden, omdat deze een hoge kans van optreden hebben in combinatie met een hoge financiële impact.

3.4 Grondbeleid

3.4.1 Inleiding

Verantwoording

In deze paragraaf wordt verantwoording afgelegd over het beleid en de plannen uit de paragraaf grondbeleid van de Programmabegroting 2017-2020 die voortkomen uit de Strategische Visie Venlo 2030 en de structuurvisies. Gestart wordt met een algemene visie op het grondbeleid. Dan volgt een korte beschouwing over de belangrijkste ontwikkelingen van het grondbeleid met betrekking tot woningbouw en bedrijvigheid in 2017. Vervolgens wordt ingegaan op de specifieke aanpak en actuele prognose van het te verwachten resultaat van alle lopende en in 2017 afgesloten grondexploitaties. Tot slot wordt ingegaan op de winstneming in 2017, de opgebouwde algemene grondreserve en risico's van de lopende grondexploitaties.

3.4.2 Visie op het grondbeleid

Doel van het grondbeleid

Het grondbeleid is overheidsbeleid gericht op de markt waar de grond wordt gekocht, geëxploiteerd, ontwikkeld en weer verkocht. Het omvat zaken als verwerving van grond, vestigen van een voorkeursrecht, onteigening, slopen, bouwrijp maken, aanleg nutsvoorzieningen, inrichting van de openbare ruimte, uitgifte van bouwrijpe grond en het kostenverhaal.

Het grondbeleid draagt bij aan:

- De realisering van maatschappelijke doelstellingen van de gemeente Venlo via ruimtelijk-fysieke initiatieven.
- De verbetering van de kwaliteit van de ruimtelijke inrichting.
- Een rechtvaardige verdeling van kosten en baten die ontstaan als gevolg van interventies door de gemeente, en/of particulieren op het terrein van de ruimtelijke inrichting.

Risicomijding via situationeel grondbeleid

De gemeente Venlo kan kiezen uit actief en faciliterend (of passief) grondbeleid en diverse tussenvormen daarvan. Venlo laat de keuze afhangen van de omstandigheden en kiest voor “situationeel” grondbeleid. In de Ruimtelijke Structuur Visie Venlo 2014 is aangegeven dat de gemeente Venlo ter beperking van financiële risico`s het ontwikkelen steeds meer wil over laten aan de markt. Gebouwd wordt vooral op inbreidingslocaties in het stedelijk centrum waarmee tevens bij voorkeur ruimtelijke knelpunten worden opgelost. Bij de ruimtelijke

ontwikkelingen maakt de gemeente zoveel mogelijk gebruik van bestaand (leegstaand) vastgoed en van gronden die hun functie hebben verloren.

Herstructureringsprojecten in het stedelijk centrum zullen in het algemeen een beduidend hoger krediet vragen en met grotere financiële risico's gepaard gaan dan ontwikkelingen in de groene wei. Hierdoor is het moeilijker om een grondexploitatie kostendekkend te realiseren.

Strategisch grondaankopen zijn, behalve de aankoop van een pand aan de Eindhovenseweg, de laatste jaren niet meer aan de orde geweest.

Om ontwikkelrisico's zoveel als mogelijk te beperken wordt waar mogelijk gekozen voor faciliterend grondbeleid. Ook bij faciliterend grondbeleid heeft Venlo via het bestemmingsplan en bij de contractvorming beïnvloedingsmogelijkheden.

Dat sluit niet uit dat de gemeente Venlo, in specifieke gevallen, zal kiezen voor actief grondbeleid. Bijvoorbeeld in grondexploitaties waarin de gemeente vanuit haar publieke belang sturing wil uitoefenen op en regie wil voeren over een ontwikkeling. Vaak zijn dat noodzakelijke ontwikkelingen die marktpartijen niet zelf rendabel kunnen oppakken. Bij nieuwe initiatieven worden bewoners en maatschappelijke partners, zoals welzijnsorganisaties en woningbouwcorporaties, nauw betrokken.

Kostenverhaal

De gemeente streeft er naar om vóór de vaststelling van het bestemmingsplan ("anterieur") met partijen tot overeenstemming te komen over de ruimtelijke invulling, locatie-eisen, fasering en het verhaal van de kosten. Als de verwachting is dat dit niet lukt, bereidt zij een exploitatieplan voor. Daarin zijn onder andere de te verhalen kosten opgenomen. Een exploitatieplan dient in voorkomend geval gelijktijdig met het bestemmingsplan te worden vastgesteld.

3.4.3 Ontwikkelingen in het grondbeleid in 2017

Woningbouw

Het Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL 2014) en de daar ingezette lijn van dynamisch voorraadbeheer heeft tot gevolg dat de plancapaciteit beter in balans met de kwantitatieve opgave dient te worden gebracht. In de op de op 20 april 2016 vastgestelde regionale structuurvisie wonen Noord-Limburg is vastgelegd dat de overcapaciteit aan woningbouwplannen met minimaal 40% tot 2020 terug gedrongen dient te worden.

Dit kan gevolgen hebben voor onze grondexploitaties.

Op 20 december 2017 heeft de raad het besluit genomen tot de herprogrammering van het stedelijk centrum (Q4 en Maaswaard). In verband met deze herprogrammering is ca. € 4 mln afgeboekt en ten laste van de algemene

grondreserve gebracht. Overigens wijzen de meest recente berichten er op dat de provincie Limburg de regels voor terugdringen overcapaciteit woningbouw versoepelt.

Acquisitie

Voor de periode 2015-2017 heeft het Grondbedrijf via de grondexploitatie Trade Port West een budget vrijgemaakt om extra te investeren in acquisitie met name gericht op de grote bedrijfskavels in Trade Port Noord. Doel is om investeringen en werkgelegenheid naar Venlo te halen.

De acquisitie van de overige bedrijfsterreinen in Venlo is intern opgepakt. Het Grondbedrijf heeft actie ondernomen en een aparte website laten maken voor de verkoop van vastgoed en bedrijventerreinen: www.venloverkoopt.nl. Tevens hebben we op enkele bedrijfskavels "te koop borden" laten plaatsen om de aandacht hierop te vestigen. Er komt nu wel meer vraag naar reserveringen.

Onafhankelijke taxatie bij uitgifte

Bij verkoop van grond (waarvoor vooraf geen grondprijs is vastgesteld) en vastgoed aan een marktpartij wordt een taxatie verricht door één of meerdere onafhankelijk en gecertificeerde taxateur(s) van onroerend goed. De taxatie wordt vóór de verkooponderhandelingen verricht om de marktwaarde vast te stellen op basis van algemeen aanvaarde marktindicaties en taxatiecriteria. Deze aanpak vergroot transparantie en marktconformiteit en sluit aan bij de richtlijn van de Europese Commissie waardoor ongeoorloofde staatssteun wordt voorkomen.

Vennootschapsbelasting (Vpb) bij overheidsondernemingen

Per 1 januari 2016 geldt de Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen. Overheidsactiviteiten, zoals grondexploitaties, die zich als een onderneming met winstoogmerk kwalificeren worden Vpb-plichtig. Venlo is Vpb verschuldigd over de winst die per saldo in enig jaar over de gezamenlijke Vpb-plichtige (clusters van) activiteiten wordt gerealiseerd. Samen met Deloitte is het grondbedrijf voor de vennootschapsbelasting geanalyseerd. Voor boekjaar 2017 is de Vpb-verplichting voor het grondbedrijf nihil.

Rekenkameronderzoek

Op 8 juni 2016 heeft de Rekenkamercommissie het Rekenkameronderzoek Grondbeleid Venlo gepubliceerd. Gebleken is dat de grootste verbeteropgave is gelegen in de vastlegging van de werkwijze van de organisatie, de verbetering van het risicomanagement en de informatievoorziening. Verbetering van de informatievoorziening geldt ten aanzien van de inhoud, de timing en het kennisniveau. Met het verbeteren van de drie onderdelen "werkwijze, risicomanagement en informatievoorziening" kan het inzicht, begrip en daarmee

de sturing worden versterkt. Het Grondbedrijf heeft de aanbevelingen van de Rekenkamercommissie verwerkt in o.a. de nota grondbedrijf 2018 en de vernieuwde halfjaarlijkse projectenrapportage. Als laatste aanbeveling uit het Rekenkameronderzoek wordt intern gewerkt aan de actualisering van de Beheersverordening Ontwikkelbedrijf Venlo (uit 2009).

3.4.4 Actuele prognose van toekomstige resultaten van alle grondexploitaties

Het aantal lopende grondexploitaties en voorraadposities van het grondbedrijf is in onderstaande tabel zichtbaar:

	2014	2015	2016	2017
actueel	43	36	35	38
nieuw	7	4	4	6
afgesloten	-	-8	-5	-3

Het saldo van verwachte toekomstige positieve resultaten van deze exploitaties bedraagt € 4,8 miljoen. Dit is vergelijkbaar met de vorige jaarrekening.

Bij de herziening van de grondexploitaties Q4 en Venlo Centrum Zuid zijn de gevolgen van de herprogrammering stedelijk centrum financieel verwerkt. In totaliteit, dus inclusief alle andere ontwikkelingen in deze exploitaties levert dit een aanvullend tekort van circa € 4,0 miljoen op.

Een aandachtspunt vormt het in de komende jaren vrijkomende gemeentelijke vastgoed. Het vinden van een nieuwe functie of verkoop is onder de huidige marktomstandigheden moeilijk realiseerbaar. Ook leegstaand vastgoed kost geld. Immers veel lasten zijn onafhankelijk van het gebruik en een minimaal niveau van onderhoud is onvermijdelijk. Indien de kwaliteit zodanig is dat hergebruik niet mogelijk is, zal een pand worden gesloopt. Of deze kosten kunnen worden opgevangen binnen de restwaarde van een perceel moet per project worden beoordeeld. In 2015 is afgesproken het overtollig gemeentelijk vastgoed binnen het grondbedrijf te administreren en ook het resultaat jaarlijks in de algemene grondreserve te verdisconteren. In 2017 werd hierop een budgettair neutraal resultaat behaald.

Reserves en voorzieningen.

De Algemene Grondreserve (AGR) bedraagt ultimo 2017 € 4,4 miljoen. Dat is ca. € 1,5 miljoen lager dan bij de vorige jaarrekening, maar fors hoger dan de verwachting was ten tijde van het opstellen van de Nota Grondbedrijf 2018. De grootste mutaties benoemen we hier: onttrekkingen betroffen de toevoeging aan de voorziening als gevolg van jaarlijkse herwaardering en een verdere waardedaling van een bedrijfspand in de binnenstad. Toevoegingen aan de grondreserve waren in 2017 o.a. verkoop van restpercelen bedrijfsgronden, de jaarlijkse rentebijschrijving, verkoop grond stadion de Koel en resultaat op afgesloten restexploitaties vanwege vrijvallende verplichtingen. Verder is het voordelig resultaat van project Hoogwatergeul Lomm tijdelijk in de AGR gestald, in afwachting van definitieve kredietverlening.

De Voorziening Nadelige Exploitatieresultaten is gebaseerd op de contante waarden van de grondexploitaties met een nadelig saldo per 31 december 2017. De voorziening is rentedragend, zodat de geprognosticeerde verliezen per einddatum van een grondexploitatie kunnen worden gedekt. Er is in 2017 per saldo € 4,3 miljoen toegevoegd, vooral voor de projecten Q4 en Venlo Centrum Zuid als gevolg van de herprogrammering van het stedelijk centrum. Hierdoor zijn overigens wel de risico's fors lager ten opzichte van vorig jaar (zie 3.4.6). Alle exploitaties zijn contant gemaakt tegen de voorgeschreven discontovoet van 2%. Per saldo bedraagt de voorziening Nadelige Exploitatieresultaten per 31 december 2017 € 37,4 miljoen.

Schematisch ziet het verloop van deze reserve en voorziening er als volgt uit: (bedragen in miljoenen euro's, stand per ultimo):

	2014	2015	2016	2017
Algemene Grondreserve	7,5	7,4	5,9	4,4
Voorziening Nadelige Exploitatieresultaten	27,2	28,0	33,1	37,4

Specificatie van de jaarschijf 2017 van de voorziening geeft het volgende beeld:

	2016	toevoeging	2017
Voorziening Nadelige Exploitatieresultaten	**33,1**	**4,3**	**37,4**
Venlo Centrum Zuid	16,5	1,1	17,6
Centrumplan Blerick	7,2	0,1	7,3
Q4	6,5	3,0	9,5
Masterplan Arcen en Velden	2,4	0,1	2,5
Overigen < 0,5 miljoen	0,5	-	0,5

Voor een uitgebreide toelichting van de (majeure) grondexploitaties verwijzen we naar de bijlagen grondbedrijf elders in deze jaarrekening.

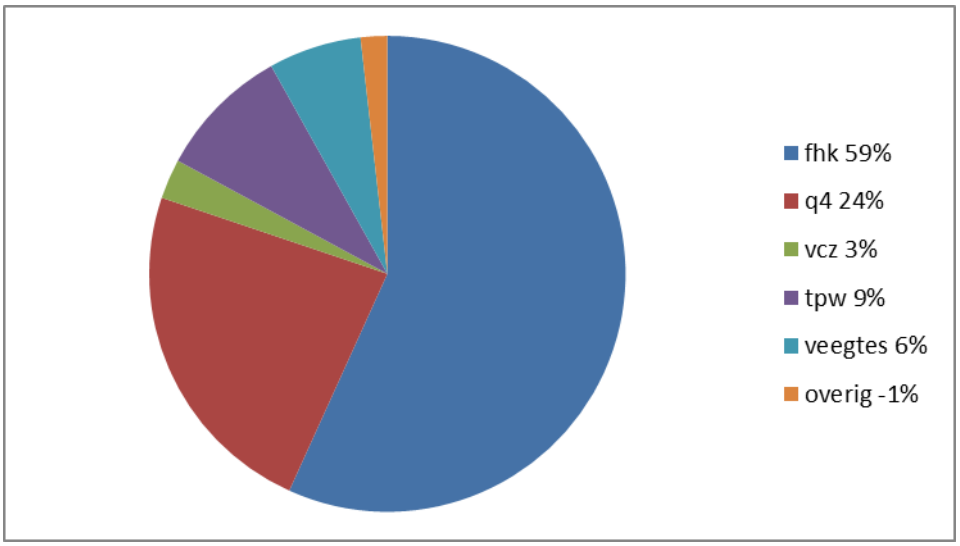
3.4.5 Winstneming en afgesloten projecten

Vervroegde winstneming conform de nieuwe, in 2016 opstelde BBV-regels, was in 2017 niet aan de orde. Wel zijn drie projecten administratief afgesloten met een vrijwel neutraal resultaat.

3.4.6 De beleidsuitgangspunten, reserves en risico's van grondzaken

De weerstandsratio wordt gepresenteerd in een gemeentelijk totaal, dat wil zeggen niet meer het grondbedrijf apart. Uiteraard wordt wel alle benodigde informatie die leidt tot dit cijfer door het grondbedrijf samengesteld. In dit kader is het interessant de gewogen risico's in de grondexploitaties schematisch weer te geven.

De onderverdeling van het risicoprofiel van het grondbedrijf, per 31/12/2017 totaal € 21,4 mln. is fors lager dan vorig jaar (toen € 27,6 mln.) en ziet er als volgt uit:

fhk = Frederik Hendrik Kazerne (Kazernekwartier)

vcz = Venlo Centrum Zuid

tpw = Tradeport West

3.5 Onderhoud kapitaalgoederen

3.5.1 Riolering en regenwatersystemen

De riolering en regenwatersystemen zijn onderdeel van programma 11 Beheer openbare ruimte en product Beheer en onderhoud openbare ruimte.

Actuele onderhoudstoestand:

De staat van de riolering en regenwatersystemen wordt gemonitord. Hiertoe bestaat een reiniging- en inspectiecyclus. Op basis van de analyse van de inspectieresultaten worden de noodzakelijke beheer en onderhoudsmaatregelen vastgesteld. Hierbij worden ook de landelijke richtlijnen gevolgd en rekening gehouden met de omgevingsfactoren.

Zijn de onderhoud en beheerplannen actueel:

De resultaten van het onderhoud en beheerplannen zijn verwerkt in het in december 2017 vastgestelde financiële actualisatie exploitatie GRP (Gemeentelijk Rioleringsplan).

Wat zijn de benodigde onderhoudsbudgetten (beïnvloedbaar):

De benodigde onderhoudsbudgetten zijn weergegeven onder instandhouding en exploitatielasten in de financiële actualisatie exploitatie GRP 2017-2026 en als zodanig in de (hiertoe gewijzigde) begroting opgenomen.

Zijn er knelpunten betreffende de beschikbare onderhoudsbudgetten:

Jaarlijks wordt op basis van de recente inspectieresultaten vijvervalriolering een prognosematrix geactualiseerd. Op basis van de matrix wordt een prognose gemaakt voor de te verwachte uitval van de leidingen en putten. De prognose laat zien dat de eerder verwachte restlevensduur van 100 jaar niet wordt behaald. De uitval blijft op korte termijn beperkt, mede door alle instandhoudingsmaatregelen van de afgelopen periode en door de leeftijdsopbouw van het stelsel. Op de lange termijn blijkt op basis van de matrix wel meer uitval op te treden. Het verkregen beeld uit de matrixanalyse is gebruikt voor het bijstellen van de financiële reservering instandhouding. Zodra de komende jaren uit nieuwe inspectieresultaten een significante stijging van schadebeelden hier aanleiding toe geeft, zal hierop worden geanticipeerd, bij de eerstvolgende actualisatie van het GRP.

Budgettair gezien is een knelpunt ontstaan omdat sommige projecten doorgeschoven worden naar 2018. De projecten liften vaak mee en zijn hierdoor afhankelijk. Ook spelen onvoorziene wijzigingen in processen een rol, zoals:

- De benodigde opstarttijd van de versnellingsagenda (opdrachtverstrekking, administratieve verwerking, verdeling beschikbare personele capaciteit).
- Beschikbaarheid benodigde (tijdelijke) (extra) personele capaciteit.
- De beëindiging van contracten met flexibele krachten in de tweede helft van 2016. De daaruit volgende prioritering van de reguliere werkzaamheden gingen voor.
- Voor het alsnog realiseren van het uitvoeringsprogramma inclusief versnellingsagenda is voorzien, mede door in te zetten op de aanbesteding van ingenieursdiensten. Dit vergde in 2017 (en begin 2018) nog de nodige personele inspanning en voorbereiding van de gemeentelijke organisatie zelf, waarvoor tijdelijk extra capaciteit benodigd is.

Het resultaat laat een extra verhoging van de egalisatievoorziening GRP zien in tegenstelling tot een in de begroting opgenomen verlaging (zie ook financiële actualisatie GRP 2017-2026 vastgesteld in de raadsvergadering van 20-12-2017 (RV 2017-75) (met name paragraaf 2.3)). Dit heeft met name te maken met:

- De energie en telecommunicatie zijn kosten lager ten opzichte van de geraamde budgetten.
- (onderzoek)projecten vanuit de regionale samenwerking die vertraging hebben opgelopen en daardoor later zullen starten.
- De inkomsten uit de rioolheffing zijn hoger dan geraamd, er is o.a. meer afvalwater geloosd via grote bedrijven.
- Enkele geplande werkzaamheden zijn (nog) niet uitgevoerd, of waren minder omvangrijk dan geraamd.
- Lagere kapitaallasten dan geraamd.
- Lagere kosten op het onderdeel reiniging wegen dan in de exploitatie geraamd.
- Onvoorziene wijzigingen in processen, waarvan de uitvoering van projecten afhankelijk zijn een rol, zoals hierboven omschreven.

Realisatie 2017:

Begin 2017 is het uitvoeringsprogramma (UVP) ter goedkeuring aan het college voorgelegd. Deze jaarlijkse operationele programma's geven een nadere uitwerking van het GRP waarin voor het betreffende jaar concreet wordt aangegeven welke voorzieningen worden aangelegd (watertaken), welke onderzoeken worden uitgevoerd en welke instandhoudingsmaatregelen worden getroffen. In overeenstemming met het vastgestelde beleidskader is in december 2017 is de financiële exploitatie van het GRP geactualiseerd met de vaststelling van de financiële exploitatie GRP 2017-2026 door de gemeenteraad.

De benodigde onderhoudswerkzaamheden uit het uitvoeringsprogramma van 2016 zijn in 2017 ingang gezet en deels ook afgerond. Daarnaast zijn in 2017 ook werkzaamheden van de eerdere uitvoeringsprogramma's inclusief versnellingsagenda voortgezet en zover mogelijk verder afgerond.

3.5.2 Wegen (inclusief Civiele Kunstwerken)

Het wegennet en de civiele objecten zijn onderdeel van programma 11 Beheer openbare ruimte en product Beheer en onderhoud openbare ruimte.

Het beheerareaal wegen omvat hoofdwegen, wegen in wijken, fiets- en voetpaden, wegen buiten de bebouwde kom en onverharde wegen. Daarnaast valt het wegareaal te verdelen in verhardingssoort. In onderstaande tabel staat het areaal zoals dit in 2017 aangehouden is voor het wegbeheer en -onderhoud. Ten opzichte van 2016 is er ca. 104.000 m2 verharding bijgekomen.

areaal wegen 2017 [m2]	Totalen
Asfalt	3.413.137
Elementen	2.867.456
Onverhard	447.194
Onbekend	12.277
Beton	8.610
Totalen	**6.748.674**

Het beheerareaal civiele objecten omvat onder meer bruggen, tunnels, duikers, keermuren en kademuren. Er zijn circa 800 objecten, waarvan nog een deel geïnventariseerd/geïnspecteerd moet worden.

Vastgesteld kwaliteitsniveau:

De gehanteerde kwaliteit van het wegareaal wordt objectief gemeten aan de hand van de landelijk veel gehanteerde wegbeheersystematiek van het CROW.

Actuele onderhoudstoestand:

De weginspectie uit 2017 laat zien dat er, als gevolg van enkele strenge winters, bezuinigingen en taakstellingen uit voorgaande jaren, een duidelijke achteruitgang in de kwaliteit van het wegareaal heeft plaats gevonden. De onderhoudstoestand beantwoord niet meer aan het minimumniveau zoals in het meerjarenplan aangehouden. Dit valt af te leiden uit de financiële consequenties van de

achteruitgang (toenemende onderhoudsbehoefte). Daarom is gewerkt aan een nieuw 'Meerjaren Onderhoudsplan Wegen'.

In de laatste stadspeiling, van eind 2017, geven de inwoners het rapportcijfer 5,4 voor het onderhoud van straten, paden en trottoirs. Het is gedaald met 0.1 t.o.v. de stadspeiling 2015. Dit cijfer ondersteunt het beeld van de actuele (technische) onderhoudstoestand.

De inventarisatie en inspecties geven voor het grootste deel van de civiele objecten de actuele onderhoudsbehoefte. Hierbij wordt de landelijke norm NEN 2767 gehanteerd. Deze behoefte is vertaald in benodigd onderhoudsbudget om een start te maken met het borgen van een veilige onderhoudstoestand van de civiele objecten.

Zijn de onderhouds- en beheersplannen actueel:

Aan de hand van de uitgangspunten uit het 'Meerjarenplan voorziening Groot Onderhoud Wegen' wordt jaarlijks een onderhoudsprogramma opgesteld. De inventarisatie en inspectie van een groot aantal civiele objecten is in 2017 afgerond.

In 2017 is gewerkt aan een 'Meerjaren Onderhoudsplan Wegen en Civiele objecten' overeenkomstig het beleidskader 'reserves en voorzieningen'. Dit om de technische onderhoudsbehoefte inzichtelijk te maken voor de komende jaren, overschrijdingen en ad-hoc werk te minimaliseren. Ook is dit plan een actualisatie van de 'Meerjarenplan voorziening Groot Onderhoud Wegen'.

Wat zijn de benodigde onderhoudsbudgetten (beïnvloedbaar):

De prognose voor onderhoud wegen liet een nadeel zien van € 0,7 miljoen op de lasten en dat er 0,8 miljoen aangevraagd werd om de achterstallig onderhoud weg te nemen. Tijdens de begrotingsbehandeling van november 2017 is besloten om in te stemmen met het toekennen van € 1.1 miljoen in de vorm van twee claims t.b.v. 'Groot Onderhoud Wegen 2018-2027' en 'Onderhoud Civiele Objecten 2018-2027'. Deze claims zijn uitgewerkt in meerjaren onderhoudsplannen overeenkomstig het beleidskader 'reserves en voorzieningen'. De meerjaren onderhoudsplannen zijn in 2017 nog niet ter vaststelling voorgelegd. In deze meerjaren onderhoudsplannen zijn de benodigde onderhoudsbudgetten opgenomen.

Zijn er knelpunten betreffende de beschikbare onderhoudsbudgetten:

In de afgelopen jaren was er regelmatig onvoldoende onderhoudsbudget beschikbaar, waardoor het vastgestelde kwaliteitsniveau niet meer gehandhaafd kon worden. Met het huidige beschikbare onderhoudsbudget kan een inhaalslag gemaakt worden waardoor de (minimale) kwaliteitsniveau's behaald kunnen worden.

Realisatie 2017:

In 2017 zijn (aanvullende) inventarisaties en inspecties uitgevoerd van de beheerarealen wegen en civiele objecten. Op basis van de resultaten zijn de 'Meerjaren Onderhoudsplannen Wegen' en Civiele objecten' opgesteld. Er is gewerkt aan een voorstel 'Meerjaren Onderhoudsplan Wegen' en 'Meerjaren Onderhoudsplan Civiele objecten' om het kwaliteitsniveau voor wegen vast te stellen op het minimale kwaliteitsniveau C (sober) en het kwaliteitsniveau van de civiele objecten vast te stellen op het instandhoudingsniveau met als enige uitzondering de tunnel onder het Koninginneplein in Venlo waarvoor wordt voorgesteld het welstandsniveau vast te stellen. Dit voorstel was in 2017 nog niet gereed. Dit plan bevat tevens een actualisatie van de voorziening 'Groot Onderhoud Wegen' (RV 2012-97).

In 2017 is regulier onderhoud uitgevoerd aan de wegen op basis van beschikbaar budget. Het incidentele budget voor civiele objecten is uitsluitend benut voor het verhelpen van urgente veiligheidsrisico's.

Naast het uitvoeren van het regulier onderhoud is in 2017 nadrukkelijk een groter beroep gedaan op de eigen verantwoordelijkheid en zelfwerkzaamheid van de inwoners. Ook wordt in toenemende mate actief en integraal samenspraak en samenwerking gezocht met de gebruikers van de openbare ruimte.

3.5.3 Groen- en speelvoorzieningen

Het openbaar groen en speelvoorzieningen zijn onderdeel van programma 11 Beheer openbare ruimte en product Beheer en onderhoud openbare ruimte.

Dit beheerareaal is een belangrijk onderdeel in de beleving van de openbare ruimte. In dit product wordt onderscheid gemaakt, zoals onderstaand tabel weergeeft. Ten opzichte van 2016 is het areaal vermeerderd. Dat komt door de ontwikkeling van Trade Port Noord en West (TPN en TPW). Ook zijn de aantal bomen verminderd met ca. 2000 stuk, wat het gevolg is van de vervangingsplan voor Kastanjebomen en mutatiebeheer.

areaal groen 2017	Totalen
Bomen [st]	56.280
Beplanting [m2]	2.969.633
Hagen [m]	107.289
Gras [m2]	5.282.575
Verharding [m2]	317.906
Vijvers [m2]	166.628
Speelplekken	240 locaties, 1180 speeltoestellen
Hondenpaden	140 hondenpaden, 36 uitrenplekken

Vastgesteld kwaliteitsniveau:

Voor het beheerareaal groen en speelvoorzieningen worden de in 2007 vastgestelde kwaliteitsniveaus (raadsvoorstel 31-2007) volgens de systematiek van Integraal Beheer Openbare Ruimte aangehouden. Deze kwaliteitsniveaus zijn nog steeds actueel.

Actuele onderhoudstoestand:

De uitvoering van de diverse onderhoudscontracten borgt de handhaving van de kwaliteit van het areaal groen en speelvoorzieningen op het minimumniveau volgens de vastgestelde kwaliteitsniveaus.

Daarnaast worden met name de speelvoorzieningen en de bomen ook nog op veiligheid geïnspecteerd en beheerd.

De kwaliteit van diverse boomgroepen staat onder druk, door achterstand in onderhoud, de slechte groeiplaats, maar ook door (nieuwe) plagen en ziektes.

Naast de technische onderhoudstoestand, blijkt uit de stadspeiling van eind 2017 dat de inwoners:

- het onderhoud van perken & plantsoenen waarderen met een 5,6, wat een daling is van 0.1 t.o.v. de stadspeiling 2015.
- het schoonhouden van de openbare ruimte (onkruid, rommel) waarderen met een 5,4, wat een daling is van 0.1 t.o.v. de stadspeiling 2015.
- En het onderhoud van de speelvoorzieningen waarderen met een 6,1 wat gelijk is t.o.v. de stadspeiling 2015.

Deze cijfers sluiten aan bij de hiervoor genoemde borging van de kwaliteit van het areaal groen en speelvoorzieningen.

Zijn de onderhouds- en beheersplannen actueel:

Het groenbeleidsplan Venlo uit 1994 is verouderd en dient vervangen of geactualiseerd te worden, terwijl specifieke groenbeheerplannen ontbreken. In 2017 is de 'nota Groen en water' vastgesteld, ter vervanging van de verouderde beleidsplannen. In het verlengde daarvan wordt een beheerplan Openbaar Groen opgesteld.

De onderhoudscontracten zijn actueel, waarbij ruimschoots gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid tot inbesteding bij de WAA, C2C en duurzaamheid. Daarnaast wordt in de actualisatie van uitvoeringsplannen in toenemende mate rekening gehouden met de zelfwerkzaamheid van onze inwoners.

In 2013 is de nota "de openbare ruimte van Venlo in beweging" vastgesteld. In deze nota wordt naast spelen ook gekeken naar sport en recreëren.

Wat zijn de benodigde onderhoudsbudgetten (beïnvloedbaar):

Ondanks dat bezuinigingen en taakstellingen in de afgelopen jaren de kwaliteitsniveaus onder druk hebben gezet, is jaarlijks voldoende onderhoudsbudget in de begroting beschikbaar, om het huidige kwaliteitsniveau vast te houden. De bezuinigingen en taakstellingen in de afgelopen jaren hebben de kwaliteitsniveaus wel onder druk gezet. Zo is het krediet voor de renovaties (vervanging van beplanting) niet gegeven. Dit kan een verklaring zijn voor de dalende belevingswaarde die bewoners geven aan het openbaar groen.

De uitwerking van inventarisaties en inspecties van de bomen, zal inzicht geven of het voorgaande ook hiervoor geldt. Vooral ziektes en plagen en de groeiplaats voor bomen vormen een reëel financieel risico en zullen hierin een belangrijk aandeel hebben.

Zijn er knelpunten betreffende de beschikbare onderhoudsbudgetten:

Door het verouderde beleid is op verschillende onderdelen een adequate invulling van de verschillende taken niet mogelijk. Onder andere het ontbreken van een adequaat bomen- en groenbeleidsplan leidt regelmatig tot ontevredenheid en discussie met burgers en in projecten.

Vanaf 2015 heeft een structurele bezuiniging van ruim € 0,5 miljoen plaats gevonden. Actualisatie van de beheer- en onderhoudsplannen zal uitwijzen welke consequenties dit heeft voor de kwaliteit van de bomen, het groen- en de speelvoorzieningen.

Met het krediet 'Renovatie groen' werden diverse locaties opnieuw aangeplant. Deze locaties waren onbeheersbaar, onveilig en/of met bewoners afgestemd. Het innemen van de kredieten Renovaties leidt ertoe dat een lijst met renovaties aan de raad te besluitvorming voorgelegd dient te worden. Dit om budget te verkrijgen voor de uitvoering. Het kan zijn dat sommige locaties onnodig duur in onderhoud zijn, onveilige situaties ontstaan en/of bewoners hierdoor ontevreden zijn.

Realisatie 2017:

In 2017 is de nota 'Groen en water' vastgesteld. Daarop volgend is een start gemaakt met het beheerplan groen.

Er is regulier onderhoud uitgevoerd aan een deel van het areaal bomen en het volledige openbaar groen. Voor continuering zijn nieuwe contracten onderhoud bomen en onderhoud groen (integraal bestek) opgezet en aanbesteed. Op basis van inspecties is een vervangingsplan Kastanjebomen in opgesteld en in uitvoering gebracht om de meest urgente ziekte in het beheerareaal bomen te verhelpen.

Naast het uitvoeren van het regulier onderhoud is in 2017 nadrukkelijk een nog groter beroep gedaan op de eigen verantwoordelijkheid en zelfwerkzaamheid van de inwoners. Ook wordt in toenemende mate actief samenspraak en samenwerking gezocht met inwoners en gebruikers van de openbare ruimte. Hiertoe nemen de inwoners en gebruikers van de openbare ruimte in toenemende mate het initiatief.

3.5.4 Parkeren

De parkeergarages zijn in deze paragraaf niet opgenomen. Ten aanzien van de parkeergarages wordt op dit moment een integrale visie ontwikkeld in het kader van de bestuursopdracht parkeren. Over deze bestuursopdracht wordt uw raad afzonderlijk geïnformeerd.

3.5.5 Vastgoed

Vastgesteld kwaliteitsniveau:

Uitgangspunten uit 2006

- Gebouwen zoals het stadhuis passen binnen het kwaliteitsniveau I
- Gebouwen zoals kantoren, archief, musea en gemeenschapshuizen passen binnen het kwaliteitsniveau II
- Gebouwen zoals binnensportaccommodaties, nieuwe buitensportaccommodaties en woningen, passen binnen het kwaliteitsniveau III.
- Gebouwen zoals noodlokalen en loodsen passen binnen het kwaliteitsniveau IV
- Gebouwen die aangekocht zijn voor amovatie of soortgelijke op te heffen gebouwen passen binnen het kwaliteitsniveau V

Actuele onderhoudstoestand:

Conform besluitvorming in 2015 is de actuele onderhoudstoestand kwaliteitsniveau 3 over periode 2016-2018 (mindere uitstraling, eenvoudige toepassing materialen, redelijk afwerking niveau).

Zijn de onderhouds- en beheersplannen actueel?

Eind 2015 heeft de raad het meerjarenplan onderhoud gebouwen 2016-2025 geaccordeerd. De raad heeft ingestemd met een kwaliteitsniveau 3.

Wat zijn de benodigde onderhoudsbudgetten (beïnvloedbaar)?

Hierbij wordt verwezen naar de staat van reserves en voorzieningen. Het betreft de onderstaande voorzieningen:

Voorziening groot onderhoud Sportgebouwen

Voorziening groot onderhoud Ambtelijke gebouwen

Voorziening groot onderhoud Parkeergarages

De stand van de voorzieningen wordt op peil gehouden door een jaarlijkse vaste dotatie van de gebruikers (beleidsproducten) die er gehuisvest zijn (vastgesteld door de raad door goedkeuring van het meerjarenplan onderhoud gebouwen). Jaarlijks wordt aan het College gevraagd de uitgaven voor het onderhoud uit de voorziening te mogen bekostigen. Naast deze voorziening wordt jaarlijks levensduur verlengend onderhoud bekostigd uit investeringskredieten. Eind 2015 heeft de raad het meerjarenplan onderhoud gebouwen 2016-2025 geaccordeerd.

Zijn er knelpunten betreffende de beschikbare onderhoudsbudgetten?

Nee. De stand van de voorzieningen sluit aan bij het onderhoudsplan. Met deze middelen kan worden voldaan aan de onderhoudsopgave.

Realisatie 2017:

Hoewel het vereiste onderhoudsniveau gehandhaafd is in 2017 zijn niet alle geplande werkzaamheden uitgevoerd en daardoor niet alle beschikbare middelen aangesproken. Een deel van de werkzaamheden loopt door in 2018. In 2017 zijn de investeringskredieten eveneens niet geheel aangesproken en ingezet. Een deel zal nog worden uitgevoerd en enkele kredieten zullen door fluctuatie (verkoop, sloop of functiewijziging) in de vastgoedportefeuille niet meer nodig zijn.

3.5.6 Sportvoorzieningen

De gemeente Venlo beheert en exploiteert zelf of via anderen de volgende kapitaalgoederen:

- Een gemeentelijk zwembad (De Wisselslag) en een buitenbad (verhuurd ter exploitatie aan een stichting);
- Zeven gemeentelijke sporthallen (waarvan één verhuurd ter exploitatie aan een stichting);
- Eén gemeentelijke sportzaal;

- Zestien gemeentelijke gymzalen;
- Veertien gemeentelijke buitensportaccommodaties.

Vastgesteld kwaliteitsniveau;

Het kwaliteitsniveau wordt in belangrijke mate bepaald door representativiteit van een gebouw en de activiteiten die daarin plaatsvinden.

De gemeentelijke binnen- en buitensportaccommodaties zijn conform besluitvorming door de raad eind 2015 (zoals alle gemeentelijke gebouwen) onderhouden op kwaliteitsniveau 3 over periode 2016-2018 (mindere uitstraling, eenvoudige toepassing materialen, redelijk afwerking niveau). De conditiemeting is een beoordeling van een gebouw op basis van de toestand waarin de gebouwelementen zich bevinden. Conditieniveau 2 is goed, 3 is redelijk, 4 is matig.

Er is een conditiecatalogus opgesteld waarmee de kwaliteit van de velden, de inrichtingselementen, de verhardingen en de beplanting inzichtelijk kan worden gemaakt. De kaders sluiten aan bij de betreffende normen voor velden (NOC*NSF) en inrichting (CROW). Deze normen zijn reeds vastgelegd en landelijk geaccepteerd.

Actuele onderhoudstoestand;

De staat van onderhoud van de gemeentelijke gebouwen in de sportsector is in het algemeen goed te noemen. Het gemeentelijke zwembad De Wisselslag is qua onderhoud niet meer actueel. Er zijn nog enkele buitensportaccommodaties die tussen nu en 3 jaar zijn afgeschreven. De conditie van deze gebouwen is matig en ze hebben een mindere tot geen uitstraling. De kwaliteit van de sportvelden en overige inrichtingselementen binnen de gemeente Venlo is conform de normering van NOC*NSF en de aangesloten bonden.

Zijn de onderhouds- en beheersplannen actueel;

Voor alle sportgebouwen ligt er een Meerjaren Jaren Onderhoud Plan. De raad heeft dat plan eind 2015 goedgekeurd. Er ligt een actueel Meerjaren Onderhoud Plan voor de groene en niet groene sportparken binnen de gemeente Venlo.

Wat zijn de benodigde onderhoudsbudgetten (beïnvloedbaar);

De onderhoudsmiddelen voor het planmatig onderhoud van gemeentelijke sportgebouwen staan vermeld in de voorziening "Groot onderhoud sportgebouwen" (toevoegingen en onttrekkingen).

De onderhoudsgelden voor planmatig levensduur verlengend onderhoud van de groene en niet groene sportparken staan (vooralsnog) als structurele post (€ 280.000) op het investeringsplan en worden na realisatie in de vorm van kapitaallasten in de begroting verwerkt.

Zijn er knelpunten betreffende de beschikbare onderhoudsbudgetten;

Sinds een aantal jaar staat in de planning het gemeentelijke zwembad te privatiseren. Definitieve besluitvorming heeft nog niet plaatsgevonden. Wel zijn alle investerings- en onderhoudsplannen aangepast aan het beëindigen van de zwembadfunctie op korte termijn. Elk jaar wordt het bedrijfsrisico het zwembad operationeel te houden steeds groter omdat grote renovaties en investeringen voor het gebouw niet meer gepland worden. Het onderhoud van het zwembad baseert zich op de termen 'veilig en hygiënisch'.

In 2017 is geprobeerd in de vorm van een pilot de exploitatie (onderhoud en beheer) van een van de sportparken neer te leggen bij een coöperatieve vereniging. Dit is niet gelukt vanwege terugtreden van de bestuurders van de coöperatie in oprichting en omdat er nogal wat wordt verwacht van vrijwilligers bij het overhevelen van de exploitatie van gemeentelijke sportparken.

3.6 Financiering

3.6.1 Algemeen

In deze paragraaf worden de resultaten van de financieringsfunctie beschreven. In het treasurystatuut zijn de wettelijke kaders uit de wet financiering decentrale overheden (wet fido) verwerkt en zijn de beleidsdoelstellingen voor de financieringsfunctie opgenomen. In het jaarverslag wordt teruggeblikt in hoeverre de beleidsplannen zijn gerealiseerd.

In het treasurystatuut zijn de volgende doelstellingen opgenomen:

1. Het verzekeren van duurzame toegang tot financiële markten tegen acceptabele condities.
2. Het beschermen van gemeentelijke vermogens- en (rente-)resultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals renterisico's, koersrisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's.
3. Het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities.
4. Het optimaliseren van de renteresultaten binnen de kaders van de Wet fido respectievelijk de limieten en richtlijnen van het treasurystatuut.

Het waarborgen van de toegang tot de financiële markten (doelstelling 1) vindt plaats door het onderhouden van de relaties met banken en financiële dienstverleners.

Conclusie / samenvatting ultimo 2017:

Eind 2017 kan geconcludeerd worden dat in belangrijke mate wordt voldaan aan de doelstellingen met betrekking tot de financieringsfunctie. De toegang tot de financiële markten is geborgd. De benoemde financieringsrisico's worden adequaat beheerst en de kosten voor de financieringsfunctie zijn geminimaliseerd. Van de lage rentestand is in 2015 geprofiteerd door de rentemiddeling die heeft plaatsgevonden. In 2017 is de leningportefeuille nogmaals onderzocht op te behalen rentevoordelen maar geconcludeerd dat die zonder hoge boetes niet te behalen waren.

In deze paragraaf wordt verder in detail toegelicht wat in 2017 heeft plaatsgevonden om de 2e, 3e en 4e doelstelling uit het treasurystatuut te realiseren. De paragraaf sluit af met de berekening van en toelichting op de schuldindicatoren, waarmee de schuldpositie wordt bewaakt en een toelichting op de derde geldstromen.

3.6.2 Risicomanagement financieringsfunctie

Om gemeentelijke vermogens- en (rente-)resultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals renterisico's, koersrisico's, kredietrisico's, liquiditeitsrisico's en valutarisico's te beschermen zijn de volgende activiteiten uitgevoerd:

Renterisico's

Renterisico's op korte financieringen zijn beperkt door er voor te zorgen dat de wettelijk voorgeschreven kasgeldlimiet niet is overschreden. De kasgeldlimiet is het bedrag dat maximaal met kortlopende schulden gefinancierd mag worden. Juist voor korte financiering geldt dat het renterisico aanzienlijk kan zijn, aangezien fluctuaties in de rente bij korte financiering direct een relatief grote invloed hebben op de rentelasten. Onder kortlopende financieringen vallen alle financieringen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar. De kasgeldlimiet wordt conform de Wet Fido bepaald op basis van een bij ministeriële regeling vastgesteld percentage van de begrote uitgaven van de gemeente. Voor het jaar 2017 is dat 8,5% van € 390 miljoen. Dit betekent dat de kasgeldlimiet 2017 voor de gemeente Venlo € 33,1 miljoen bedroeg.

Onderstaande tabel geeft de gemiddelde liquiditeitspositie weer over de afgelopen vier kwartalen. De afgelopen vier kwartalen is de kasgeldlimiet niet overschreden.

Bedragen x € 1.000.000

Kasgeldlimiet	1e kwartaal 2017	2e kwartaal 2017	3e kwartaal 2017	4e kwartaal 2017
1 Kasgeldlimiet (maximale kortlopende schuld)	33,12	33,12	33,12	33,12
2 Gemiddelde schuld per kwartaal	-	-	-	-
3 Gemiddeld overschot per kwartaal	25,68	44,49	41,88	35,62
Ruimte (+) / overschrijding (-) (1+2+3)	58,80	77,62	75,01	68,74

Renterisico's op lange financieringen worden beperkt door de wettelijk voorgeschreven renterisiconorm niet te overschrijden. De renterisiconorm heeft als doel het renterisico bij herfinanciering te beheersen. Dit houdt in dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet méér mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. De renterisiconorm is niet overschreden.

Bedragen x € 1.000.000

Renterisiconorm en renterisico's vaste schuld	Realisatie 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
1 Renteherziening	0,00	0,00	0,00	0,21	4,44
2 Aflossingen	8,87	8,90	43,89	8,92	8,94
3 Renterisico (1+2)	8,87	8,90	43,89	9,13	13,38
4 Renterisiconorm (20% van het begrotingstotaal)	80,58	88,50	77,88	76,44	76,58
5 Ruimte (+) / overschrijding (-); (4-3)	71,71	79,60	33,99	67,31	63,20

Naast de beheersing van het renterisico aan de hand van de kasgeldlimiet en de renterisiconorm wordt het renterisico ook beheerst door de financieringsbehoefte te bepalen op basis van een meerjarige liquiditeitenplanning en in de meerjarenbegroting rekening te houden met een staffelrente oplopend tot 3%. Daarmee is een rentestijging van de langetermijnrente tot 3% afgedekt. Zodra er signalen aanwezig zijn op een stijging van de langetermijnrente boven de 3% wordt er een risico gekwantificeerd. Bij een daadwerkelijke stijging boven de 3% dient de begroting te worden bijgesteld.

Geconcludeerd kan worden dat de beheersing van het rente risico op zowel de korte als de lange financieringen voldoet aan de wettelijke normen en daarnaast aanvullend beheersing plaatsvindt van het renterisico.

Koersrisico's

Koersrisico's worden beperkt door uitzettingen uit hoofde van treasury te beperken tot producten met een vastrentende waarde (dus met een vaste vergoeding) of garantieproducten en uitzettingen af te stemmen op de liquiditeitsplanning.

Kredietrisico's

Kredietrisico's bestaan uit het risico dat uitgeleend geld niet wordt terug ontvangen. Deze kredietrisico's kunnen worden onderscheiden in:

a. uitzettingen van middelen uit hoofde van liquiditeitenbeheer
b. garanties van geldleningen
c. verstrekte langlopende geldleningen
d. debiteuren.

a. Bij het uitzetten van middelen uit hoofde van liquiditeitenbeheer zijn de risico's in sterke mate beperkt door de verankering van het schatkistbankieren in de wet fido. Schatkistbankieren houdt in dat tegoeden verplicht worden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Uitgezonderd hierop zijn de middelen onder het drempelbedrag. Dit betreft 0,75% van het begrotingstotaal en is ingesteld om voldoende saldo aan te houden voor het dagelijks betalingsverkeer. Voor de middelen die zijn uitgezonderd van het schatkistbankieren geldt dat uitzettingen uitsluitend plaatsvinden bij instellingen die voldoen aan de zeer strenge ratingeisen zoals gesteld in de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo). In 2017 hebben geen uitzettingen plaatsgevonden. Onderstaande tabel geeft het gemiddelde kwartaalsaldo van de liquide middelen ten opzichte van het drempelbedrag weer. In 2017 is het drempelbedrag overschreden als gevolg van een eind 2017 uitgevoerde administratieve correctie met terugwerkende kracht naar 1 januari 2017. In kwartaal 1 en 2 van 2018 wordt de drempel hierdoor ook nog overschreden. Voor de jaarrekening 2017 leidt dit tot een fout die niet meeweegt naar het accountantsoordeel inzake de rechtmatigheid. Inmiddels hebben maatregelen plaatsgevonden waardoor vanaf het 3e kwartaal 2018 weer gestuurd kan worden op een saldo beneden het drempelbedrag.

Bedragen x € 1.000.000

Drempelbedrag SKB	**1e kwartaal 2017**	**2e kwartaal 2017**	**3e kwartaal 2017**	**4e kwartaal 2017**
Drempelbedrag (0,75% van begroting)	3,05	3,05	3,05	3,05
Gemiddeld saldo buiten 's Rijks schatkist	5,82	8,12	6,74	6,41
Ruimte binnen limiet (+), overschrijding (-)	-2,77	-5,07	-3,69	-3,36

b. De gemeente heeft garanties afgegeven voor geldleningen waar zij direct voor garant staat alsook geldleningen waarvoor de garantstelling via een waarborgfonds plaatsvindt. De beheersing van de kredietrisico's bij gegarandeerde geldleningen vindt voor het grootste deel van de verstrekte garanties plaats via waarborgfondsen. Dit betreffen:

- Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW)
- Stichting Waarborgfonds Eigen Woning (WEW) / Nationale Hypotheek Garanties (NHG)
- Stichting Waarborgfonds Sport (SWS).

Per 31 december 2017 bedraagt de som van de gegarandeerde geldleningen voor de gemeente Venlo € 403 miljoen (voor een specificatie zie bijlage V Gewaarborgde geldleningen). Hiervan heeft het grootste deel betrekking op garanties via het WSW en WEW: € 391 miljoen. Daarnaast heeft een bedrag van € 12 miljoen betrekking op directe garantiestellingen. De grootste directe garantstelling heeft betrekking op de lening die als gevolg van de vervlechting is overgegaan van Exploitatiemaatschappij Villa Flora BV naar BV Campus Vastgoed Greenport Venlo. Voor de BV Campus Vastgoed Greenport Venlo is een voorziening getroffen en een risico opgenomen in de paragraaf Risicomanagement en weerstandsvermogen. Met betrekking tot een gegarandeerde lening aan Omroep Venlo is eveneens een risico opgenomen in de paragraaf Risicomanagement en weerstandsvermogen. Het betreft een gegarandeerde lening met een restant van € 80.000.

c. De wet fido staat gemeenten toe leningen te verstrekken uit hoofde van de publieke taak. Het verloop van de verstrekte geldleningen in 2017 is als volgt:

Saldo verstrekte geldleningen per 01-01-2017:	€ 52.314.000
Ontvangen aflossingen:	€ 38.330.000-/-
Nieuwe verstrekte leningen:	€ 19.250.000 +/+
Saldo verstrekte geldleningen per 31-12-2017:	€ 33.234.000

De ontvangen aflossingen zijn met name het gevolg van de vervlechting van de entiteiten in de Noordwesthoek, waarbij de verstrekte leningen aan TPN en Villa Flora, samen € 37,4 miljoen, zijn afgelost. Vervolgens is een nieuwe financieringsconstructie aangegaan, waarbij aan de nieuwe entiteit BV Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo € 19,25 miljoen is verstrekt..

Naast de lening aan Greenport bestaat een groot deel van de verstrekte geldleningen uit de leningen aan de woningcorporaties Antares en Woonwenz. Als gevolg van de oprichting van het Waarborgfonds Sociale

Woningbouw (WSW) komen hier geen nieuwe leningen meer bij. Het restantbedrag van deze verstrekte leningen bedraagt eind 2017 nog € 12,7 miljoen (eind 2016: € 13,3 miljoen).

Het derde deel van de portefeuille bestaat uit een categorie overige verstrekte leningen ter hoogte van € 1,3 miljoen.

Met betrekking tot de verstrekte leningen is er voor een lening van € 70.000 aan Omroep Venlo een verhoogd risico opgenomen in de paragraaf Risicomanagement en weerstandsvermogen. Er zijn beheersmaatregelen getroffen om het risico te beheersen en het bedrag afgelost te krijgen in 2019.

d. Debiteurenrisico's worden in eerste instantie afgedekt via adequaat debiteurenbeheer inclusief aanmanings- en incassotraject. Op vorderingen die moeilijk invorderbaar blijken te zijn vindt, afhankelijk van de invorderingsstatus, een afwaardering plaats via de voorziening dubieuze debiteuren. Voor een nadere toelichting op het verloop en de wijze van bepalen van de hoogte van de voorziening dubieuze debiteuren wordt verwezen naar de toelichting op de balans.

Liquiditeitsrisico's

Het risico dat de gemeente Venlo met betalingsproblemen te kampen krijgt als gevolg van onvoldoende liquide middelen is nagenoeg nihil. De aanvullende uitkering (artikel 12 van de Financiële-verhoudingswet) in het geval een gemeente niet meer aan haar betalingsverplichtingen kan voldoen maakt dat de solvabiliteit van gemeenten te boek staat als zeer solide. Kasgeldleningen kunnen daarom te allen tijde aangetrokken worden. Liquiditeitsrisico's worden verder beperkt door het hanteren van een kortlopende liquiditeitsplanning en een meerjarige liquiditeitsplanning (minimaal 4 jaar).

3.6.3 Doelmatigheid financiering

Het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities is de derde doelstelling uit het treasurystatuut. Hierin wordt met name invulling gegeven door te werken volgens het principe van integrale financiering. Dit houdt in dat het totaal van investeringen wordt gefinancierd en niet voor iedere investering een aparte lening wordt aangetrokken. De rentelasten hiervan worden vervolgens via een administratieve rekenrente omgeslagen naar de producten en maken vervolgens deel uit van de programma's. Deze methode veroorzaakt minder administratieve lasten dan projectfinanciering. Daarnaast heeft integrale financiering met renteomslag een stabiliserend effect op de begroting.

Met ingang van het begrotingsjaar 2018 is de Notitie rente 2017 van de Commissie BBV verplicht. Voor het jaar 2017 wordt de toepassing van de notitie aanbevolen. De notitie bevat een aantal stellige uitspraken en aanbevelingen hoe om te gaan met de rentelasten en -baten in de begroting. In 2017 zijn de stellige uitspraken en aanbevelingen reeds grotendeels ingevoerd. Met ingang van het jaar 2018 voldoet de begroting hier volledig aan.

Één van de aanbevelingen betreft het opnemen van onderstaand renteschema. Hiermee wordt o.a. inzicht gegeven in de rentelasten externe financiering, het renteresultaat en de wijze van toerekening. In de rekening 2017 zijn de volgende rentebedragen verwerkt:

	Renteschema				2017
a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering				12.189.211
b.	De externe rentebaten			-/-	
	Saldo rentelasten en rentebaten				12.189.211
c1.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/-	237.145		
c2.	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-			
c3.	De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	519.040		
				-/-	756.185
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente				11.433.026
d1.	Rente over eigen vermogen				2.062.595
d2.	Rente over voorzieningen				978.657
	De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toe te rekenen rente				14.474.278
e.	De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)			-/-	14.792.295
f.	Renteresultaat op het taakveld treasury				318.016
	Gemiddelde rentepercentage langlopende en kortlopende financieringen				3,61%
	Berekende omslagrente				3,66%
	Gehanteerde administratieve rekenrente				3,75%

De aan de taakvelden toe te rekenen rente moet worden toegerekend aan de boekwaarde van de integraal gefinancierde investeringen per 01-01-2017 ad € 395 mln. Dit leidt tot een omslagrente van 3,66%. Doordat er 3,75% wordt doorbelast naar de producten ontstaat er een positief financieringsresultaat van € 0,3 mln.Het rentepercentage over de opgenomen langlopende én kortlopende leningen bedraagt in 2017 gemiddeld 3,61% rente.

3.6.4 Optimalisatie renteresultaten

Rentevisie

De gemeente Venlo baseert haar renteverwachtingen op de (rente)visies zoals deze worden opgesteld door enkele grote banken. Daarnaast wordt de renteontwikkeling gevolgd via landelijke media zoals websites van enkele banken en wekelijkse rentenotitie's van financiële dienstverleners. Bij besluiten over financieringen worden de actuele verwachtingen met betrekking tot de ontwikkelingen van de rente betrokken.

Financieringspositie

De gemeente streeft ernaar haar financieringspositie zo klein mogelijk te houden, dus niet meer middelen aan te trekken dan noodzakelijk om haar eigen investeringen te financieren en voldoende flexibiliteit in de leningenportefeuille in te bouwen door spreiding van looptijden. In 2017 zijn geen nieuwe langlopende of kortlopende financieringen aangetrokken. Het restantbedrag van de opgenomen langlopende geldleningen bedraagt eind 2017 € 323 miljoen (inclusief deel af te lossen in 2018). Hiervan is een bedrag ad € 12,7 miljoen onder dezelfde voorwaarden verstrekt aan woningcorporaties.

3.6.5 Schuldindicatoren

Navolgende tabel geeft vier indicatoren aan waarmee de schuldpositie gemonitord wordt. De indicatoren betreffen:

Schuldindicatoren	Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017*	Rekening 2017
Solvabiliteitsratio	14%	15%	9%	9%
Netto schuldquote (netto schuld / exploitatie)	83%	89%	91%	84%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	69%	78%	82%	75%
Netto schuld per inwoner	€ 3.175	€ 3.373	€ 3.511	€ 3.189
Rentedruk (netto rentelasten / exploitatie)	2,28%	3,10%	2,78%	2,82%

** inclusief prognose FinRap 2017*

- Solvabiliteitsratio 9%

  De solvabiliteitsratio drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de weerbaarheid van de gemeente. De solvabiliteitsratio geeft weer welk deel van de waarde van de stad (investeringen) gefinancierd is met eigen geld. Hoe hoger de ratio hoe groter het deel van de investeringen welke gefinancierd zijn met eigen geld. Er zijn door de VNG (nog) geen richtlijnen afgegeven welke marges passen bij een gezonde solvabiliteit voor decentrale overheden. Op basis van de 100.000+ stresstest hanteert de provincie een ratio waarbij wordt aangegeven dat een ratio < 20% het meest risicovol is. Met andere woorden dat de weerbaarheid relatief laag is. In 2016 bedroeg de solvabiliteitsratio 28,1% voor de steden met 100.000 - 300.000 inwoners en 34,8% voor Nederland als totaal (Bron: waarstaatjegemeente.nl / VNG).

  De solvabiliteitsratio voor 2017 is uitgekomen op 9%. Uw raad heeft een streefwaarde van $\geq$ 20% vastgesteld. De solvabiliteit kan worden verbeterd door ofwel meer reserves aan te gaan houden (sparen) ofwel door minder te investeren, waardoor de financieringsbehoefte lager wordt en er minder geleend hoeft te worden.

- Netto schuldquote 84%

  De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de netto schuldenlast ten opzichte van de inkomsten en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Hoe hoger de inkomsten van de gemeente, hoe hoger een schuld acceptabel is. De ratio geeft aan in hoeverre de schulden meer of minder bedragen dan de jaarlijkse inkomsten. De VNG richtlijn geeft aan dat bij een schuldquote hoger dan 130% er sprake is van een zeer hoge schuld. Volgens de VNG bevindt de schuldquote van een gemeente zich normaal tussen de 0% en 100%, waarbij een schuld tussen de 100% en 130% gezien wordt als een relatief hoge schuld waarvoor voldoende aandacht moet zijn. De door Uw raad vastgestelde streefwaarde is < 130%. De netto schuld betreft het totaal aan schulden -/- de geldelijke bezittingen die niet zijn ingezet voor de publieke taak. Bij de inkomsten wordt uitgegaan van inkomsten vóór bestemming van reserves, omdat de inzet van reserves geen inkomsten zijn. Per ultimo 2017 is de schuldquote 84%. Hoewel nagenoeg gelijk aan 2016 is de netto schuldquote toch lager dan begroot.

- Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen 75%

  Zoals aangegeven bij netto schuldquote wordt de hoogte van de schuld ook bepaald door het verstrekken van gelden aan derden. De netto schuldquote wordt daarom tevens berekend gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen. Volgens de VNG bevindt de schuldquote van een

gemeente zich normaal tussen de 0% en 100%, waarbij een schuld tussen de 100% en 130% gezien wordt als een relatief hoge schuld waarvoor voldoende aandacht moet zijn. De door Uw raad vastgestelde streefwaarde is < 100%. Per ultimo 2017 is de schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen 75%.

- Netto schuld per inwoner € 3.189

  Deze indicator betreft de netto schuld afgezet tegen het aantal inwoners. Van jaar op jaar kan dit kengetal mutaties vertonen als gevolg van fluctuaties in investeringen. Daarom is de schuld per inwoner vooral voor de middellange termijn een goede indicatie. In 2017 was de netto schuld per inwoner € 3.189. Ten opzichte van 2016 is de schuld per inwoner licht gestegen als gevolg van een hogere netto schuld en een lichte stijging van het aantal inwoners.

- Rentedruk 2,82%

  De rentedruk geeft de netto rentelasten weer ten opzichte van de inkomsten vóór bestemming van reserves. Deze indicator geeft weer welk deel van de exploitatie gebonden is door het betalen van rente. Volgens de financiële barometer, een financiële stresstest die ontwikkeld is bij een landelijke overleg groep van financiële beleidsmakers van 100.000+ gemeenten, is een rentedruk tussen de 1% en 3% normaal voor een gemeente.

3.6.6 Derde geldstromen

In deze paragraaf wordt u geïnformeerd over de stand van zaken met betrekking 3egeldstromen in het jaar 2017. In onderstaande tabel staan de resultaten over 2017. Gezien het feit dat subsidietrajecten vaak een lange doorlooptijd kennen en hierbij ook verschillende stadia zijn te onderkennen, (aanvraag, toekenning, uitvoering, verantwoording, vaststelling) zijn deze stadia ook gebruikt in deze tabel. Dit onderscheid is nodig omdat bij ieder stadium de bedragen anders kunnen uitvallen waardoor het moeilijk is om hiervoor een indicator te hanteren die recht doet aan de realiteit.

Subsidies 2017	
Status	**Bedrag**
Aangevraagd, nog niet toegekend	€2.154.220
Aangevraagd en toegekend in 2017	€16.769.218
Aangevraagd, toegekend, verantwoord en vastgesteld in 2017	€3.373.247
Lopende trajecten (ook uit vorige jaren) waarvan de uitvoering en/of afrekening nog moet plaatsvinden maar wel een toekenningsbeschikking is ontvangen	€22.666.734
Afgewezen	€2.811.007

In onderstaande tabel zijn de bovenstaande subsidiebedragen verdeeld naar subsidieverstrekker. Hierbij valt op dat veel subsidies worden aangevraagd bij de provincie. Ten aanzien van de Europese middelen dient te worden opgemerkt dat hierin ook de Europese Sociaal Fonds middelen zijn meegenomen die via het Rijk worden aangevraagd.

Verdeling naar subsidieverstrekker	
Bron	**Aandeel**
Provinciale subsidiemiddelen	66%
Nationale subsidiemiddelen	12%
Europese subsidiemiddelen	22%

3.7 Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering

In deze paragraaf lichten wij de belangrijkste ontwikkelingen toe op het gebied van de bedrijfsvoering in 2017. Bedrijfsvoering is de sturing en beheersing van bedrijfsprocessen om onze beleidsdoelstellingen te kunnen realiseren. Het gaat om sturing en beheersing van zowel onze primaire processen als onze ondersteunende processen.

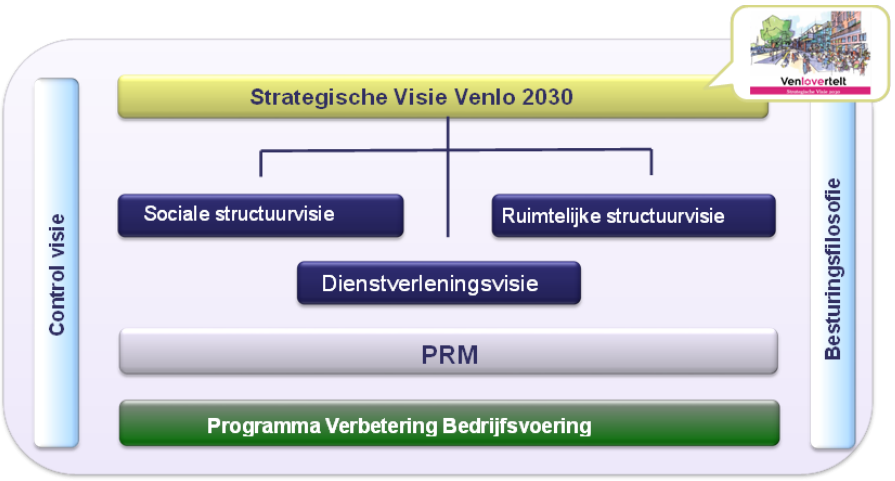
Sturing is het richting geven aan onze organisatie om de beleidsdoelstellingen te kunnen realiseren. Beheersing is het stelsel van maatregelen en procedures om vast te stellen of de uitvoering in overeenstemming is met onze plannen of dat bijsturing noodzakelijk is.

Programma Verbetering Bedrijfsvoering

In 2017 is verder vorm en inhoud gegeven aan het programma Verbetering Bedrijfsvoering. Het programma Verbetering Bedrijfsvoering richt zich op het organisatiebreed verder op orde brengen van de basis van processen, systemen, administraties, beheer, sturing, kennis, competenties en houding en gedrag. Daarbij wordt tevens vooruit gekeken met het doel om de bedrijfsvoering toekomstvast door te ontwikkelen conform de visies en besturingsfilosofie

Het programma is een nadere uitwerking naar aanleiding van het onderzoek uit 2015 naar de werkwijze en beleving van Bedrijfsvoering organisatiebreed. Vanuit dit onderzoek is een rapportage opgesteld in een notitie Bedrijfsvoering Verdraaid. De kern van deze notitie is dat ten aanzien van bedrijfsvoering een kanteling wordt ingezet van vraaggericht naar opgave gericht werken.

De effecten die het programma op moet leveren, betreffen verbeteringen op het gebied van integraliteit, betrouwbaarheid, eenvoud, klantgerichtheid en sturing. Projecten en initiatieven in de organisatie dragen via hun resultaten bij aan het bereiken van de gestelde effecten.

Vanuit het programma Verbetering Bedrijfsvoering zijn op basis van aanbevelingen, benchmarks en resultaten uit interne interviews vijf effecten vastgesteld.

De inhoud verandert, Bedrijfsvoering verandert mee: Sturing op de aandachtsgebieden en prioritaire opgaven:

In 2017 hebben de ontwikkelingen in het Sociale Domein en de organisatie - ontwikkeling veel aandacht gevraagd voor de bedrijfsvoering. De administratieve organisatie van met name het sociale domein is een grote uitdaging en heeft in 2017 veel energie gekost. De juiste mensen vinden voor deze opgave is niet eenvoudig en hierdoor is de voortgang enigszins vertraagd.

Medio 2017 is ervoor gekozen om de functie van gemeentesecretaris op interim - basis in te vullen en daarmee ook de tijdelijke invulling van het gemeentelijk managementteam en de inhoudelijke sturing op prioritaire opgaven. Binnen het programma Verbetering Bedrijfsvoering is er verder geprioriteerd en wordt er gestuurd op realisatie van de volgende 5 hoofdopgaven (Sturing op de aandachtsgebieden en prioritaire opgaven):

1. Juiste en tijdige management/stuurinformatie met maandelijkse rapportages;
2. Daadwerkelijk inrichten van de verplichtingenadministratie;
3. Een werkend EHRM systeem zodat salarissen en personeelsinformatie inzichtelijk zijn;
4. Uitvoering geven de wettelijke verplichtingen op het gebied van informatieveiligheid / informatiemanagement;
5. Inrichting van de P&C cyclus;

Wat hebben we daarvoor gedaan?

1. *Juiste en tijdige management/stuurinformatie met maandelijkse rapportages*

- Analyse waarin inzichtelijk is gemaakt welke optimalisaties uitgevoerd dienen te worden om de kwaliteit van stuurinformatie te verbeteren. Met name gericht op de inrichting van informatiesystemen en de (werk)processen voor wat betreft personeelskosten;

- Deze analyse is de basis waarop vanaf 2018 een set van nieuwe (management)rapportages gerealiseerd worden;

- vooruitlopend op deze gestructureerde opzet het opleveren van ad hoc rapportages vanuit het nieuwe personeelsinformatiesysteem voor de P&C cyclus.

- Inregelen van een maandelijkse financiële rapportage, bedoeld om te dienen als basis van voortgangsgesprekken tussen directie en teamleiders.

2. *Daadwerkelijk inrichten van de verplichtingen administratie*

- De inrichting en implementatie is in 2017 verder vervolmaakt;
- de teams zijn gestart met de daadwerkelijke invoering van de verplichtingen waarbij 2017 nog gezien moet worden als een "oefenjaar" en zijn systeemtechnisch de puntjes op de i gezet;
- Vanaf 1 januari 2018 is registratie van alle verplichtingen boven de € 5.000 verplicht voor alle teams. Sturing hierop is onderdeel van de managementgesprekken;

3. Een werkend EHRM systeem zodat salarissen en personeelsinformatie inzichtelijk zijn;

- Dit project is opgepakt in regionale samenwerking met de gemeenten Horst aan de Maas, Venray en Gennep;
- Het project voorziet erin om Human - Resource (HR) processen te digitaliseren en biedt medewerkers en het management de mogelijkheid om HR - zaken digitaal te regelen waar en wanneer zij dat willen;
- Stapsgewijs is de module opgebouwd en uitgebreid met modules binnen één digitaal platform. De volgende onderdelen zijn deels geïmplementeerd en/of is de implementatie in 2017 gestart:
    - Formatie & Organisatie;
    - Personeelsdossier;
    - Self Service (zelf verzorgen van declaraties, persoonsgegevens en verlof);
    - Flex Benefits en Verzuim;
- Opstellen van instructies waaronder e-learning en organisatie van bijeenkomsten om de functionaliteiten onder de aandacht te brengen van medewerkers;
- Parallel aan de implementatie zijn daar waar mogelijk HR - beleid en processen middels "Lean - methodiek" (in workshopvorm) afgestemd en geharmoniseerd op regionaal niveau.

4. Uitvoering geven de wettelijke verplichtingen op het gebied van informatieveiligheid / informatiemanagement

- Verrichten en uitvoering van voorbereidende en kader vormende activiteiten op de thema's informatiebeheer (archivering), informatieveiligheid en privacy. o.a. vaststelling van:
    - archiefverordening;
    - besluit informatiebeheer;
    - Model verwerkersovereenkomst)privacy;
    - meldprocedure datalekken (informatieveiligheid en privacy)
- Aanzet tot verwerkingsregister voor privacy en verdere voorbereiding Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) die wettelijk verplicht wordt;
- implementatie van kwaliteitssystemen voor informatiebeheer en informatieveiligheid en uitvoering van metingen (waaronder de landelijke Éénduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA) audit voor informatieveiligheid);

- Opstellen plan Informatieveiligheid 2018;
- Verzorgen van presentaties en opstelling van handreikingen via ontsluiting van een kennisportal naar alle medewerkers voor het creëren van kennis en bewustzijn bij management en medewerkers
- De thema's informatiebeheer (archivering), informatieveiligheid en privacy zijn vanaf 2018 opgenomen in de meerjarenbegroting;

5. Inrichting (doorontwikkeling) van de P&C cyclus

- Doel is met name gericht op een betere ondersteuning van de interne sturing;
- In 2017 is gestart (afronding in 2018) met de ontwikkeling en laten opstellen van teamplannen door alle teamleiders. De inhoud van de teamplannen sluiten aan bij de verantwoordelijkheden van de teamleiders zoals vastgesteld in 2017 waarin zowel de activiteiten als de middelen die hiervoor benodigd zijn aandacht krijgen;
- Vooraf aan de goedkeuring van deze teamplannen worden deze beoordeeld en besproken door directie met individuele teamleiders. Beschikbare middelen zullen leidend zijn voor het prioriteren van activiteiten met de mogelijkheid van bepaalde zaken (nog) niet worden opgepakt;
- Inregelen van een maandelijkse rapportage, bedoeld om te dienen als basis van voortgangsgesprekken tussen directie en teamleiders. Deze gesprekken zijn enerzijds gericht op het afleggen van verantwoording en anderzijds om gezamenlijk te komen tot bijsturing waar dat nodig is.
- De start van de managementgesprekken is voorzien aan het einde van het eerste kwartaal 2018. Deze ontwikkelingen worden doorgezet in 2018 en gaan niet alleen de financiële functie aan. Het is een inspanning die organisatie breed een speerpunt is voor 2018.

Naast sturing en realisatie van de 5 geformuleerde hoofdopgaven hebben we het volgende gedaan op hoofdlijn:

Inkoop

- Er is verder invulling gegeven aan het professionaliseren van de inkoopfunctie in Venlo op basis van de ‘bouwopdracht team inkoop (2014)’ en aanvullend besluit ‘herformulering centraal gestuurde inkoop (december 2016)’;

- In 2017 heeft het team enkele personele wijzigingen ondergaan. Dit heeft invloed gehad op het gewenste professionaliseringstempo;
- Invulling geven aan een gedeconcentreerde manier van werken van adviseurs, is aandacht uitgegaan naar het verhogen van het urgentiebesef van inkoop- én contractmanagement en het verbeteren van interne processen/werkafspraken, interne besluitvormingstraject bij aanbestedingen en dossiervorming. Hier ligt een relatie met betrekking tot de tussentijdse rapportage en bevindingen van de accountant;
- De ambitie voor 2018 is te werken aan de stabiliteit van team inkoop, actualisatie en implementatie strategisch inkoopkader (lees: inkoopbeleid). Het consolideren van de kwaliteit van de begeleiding/advisering van aanbestedingen waarbij een duidelijke focus ligt bij contractbeheer (lees: de basis op orde brengen) zodat een goed fundament wordt gerealiseerd voor een professionele adviesfunctie bij het naleven van contracten (contract compliance). De invulling van circulair inkopen heeft zijn beslag gekregen door toepassing van de Venlo-principes in het nieuwe inkoopbeleid.

Juridische zaken

- Het jaar 2017 heeft getoond dat het belang van rechtmatig handelen van veel waarde is en er voor zorgt dat problemen voorkomen worden. Het laat ook zien dat wij als gemeente (mede-overheid) deze waarden van burgers behoren te beschermen.
- Het onderwerp privacy is steeds prominenter in beeld gekomen. Voor privacy is in 2017 veel aandacht geweest en is het bewustzijn vergroot mede gezien het feit dat per 25 mei 2018 verplicht voldaan moet worden aan het gestelde in de Algemene Verordening Gegevensbescherming. Ook hier is juridische control belangrijk om te komen tot een organisatie die privacy proof is;
- Bovenstaande betekent niet dat "loslaten in vertrouwen" in 2017 uit beeld is geweest. De andere wijze van inkoop in het sociaal domein (prestatiedenken) is hiervan een duidelijk voorbeeld. Bij dit loslaten ontstaat spanning bij het bieden van een goede rechtsbescherming aan burgers.
- De verbinding met onze burgers en de manier waarop we met hen willen communiceren, maakt dat we steeds meer willen inzetten op een behandeling die rechtvaardig is. In 2017 zijn we dan ook bijvoorbeeld gestart met een proactieve benadering bij klachtbehandeling

Financiën

- In de begroting 2017 hebben we aangegeven op basis van de financiële verordening een aantal beleidskaders te actualiseren en/of te implementeren. Op basis van het programma verbetering bedrijfsvoering en 'sturing op de aandachtsgebieden en prioritaire opgaven' zijn wij gekomen tot een gewijzigde prioritering en realisatie:
    - ontsluiting en implementatie van de digitale samenwerkingswijzer (een digitaal platform waar online actuele informatie over samenwerkingspartners in te zien is);
    - Vaststelling van het fiscaal beleidsplan;
    - Aanpassing budgethoudersregeling;
- Verdere implementatie van de Wet op de Vennootschapsbelasting;
- Ontwikkeling financiële training voor management en medewerkers in het primaire proces. Inmiddels zijn we ook gestart met het geven van deze financiële basistrainingen. In 2018 zal dit verder een vervolg krijgen en zal er een verdiepingsslag gemaakt worden op specifieke onderwerpen;
- Implementatie van het nieuwe Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Dit zijn de 'spelregels' en inrichting waaraan de gemeentebegroting en verantwoording moet voldoen. De implementatie is in 2017 afgerond.
- Het volgen en vertalen van alle belangrijke landelijke ontwikkelingen voor wat betreft de financiële verhoudingen.

Organisatieontwikkeling

De maatschappij vraagt van gemeentelijke organisaties een grote mate van wendbaarheid. Naast de uitvoering van wettelijke taken wordt hard gewerkt aan vele maatschappelijke doelen gebaseerd op de strategische visie Venlo 2030. Interne en externe ontwikkelingen vragen voortdurend aanpassing van de manier van organiseren. Ontwikkelingen volgen elkaar snel op en organisaties moeten daarin kunnen volgen. Voor de gemeente Venlo betekent dit dat zij invulling geeft aan de netwerkorganisatie. In de komende 2 tot 3 jaar moet er structureel gebouwd worden aan de basis van de organisatie. Belangrijke aandachtsvelden zijn sturing, procesoptimalisatie, vakmanschap, aantrekkelijk werkgeverschap.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- In 2017 zijn de voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd en is concrete invulling gegeven zodat per 1 januari 2018 sprake is van een nieuwe organisatiestructuur;
    - De directie bestaat uit de gemeentesecretaris en twee concerndirecteuren, elk met een eigen portefeuille;
    - De laag van afdelingen is eruit gehaald, de directie geeft leiding aan 28 teams;
    - De teams zijn in 2017 ingedeeld op basis van vakmanschap, de inrichting vanuit vakmanschap draagt bij aan het vergroten van de professionaliteit van de medewerkers;
    - Er wordt voorzien in programmasturing en programmamanagers die vanuit functionele leiding zorgdragen dat de inhoudelijke gemeentelijke opgaven op een integrale en doortastende wijze uitgevoerd worden;
- Vooruitlopend op de nieuwe organisatiestructuur is er invulling gegeven aan een tijdelijke concerndirectie ondersteund door een tijdelijk managementteam met voor éénieder inhoudelijke thema's en aandachtsgebieden. Thema's en aandachtsgebieden op het gebied van:
    - Organisatieontwikkeling
    - Dienstverlening
    - Bedrijfsvoering
    - Ruimtelijk / Economisch
    - Openbare ruimte
    - Sociaal domein.
- Inrichting van Management development;
- Er is in 2017 een besluit genomen inzake een pilot generatiepact in 2018. Uitgangspunt is dat we onze organisatie stap voor stap verjongen, zonder de ervaring van oudere medewerkers te verliezen
- Er is gewerkt aan een concept concernplan organisatieplan als richtlijn voor leidinggevenden en medewerkers;
- Er is verder vorm en inhoud gegeven aan de implementatie van de visie op Public Resource Management (PRM) waarin belangrijke uitgangspunten zijn benoemd voor HRM, Communicatie en Informatie.

Regionale Samenwerking

Terwijl de gemeente Venlo hard werkt aan de verbetering van de interne kwaliteit van haar organisatie is zij ook actief betrokken bij regionale samenwerking met gemeenten uit de regio (o.a. met de gemeenten Horst aan de Maas en Venray). Als

grootste gemeente in de regio draagt Venlo hierbij een belangrijke verantwoordelijkheid. Op specifieke thema's (o.a. ICT, HRM, Gegevenshuis, Shared Services, KCC) worden plannen geconcretiseerd en uitgewerkt. Goede afstemming met de partners is zowel inhoudelijk als ook wat betreft snelheid belangrijk. Er zal voor gewaakt worden dat veranderingen blijven aansluiten bij de interne organisatie van de gemeente Venlo.

Ontwikkelingen in formatie en bezetting

Tabel 1: Ontwikkeling formatie en bezetting op de reguliere formatie 2017 in fte

31-12-2016		31-12-2017	
Formatie	**Bezetting**	**Formatie**	**Bezetting**
962	921	940	912

* De formatie en bezetting is exclusief het bestuur en griffie (formatie 11 fte, bezetting 10 fte)

Personeelsbegroting

In de onderstaande tabel worden het budget en de realisatie van de Personeelsbegroting gepresenteerd.

Dit is een saldo van het totaal aan begrote personele lasten en baten ten opzichte van de gemaakte kosten (realisatie) ten laste van de Personeelsbegroting. Kosten van voormalig personeel zijn hierin opgenomen.

Personeelsbegroting per 31 december 2017

Bedragen * € 1.000.000

	FTE			Personeelsbegroting		
	Formatie	**Bezetting**	**Saldo**	**Begroting**	**Realisatie**	**Saldo**
Bestuur	11,10	10,30	**0,80**	2,24	2,10	**0,14**
Afdelingen	939,90	911,70	**28,20**	69,56	69,52	**0,04**
Subtotaal regulier	**951,00**	**922,00**	**29,00**	**71,80**	**71,62**	**0,18**
Bijzonder resultaat ILB						**0,72**
Bijzonder resultaat Organisatieontwikkeling						**0,60**
Resultaat projecten						**-1,16**
Totaal PKB						**0,34**

Ontwikkeling Personeelsbegroting

Per 1 mei 2017 is een nieuwe cao van kracht met afspraken omtrent een stijging van de salarissen per 1 augustus 2017 van 1,0% en een stijging van het Individueel Keuzebudget per 1 december 2017 met 0,5%. Zoals bekend staat er druk op het totaal van de personeelskosten. Er is in 2017 gericht (bij)gestuurd om te blijven binnen de budgettaire kaders van de Personeelsbegroting. Dit betekent dat er een selectieve verplichtingenstop gehanteerd is ten aanzien van het vervullen van vacatures en inhuur waarbij gestuurd is op het bezetten van vacatures door bestaand personeel. Daarnaast is middels besluitvorming in de Vorap materieel budget ingezet ter dekking van onze ambtelijke inzet. De organisatie heeft de afgelopen jaren onder bijzondere druk gepresteerd waarbij de omvang van het takenpakket en vraag in de tijd is toegenomen. Dit is meermaals onderwerp van gesprek geweest tussen raad, college en ambtelijke top, waarbij uw raad ook recent haar zorgen hierover heeft uitgesproken. Door het management is maximaal gebruik gemaakt van flexibiliteit en materiële budgetten. Het totaal aan niet gerealiseerde projecturen bedraagt € 1,16 miljoen nadelig. Bij de Finrap is een nadeel van € 0,8 miljoen geprognosticeerd. Het tekort valt uiteen in twee componenten:

- ongedekte activiteiten/projecten (inzet van medewerkers op andere gebieden o.a. parkeergarages, raadsonderzoek Q4, algemene adviesuren, WOB-verzoeken;
- niet realiseerbare uren (bijv. beleidsuren die per definitie niet ten laste van projecten gebracht kunnen worden, verzuim- uren ivm langdurig zieken).

Personeelsbegroting, ILB en organisatieontwikkeling

In het kader van gelijksoortige kostensoorten (personele lasten) worden de Personeelsbegroting, organisatieontwikkeling en individueel loopbaanbudget gezamenlijk gepresenteerd in het samenvattend budgettair beeld. Het Individueel Loopbaan Budget betreft een CAO verplichting inzake opleidingen voor medewerkers welke per 2017 afloopt en het restant vrij valt. Er is in de organisatie vanuit P&O beleid en instrumentarium actief gestuurd op het inzetten van de beschikbare individuele loopbaanbudgetten ter stimulering van de ontwikkeling van medewerkers (expertise en talenten). Een bedrag van € 0,7 miljoen is niet besteed en ingezet ter dekking van het nadeel op de personeelsbegroting. (In de Finrap is € 0,8 miljoen gemeld). In 2017 is in het kader van inzet betreffende organisatieontwikkeling, personele capaciteit ingezet en is voor een bedrag van € 0,6 miljoen middelen van het budget organisatieontwikkeling toegerekend aan de Personeelsbegroting. Het betreft hier inzet van extra personele capaciteit en frictiekosten. (In de Finrap is € 0,5 miljoen gemeld). Het resultaat van Personeelsbegroting inclusief het projectresultaat, organisatieontwikkeling en ILB bedraagt derhalve € 0,3 miljoen voordelig.

Reguliere inhuur

Reguliere inhuur is inhuur om onze reguliere taken te kunnen uitvoeren. Indien voor de uitvoering van deze reguliere taken inhuur nodig is, dan gaat het daarbij om de vervanging van personen in verband met ziekte, het opvangen van piekbelastingen of vacatures die nog niet ingevuld zijn, met andere woorden de flexibele schil. Specifieke inhuur betreft personele inhuur voor externe deskundigheid welke niet in de organisatie aanwezig is.

De realisatie van de totale reguliere inhuur (gebudgetteerd in de Personeelsbegroting) bedraagt per 31 december € 5,2 miljoen. De realisatie van specifieke inhuur gedekt uit project- en productbudgetten bedraagt per 31 december € 2,5 miljoen. De realisatie van de totale inhuur specifiek en regulier bedraagt ultimo 31 december € 7,7 miljoen. De totale omvang van de totale inhuur (specifiek en regulier) bedroeg ultimo 2016 nog € 9,1 miljoen.

Het percentage inhuur ten opzichte van de Personeelsbegroting, op basis van het amendement Programmabegroting 2017-2021, bedraagt per 31 december **10,7%**. De door de Raad gestelde norm voor de totale uitgaven van inhuur 2017 in relatie tot de totale Personeelsbegroting 2017 bedraagt per 2017 **8,0%**. Zoals in bovenstaande tekst vermeld zijn directe sturing en selectiviteit inzake inhuur toegepast. Enerzijds om het risico op mogelijke tekorten te beperken en anderzijds om de mogelijke overschrijding in relatie tot het vastgestelde normeringspercentage van 8% te beperken. Oorzaken van de overschrijding in relatie tot de vastgestelde norm zijn het flexibel invullen van tijdelijke formatieplaatsen en piekbelastingen (flexibele schil) en tijdelijke invulling van

leidinggevende functies in het organisatieontwikkeltraject. In de Finrap is de te verwachten overschrijding op de inhuurnorm reeds als risico gemeld.

Beleidsindicatoren bedrijfsvoering

Vanaf het begrotingsjaar 2017 zijn gemeenten verplicht de effecten van beleid toe te lichten door een vaste set beleidsindicatoren op de nemen in de begroting en de jaarrekening. De meeste van deze indicatoren zijn te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl, onder het dashboard "Besluit Begroting en Verantwoording". Dat geldt niet voor de beleidsindicatoren op het gebied van bedrijfsvoering. Hiervoor is geen landelijke bron beschikbaar. Deze indicatoren zijn gebaseerd op eigen gemeentelijke informatie.

Hoewel we pas vanaf de begroting 2017 verplicht zijn deze indicatoren te presenteren, zien wij voldoende meerwaarde om ook al in de jaarrekening 2016 inzicht te verschaffen in de bedrijfsvoeringsindicatoren.

In deze paragraaf worden deze beleidsindicatoren gepresenteerd en nader toegelicht.

Beleidsindicatoren bedrijfsvoering	*2016 Rekening*	*2017 Begroting*	*2017 Rekening*
1. Formatie: aantal fte per 1.000 inwoners	9,5	9,2	9,3
2. Bezetting: aantal fte per 1.000 inwoners	9,1	9,2	9,0
*3. Kosten inhuur als % van totale loonsom**	9,7%	4%	10,7%
*4. Overhead; % van totale lasten***	NTB	10%	9%
5. Apparaatskosten per inwoner	€ 881,26	€ 775,93	€ 786,12

** tot en met 2016 wordt de reguliere inhuur gerelateerd aan de totale loonsom. Met ingang van 2017 wordt de totale inhuur gerelateerd aan de totale begrote loonsom, conform aangenomen amendement Programmabegroting 2017-2020.*

***de omvang overhead conform definitie BBV is pas met ingang van de begroting 2017 te bepalen.*

1+2 Formatie en bezetting

De gepresenteerde fte's zijn exclusief formatie en bezetting van B&W, Raad en Raadsgriffie. In de formatie wordt geen expliciet onderscheid gemaakt tussen fte formatie werken voor derden (bijvoorbeeld Werkplein Venlo-Venray) en fte formatie van Venlo zelf.

3. Externe inhuur

De kosten van de totale reguliere inhuur op organisatieniveau mogen niet meer bedragen dan 8% van de personele lasten. De personele lasten worden hierbij gelijk gesteld aan het totaal van de laatst vastgestelde PersoneelsKostenBegroting (begrotingsbehandeling 4 november 2016, amendement Specifieke & reguliere inhuur 2017-2020). Een verklaring met betrekking tot de inhuur voor 2017 is opgenomen in de toelichting op de Personeelsbegroting.

4. Overhead

Onder de overheadkosten vallen alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Met het primair proces worden de activiteiten bedoeld die rechtstreeks een bijdrage leveren aan de totstandkoming van de producten en diensten voor onze burgers en bedrijven.

Het inzichtelijk maken van de overhead is nieuw en volgt uit de vernieuwing van het BBV (met ingang vanaf 2017). De begroting en rekening van 2016 zijn nog niet zodanig opgebouwd dat de overhead te herleiden is volgens de voorgeschreven definitie. Om deze reden is dit kengetal voor 2016 niet opgenomen in voorgaande tabel. De komende jaren kunnen we op basis van ervaringscijfers en vergelijking met andere gemeenten een inhoudelijke analyse maken van de uitkomsten van deze indicator.

5. Apparaatskosten

De apparaatskosten bestaan uit de loonkosten voor het ambtelijk apparaat, de inhuur en de totale kosten voor overhead (zoals huisvesting en ICT). Kosten voor diensten die zijn uitbesteed, zoals de belastingsamenwerking BSGW vallen niet onder de apparaatskosten. Gemeenten die veel diensten uitbesteden hebben dan ook naar verwachting relatief lage apparaatskosten ten opzichte van gemeenten met weinig uitbestede taken.

3.8 Samenwerkingspartners

3.8.1 Inleiding

De gemeente heeft een deel van de uitvoering van haar gemeentelijk beleid ondergebracht bij zogenaamde samenwerkingspartners. Deze partijen spelen een belangrijke rol bij de realisatie van de gemeentelijke doelstellingen. De gemeente blijft echter wel verantwoordelijk voor het realiseren van het beleid en de gemeentelijke doelstellingen.

Wat zijn samenwerkingspartners?

Samenwerkingspartners zijn:

- Verbonden partijen conform definitie BBV
- Zwaar gesubsidieerde instellingen (>0,25 mln per jaar) en / of instellingen die een belangrijke unieke maatschappelijke functie vervullen.

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft.

Van een bestuurlijk belang is sprake indien de gemeente rechtstreeks invloed heeft op de besluitvorming binnen de verbonden partij, bijvoorbeeld door een zetel in het bestuur en/of door stemrecht.

Van een financieel belang is sprake als de gemeente middelen aan de verbonden partij ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van die partij of wanneer financiële problemen bij de verbonden partij kunnen worden verhaald op de gemeente.

Voor- en nadelen van samenwerkingsverbanden

De gemeente kan diverse redenen hebben om samen te werken met een partner. Zo kan een gemeente samenwerken om bijvoorbeeld schaal- en efficiencyvoordelen te bereiken, kennis te delen, risico's te spreiden of om een maatschappelijk initiatief te ondersteunen.
Aan de andere kant brengt samenwerken ook risico's met zich mee. Ondanks dat de gemeente een deel van de uitvoering van haar beleid bij een partner heeft ondergebracht, blijft zij wel verantwoordelijk voor het uitgevoerde beleid. Daardoor kan de gemeente aanzienlijke maatschappelijke, financiële en fiscale risico's lopen wanneer een partner in financiële problemen komt of zijn taken niet goed uitvoert. De gemeente heeft daarom een controlerende taak op het bepaalde beleid.

Om de controlerende taak van de gemeente te kunnen uitvoeren, is het van belang om de risico's van maatschappelijke partners in beeld te hebben. Deze paragraaf heeft tot doel deze taak te ondersteunen.

Beleid samenwerkingspartners

Naar aanleiding van diverse onderzoeken en daaropvolgende aanbevelingen is het beleid op en de werkwijze ten aanzien van samenwerkingspartners (zoals vastgelegd in de nota 'sturing en control op maatschappelijke parnters' uit 2012) eind 2016 geactualiseerd. Het geactualiseerde beleid en de geactualiseerde werkwijze zijn opgenomen in de op 30 november 2016 door de raad vastgestelde (digitale) samenwerkingswijzer gemeente Venlo. Zie https://venlo.samenwerkingswijzer.nl

Met de (digitale) 'Samenwerkingswijzer gemeente Venlo' wordt toegewerkt naar betere samenwerking, betere sturing en control van samenwerking en naar een goed overzicht van onze samenwerkingspartners.

3.8.2 Totaal overzicht samenwerkingspartners

Overzicht samenwerkingspartners

Een actueel totaaloverzicht van de samenwerkingspartners waarmee gemeente Venlo samenwerkt is te vinden via onderstaande link:

https://venlo.dashboardsamenwerking.nl/Zoek_samenwerkingsverbanden/Verbonden_partij

Voor het gemak is in onderstaande tabel een overzicht van de samenwerkingspartners van gemeente Venlo bij jaarrekening 2017 opgenomen:

Nr.	Categorie	Naam samenwerkingspartner
1	Gemeenschappelijke regeling	GR Afval Samenwerking Limburg (ASL)
2	Gemeenschappelijke regeling	GR Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW)
3	Gemeenschappelijke regeling	GR Gemeenschappelijk Orgaan Toezicht Primair Openbaar Onderwijs (GOTPOO)
4	Gemeenschappelijke regeling	GR Grenspark Maas-Swalm-Nette (Grenspark MSN)
5	Gemeenschappelijke regeling	GR Maasveren Limburg Noord (Maasveren)
6	Gemeenschappelijke regeling	GR Samenwerking ICT NML
7	Gemeenschappelijke regeling	GR subsidiering AntiDiscriminatieVoorziening Limburg (ADV-Limburg) (GR ADV-Limburg)
8	Gemeenschappelijke regeling	GR Veiligheidsregio Limburg-Noord (VRLN)
9	Gemeenschappelijke regeling	GR WAA (WAA)
10	Gemeenschappelijke regeling	Modulaire GR Sociaal Domein Noord-Limburg (MGR)
11	Gemeenschappelijke regeling	GR Euregio Rijn-Maas-Noord (ERMN)
12	Gemeenschappelijke regeling	GR Omnibuzz
13	Vennootschap of coöperatie	BV Bodemzorg Limburg (BL)
14	Vennootschap of coöperatie	BV Campus Vastgoed Greenport Venlo (CVGV)
15	Vennootschap of coöperatie	BV CBL Vennootschap (CBL)
16	Vennootschap of coöperatie	BV CSV Amsterdam (CSV)
17	Vennootschap of coöperatie	BV Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo (BOGV)
18	Vennootschap of coöperatie	BV Publiek Belang Elektriciteitsproductie (PBE)
19	Vennootschap of coöperatie	BV Verkoop Vennootschap
20	Vennootschap of coöperatie	BV Vordering op Enexis (VoE)
21	Vennootschap of coöperatie	NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG Bank)
22	Vennootschap of coöperatie	NV Waterleiding Maatschappij Limburg (WML)
23	Vennootschap of coöperatie	NV Enexis Holding (Enexis)
24	Stichting	Stichting Leisure Port
25	Stichting	Stichting Openbare Bibliotheek Venlo (Bibliotheek)
26	Stichting	Stichting Venlo Partners (VP)
27	Overig	Banenpleinlimburg (BPL)
28	Overig	Kunstencentrum Venlo (KCV)
29	Overig	Omroep Venlo
30	Overig	Onderwijsgemeenschap Venlo en Omstreken (OGVO)
31	Overig	Poppodium Grenswerk
32	Overig	Regio Venlo
33	Overig	Regionale Uitvoerings Dienst (RUD)
34	Overig	Spring Kinderopvang (Spring)
35	Overig	Theater de Maaspoort
36	Overig	Zorg- en Veiligheidshuis (ZVH)

Onderdeel van de samenwerkingswijzer van de gemeente is het digitaal 'dashboard'. Daarin wordt per samenwerkingsverband naast de basis informatie inzicht gegeven in het doel van de samenwerking, de beoogde resultaten, inzet van middelen, zeggenschap, mogelijke risico's, rol raad/college etc.

Het Dashboard Samenwerking is bereikbaar via onderstaande link:

https://venlo.dashboardsamenwerking.nl/Dashboard

Samengevat is meer achtergrondinformatie over bovenstaande partners te vinden in bijlage IX.

Risico's samenwerkingspartners

Indien gemeente Venlo een verhoogd risico loopt bij een samenwerkingspartner, dan is dit opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicomanagement. De volgende samenwerkingspartners zijn in de paragraaf weerstandsvermogen en risicomanagement als risico aangemeld:

- BV Campus Vastgoed Greenport Venlo - risico 8
- BV Ontwikkelbedrijf Venlo - risico 12
- Omroep Venlo - risico 25
- GR WAA - risico 26

Een toelichting op deze risico's is te vinden in bijlage X.

Jaarrekening 2017

4 Overzicht van baten en lasten en de toelichting

De accountant geeft de controleverklaring af over de jaarrekening. Het digitaal bijlagenboek maakt hier onderdeel van uit. De bijlagen II "Bijlagenboek reserves en voorzieningen" en X "Maatschappelijke Partners" uit het digitaal bijlagenboek zijn onderdeel van de accountantscontrole.

Tabel 1: Financieel resultaat 2017

bedragen x €1.000

	Begroting voor wijziging 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	%	Verschil
Baten	379.948	374.273	384.031	103%	9.758
Lasten	382.356	378.011	410.167	109%	-32.156
Totaal saldo baten en lasten	**-2.408**	**-3.738**	**-26.136**	**699%**	**-22.398**
Onttrekkingen aan reserves (baten)	9.824	16.699	18.083	108%	1.384
Toevoegingen aan reserves (lasten)	7.415	12.961	15.603	120%	-2.643
Totaal saldo verrekening met reserves	**2.408**	**3.738**	**2.480**	**66%**	**-1.259**
Totaal resultaat			**-23.656**		**-23.656**

4.1 Baten en lasten in de jaarrekening per programma

Wij sluiten het jaar 2017 af met een negatief rekeningresultaat van € 23,2 miljoen.

In deze paragraaf worden de verschillen groter dan € 100.000 op programmaniveau toegelicht. Het betreft hier het verschil tussen de rekening en de begroting na wijziging.

Afwijkingen in uren en kapitaallasten

Tussen de programma's kunnen onderling financiële resultaten ontstaan doordat er meer of minder uren van medewerkers worden toegerekend dan begroot. Indien sprake is van grote verschuivingen, wordt dit aangegeven bij desbetreffende programma.

Het totale resultaat op de kapitaallasten wordt in paragraaf 4.4 centraal toegelicht. Daar waar binnen een programma grote afwijkingen op kapitaallasten zijn ontstaan als gevolg van aanpassingen in uitvoering van specifieke projecten, worden deze afzonderlijk benoemd.

4.1.1 Bestuur & Publieke dienstverl.

Programma 01

bedragen x €1.000

	Begroting voor wijziging 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	%	Verschil
Baten	6.766	6.702	6.555	98%	-146
Lasten	10.824	10.569	10.369	98%	200
Saldo baten en lasten	**-4.058**	**-3.867**	**-3.814**	**99%**	**53**
Onttrekkingen aan reserves (baten)	43	65		0%	-65
Toevoegingen aan reserves (lasten)			223		-223
Saldo verrekening met reserves	**43**	**65**	**-223**	**-345%**	**-288**
Totaal resultaat programma 01	**-4.015**	**-3.802**	**-4.037**	**106%**	**-234**

- *Levenszaken*

  Het volume van verschillende producten van Levenszaken zijn niet met grote precisie te voorspellen. Daardoor ontstaan afwijkingen van de ramingen. Het gaat hierbij voornamelijk om:

  - Reisdocumenten: lagere baten (€ 405.000) door een forse afname van het aantal aangevraagde reisdocumenten door Nederlanders in het buitenland in het laatste kwartaal. Door lagere lasten / afdracht rijksleges (€ 219.000) bedroeg het nadeel per saldo € 186.000.

  - Rijbewijzen: Het aantal jongeren dat eerder een rijbewijs haalt is toegenomen. Tegenover de hogere baten (€ 165.000) stonden hogere lasten / afdracht rijksleges (€ 56.000). Het voordeel bedroeg per saldo € 109.000.

  - Persoonsdocumenten: lagere inkomsten uit persoonsdocumenten (€ 82.000) worden veroorzaakt door een terugloop van het aantal verstrekte uittreksels. De vraag naar uittreksels neemt af vanwege digitale e-herkenning.

  - Register niet-ingezetenen (RNI): hogere baten (€ 146.000) uit werkzaamheden voor RNI, omdat meer werknemers uit het buitenland worden ingezet in de regio.

- *Werken voor Derden*

  - De gerealiseerde opbrengsten van de samenwerking met de gemeente Venray in het Werkplein waren € 130.000 lager dan begroot omdat de workshops voor Venray zijn gestopt.

  - Voor werken openbare ruimte zijn in 2017 meer inkomsten gegenereerd dan begroot doordat nog kosten zijn gedeclareerd bij Greenport Venlo voor werk dat in 2016 is verricht.

bedragen x €1.000

Naam reserve	Begroting 2017 na wijz.			Rekening 2017			Verschil		
	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat
Res.Reg.Samenwerkingsverbanden	65	65		223	-223		-65	-223	-288
Programma 01	**65**	**65**		**223**	**-223**		**-65**	**-223**	**-288**

Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar het (digitale) bijlagenboek Reserves en Voorzieningen.

4.1.2 Openbare orde en Veiligheid

Programma 02

bedragen x €1.000

	Begroting voor wijziging 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	%	Verschil
Baten	95	185	236	128%	51
Lasten	9.100	9.117	9.038	99%	79
Saldo baten en lasten	**-9.006**	**-8.933**	**-8.802**	**99%**	**130**
Onttrekkingen aan reserves (baten)					
Toevoegingen aan reserves (lasten)					
Saldo verrekening met reserves					
Totaal resultaat programma 02	**-9.006**	**-8.933**	**-8.802**	**99%**	**130**

bedragen x €1.000

Naam reserve	Begroting 2017 na wijz.			Rekening 2017			Verschil		
	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat
Programma									

4.1.3 Participatie & werkgelegenheid

Programma 03

bedragen x €1.000

	Begroting voor wijziging 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	%	Verschil
Baten	46.334	48.507	48.574	100%	67
Lasten	77.865	81.321	81.672	100%	-351
Saldo baten en lasten	**-31.531**	**-32.814**	**-33.098**	**101%**	**-284**
Onttrekkingen aan reserves (baten)	229	708	135	19%	-573
Toevoegingen aan reserves (lasten)		632	796	126%	-164
Saldo verrekening met reserves	**229**	**76**	**-661**	**-875%**	**-737**
Totaal resultaat programma 03	**-31.302**	**-32.738**	**-33.759**	**103%**	**-1.021**

- *€ 3 miljoen meer uitgaven aan WAA, dekking vanuit Budgettair Kader Sociaal Domein*

  De WAA heeft over 2017 een tekort. Het tekort vangt de WAA deels vanuit eigen reserves op, voor het overige deel wordt dit doorbelast naar de deelnemende gemeenten. Het aandeel van Venlo in dit tekort is € 3 miljoen. In de raming van het budgettair kader Sociaal Domein is in de Finrap 2017 rekening gehouden met een tekort € 2,8 miljoen. Er is een onvoorziene afwijking ontstaat van 1% waardoor het tekort in werkelijkheid uitkomt op € 3 miljoen. De oorzaak is een stelselwijziging waardoor de Rijksbijdrage verdeeld wordt op basis van "betalende (werk) gemeente" in plaats van de "woongemeente".

- *Armoedebeleid / bijzondere bijstand, € 0,4 miljoen*

  Volgens de maatregelen evenwicht sociaal domein zou € 400.000 worden bijgedragen aan het evenwicht sociaal domein. Uiteindelijk is er meer uitgegeven waardoor de bijdrage lager is. De reden hiervoor is dat de kosten bijzondere bijstand jaarlijks oplopen doordat er steeds meer mensen onder bewindvoering komen te staan. De kantonrechter beslist of er een bewind wordt toegekend. In veel gevallen worden de kosten voor bewind via de bijzondere bijstand vergoed (afhankelijk van de financiële situatie van de onder bewindgestelde). De vergoeding voor bewindvoeringskosten zijn een grote post binnen het armoedebeleid.

- *Inkomensondersteuning € 0,4 miljoen voordelig*

  We zien binnen de arbeidsmarktregio Noord-Limburg vanwege de aantrekkende economie kansen op werk ontstaan. We zien een groei in vacatures en werkgevers staan meer dan ooit open voor werkzoekenden met een (grote) afstand tot de arbeidsmarkt. Het bijstandsvolume is daardoor gedaald, sterker dan landelijk. Tevens is er een voorschot op het BUIG budget aangevraagd voor de verhoogde asielinstroom. Dit is in december 2017 toegekend voor een bedrag van € 610.989. Het voorschot wordt in de jaren 2019 tot en met 2026 verrekend (€ 76.374 per jaar) met het BUIG budget.

  Dit heeft er voor gezorgd dat er in 2017 geen tekort meer is maar een overschot.

- *Re-integratie, € 1,5 miljoen voordelig*

  Binnen het budget voor re-integratie is een overschot dat te gunste van het evenwicht sociaal domein wordt ingezet. De reden van het overschot is dat voor diverse projecten gebruik gemaakt kon worden van derde geldstromen. Vanwege de economische situatie is het ook gelukt om veel mensen een plek op de arbeidsmarkt te bieden zonder inzet van middelen.

bedragen x €1.000

Naam reserve	Begroting 2017 na wijz.			Rekening 2017			Verschil		
	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat
Res. Arbeidsmarktbel.regio	457	189	269	49	189	-139	-408		-408
Res.Regionaal werkbedrijf	251		251	86	43	42	-165	-43	-208
Reserve Nieuwe Venlonaren		444	-444		564	-564		-121	-121
Programma 03	**708**	**632**	**76**	**135**	**796**	**-661**	**-573**	**-164**	**-737**

Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar het (digitale) bijlagenboek Reserves en Voorzieningen.

4.1.4 Zorg en Welzijn

Programma 04

bedragen x €1.000

	Begroting voor wijziging 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	%	Verschil
Baten	8.269	8.069	8.396	104%	327
Lasten	121.850	125.666	148.726	118%	-23.060
Saldo baten en lasten	**-113.581**	**-117.597**	**-140.330**	**119%**	**-22.734**
Onttrekkingen aan reserves (baten)	99	2.639	2.622	99%	-17
Toevoegingen aan reserves (lasten)		70	38	54%	32
Saldo verrekening met reserves	**99**	**2.569**	**2.585**	**101%**	**16**
Totaal resultaat programma 04	**-113.482**	**-115.028**	**-137.746**	**120%**	**-22.718**

De afwijkingen worden toegelicht in de paragraaf sociaal domein (hfst. 3.1)

bedragen x €1.000

Naam reserve	Begroting 2017 na wijz.			Rekening 2017			Verschil		
	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat
Res. Cum.afschrijving activa	101		101	101		101			
Res. Decentralisaties									
Res. Maatsch. opv. en versl.	407		407	390		390	-17		-17
Res. Sam fonds	42		42	42		42			
Res.Decentr.uitk.vro	42		42	42		42			
Res.Huishoudelijke Hulp Toelag	2.047		2.047	2.047		2.047			
Reserve Nieuwe Venlonaren		70	-70		38	-38		32	32
Programma 04	**2.639**	**70**	**2.569**	**2.622**	**38**	**2.585**	**-17**	**32**	**16**

Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar het (digitale) bijlagenboek Reserves en Voorzieningen.

4.1.5 Onderwijs en Jeugd

Programma 05

bedragen x €1.000

	Begroting voor wijziging 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	%	Verschil
Baten	4.730	4.900	4.706	96%	-194
Lasten	15.901	16.051	15.981	100%	71
Saldo baten en lasten	**-11.171**	**-11.151**	**-11.275**	**101%**	**-123**
Onttrekkingen aan reserves (baten)	148	148	148	100%	
Toevoegingen aan reserves (lasten)		96	96	100%	
Saldo verrekening met reserves	**148**	**52**	**52**	**100%**	
Totaal resultaat programma 05	**-11.023**	**-11.099**	**-11.223**	**101%**	**-123**

- *Nadeel van € 194.000 op de baten*

  Naast hogere baten van ruim € 131.000 als gevolg van vergoeding onderhoud gebouw van de Islamitische basisschool en een verhoging van de vergoeding van het rijk voor de RMC-functie wordt het nadeel met name veroorzaakt door de afrekening peuteropvang/ onderwijsachterstandenbeleid (Spring). De verlaging van dit subsidie maakt het noodzakelijk dat ook de ontvangen rijksvergoeding wordt verlaagd, omdat die geoormerkt is en dus moet worden besteed aan dit doel of worden teruggestort naar het rijk (nadeel incidenteel € 340.000).

- *Voordeel van € 71.000 op de lasten*

  Het nadeel in de lasten heeft naast enkele kleine posten met name betrekking op de niet meer voor onderwijs noodzakelijke onderwijsgebouwen, waarvan de lasten maximaal 2 jaar op de onderwijsbegroting drukken en welke niet geraamd waren (€ 90.000) en de vergoeding voor de kosten van OZB aan de schoolbesturen. De raming OZB wijkt circa € 147.000 lager af van de werkelijke kosten. Naast enkele kleine voordelige posten als gevolg van de afname van het leerlingenaantal wordt het voordeel met name veroorzaakt door de afrekening met Spring kinderopvang, waardoor ruim € 340.000 aan subsidie werd terugontvangen.

bedragen x €1.000

Naam reserve	Begroting 2017 na wijz.			Rekening 2017			Verschil		
	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat
Res. Cum.afschrijving activa	148		148	148		148			
Reserve Nieuwe Venlonaren		96	-96		96	-96			
Programma 05	**148**	**96**	**52**	**148**	**96**	**52**			

4.1.6 Economie en Toerisme

Programma 06

bedragen x €1.000

	Begroting voor wijziging 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	%	Verschil
Baten	4.372	4.670	5.695	122%	1.024
Lasten	7.938	8.814	11.115	126%	-2.302
Saldo baten en lasten	**-3.567**	**-4.143**	**-5.421**	**131%**	**-1.277**
Onttrekkingen aan reserves (baten)		22	22	100%	
Toevoegingen aan reserves (lasten)			5		-5
Saldo verrekening met reserves		**22**	**16**	**76%**	**-5**
Totaal resultaat programma 06	**-3.567**	**-4.122**	**-5.404**	**131%**	**-1.282**

Toelichting afwijkingen saldo baten en lasten

- *Kennisinfrastructuur (€ 112.000)*

  Er was in 2017 sprake van onderuitputting van budget als gevolg van het feit dat ontwikkelingen in het onderwijs en op de arbeidsmarkt nooit parallel lopen aan onze jaarcyclus. In 2018 zal een voorstel worden gedaan om de in 2017 niet benutte financiële middelen in een bestemmingsreserve te storten om vervolgens van hieruit nieuwe ontwikkelingen te kunnen financieren.

- *Bevorderen agrofood, logistiek en maakindustrie (€ 0)*

  Per saldo is de balans conform begroting, maar hierbij wordt aangetekend dat het budget voor innovatiebevordering met € 128.000,- is overschreden. Dit komt doordat de provinciale bijdrage aan de vervlechting Noord-Westhoek ad. € 2 miljoen pas in 2018 zal worden ontvangen. Hierdoor bleven de rente- en afschrijvingslasten van o.a. het krediet Proces- en Capaciteitsmiddelen Campus in 2017 op dit collegeproduct drukken.

- *Bevorderen toerisme (€ 95.000)*

  De lasten waren lager dan begroot doordat zowel bij de uitvoering van de regionale toeristische promotie en marketing, als bij de uitvoering van het Toeristische actieprogramma en de investeringen in toeristische speerpuntgebieden in beperkte mate sprake was van onderuitputting.

- *Ontwikkelen bedrijventerreinen* (€ -1.489.000)

  Zowel de baten als lasten waren in 2017 nadeliger dan begroot.

  De positieve resultaten van het Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo in 2017 kunnen pas worden ingerekend aan het einde van de looptijd van de grondexploitaties.

  De negatieve resultaten van de concept-jaarrekeningen van de Campus Vastgoed Greenport Venlo C.V. en BV Campus Vastgoed Greenport Venlo vergen een afwaardering van in totaal € 1.124.000. Het negatieve resultaat van de CV is het gevolg van een afwaardering van de Innovatoren en het negatieve resultaat van de BV is mede het gevolg van de afwaardering van de onrendabele investering in de Villa Flora om de exporuimte geschikt te maken voor onderzoeksfaciliteiten.

  Omdat de dividend uitkering van de Campus Greenport Venlo en het Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo B.V. 2017 pas als resultaat terug komt in de jaarrekening 2018 van de gemeente is er een eenmalig negatief resultaat van € 377.000 in de jaarrekening 2017.

  De afrekening voortvloeiende uit de vervlechting van de aandeelhouderswaarde van de 2 Bv's (Ontwikkelbedrijf en Campus) levert een eenmalig positief resultaat op van € 50.000.

  De nabetaling van BIZ-gelden over vorige belastingjaren leidt nog tot een nadeel van € 49.000.

  De overige diverse verschillen leiden tot een voordeel van € 11.000.

bedragen x €1.000

Naam reserve	Begroting 2017 na wijz.			Rekening 2017			Verschil		
	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat
Algemene Grondreserve					5	-5		-5	-5
Res.Regionaal werkbedrijf	22		22	22		22			
Programma 06	**22**		**22**	**22**	**5**	**16**		**-5**	**-5**

Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar het (digitale) bijlagenboek Reserves en Voorzieningen.

4.1.7 Sport- en Cultuurbevordering

Programma 07

bedragen x €1.000

	Begroting voor wijziging 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	%	Verschil
Baten	3.335	3.334	3.223	97%	-110
Lasten	9.427	9.157	9.299	102%	-142
Saldo baten en lasten	**-6.091**	**-5.823**	**-6.075**	**104%**	**-252**
Onttrekkingen aan reserves (baten)	32	32	32	100%	
Toevoegingen aan reserves (lasten)					
Saldo verrekening met reserves	**32**	**32**	**32**	**100%**	
Totaal resultaat programma 07	**-6.060**	**-5.792**	**-6.044**	**104%**	**-252**

- *Minder baten € 110.000*

  Er is een tekort aan inkomsten van € 168.000 op binnensportaccommodaties als gevolg van een nieuw tariefstelsel. I.v.m. de BTW leidt dit tot structureel minder inkomsten. Voor de buitensportaccommodaties bedraagt dit tekort € 124.000. Daar staan extra baten voor sportontwikkeling van € 194.000 tegenover.

- *Meer lasten € 142.000*

  Voor € 99.000 betreft dit meer uitbestede kosten als gevolg van minder gemeentelijk zwembadpersoneel om daarmee het zwembad open te kunnen houden.

bedragen x €1.000

Naam reserve	Begroting 2017 na wijz.			Rekening 2017			Verschil		
	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat
Res. Cum.afschrijving activa	32		32	32		32			
Programma 07	**32**		**32**	**32**		**32**			

4.1.8 Ontwikkeling Centrumstad

Programma 08

bedragen x €1.000

	Begroting voor wijziging 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	%	Verschil
Baten	12.663	6.759	6.152	91%	-607
Lasten	22.116	16.404	15.875	97%	529
Saldo baten en lasten	**-9.453**	**-9.644**	**-9.723**	**101%**	**-78**
Onttrekkingen aan reserves (baten)	125	4.861	4.861	100%	
Toevoegingen aan reserves (lasten)	4.028	8.690	8.690	100%	
Saldo verrekening met reserves	**-3.903**	**-3.829**	**-3.829**	**100%**	
Totaal resultaat programma 08	**-13.356**	**-13.473**	**-13.551**	**101%**	**-78**

- *Grondexploitaties*

  Er zijn budgettair neutrale afwijkingen (inclusief verrekening met reserves) met betrekking tot de grondexploitaties. De grondexploitaties zijn separaat toegelicht in bijlage VIII.

bedragen x €1.000

Naam reserve	Begroting 2017 na wijz.			Rekening 2017			Verschil		
	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat
Res. Cum.afschrijving activa	125		125	125		125			
Res. Kazerne vervroegde afschr	4.736		4.736	4.736		4.736			
Res.Kap.lst.Kazernekwartier		8.690	-8.690		8.690	-8.690			
Programma 08	**4.861**	**8.690**	**-3.829**	**4.861**	**8.690**	**-3.829**			

Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar het (digitale) bijlagenboek Reserves en Voorzieningen.

4.1.9 Verkeer en Bereikbaarheid

Programma 09

bedragen x €1.000

	Begroting voor wijziging 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	%	Verschil
Baten	7.288	6.267	6.816	109%	549
Lasten	6.887	5.497	5.513	100%	-16
Saldo baten en lasten	**401**	**770**	**1.303**	**169%**	**532**
Onttrekkingen aan reserves (baten)		150	23	15%	-127
Toevoegingen aan reserves (lasten)		500	500	100%	
Saldo verrekening met reserves		**-350**	**-476**	**136%**	**-127**
Totaal resultaat programma 09	**401**	**420**	**826**	**196%**	**406**

Toelichting afwijkingen saldo baten en lasten

In 2017 is een aanzienlijk groter positief resultaat behaald dan begroot doordat de baten groter en de lasten kleiner waren dan begroot.

Hogere baten

De parkeergarages, de parkeerterreinen en het straatparkeren leverden alle drie meer inkomsten op dan begroot, terwijl in de FinRap nog werd uitgegaan van een negatief resultaat van € 200.000. Door meer bezoekers in het laatste kwartaal en een beter draaiende Roermondsepoort is het eindresultaat 75.000 hoger dan begroot. Ook is er € 430.000,- meer aan parkeergelden uit straatparkeren opgehaald. Daarnaast is er € 70.000 minder aan naheffingsaanslagen opgelegd dan begroot. In de FinRap werd een uiteindelijk voordeel uit straatparkeren verwacht van € 200.000,- Het eindresultaat is 178.000 hoger.

Lagere lasten

Er zijn minder kosten gemaakt door het later openen van het Arsenaalplein. Ook kon als gevolg van de sluiting de parkeergarages Arsenaal en Roermondsepoort het eigen personeel efficiënter worden ingezet waardoor we sommige diensten niet hoefden in te kopen. Daarnaast is er in 2017 maar een beperkt aantal maatregelen (kerstversiering) uitgevoerd ten laste van het parkeerfonds.

bedragen x €1.000

Naam reserve	Begroting 2017 na wijz.			Rekening 2017			Verschil		
	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat
Reserve Parkeerfonds	150	500	-350	23	500	-476	-127		-127
Programma 09	**150**	**500**	**-350**	**23**	**500**	**-476**	**-127**		**-127**

Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar het (digitale) bijlagenboek Reserves en Voorzieningen.

4.1.10 Wonen en Leefomgeving

Programma 10

bedragen x €1.000

	Begroting voor wijziging 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	%	Verschil
Baten	16.603	10.487	10.745	102%	257
Lasten	22.834	17.458	18.266	105%	-808
Saldo baten en lasten	**-6.230**	**-6.971**	**-7.521**	**108%**	**-550**
Onttrekkingen aan reserves (baten)	2.592	2.468	5.454	221%	2.986
Toevoegingen aan reserves (lasten)	2.008	2.067	4.250	206%	-2.183
Saldo verrekening met reserves	**584**	**401**	**1.204**	**300%**	**803**
Totaal resultaat programma 10	**-5.646**	**-6.570**	**-6.317**	**96%**	**253**

- *Omgevingsvergunningen leges*

  Zoals reeds bij de Finrap is gemeld leidde de combinatie van de legessystematiek en minder aanvragen tot het geconstateerde tekort. Met name grote vergunningen die in 2016 niet zijn aangevraagd (o.a. Kazernekwartier, Holland Casino, Océ) hebben geleid tot het tekort. Door de aanpassing van de legessystematiek in 2017 wordt verwacht dat het begrote resultaat wordt behaald in 2017.

- *Overige vergunningen VTH*

  Betreft Overige producten VTH. Er zijn meer werkzaamheden verricht ter verbetering van de kwaliteit van de VTH-keten. Over de planschadeclaim (€ 150.000,00) die was gemeld in de Fin-rap is uiteindelijk nog geen besluit gevallen, deze komt derhalve niet voor rekening van 2016.

- *Grondexploitaties*

  Daarnaast zijn er budgettair neutrale afwijkingen (inclusief verrekening met reserves) met betrekking tot de grondexploitaties. De grondexploitaties zijn separaat toegelicht in bijlage VIII.

- *Pilot omgevingsplan en Implementatie Omgevingswet*

  De implementatie van de omgevingswet en de pilot omgevingsplan hebben nog niet tot omvangrijke financiele verplichtingen gezorgd, aangezien er tot nu toe beperkt externe (betaalde) deskundigheid is ingehuurd en geen externe opdrachten zijn weggezet. Dus zoveel mogelijk gewerkt met eigen medewerkers. Verder is de voorbereiding en uitwerking van de omgevingswet vertraagd vanwege een nog niet uitgekristalliseerde landelijke uitrol van de

implementatie. Voor 2018 zijn wij voornemens om het Omgevingsplan (gebiedsdekkend voor geheel Venlo) te gaan aanbesteden. Dan is het zeer waarschijnlijk dat wel het volledige budget zal worden aangesproken. De afwijking is bij de FinRap reeds vermeld.

- *Startersleningen*

  Afkoopmethodiek Startersleningen: € 296.000 nadelig - In 2012 is gebruik gemaakt van de zogenaamde afkoopmethodiek voor het verstrekken van de starterslening. Niet de gemeente, maar SVn (Stimuleringsfonds Volkshuisvesting) droeg toen zorg voor financiering van de startersleningen. De gemeente betaalde alleen een premie van 30% van elke lening aan SVn. Met de beschikbare middelen konden daardoor drie keer zoveel leningen verstrekt worden dan met de reguliere methode. Er is echter, naar nu blijkt, geen rekening gehouden met het feit dat betaalde premies niet terugvloeien naar de gemeenterekening van SVn. Betaalde premies zijn immers geen leningen. Hierdoor dient er alsnog voor een bedrag van € 296.000,- aan betaalde premies uit het verleden als verlies ten laste van de jaarrekening 2017 te worden gebracht. Na 2012 is overigens weer gebruik gemaakt van de reguliere methodiek en vloeien middelen wel weer terug naar de gemeenterekening.

bedragen x €1.000

Naam reserve	Begroting 2017 na wijz.			Rekening 2017			Verschil		
	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat
Algemene Grondreserve	1.272	1.210	62	4.854	3.393	1.461	3.580		3.581
Res. Bodemkwaliteit	551	843	-292	518	843	-325	-33		-33
Res. Cum.afschrijving activa	35		35	35		35			
Res. Geluidkwaliteit	92		92	10		10	-82		-82
Res. Stim.reg.woningbouwproj.	38		38	38		38			
Res.Ontw.locatie vm Rabo.Arcen	480	14	466		14	-14	-480		-480
Programma 10	**2.468**	**2.067**	**401**	**5.454**	**4.250**	**1.204**	**2.986**	**-2.183**	**803**

Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar het (digitale) bijlagenboek Reserves en Voorzieningen.

4.1.11 Beheer openbare ruimte

Programma 11

bedragen x €1.000

	Begroting voor wijziging 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	%	Verschil
Baten	21.120	21.251	21.469	101%	218
Lasten	41.519	36.501	35.424	97%	1.077
Saldo baten en lasten	**-20.399**	**-15.250**	**-13.955**	**92%**	**1.295**
Onttrekkingen aan reserves (baten)	4.668	1.554	1.218	78%	-336
Toevoegingen aan reserves (lasten)			175		-175
Saldo verrekening met reserves	**4.668**	**1.554**	**1.044**	**67%**	**-510**
Totaal resultaat programma 11	**-15.731**	**-13.696**	**-12.911**	**94%**	**784**

- *Op het beheer van de openbare ruimte zijn € 0,2 miljoen meer baten en € 0,8 miljoen minder lasten gerealiseerd*

  Dit wordt veroorzaakt door verschillende componenten. Denk hierbij aan onder andere een toename van de legesontvangsten, extra baten door éénmalige teruggave energiebelasting en de vertraging in uitvoering van het omgekeerd afvalinzameling.

- *Service openbare ruimte € 0,15 miljoen nadelig*

  Er zijn € 125.000 minder inkomsten (nieuwe begravingen en verlengingen van grafrechten). Er is € 25.000 meer uitgegeven aan onderhoud begraafplaatsen.

- *Beheer en onderhoud gemeentelijk vastgoed €0,2 miljoen meer baten €0.2 miljoen minder lasten. (conform FinRap)*

  De inkomsten uit grondverkopen zijn hoger dan begroot. Daar tegenover staat dat inkomsten uit reclame op rotondes niet geheel zijn gerealiseerd. In de prognose van de FinRap 2017 was hier reeds rekening mee gehouden.

  Door verkoop van gronden en gronden welke in erfpacht waren uitgegeven zijn eigenaarslasten ook lager uitgevallen. denk hierbij aan rente en belasting. Daarnaast zijn de energielasten in 2017 ook wat lager dan begroot.

bedragen x €1.000

Naam reserve	Begroting 2017 na wijz.			Rekening 2017			Verschil		
	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat
Egal.res. Afvalstoffenheffing	1.026		1.026	953		953	-73		-73
Egal.res. Openbare Verlichting	262		262		175	-175	-262	-175	-437
Res. Cum.afschrijving activa	129		129	129		129			
Res. Kapitaallasten Stadskant.	137		137	137		137			
Programma 11	**1.554**		**1.554**	**1.218**	**175**	**1.044**	**-336**	**-175**	**-510**

Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar het (digitale) bijlagenboek Reserves en Voorzieningen.

4.1.12 Algemene middelen

Programma 12

bedragen x €1.000

	Begroting voor wijziging 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	%	Verschil
Baten	248.372	253.141	261.464	103%	8.323
Lasten	36.096	41.456	48.889	118%	-7.433
Saldo baten en lasten	**212.276**	**211.685**	**212.575**	**100%**	**890**
Onttrekkingen aan reserves (baten)	1.887	4.053	3.568	88%	-485
Toevoegingen aan reserves (lasten)	1.379	906	831	92%	75
Saldo verrekening met reserves	**508**	**3.147**	**2.737**	**87%**	**-410**
Totaal resultaat programma 12	**212.785**	**214.832**	**215.312**	**100%**	**480**

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

bedragen x €1.000

	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	%	Verschil
Baten				
Financiering	4.996	5.898	124%	902
Integr.uitkering.soc.domein	96.628	96.628	100%	
Lokale heffingen	36.084	36.191	100%	107
Overheadkosten	572	5.656	989%	5.084
Overige alg dekkingsmiddelen	4.053	3.569	88%	-484
Uitkeringen gemeentefonds	114.861	117.089	102%	2.228
Totaal baten	257.194	265.032	103%	7.838
Lasten				
Financiering	2.003	3.354	-38%	-1.351
Lokale heffingen	1.372	1.463	107%	-91
Overheadkosten	36.367	42.961	118%	-6.594
Overige alg dekkingsmiddelen	2.186	1.941	89%	245
Post onvoorzien	434		0%	434
Vennootschapsbelasting				
Totaal lasten	42.362	49.720	117%	-7.358
Saldo algemene dekkingsmiddelen	214.832	215.312	100%	480

Financiering

Baten € 0,9 miljoen voordelig

Het incidenteel voordelig resultaat wordt voornamelijk veroorzaakt door:

- 'Boekwinst' verkoop en aankoop participaties fonds 'Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers' (APPA) ad € 0,7 miljoen over de periode 2007 - 2017. De verkoop- aankooptransactie heeft geen nadelig effect op de waarde van het fonds en aan de transactie zijn ook geen kosten verbonden. In de prognoses van de FinRaP is dit voordeel uitgebreid toegelicht;
- Een voordeel van € 0,2 miljoen als gevolg van hogere dividendinkomsten aandelen Enexis en de BNG bank;
- Een nadeel van € 0,2 miljoen als gevolg van de afwaardering deelneming Publiek Belang Electriciteitsproductie BV (€ 0,1 miljoen) en liquidatie Limburgs Liquiditeitsfonds (€ 0,1 miljoen);
- Voor 2017 heeft er een actuariële waardeberekening plaatsgevonden voor wat betreft de pensioenkosten wethouders. Op basis van deze waarderekening valt er een bedrag vrij (voordelig) van € 0,2 miljoen uit de voorziening pensioenkosten wethouders;

Lasten € 1,3 miljoen nadelig

Het incidenteel nadelig resultaat wordt voornamelijk veroorzaakt door:

- minder door te belasten rente aan grondexploitaties van € 0,2 miljoen;
- minder door te belasten rente (kapitaallasten) ad € 0,5 miljoen aan de programma's als gevolg van lagere investeringsuitgaven dan verwacht. Dit betreft een incidenteel nadeel van administratieve aard binnen dit programma omdat de lagere doorbelasting tegelijkertijd tot gevolg heeft dat er lagere rentelasten verantwoord worden op de programma's waar de kapitaallasten tot uitdrukking komen (daar treedt een voordelig resultaat op). Per saldo gemeentebreed budgettair neutraal. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar onderdeel 4.4 Centrale toelichting kapitaallasten.
- Het niet realiseren van bezuinigingstaakstellingen van € 0,53 miljoen. Zoals vermeld bij de prognoses in de VoRaP en FinRaP zijn de volgende bezuinigingstaakstellingen niet gerealiseerd:
    - taakstelling inkoop € 0,12 miljoen nadelig;
    - taakstelling deregulering / minder toezicht / bureaucratie € 0,25 miljoen nadelig;
    - taakstelling subsidiebeheer € 0,16 miljoen

Lokale Heffingen

Baten € 0,1 miljoen voordelig

- *Onroerend Zaak Belasting (OZB) € 0,35 miljoen nadelig:* op basis van de jaarrekening 2016 (€ 0,15 miljoen nadelig) en 2017 (€ 0,2 miljoen nadelig) zijn nog enkele grote bezwaren inzake de WOZ - waarde en is de zogenaamde woondelenvrijstelling afgewikkeld (de overheveling van panden van zorginstellingen van niet - woningen naar woningen). In de FinRap is een prognose afgegeven van € 0,15 miljoen nadelig zijnde het nadeel dat betrekking had op 2016.
- *Toeristenbelasting € 0,4 miljoen voordelig:* Na afloop van het 2e kwartaal 2017 zijn de definitieve overnachtingen over 2016 door de BsGW gerapporteerd. Hieruit blijkt dat het aantal werkelijke overnachtingen in 2016 fors hoger waren dan geraamd. Dit voordeel is als prognose afgegeven in de FinRaP.

Lasten € 0,1 miljoen nadelig

- Dit nadeel wordt voornamelijk veroorzaakt door een aanzuivering van het Eigen Vermogen van de BsGW tot het niveau van het benodigde weerstandsvermogen als gevolg van de forse toename van de proceskosten de afgelopen jaren. Proceskosten zijn door zgn. WOZ-bureaus ingediende kosten die zij conform wetgeving in rekening mogen brengen bij BsGW. Deze bureaus maken namens burgers bezwaar tegen de door BsGW vastgestelde WOZ-waarden. Dit nadeel is eerder afgegeven bij de prognose in de FinRaP

Overheadkosten

Baten € 5 miljoen voordelig en lasten € 6,5 miljoen nadelig

In 2017 was er nog geen sprake van een aparte entiteit voor wat betreft de samenwerking ICT - NML. De kosten en baten zijn verantwoord in de jaarrekening van de gemeente Venlo, het gaat hierbij om afgerond € 4,5 miljoen zowel lasten als baten.

Het verschil in de overheadkosten van per saldo € 1,5 miljoen wordt op hoofdlijn verklaard door:

- Lagere kosten facility management ad € 0,2 miljoen inzake catering, repro, automatiseringskosten en uitbestedingen;
- Lagere huisvestingskosten ad € 0,2 miljoen als gevolg van minder klein onderhoud en minder exploitatiekosten van de panden;
- Per saldo een nadeel van € 0,4 miljoen op informatiemanagement o.a. als gevolg van een technische stabielere ICT omgeving voortvloeiende uit de

geaccordeerde kosten toekomstvisie (begroting/kadernota) en lagere baten. Dit is onderdeel van de afgegeven prognose in de FinRaP;

- Het restant nadeel is per saldo het gevolg van hogere personele lasten en het minder kunnen toerekenen van overheadkosten aan projecten dan verwacht. Dit nadeel is onderdeel van de totaalanalyse op de personele lasten zoals opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering.

Overige algemene dekkingsmiddelen

Baten € 0,5 miljoen nadelig

Per saldo ontstaat er een incidenteel nadelig resultaat doordat er voor een bedrag van per saldo € 0,4 miljoen minder verrekend wordt met de reserves ten gunste van de exploitatie. Dit wordt veroorzaakt door:

- Reserve Individueel LoopbaanBudget (ILB) € 0,1 miljoen nadelig. Voor het jaar 2018 wordt nog een bedrag van € 0,1 miljoen beschikbaar gehouden voor kosten die in 2018 nog gemaakt gaan worden als gevolg van het naijl effect aflopende ILB verplichtingen en kosten t.a.v. het generatiepact. Daarna wordt overeenkomstig eerdere besluitvorming de reserve opgeheven;
- Reserve reorganisatiekosten € 0,3 miljoen. Er wordt minder uit de reserve reorganisatie onttrokken omdat er voor hetzelfde bedrag minder kosten gemaakt zijn voor wat betreft uitgaven mobiliteitscentrum.

Lasten € 0,2 miljoen voordelig

- Dit incidentele voordeel wordt voornamelijk veroorzaakt door minder uitgaven aan het Individueel LoopbaanBudget (ILB) (per saldo € 0,7 miljoen). Bij de prognose bij de FinRaP hebben wij aangegeven dat ter dekking van de Personeelskostenbegroting wij verwachten dat een bedrag van € 0,8 miljoen zou kunnen vrijvallen op basis van de verwachte aanwending van het budget voor berekening van het generatiepact en voor ontwikkelingsgerichte opleidingen van de medewerkers. Daarnaast hebben wij voor ongeveer € 0,5 miljoen (nadelig resultaat) moeten toevoegen aan de voorziening voormalig personeel. Hoewel deze verplichtingen pas in de komende jaren worden geëffectueerd zijn wij op grond van de verslaggevingsvoorschriften genoodzaakt deze voorziening bij jaarrekening 2017 te treffen.

Uitkeringen gemeentefonds

Baten € 2,2 miljoen voordelig

De uitkeringen uit het gemeentefonds zijn doorgerekend op basis van de mei-, september- en decembercirculaire van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het voordeel wordt grotendeels veroorzaakt door:

- € 1,9 miljoen voordelig als gevolg van een hoger accres. Accres is de koppeling van de uitkeringen aan de hoogte van de rijksuitgaven, het zogenaamde "Samen de trap op en samen de trap af met het Rijk". Dit voordeel van € 1,9 miljoen is eerder gerapporteerd als prognose.
- € 0,3 miljoen als gevolg van wijzigingen in hoeveelheden op maatstaven en compensatie van kosten voor verhoogde asielinstroom. Tegenover dit laatste voordeel staan ook kosten verantwoord elders in de jaarrekening.

Onvoorzien

Lasten € 0,4 miljoen voordelig

De post onvoorzien bedraagt jaarlijks € 0,5 miljoen. Per saldo is er voor € 0,1 miljoen aanspraak gemaakt op de post onvoorzien waardoor er een voordeel optreedt van € 0,4 miljoen. Dit is een incidenteel voordeel ten opzichte van de prognose in de FinRaP.

Onderstaand de specificatie van de aanwending van de post onvoorzien:

Raadsvergadering	Besluit	Omschrijving	Programma	Bedrag
10-11-2017	RB 2017-48	Aanschaf 3 flexibele camera's (uitbreiding) (303 Voortgangsrapportage 2017)	2	€ 15.000
10-11-2017	RB 2017-48	Vooronderzoek raad Q4 (323 Voortgangsrapportage 2017)	1	€ 89.100
Totaal				**€ 104.100**

bedragen x €1.000

Naam reserve	Begroting 2017 na wijz.			Rekening 2017			Verschil		
	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat
Algemene Reserve	1.170	796	374	1.170	796	374			
Res. Bodemkwaliteit	125		125	125		125			
Res. Cum.afschrijving activa	14		14	14		14			
Res. Expeditie Venlo	75	75					-75	75	
Res. Kapitaallasten Stadskant.	1.166		1.166	1.166		1.166			
Res. Reorganisatiekosten	405	35	370	94	35	59	-310		-310
Res.Individueel loopbaanbudget	1.099		1.099	999		999	-100		-100
Programma 12	**4.053**	**906**	**3.147**	**3.568**	**831**	**2.737**	**-485**	**75**	**-410**

Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar het (digitale) bijlagenboek Reserves en Voorzieningen.

4.2 Rechtmatigheid begrotingsafwijkingen

Uw gemeenteraad heeft het controleprotocol 2017 vastgesteld. Het uitgangspunt hierbij is dat overschrijdingen van de lasten op de totalen per programma en de algemene dekkingsmiddelen dienen te worden toegelicht. In het controleprotocol 2017 van de auditcommissie wordt naar de Kadernota rechtmatigheid 2017 van de Commissie BBV verwezen. Hierin zijn de volgende zeven "soorten" begrotingsafwijkingen benoemd:

1. betreffende activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor men tegen beter weten in geen voorstel tot begrotingsaanpassing heeft ingediend;
2. die passen binnen het bestaande beleid, maar waarbij de onafhankelijke accountant ondubbelzinnig vaststelt dat die ten onrechte niet tijdig zijn gesignaleerd;
3. die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten;
4. bij open einde (subsidie) regelingen;
5. die worden gecompenseerd door extra inkomsten die niet direct gerelateerd zijn;
6. inzake activiteiten welke achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd;
7. op activeerbare activiteiten (investeringen) waarvan de gevolgen voornamelijk zichtbaar worden via hogere afschrijvings- en financieringslasten in het jaar zelf of pas in de volgende jaren.

Tabel 6: Lasten per programma (incl. verrekeningen met reserves)

bedragen x €1.000

	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	%	Verschil
Programma 01 Bestuur & Publieke dienstverl.	10.569	10.592	100%	-23
Programma 02 Openbare orde en Veiligheid	9.117	9.038	99%	79
Programma 03 Participatie & werkgelegenheid	81.954	82.468	101%	-515
Programma 04 Zorg en Welzijn	125.736	148.764	118%	-23.028
Programma 05 Onderwijs en Jeugd	16.147	16.077	100%	71
Programma 06 Economie en Toerisme	8.814	11.121	126%	-2.307
Programma 07 Sport- en Cultuurbevordering	9.157	9.299	102%	-142
Programma 08 Ontwikkeling Centrumstad	25.093	24.565	98%	529
Programma 09 Verkeer en Bereikbaarheid	5.997	6.013	100%	-16
Programma 10 Wonen en Leefomgeving	19.525	22.516	115%	-2.991
Programma 11 Beheer openbare ruimte	36.501	35.599	98%	902
Programma 12 Algemene middelen	42.362	49.720	117%	-7.358
Totaal resultaat	**390.972**	**425.771**	**109%**	**-34.799**

Navolgend worden de in bovenstaande tabel gepresenteerde overschrijdingen, per programma, nader toegelicht.

Kostenoverschrijdingen van programma 1

Hoewel een overschrijding op het lastenbudget per definitie onrechtmatig is en daarom nader toegelicht dient te worden is voor programma 1 bewust de keuze gemaakt om geen nadere toelichting te verschaffen. De overschrijding op de lasten binnen programma 1 bedraagt namelijk € 23.000 en is het resultaat van diverse kleinere over- en onderschrijdingen op de diverse collegeproducten binnen programma 1.

Kostenoverschrijdingen van programma 3

In onderstaande tabel worden de grootste kostenoverschrijdingen in beeld gebracht met daarbij de soort overschrijding. In deze analyse wordt onderscheid gemaakt tussen onrechtmatigheden die wél, c.q. niet meetellen voor de strekking van de controleverklaring. In totaliteit overtreffen de overschrijdingen het totale programmasaldo, daarom is onderaan in de tabel de totale onderschrijding op producten in programma 3 benoemd.

Bedragen x € 1.000

Collegeproduct	Omschrijving	Kosten over-, onderschrijding	Onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel	Onrechtmatig, en telt mee voor het oordeel	Soort kosten overschrijding*
Arbeidsmarktparticipatie	Vooral veroorzaakt door WSW	-344	x		4
Inkomensondersteuning		-270	x		4
Overige collegeproducten	Diverse overige over- en onderschrijdingen	99			
Totaal saldo		**-515**			

* zie voorgaande opsomming 7 soorten begrotingsafwijkingen

Toelichting

De overschrijding op de lasten in programma 3 wordt voornamelijk veroorzaakt door een overschrijding op de uitgaven aan de WSW. Daarnaast is er een overschrijding te melden op inkomensondersteuning. Dit betreft een wettelijke taak met open einde karakter. Over beide bovenstaande overschrijdingen bent u reeds in eerder stadium (VoRap en FinRap prognoses) geïnformeerd.

Kostenoverschrijdingen van programma 4

In onderstaande tabel worden de grootste kostenoverschrijdingen in beeld gebracht met daarbij de soort overschrijding. In deze analyse wordt onderscheid gemaakt tussen onrechtmatigheden die wél, c.q. niet meetellen voor de strekking van de controleverklaring. In totaliteit overtreffen de overschrijdingen het totale programmasaldo, daarom is onderaan in de tabel de totale onderschrijding op producten in programma 4 benoemd.

Bedragen x € 1.000

Collegeproduct	Omschrijving	Kosten over-, onderschrijding	Onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel	Onrechtmatig, en telt mee voor het oordeel	Soort kosten overschrijding*
Sociale wijkteams		-20.641	x		4
Beschermd wonen		-5.082	x		4
Overige collegeproducten	Diverse overige over- en onderschrijdingen	2.695			
Totaal saldo		**-23.028**			

* zie voorgaande opsomming 7 soorten begrotingsafwijkingen

Toelichting

De overschrijding binnen programma 4 wordt voornamelijk veroorzaakt door een overschrijding op de uitgaven betreffende sociale wijkteams. In eerder stadium (VoRap en FinRap) bent u geïnformeerd over verwachte overschrijdingen op deze budgetten. Helaas moeten wij constateren dat deze verwachte overschrijdingen hoger zijn dan eerder voorzien als gevolg van het uitvoeren van onze wettelijke taken. Daarnaast wordt de overschrijding veroorzaakt door de ook in eerder stadium reeds gemelde overschrijding op het uitgavenbudget ten behoeve van 'Beschermd wonen'. Een wettelijke taak met open einde karakter hierdoor is de overschrijding weliswaar onrechtmatig maar telt deze niet mee voor het oordeel.

In de kadernota Rechtmatigheid 2015 van de commissie BBV geeft de commissie aan dat de wetgever in feite bepaald heeft dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen WMO geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat wij als gemeente geen zekerheid omtrent de omvang en de hoogte van de eigen bijdrage kunnen krijgen. In onze jaarrekenig is dus sprake van een onzekerheid ten aanzien van de ze eigen bijdrage, ook al ligt de oorzaak hiervan niet bij ons als gemeente.

Kostenoverschrijdingen van programma 6

In onderstaande tabel worden de grootste kostenoverschrijdingen in beeld gebracht met daarbij de soort overschrijding. In deze analyse wordt onderscheid gemaakt tussen onrechtmatigheden die wél, c.q. niet meetellen voor de strekking van de controleverklaring. In totaliteit overtreffen de overschrijdingen het totale programmasaldo, daarom is onderaan in de tabel de totale onderschrijding op producten in programma 6 benoemd.

Bedragen x € 1.000

Collegeproduct	Omschrijving	Kosten over-, onderschrijding	Onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel	Onrechtmatig, en telt mee voor het oordeel	Soort kosten overschrijding*
Ontwikkelen bedrijventerreinen		-2.543	x		3 en 4
Overige collegeproducten	Diverse onderschrijdingen	236			
Totaal saldo		**-2.307**			

* zie voorgaande opsomming 7 soorten begrotingsafwijkingen

Toelichting

De overschrijding op 'Ontwikkelen bedrijventerreinen' doet zich voornamelijk voor binnen het product Overige bedrijventerreinen en betreft hiermee een bouwgrondexploitatie. Bouwgrondexploitaties verlopen kostenneutraal. De overschrijding op de lasten wordt hierdoor direct gecompenseerd door hogere opbrengsten waardoor deze onrechtmatigheid niet mee telt voor het oordeel. Daarnaast hebben wij de voorziening Campus Greenport dienen te verhogen naar aanleiding van de jaarstukken van de Campus Greenport. Deze ophoging van de voorziening hebben wij niet eerder kunnen voorzien. En hoewel deze jaarstukken op het moment van schrijven nog niet officieel zijn vastgesteld zijn wij toch verplicht de consequenties van deze jaarstukken te verwerken in onze eigen administratie.

Kostenoverschrijdingen van programma 7

In onderstaande tabel worden de grootste kostenoverschrijdingen in beeld gebracht met daarbij de soort overschrijding. In deze analyse wordt onderscheid gemaakt tussen onrechtmatigheden die wél, c.q. niet meetellen voor de strekking van de controleverklaring. In totaliteit overtreffen de overschrijdingen het totale programmasaldo, daarom is onderaan in de tabel de totale onderschrijding op producten in programma 7 benoemd.

Bedragen x € 1.000

Collegeproduct	Omschrijving	Kosten over-, onderschrijding	Onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel	Onrechtmatig, en telt mee voor het oordeel	Soort kosten overschrijding*
Sportvoorzieningen	Met name binnensportaccommodaties	-103		x	2
Sportontwikkeling		-39		x	2
Totaal saldo		**-142**			

* zie voorgaande opsomming 7 soorten begrotingsafwijkingen

Toelichting

De overschrijding op de lasten binnen programma 7 wordt voornamelijk veroorzaakt door extra kosten die zijn gemaakt om een medewerker in te huren voor de openstelling van het zwembad. Dit heeft dus geleid tot hogere kosten maar is niet eerder gedeeld of gemeld. Omdat er geen direct gerelateerde inkomsten tegenover staan kunnen we niet anders concluderen dan dat deze overschrijding van de lasten onrechtmatig is en mee telt voor het oordeel van de onafhankelijke accountant.

Kostenoverschrijdingen van programma 9

Hoewel een overschrijding op het lastenbudget per definitie onrechtmatig is en daarom nader toegelicht dient te worden is voor programma 9 bewust de keuze gemaakt om geen nadere toelichting te verschaffen. De overschrijding op de lasten binnen programma 9 bedraagt namelijk € 16.000 en is het resultaat van diverse

kleinere over- en onderschrijdingen op de diverse collegeproducten binnen programma 9.

Kostenoverschrijdingen van programma 10

In onderstaande tabel worden de grootste kostenoverschrijdingen in beeld gebracht met daarbij de soort overschrijding. In deze analyse wordt onderscheid gemaakt tussen onrechtmatigheden die wél, c.q. niet meetellen voor de strekking van de controleverklaring. In totaliteit overtreffen de overschrijdingen het totale programmasaldo, daarom is onderaan in de tabel de totale onderschrijding op producten in programma 10 benoemd.

Bedragen x € 1.000

Collegeproduct	Omschrijving	Kosten over-, onderschrijding	Onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel	Onrechtmatig, en telt mee voor het oordeel	Soort kosten overschrijding*
Aantrekkelijke woon- en leefomgeving		-2.223	x		3
Cultuurhistorische archeologische waarden		-17	x		3
Omgevingskwaliteit		-375	x		3
Passend woningaanbod		-376	x		3
Totaal saldo		**-2.991**			

* zie voorgaande opsomming 7 soorten begrotingsafwijkingen

Toelichting

De overschrijding op onder andere 'Aantrekkelijke woon- en leefomgeving' doet zich voor binnen diverse posten betreffende bouwgrondexploitaties, onder andere 'overige nieuwe gebieden'. Bouwgrondexploitaties verlopen kostenneutraal. De overschrijding op de lasten wordt hierdoor direct gecompenseerd door hogere opbrengsten waardoor deze onrechtmatigheid niet mee telt voor het oordeel.

Kostenoverschrijdingen van programma 12

In onderstaande tabel worden de grootste kostenoverschrijdingen in beeld gebracht met daarbij de soort overschrijding. In deze analyse wordt onderscheid gemaakt tussen onrechtmatigheden die wél, c.q. niet meetellen voor de strekking van de controleverklaring. In totaliteit overtreffen de overschrijdingen het totale programmasaldo, daarom is onderaan in de tabel de totale onderschrijding op producten in programma 12 benoemd.

Bedragen x € 1.000

Collegeproduct	Omschrijving	Kosten over-, onderschrijding	Onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel	Onrechtmatig, en telt mee voor het oordeel	Soort kosten overschrijding*
Overheadkosten		-6.531	x		3
Financiering		-724	x		3
Overige alg dekkingsmiddelen	Toevoeging voorziening voormalig personeel	-491			
Overige collegeproducten	Diverse onderschrijdingen	388			
Totaal saldo		**-7.358**			

* zie voorgaande opsomming 7 soorten begrotingsafwijkingen

Toelichting

Reeds bij VoRap 2017 en bij FinRap 2017 bent u geïnformeerd over het niet kunnen realiseren van een aantal openstaande bezuinigingstaakstellingen. Bij

jaarrekening moeten wij u melden dat het definitief niet gelukt is om alle bezuinigingstaakstellingen te realiseren. Hiermee wordt de overschrijding op de lasten van 'financiering' verklaard. De overschrijding op de lasten van 'overheadkosten' heeft een directe link met de oprichting van het SSC NML. Alle kosten van het gehele SSC zijn opgenomen in de begroting van Venlo. Daar tegenover staan ook de direct te relateren inkomsten van de overige deelnemers aan de batenkant. Hiermee is de overschrijding weliswaar onrechtmatig, maar telt deze niet mee voor het oordeel. Daarnaast hebben wij voor ongeveer € 0,5 miljoen moeten toevoegen aan de voorziening voormalig personeel. Hoewel deze verplichtingen pas in de komende jaren worden geëffectueerd zijn wij op grond van de verslaggevingsvoorschriften genoodzaakt deze voorziening bij jaarrekening 2017 te treffen.

4.3 Overzicht incidentele baten en lasten per programma en structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Onderstaand overzicht geeft de belangrijkste incidentele posten in de begroting weer. Rekening houdend met het negatieve jaarrekeningresultaat 2017 zijn de incidentele lasten lager dan de incidentele baten. Dat betekent dat er sprake is van een incidenteel overschot, maar een fors structureel tekort. De structurele lasten worden niet gedekt door structurele baten en er is dus géén sprake van een "materieel" evenwicht.

Bedragen x € 1.000

	Programma	Realisatie 2017
Baten	02 Openbare orde en Veiligheid	129
	03 Participatie & werkgelegenheid	640
	04 Zorg en Welzijn	371
	05 Onderwijs en Jeugd	86
	08 Ontwikkeling Centrumstad	21
	10 Wonen en Leefomgeving	1.287
	11 Beheer openbare ruimte	195
	12 Algemene middelen	5.322
Totaal Baten		**8.051**
Onttrekking reserves	03 Participatie & werkgelegenheid	135
	04 Zorg en Welzijn	2.522
	06 Economie en Toerisme	22
	08 Ontwikkeling Centrumstad	4.736
	09 Verkeer en Bereikbaarheid	23
	10 Wonen en Leefomgeving	4.892
	12 Algemene middelen	2.388
Totaal Onttrekking reserves incidenteel		**14.717**
Totaal incidentele baten		**22.768**
Resultaat jaarrekening 2017 t.l.v. eigen vermogen		**23.656**
Totaal Incidentele baten incl. jaarrekeningresultaat		**46.424**

Bedragen x € 1.000

	Programma	Realisatie 2017
Lasten	01 Bestuur & Publieke dienstverl.	452
	02 Openbare orde en Veiligheid	310
	03 Participatie & werkgelegenheid	954
	04 Zorg en Welzijn	5.348
	05 Onderwijs en Jeugd	281
	06 Economie en Toerisme	1.170
	07 Sport- en Cultuurbevordering	114
	08 Ontwikkeling Centrumstad	4.806
	09 Verkeer en Bereikbaarheid	99
	10 Wonen en Leefomgeving	2.273
	11 Beheer openbare ruimte	-363
	12 Algemene middelen	1.081
Totaal Lasten		**16.525**
Storting reserves	01 Bestuur & Publieke dienstverl.	223
	03 Participatie & werkgelegenheid	796
	04 Zorg en Welzijn	38
	05 Onderwijs en Jeugd	96
	06 Economie en Toerisme	5
	08 Ontwikkeling Centrumstad	4.736
	09 Verkeer en Bereikbaarheid	500
	10 Wonen en Leefomgeving	2.198
	12 Algemene middelen	831
Totaal Storting reserves incidenteel		**9.423**
Totaal incidentele lasten		**25.948**
Totaal saldo incidentele baten en lasten inclusief resultaat 2017		**20.476**

Structurele reserves

Bedragen x € 1.000

Naam reserve	Realisatie 2017	
	Toevoeging	Onttrekking
Algemene Grondreserve	1.210	
Reserve Bodemkwaliteit	843	518
Reserve Geluidkwaliteit		10
Reserve Kapitaallasten Kazernekwartier	3.953	
Reserve Kapitaallasten Stadskantoor		1.303
Reserves Afschrijving activa		583
Egalisatiereserve Afvalstoffenheffing		900
Egalisatiereserve Openbare verlichting	175	
Totaal structurele baten en lasten	**6.180**	**3.313**

4.4 Centrale toelichting kapitaallasten

In deze jaarrekening laat het onderdeel kapitaallasten en aan kapitaallasten gerelateerde onderdelen een nadeel zien van € 255.000 ten opzichte van de vastgestelde begroting.

Toelichting:

- Rente en afschrijving € 27.000 voordeel
- Rente balansposten en grondexploitaties € 282.000 nadeel
- Minder dekking rentelasten € 513.000 nadeel
- Minder kapitaallasten (rente) € 513.000 voordeel

€ 255.000 nadeel

Rente en afschrijving

Ten opzichte van de raming is er een incidenteel voordeel van € 27.000 op rente en afschrijving gerealiseerd.

Rente balansposten en grondexploitaties

Er is een incidenteel nadeel van € 282.000 als gevolg van minder aan de balans en grondexploitaties toe te rekenen rente. Doordat deze rente niet kan worden geactiveerd leidt dit tot een incidenteel nadelig effect in de jaarrekening. Dit wordt veroorzaakt doordat er in 2017 minder is geïnvesteerd dan gepland en de raming van aan de grondexploitaties toe te rekenen rente te hoog was.

Minder dekking rentelasten

Als gevolg van lagere investeringsuitgaven in 2017 is er € 513.000 minder rente doorbelast. Dit leidt tot een lagere dekking van rentelasten op het taakveld Treasury. Dit heeft een budgettair neutraal effect, omdat de lagere doorbelasting tegelijkertijd leidt tot lagere kapitaallasten op de programma's.

Minder kapitaallasten (rente)

Als gevolg van lagere investeringsuitgaven in 2017 is er € 513.000 minder rente toegerekend aan de programma's. Dit leidt tot lagere kapitaallasten op de programma's. Concernbreed heeft dit een budgettair neutraal effect, omdat de lagere kapitaallasten tegelijkertijd een lagere dekking van rentelasten op het taakveld Treasury tot gevolg hebben.

4.5 EMU-saldo

De Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet Hof)

De Europese eisen en afspraken over reductie van het begrotingstekort en de staatsschuld vormen de basis van de Wet Hof. De middellange termijndoelstelling voor het EMU-saldo is het op termijn verkrijgen van begrotingsevenwicht in stappen van 0,5 procent bbp per jaar. Het EMU-saldo is het vorderingensaldo van de collectieve sector op transactiebasis. Omdat ook gemeenten, provincies en waterschappen bijdragen aan het begrotingstekort van de collectieve sector, bepaalt het wetsvoorstel dat niet alleen het Rijk maar ook de decentrale overheden zich moeten houden aan de doelstellingen uit het aangescherpte Stabiliteits- en Groeipact.

Het aandeel van de decentrale overheden in het EMU-saldo is macro genormeerd. De rijksoverheid maakt daarover afspraken met het IPO, de VNG en de UvW. Na overleg met de koepelorganisaties van de decentrale overheden (VNG, IPO en UvW) is voor 2017 de EMU-tekortnorm -0,3% van het bbp en is er geen onderverdeling naar bestuurslaag (dus geen individuele referentiewaarde per gemeente). Ook volgen er geen sancties bij overschrijding van de norm.

Tot dusver heeft de Wet Hof voor Venlo geen gevolgen gehad, omdat de ontwikkeling van de EMU-saldi op macro-niveau niet hebben geleid tot overschrijdingen.

Onderstaande tabel geeft het begrote en gerealiseerde EMU-saldo voor 2017 weer. Voor 2017 was een overschrijding van € 36,6 miljoen begroot. Het gerealiseerde EMU-saldo is circa € 9 miljoen minder negatief uitgevallen dan begroot. Dit wordt met name veroorzaakt doordat het gerealiseerde exploitatiesaldo vóór mutatie reserves lager is dan begroot (negatief effect op EMU-saldo) en doordat er minder investeringsuitgaven hebben plaatsgevonden dan gepland (positief effect op EMU-saldo).

(Bedragen x € 1.000)

EMU saldo 2017

	Van exploitatiesaldo lokale overheid naar EMU-saldo	Begroting 2017	Rekening 2017
1	Exploitatiesaldo 2017 vóór toevoeging aan-/onttrekking uit reserves	-2.408	-25.645
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	14.341	14.449
3	Bruto dotaties aan voorzieningen ten laste van de exploitatie	6.944	8.272
4	Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	41.609	10.979
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	2.405	2.694
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	1.000	2.354
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	13.810	10.965
8	Baten bouwgrondexploitatie voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	15.536	2.796
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	19.020	11.417
10	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten		
11	De verwachte boekwinst op de exploitatie bij verkoop van effecten?		671
=	Berekend EMU-saldo gemeente Venlo	-36.621	-27.770

4.6 Informatie Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

Overeenkomstig artikel 1.1 lid b sub 2 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector is de gemeente verplicht om melding te maken van de onderstaande gegevens.

bedragen x € 1			
Functiegegevens	Griffier	Secretaris	Interim secretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 - 31/12	01/01 - 16/06 *	16/06 - 31/12 **
Deeltijdfactor in fte	1,0	1,0	1,0
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja	ja	ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	106.867	121.318	118.296
Beloningen betaalbaar op termijn	16.311	13.085	16.682
Subtotaal	123.178	134.403	134.978
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	181.000	135.378	181.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0	0
Totale bezoldiging	**123.178**	**134.403**	**134.978**
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2016			
Aanvang en einde functievervulling in 2016	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	
Deeltijdfactor 2016 in fte	1,0	1,0	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	102.433	137.755	
Beloningen betaalbaar op termijn	13.750	15.041	
Totale bezoldiging 2016	**116.183**	**152.796**	

* Dienstbetrekking van 01/01 - 30/09

** Dienstbetrekking van 01/01 - 31/12

5 Balans en toelichting

5.1 Balans

Bedragen x € 1.000

ACTIVA		
	Ultimo 2017	**Ultimo 2016**
Vaste activa		
Immateriële vaste activa	**24.695**	**25.850**
Materiële vaste activa	**293.568**	**299.823**
Investeringen met economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	9.740	11.053
Investeringen met economisch nut	222.263	229.498
Investeringen met maatschappelijk nut	61.565	59.272
Financiële vaste activa	**59.755**	**82.695**
Totaal vaste activa	**378.018**	**408.368**
Vlottende activa		
Voorraden	**20.531**	**15.009**
Uitzettingen < 1 jaar	**56.006**	**73.996**
Liquide middelen	**6.492**	**100**
Overlopende activa	**6.230**	**7.791**
Totaal vlottende activa	**89.259**	**96.895**
TOTAAL GENERAAL	**467.277**	**505.263**
Verliescompensatie Wet Vpb 1969	**PM**	

Bedragen x € 1.000

PASSIVA		
	Ultimo 2017	Ultimo 2016
Vaste passiva		
Eigen vermogen	**42.617**	**68.753**
Algemene reserves	14.989	26.432
Bestemmingsreserves	51.284	51.935
Gerealiseerd resultaat	-23.656	-9.614
Voorzieningen	**29.626**	**32.622**
Vaste schulden ≥ 1 jaar	**323.527**	**324.164**
Totaal vaste passiva	**395.771**	**425.539**
Vlottende passiva		
Vlottende schulden < 1 jaar	**44.916**	**64.202**
Overlopende passiva	**26.590**	**15.521**
Totaal vlottende passiva	**71.506**	**79.723**
TOTAAL GENERAAL	**467.277**	**505.263**
Gewaarborgde geldleningen	**402.806**	**418.726**
Garantstellingen	**0**	**0**

5.2 Toelichting op de balans per 31 december 2017

5.2.1 Waarderingsgrondslagen

Algemeen

De programmarekening is opgesteld overeenkomstig het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten. Activa en passiva worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, tenzij een andere waarderingsgrondslag is vermeld.

De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten.

Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat in het boekjaar in aanmerking genomen. Het boekjaar is gelijk aan het kalenderjaar.

Wijzigingen ten opzichte van vorig jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de historische kostprijs onder aftrek van de lineaire afschrijvingen gedurende de geschatte economische levensduur.

Eventuele van derden verkregen specifieke investeringsbijdragen mogen desgewenst in mindering worden gebracht op het geactiveerde bedrag (artikel 62 lid 2 BBV). Hierbij dient de verkregen bijdrage als bate te worden verantwoord.

Materiële vaste activa

Waardering vindt plaats tegen de historische kostprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de geschatte economische levensduur. Voor wat de afschrijvingstermijnen betreft wordt verwezen naar de nota Investeringsbeleid Gemeente Venlo (2008). Subsidies en/of bijdragen van derden op investeringen worden in mindering gebracht op de historische kostprijs.

Op investeringen met een economisch nut worden geen reserves in mindering gebracht.

Deze mogelijkheid is er voor investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut met ingang van 2017 in verband met wijziging Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) per 1-1-2017 ook niet meer . Op investeringen met een economisch nut wordt niet ‘extra’ afgeschreven. Deze mogelijkheid is er ook voor investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut niet meer in verband met wijziging BBV per 1-1-2017. Eventuele van derden verkregen

specifieke investeringsbijdragen mogen desgewenst in mindering worden gebracht op het geactiveerde bedrag.

Voor de waarderingsgrondslag van de erfpachtgronden wordt verwezen naar de Algemene erfpachtvoorwaarden voor bedrijfsterreinen gemeente Venlo 2012.

Financiële vaste activa

De onder de financiële vaste activa begrepen verstrekte geldleningen aan woningbouwcorporaties, overige langlopende geldleningen en overige langlopende vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen. De aflossingen van het volgend verslagjaar worden gepresenteerd onder de kortlopende vorderingen.

De aandelen in gemeenschappelijke regelingen, deelnemingen alsmede effecten worden verantwoord tegen verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde.

Voorraden

Bij het Grondbedrijf wordt bij de eindwaardeberekeningen, waarvan de resultaten zijn neergelegd in aparte overzichten, uitgegaan van de boekwaarde per balansdatum 31 december 2017. Voor verwachte verliezen is een voorziening gevormd. Voorraden worden tegen de marktwaarde gewaardeerd indien de marktwaarde lager is dan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs.

Uitzettingen < 1 jaar

Vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor mogelijke oninbare vorderingen is een voorziening gevormd. In het jaar van oninbaar verklaring wordt de vordering ten laste gebracht van de voorziening.

Liquide middelen

De liquide middelen worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs.

Overlopende activa

De overlopende activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs.

Reserves

Zijn afgezonderde vermogensbestanddelen voor zover niet bestemd om fluctuaties op te vangen in de exploitatiesfeer, ofwel het verschil tussen bezittingen en schulden (eigen vermogen).

Reserves worden opgenomen tegen nominale waarde.

Voorzieningen

Worden gevormd tegen concrete of specifieke risico's en verplichtingen die op de balansdatum bestaan en waarvan de omvang onzeker is doch redelijkerwijs in te schatten.

Voorzieningen worden opgenomen tegen de nominale waarde.

Passiva

Passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd > 1 jaar

De waardering van vaste schulden met een rente typische looptijd van één jaar of langer geschiedt tegen nominale waarde (artikel 63 lid 7 BBV).

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar

De netto-vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar worden opgenomen onder de vlottende passiva (artikel 47 BBV).

5.2.2 Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Overeenkomstig het per 1 januari 2004 in werking getreden Besluit Begroting en Verantwoording worden eerst alle baten en lasten volgens het stelsel van baten en lasten geboekt, waarna vervolgens het resultaat wordt bepaald. Na resultaatbepaling vindt de bestemming van het resultaat plaats, dat wil zeggen wordt toegevoegd of onttrokken aan reserves. Ten slotte wordt het gerealiseerd resultaat bepaald en wordt dit resultaat (bij de rekening) afzonderlijk op de balans opgenomen. Daarnaast kan de raad door middel van een expliciet raadsbesluit welke bij de integrale afweging van beleidsbeslissingen wel een toevoeging of onttrekking aan een reserve ramen.

Subsidies, niet zijnde investeringssubsidies, worden in het resultaat verantwoord zodra in grote mate zeker is dat de desbetreffende subsidies zullen worden ontvangen.

De kosten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

De afschrijvingen op bedrijfsgebouwen worden gebaseerd op de verkrijgingsprijs. Op overige vaste activa wordt afgeschreven op basis van de verkrijging- of vervaardigingsprijs.

De afschrijvingstermijnen zijn gebaseerd op de door de gemeenteraad vastgestelde nota Investeringsbeleid uit 2008.

Bij het bepalen van de omvang van de uitkeringen uit het gemeentefonds is rekening gehouden met de meest recente informatie.

5.3 Activa

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Onderstaand overzicht geeft het verloop weer van de immateriële vaste activa:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 1-1-2017	Overige	Investe-ring	Desinves-tering	Afschrij-ving	Bijdrage derden	Boekwaarde 31-12-2017
Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen	597				17		580
Activa in eigendom derden	25.253		211		1.049	300	24.115
Totaal	**25.850**		**211**		**1.066**	**300**	**24.695**

De investering van €. 0,211 miljoen en de bijdrage derden €. 0,3 miljoen (Provincie Limburg) heeft te maken met upgrading Maaspoort.

Materiële vaste activa

Onderstaand overzicht geeft het verloop weer van de boekwaarde van de investeringen met economisch nut:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 1-1-2017	Overige	Investe-ring	Desinves-tering	Afschrij-ving/ aflossing	Bijdrage derden	Boekwaarde 31-12-2017
Investeringen waarvoor een heffing geheven kan worden							
Bedrijfsgebouwen	501				91		410
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	8.798		25		896		7.926
Machines, apparaten en installaties							
Overige materiële vaste activa	1.754				350		1.404
Subtotaal	**11.053**		**25**		**1.337**		**9.740**
Gronden en terreinen niet in erfpacht uitgegeven	16.355		2	35			16.322
Gronden en terreinen in erfpacht uitgegeven	11.525			2.136			9.389
Woonruimten	30				5		25
Bedrijfsgebouwen	161.680	-600	2.725	183	5.444	134	158.044
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	12.820	-60	1.535		812	22	13.460
Vervoermiddelen	1.443		127		362		1.209
Machines, apparaten en installaties	19.800	60	14		1.708		18.166
Overige materiële vaste activa	5.845		1.346		1.543		5.648
Afronding							
Subtotaal	**229.498**	**-600**	**5.749**	**2.354**	**9.874**	**156**	**222.263**
Totaal	**240.551**	**-600**	**5.774**	**2.354**	**11.211**	**156**	**232.003**

In dit onderdeel is ook de voorraad gronden van het Grondbedrijf opgenomen, waarvan de boekwaarde per 1-1-2017 € 3,1 miljoen was en per 31-12-2017 € 3,1 miljoen. Er heeft geen verkoop gronden plaatsgevonden.

De totale investeringen van Bedrijfsgebouwen ad € 2,7 miljoen ontstaat voornamelijk door investeringen in onder andere MFA Arcen en engineeringskosten Velddijk. Bij dit onderdeel is ook het gebouw De Commissaris Nolensplein 31-36 (Grondbedrijf) opgenomen, waarvan de boekwaarde per 1-1-2017 en 31-12-2017 € 6,6 miljoen is. In de kolom Overig staat €. -/- 0,6 miljoen. Dit betreft de mutatie op de voorziening gebouw De Commissaris.

De totale investeringen van Grond-, weg- en waterbouwkundige werken van € 1,5 miljoen ontstaat voornamelijk door investeringen in onder andere parkeerterrein Arsenaal , Kazernekwartier en multimodale ontwikkeling industriehaven/railterminal.

De totale investeringen van Overige materiële vaste activa van €. 1,3 miljoen ontstaat voornamelijk door investeringen in onder andere WMO hulpmiddelen en levensduur verlengend onderhoud sportaccommodaties.

De totale desinvestering Gronden en terreinen in erfpacht uitgegeven ad. €. 2,1 miljoen ontstaat door verkoop van betreffende gronden die eerst in erfpacht waren uitgegeven.

Onderstaand overzicht geeft het verloop weer van de boekwaarde van de investeringen met maatschappelijk nut:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 1-1-2017	Overige	Investe-ring	Desinves-tering	Afschrij-ving/ aflossing	Bijdrage derden	Boekwaarde 31-12-2017
Gronden en terreinen	2.628	5.135			11		7.751
Woonruimten							
Bedrijfsgebouwen	26				3		23
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	50.857	-5.135	3.964		1.857	206	47.623
Vervoermiddelen							
Machines, apparaten en installaties	197				13		184
Overige materiële vaste activa	5.564		1.030		288	322	5.984
Afronding							
Totaal	**59.272**		**4.994**		**2.172**	**528**	**61.565**

Bedragen die in de kolom Overige staan hebben betrekking op de herrubricering van Grond-,weg- en waterbouwkundige werken naar Gronden en terreinen (Kazernekwartier OR fase 2).

De totale investeringen van Grond-, weg- en waterbouwkundige werken ad € 3,9 miljoen ontstaat voornamelijk door investeringen in gemeentelijke verkeers en vervoersplannen, FHK infra en Kazernekwartier.

De totale investeringen Overige materiële vaste activa ad. €. 1 miljoen ontstaat voornamelijk door investeringen proces-/capaciteitsmiddelen en MIRT verkenning Meer Maas Meer Venlo. Voor Meer Maas Meer Venlo is ook een bijdrage derden (Waterschap) ontvangen van ad. €. 0,3 miljoen.

Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa wordt weergegeven in onderstaande tabel.

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 1-1-2017	Overige	Investe-ring	Desinves-tering	Afschrij-ving/ aflossing	Bijdrage derden	Boekwaarde 31-12-2017
Kapitaalverstrekkingen:							
Deelnemingen	25.835		18.872	23.984			20.723
Gemeenschappelijke regeling	105						105
Overige verbonden partijen							
Leningen:							
Woningbouwcorporaties	13.287				587		12.701
Deelnemingen	37.445		22.275	37.445	3.025		19.250
Overige verbonden partijen							
Overige langlopende leningen	3.524		-223	101	299		2.901
Overige uitzettingen > 1 jaar	2.499		1.576				4.075
Bijdrage activa in eigendom van derden							
Totaal	**82.695**		**42.500**	**61.530**	**3.911**		**59.755**

Kapitaalverstrekkingen

De investeringen ad.€. 18,8 miljoen / desinvesteringen ad.€. 23,9 miljoen heeft te maken met de nieuwe financieringsconstructie in verband met de vervlechting van entiteiten in de Noordwesthoek. De deelnemingen in Klavertje Vier / CV TPN (€. 23,9) zijn omgezet naar deelnemingen Werklandschap Greenport / Campus Greenport (€. 18,8).

Leningen

De investeringen ad.€. 22,2 miljoen / desinvesteringen ad.€. 37,4 miljoen heeft te maken met de nieuwe financieringsconstructie in verband met de vervlechting van entiteiten in de Noordwesthoek. De leningen aan Villa Flora / CV TPN en krediet faciliteit TPN (€. 37,4) zijn omgezet naar een vaste (€. 19,2) en variabele (€. 3,0) lening voor ontwikkelbedrijf Greenport Venlo (€. 22,2). De variabele lening is per 31-12-2017 volledig afgelost (€. 3,0) zodat het saldo per 31-12-2017 €. 0,0 is.

Overige uitzettingen > 1 jaar

De investering ad.€. 1,5 miljoen heeft te maken met aankoop van participaties in het kader van het APPA-fonds (Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers).

Vlottende activa

In de specificatie van de balans zijn de vorderingen op andere publiekrechtelijke lichamen niet afzonderlijk vermeld.

Voorraden

Het verloop van de voorraden wordt als volgt weergegeven:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 1-1-2017	Per saldo stijging	Per saldo daling	Boekwaarde 31-12-2017
Niet in exploitatie genomen bouwgronden				
Overige	271		66	205
Totaal grond- en hulpstoffen	**271**		**66**	**205**
Onderhanden werk projecten	1.042	1.809		2.850
Onderhanden werk Grondbedrijf	46.801	8.032		54.833
Voorziening nadelig exploitatieresultaat Grondbedrijf	-33.106		4.252	-37.358
Totaal onderhanden werk, incl. bouwgronden in expl.	**14.737**	**9.841**	**4.252**	**20.326**
Totaal	**15.009**	**9.841**	**4.319**	**20.531**

Onderhanden werk projecten: per balansdatum bedraagt de onderhanden werk positie € 2,850 miljoen. De stijging van per saldo € 1,809 miljoen wordt voornamelijk veroorzaakt door projecten van Werken en Bereikbaarheid, o.a. Gemeentelijke Verkeers en Vervoer Plannen (GVVP), Proces- en capaciteitsmiddelen 2016 en verkoop parkeergarages. Voor een nadere toelichting van het onderhanden werk Grondbedrijf inclusief de voorziening verwijzen wij naar de toelichting op de balans in paragraaf 5.5. en bijlage VIII.

Uitzettingen < 1 jaar

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2016	Boekwaarde 1-1-2017	Per saldo stijging	Per saldo daling	Boekwaarde 31-12-2017
Vorderingen op openbare lichamen		13.204		2.280	10.924
Totaal vorderingen op openbare lichamen		**13.204**		**2.280**	**10.924**
Totaal uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		**30.169**	**105**		**30.274**
Totaal rekening-courantverhoudingen met niet-financiele instellingen					
Overige vorderingen	23.090	30.985		5.753	25.231
Voorziening oninbaar belastingen		-480		27	-507
Voorziening dubieuze debiteuren	-1.244	-9.806		110	-9.916
Totaal overige vorderingen	**21.846**	**20.698**		**5.890**	**14.808**
Overige uitzettingen		9.257		9.257	
Totaal overige uitzettingen		**9.257**		**9.257**	
Totaal	**21.846**	**73.328**	**105**	**17.427**	**56.006**

Vordering op openbare lichamen

De vordering op openbare lichamen heeft betrekking op compensatiefonds BTW.

Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Dit betreft de rekening-courant verhouding met het Rijk in het kader van het wettelijk verplichte schatkistbankieren. Alle (tijdelijk) overtollige middelen dienen verplicht afgestort te worden in 's Rijks schatkist. Per 31 december resteerde er € 30,3 miljoen in 's Rijks schatkist. Dit betreft een tijdelijk liquiditeitsoverschot.

Voorziening oninbaar belastingen

BsGW bepaald per belastingjaar periodiek welke percentages er opgenomen moeten worden als voorziening oninbaar. Deze neemt de gemeente Venlo over.

Voorziening dubieuze debiteuren

Per 1-1-2017 heeft er een stelselwijziging plaatsgevonden, de voorzieningen betreffende debiteuren samen leven en werken (SLW) en dubieuze debiteuren leenbijstand zijn afzonderlijk gepresenteerd als voorziening dubieuze debiteuren, waar deze voorheen deel uitmaakte van de overige vordering (debiteuren SLW) en

overige schulden (leenbijstand). In de kolommen ''Boekwaarde 31-12-2016'' en ''Boekwaarde 1-1-2017'' is deze stelselwijziging weergegeven.

De aard van de voorziening dubieuze debiteuren aangaande de post algemene debiteuren, groot €1,3 miljoen komt als volgt tot stand:

- Vorderingen uitbesteed aan het incassobureau worden standaard 50% voorzien;
- Vorderingen ingediend in faillissement worden standaard 100% voorzien;
- Vorderingen ingediend in de (Wet schuldsanering natuurlijke personen) WSNP worden standaard 100% voorzien.

Daarnaast worden vorderingen met een ouderdom langer dan 90 dagen (vanaf factuurdatum) en groter dan € 5.000 (op debiteurenniveau) individueel, minimaal bij harde afsluitingen en met de jaarrekening, beoordeeld of er een voorziening gevormd moet worden. Hier ligt een onderbouwing aan ten grondslag.

De aard van de voorziening debiteuren (SLW), groot €7,9 is in 2017 gescreend en gewaardeerd op basis van laatste besluitvorming door het college waarin inschattingen zijn gemaakt zijn gemaakt van de invordering en waardering op basis van ervaring. De voorziening is opnieuw beoordeeld, geactualiseerd en gewaardeerd op basis van de huidige inschattingen. Hierbij is ook gekeken in welke fase de vordering op het moment van opmaken van de jaarrekening verkeert en naar de soort vordering.

<u>Overige vorderingen</u>

Dit betreft een afname van het debiteurensaldo van € 5,7 miljoen.

<u>Overige uitzettingen</u>

Dit betrof de uitzetting van de Essent gelden in het Limburgs Liquiditeiten Fonds (LLF). In het kader van het verplicht schatkistbankieren moest de uitzetting, oorspronkelijk groot € 21,6 miljoen, in zeven gelijke termijnen tussen 2013 en 2020 afgebouwd worden. Door de verplichte afbouw had de omvang van het fonds in 2017 een kritische ondergrens bereikt, waardoor de kosten te zwaar op zijn gaan wegen tegen de opbrengsten. Derhalve is door de participanten gezamenlijk besloten het fonds in 2017 te liquideren. De vrijgevallen middelen zijn ingezet voor herfinanciering en financiering van investeringsuitgaven. Op het moment van liquidatie was de intrinsieke waarde € 112.000 lager dan de boekwaarde. Dit boekverlies is in deze jaarrekening verwerkt.

Liquide middelen

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2016	Boekwaarde 1-1-2017	Per saldo stijging	Per saldo daling	Boekwaarde 31-12-2017
Kas		12	27		40
Bank	88	6.341	112		6.453
Totaal	**88**	**6.353**	**139**		**6.492**

Per 1-1-2017 heeft er een wijziging plaatsgevonden, de banksaldi van de externe administraties zijn onderdeel geworden van de liquide middelen. In de kolommen ''Boekwaarde 31-12-2016'' en ''Boekwaarde 1-1-2017'' is deze wijziging weergegeven.

Voor nadere informatie ten aanzien van het treasurybeleid wordt verwezen naar de paragraaf 3.6 financiering.

Overlopende activa

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 1-1-2017	Per saldo stijging	Per saldo daling	Boekwaarde 31-12-2017
Vooruitbetaalde bedragen/ nog te ontvangen overig	709	579		1.288
Grex (facilitair)	332	137		469
Nog te ontvangen Europese overheid	477		299	178
Nog te ontvangen Rijksoverheid	2.597	7		2.604
Nog te ontvangen overige overheid	3.676		1.985	1.691
Totaal	**7.791**	**723**	**2.284**	**6.230**

Nog van Europese, Rijks of Nederlandse overheidslichamen te ontvangen voorschotten op specifieke uitkeringen

Zie onderstaande specificatie:

Bedragen x € 1.000

Nog van Europese, Rijks of Nederlandse overheidslichamen te ontvangen voorschotten op specifieke uitkeringen	Boekwaarde 1-1-2017	Toevoeging	Ontvangen	Boekwaarde 31-12-2017
Nog te ontvangen Europese overheid				
ESF subsidie Gilde opleidingen	477		477	
Interreg		29		29
ESF subsidie 2016EUSF20122 (div.onderwijsinstellingen)		149		149
Nog te ontvangen Rijksoverheid				
EFRO subsidie OP-Zuid Maasboulevard	2.597		22	2.575
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport		6		6
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties		23		23
Nog te ontvangen overige overheid				
Goodwill BsGW	484		229	255
Veiligheidsregio Limburg Noord	16	24	16	24
Provincie Limburg	750	81		831
ICT NML		90		90
COA		36		36
Diverse Gemeenten	57	208	57	208
Al Andalous		100		100
WAA		93		93
A+O fonds Gemeenten		42		42
Sociale Verzekeringsbank	2.106		2.106	
MGR SDLN RBO	264		264	
Stichting AKKOORD! Primair openbaar		13		13
Totaal	**6.750**	**894**	**3.171**	**4.473**

5.4 Passiva

Vaste Passiva

Eigen vermogen

Het eigen vermogen is verdeeld in algemene reserves (reserves met een bufferfunctie) en bestemmingsreserves.

De bestemmingsreserves worden onderverdeeld in:

- gebonden bestemmingsreserves
- reserves met een inkomensfunctie
- egalisatiereserves

De onttrekkingen van en toevoegingen aan de reserves zijn per reserve opgenomen in bijlage II "Staat van reserves en voorzieningen". Hierin staan tevens per reserve en voorziening de standen begin en eind 2017 aangegeven.

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 01-01-2017	Toevoeging	Onttrekking	Bestemming	Vermindering ter dekking van afschrijvingen	Boekwaarde 31-12-2017
Algemene reserves						
Reserves met een bufferfunctie	**26.432**	**4.194**	**6.023**	**9.614**		**14.989**
Bestemmingsreserves						
Gebonden bestemmingsreserves	14.884	2.545	9.221			8.207
Reserves met een inkomensfunctie	32.340	8.690			1.886	39.144
Egalisatiereserves	4.712	175	953			3.934
Totaal bestemmingsreserves	**51.935**	**11.409**	**10.174**		**1.886**	**51.284**
Gerealiseerd resultaat	**-9.614**	9.614	23.656			**-23.656**
Totaal	**68.753**	**25.217**	**39.854**	**9.614**	**1.886**	**42.617**

Algemene reserves

Reserves met een bufferfunctie

Per saldo zijn deze reserves afgenomen met € 11,4 miljoen. In de algemene reserve is dit het gevolg van het negatief resultaat over 2016 ad € 9,6 miljoen. Hier tegenover staan enkele dotaties en onttrekkingen voor een totaalbedrag van € 0,3 miljoen. Aan deze mutaties liggen een aantal besluiten (ter versterking van het weerstandsvermogen) ten grondslag die genomen zijn vóór het boekjaar 2017. In de algemene grondreserve vinden mutaties plaats als gevolg van rentetoerekening € 1,2 miljoen en de resultaten op diverse grondexploitaties € 2,7 miljoen.

Bestemmingsreserves

Gebonden bestemmingsreserves

Deze reserves dalen per 31 december 2017 ten opzichte van de beginbalans met ongeveer € 6,7 miljoen. Dit komt voornamelijk door de vrijval van de reserve Huishoudelijke hulp toelage € 2 miljoen. En een herrubricering van de reserve Kazernekwartier vervroegde afschrijving maatschappelijk nut van Bestemmingsreserve naar Reserve met Inkomensfunctie € 4,7 miljoen.

Reserves met een inkomensfunctie

Deze reserves stijgen per 31 december 2017 ten opzichte van de beginbalans met ongeveer € 6,8 miljoen, ter dekking van de afschrijvingen. Dit komt o.a. door de herrubricering van de reserve Kazernekwartier vervroegde afschrijving maatschappelijk nut van Bestemmingsreserve naar Reserve met Inkomensfunctie € 4,7 miljoen.

Egalisatiereserves

Deze reserves dalen per 31 december 2017 ten opzichte van de beginbalans met ongeveer € 0,7 miljoen. Vanuit de afvalstoffenheffing wordt € 1,0 miljoen onttrokken uit de egalisatiereserve afvalstoffenheffing.

Gerealiseerd resultaat

Het saldo van de baten en lasten over het boekjaar 2017 bedraagt afgerond € 23,7 miljoen negatief.

Voor een analyse van het verschil tussen de oorspronkelijke begroting en de jaarrekeningcijfers wordt verwezen naar het hoofdstuk 4 "Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en de toelichting". De inhoudelijke analyse op de programma's is opgenomen in hoofdstuk 2.

Voorzieningen

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 01-01-2017	Vrijval	Toevoeging	Onttrekking	Boekwaarde 31-12-2017
Voorzieningen groot onderhoud	14.114		6.586	5.769	14.931
Voorzieningen middelen van derden	2.604		562		3.166
Voorzieningen overige	15.904	1.028	1.615	4.962	11.529
Totaal	**32.622**	**1.028**	**8.763**	**10.731**	**29.626**

Het totaal van de voorzieningen daalt met € 3 miljoen. Deze daling is grotendeels toe te wijzen aan de Voorziening Green Park Venlo en Villa Flora € 4,9 miljoen.

Voor een verdere toelichting op de reserves en voorzieningen wordt verwezen naar het (digitale) bijlagen boek Reserves en Voorzieningen.

Vaste schulden > 1 jaar

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 1-1-2017	Per saldo stijging	Per saldo daling	Boekwaarde 31-12-2017
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	323.652		580	323.072
Overige binnenlandse sectoren	434		36	397
Waarborgsommen	78		20	58
Totaal	**324.164**		**637**	**323.527**

Per 1-1-2017 heeft er een stelselwijziging plaatsgevonden, het aflossingsdeel 2018 was voorheen gepresenteerd onder de overige schulden (kortlopend). Door de stelselwijziging is deze per heden gepresenteerd onder vaste schulden (langlopend)

Per saldo is er sprake van een daling van €0,5 miljoen, veroorzaakt door de reguliere aflossingen 2017 groot €8,8 miljoen en de stelselwijziging zoals

bovengenoemd voor een bedrag van €8,3 miljoen die nog onderdeel uitmaakt van het saldo per 1-1-2017.

De totale rentejaarlast voor de vaste schulden groter dan één jaar bedraagt € 12,2 miljoen.

Vlottende passiva

Vlottende schulden < 1 jaar

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2016	Boekwaarde 1-1-2017	Per saldo stijging	Per saldo daling	Boekwaarde 31-12-2017
Overige schulden	64.202	69.788		24.871	44.916
Totaal	**64.202**	**69.788**		**24.871**	**44.916**

De kortlopende schulden zijn per saldo afgenomen met € 24,9 miljoen. Verantwoordelijk voor de afname zijn o.a.:

- een afname van te betalen facturen WMO (incl. Beschermd Wonen) en Jeugdwet van € 13,9 miljoen. Dit wordt veroorzaakt doordat de transitorische boeking over 2017 nog moet plaatsvinden;
- een toename van het saldo overige kortlopende schulden (externe administraties) van 0,4 miljoen;
- een afname van het crediteurensaldo van € 3,0 miljoen;
- een afname van €8,3 miljoen in verband met de stelselwijziging van de overige schulden (kortlopend) naar vaste schulden (langlopend), die nog onderdeel uitmaakt van het saldo per 1-1-2017.

Overlopende passiva

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 1-1-2017	Per saldo stijging	Per saldo daling	Boekwaarde 31-12-2017
Nog te betalen kosten	6.855	8.078		14.933
Vooruit ontvangen bedragen EU		298		298
Vooruit ontvangen bedragen Rijksoverheid	3.201		423	2.778
Vooruit ontvangen bedragen overige overheid	3.406	3.112		6.518
Vooruit ontvangen bedragen overige	2.059	3		2.062
Subtotaal	8.666	3.414	423	11.657
Totaal	**15.521**	**11.492**	**423**	**26.590**

Nog te betalen kosten

Per balansdatum is de boekwaarde € 6,9 miljoen. In 2017 zijn de nog te betalen kosten per saldo toegenomen met € 8,1 miljoen. Het grootste gedeelte van deze stijging heeft betrekking op het Sociaal Domein.

Vooruit ontvangen bedragen van Europese, Rijks of Nederlandse overheidslichamen

In onderstaande tabel is een uitsplitsing naar Europese, Rijks-, overige overheden en overige vooruit ontvangen bedragen gemaakt.

Bedragen x € 1.000

Van Europese, Rijks of Nederlandse overheidslichamen ontvangen	Boekwaarde 1-1-2017	Toevoeging	Vrijval	Boekwaarde 31-12-2017
Ontvangen van EU				
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid		298		298
Ontvangen van Rijksoverheid				
Sanering verkeerslawaai	150			150
RNI	99			99
Geluidwerende maatregelen A73	2.097		56	2.041
VVE/OAB	88	342		430
Cons. Stadsrekening	40			40
Geluidsanering Kaldenkerkerweg	32			32
Geluid Grotestraat/ Roermondseweg	-16			-16
WEB Educatie	79		76	3
VSV aanpak	633		633	
Ontvangen van overige overheden				
Algemeen		138		138
NSL-gelden 2e tranche	159		99	60
Geluidwerende maatregelen A73	2.500		632	1.868
Scholingsfonds Noord Limburg	59		59	
Glastuinbouwconcentratiegebieden	241			241
Drugspreventie	75		79	-4
Statushouders	89	63		153
LHBT	5	8		13
JOGG	15			15
POL	36		2	34
SSC NML	226		226	
Stedelijke ontwikkeling		4.000		4.000
Ontvangen bedragen overige				
Algemeen	127	69		196
Geluidwerende maatregelen A73	1.833			1.833
Canon Raodhoes	99		66	33
Totaal vooruit ontvangen bedragen	**8.666**	**4.919**	**1.928**	**11.657**

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Bedragen x €1.000

Inkoopgroep	Restant contract-omvang, loopduur 1 - 5 jaar	Restant contract-omvang, loopduur > 5 jaar	Totaal restant contract-omvang
01 - Personeelsgerelateerde zaken	557	0	557
02 - Kantoorinrichting en benodigdheden, middelen voor bedrijfsvoering en informatie	300	0	300
03 - Automatisering en telecommunicatie	999	155	1.154
05 - Advies en onderzoek (niet op basis van detachering)	338	0	338
06 - Vervoer, aandrijfsystemen, emballage	1.092	0	1.092
07 - Gebouwen en gebouwgerelateerde installaties	9.242	4.177	13.419
08 - GWW (aanleg en onderhoud), niet gebouwgerelateerde installaties en openbare ruimten	1.263	0	1.263
10 - Sociaal Domein	2.046	0	2.046
Totaal	**15.837**	**4.332**	**20.169**

Verstrekte waarborgen voor nog uitstaande geldleningen

De restantbedragen van de gewaarborgde geldleningen aan het einde van 2017 bedragen € 403 miljoen. Een specificatie is opgenomen in bijlage V.

In lijn met de voorgaande jaren wordt onder de balans buiten de balanstelling als totaalbedrag opgenomen de gewaarborgde geldleningen en waarborgen die de waarborgfondsen Waarborgfonds Eigen Woning (WEW) en Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) hebben afgegeven op Venloos grondgebied. Voor wat betreft de waarborgen m.b.t. de waarborgfondsen betreffen dit brutobedragen welke hoger zijn dan het werkelijke risicobedrag voor de gemeente Venlo. De gemeente kan als achtervanger worden aangesproken om renteloze leningen te verstrekken aan de waarborgfondsen indien die in liquiditeitsproblemen komen. Bij de verdeling van de renteloze leningen over Rijk en gemeenten worden de in Bijlage V gepresenteerde bedragen als verdeelsleutel gehanteerd. In opdracht van de Minister voor Wonen ontwikkelt de VNG een methodiek ten aanzien van de verslaglegging over de achtervangpositie en de berekening van het risico waarmee de achtervangpositie gepaard gaat.

Drempelbedrag schatkistbankieren (SKB)

Onderstaande tabel geeft het gemiddelde kwartaalsaldo van de liquide middelen ten opzichte van het drempelbedrag weer. Bij het uitzetten van middelen uit hoofde van treasury zijn de risico's in sterke mate beperkt door de verankering van het schatkistbankieren in de wet fido. Schatkistbankieren houdt in dat tegoeden verplicht worden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Uitgezonderd hierop zijn de middelen onder het drempelbedrag. Dit betreft 0,75% van het begrotingstotaal en is ingesteld om voldoende saldo aan te houden voor het dagelijks betalingsverkeer. Uit de onderstaande tabel valt af te leiden dat in het boekjaar 2017 het drempelbedrag niet overschreden is.

Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de paragraaf Financiering.

Bedragen x € 1.000.000

Drempelbedrag SKB	**1e kwartaal 2017**	**2e kwartaal 2017**	**3e kwartaal 2017**	**4e kwartaal 2017**
Drempelbedrag (0,75% van begroting)	3,05	3,05	3,05	3,05
Gemiddeld saldo buiten 's Rijks schatkist	5,82	8,12	6,74	6,41
Ruimte binnen limiet (+), overschrijding (-)	-2,77	-5,07	-3,69	-3,36

5.5 Toelichting op de balanspost onderhanden werk en grondvoorraad van het Grondbedrijf

Voor de waardering van de grondvoorraad en grondexploitaties, vorming van voorzieningen, en (gedeeltelijke) winstneming zijn de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) van toepassing. Deze voorschriften zijn onderstaand nader toegelicht.

De boekwaarde/waardering van de grondvoorraad wordt bepaald door de aankoopwaarde te vermeerderen met de kosten bouwrijp maken, rente etc. en te verminderen met de opbrengst van de verkochte gronden en overige inkomsten. De onderhanden projecten van het Grondbedrijf worden gewaardeerd tegen de integrale kostprijs verminderd met de gedeclareerde termijnen (o.a. verkoopopbrengsten en subsidies).

Met betrekking tot winstneming (nieuwe regelgeving BBV 2016) blijven de 3 bekende voorwaarden van kracht: a) het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; b) de grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; en c) de kosten zijn gerealiseerd. Daarna moet via de POC methode (percentage of completion) winst worden genomen.

Zodra bij een grondexploitatie een nadelig resultaat wordt geconstateerd, wordt een rentedragende voorziening ter hoogte van de contante waarde per balansdatum voor dit nadelig resultaat gevormd.

De grondexploitaties van majeure projecten worden minimaal een maal per jaar herzien. Van de overige projecten worden deze normaal eenmaal per jaar herzien. Indien ontwikkelingen daartoe aanleiding geven volgt een tussentijdse herziening.

Het verwacht resultaat in de jaarrekening 2017 is op basis van de meest recente herzieningen en bedraagt op eindwaarde -/- € 35,3 miljoen, zie bijlage VIII.1. Ten opzichte van het gecalculeerde resultaat van -/- € 31,3 miljoen zoals opgenomen in de jaarrekening 2016 is dit een daling van € 4,0 miljoen. Dit wordt verklaard door het neerwaarts bijstellen van de resultaten van Q4 (€ 3,1 mln) en Venlo Centrum Zuid (€ 0,8 mln) voornamelijk als gevolg van de herprogrammering van het stedelijk centrum.

Deze resultaten betreffen momentopnamen (going-concern). Binnen de projecten wordt ernaar gestreefd om in geval van een nadelige prognose het project alsnog budgettair neutraal te realiseren. Bij een positief resultaat is het streven het resultaat te maximaliseren. Uitdrukkelijk wordt vermeld dat bovenstaande verwachte resultaten grotendeels geprognosticeerd zijn en soms pas op lange termijn kunnen worden gerealiseerd. Deze resultaten zullen nog daadwerkelijk

moeten worden gerealiseerd. Hierbij spelen met name de risico's als gevolg van wijzigende economische omstandigheden een grote rol.

Resultaten behaald op grondexploitaties komen conform bestendig beleid ten gunste c.q. ten laste van de Algemene Grondreserve en de Voorziening Nadelige Exploitatieresultaten. Het totale saldo van beide bedraagt ultimo 2017 € 41,8 miljoen. Vervroegde winstneming, conform voorschriften BBV, vond in 2017 niet plaats. Wel werd uit het budget restwerken (van reeds afgesloten exploitaties) € 0,6 miljoen in de grondreserve gestort. In 2017 zijn zes nieuwe grondexploitaties gestart en drie kleinere grondexploitaties met een budgettair neutraal resultaat administratief afgesloten, zie hiervoor bijlage VIII.5.

De Voorziening Nadelige Exploitatieresultaten is conform voorschriften gebaseerd op de contante waarden per 31 december 2017 en is in 2017 toegenomen met € 4,3 miljoen. Dit is vrijwel volledig het gevolg van de reeds vorig jaar aangekondigde herprogrammering stedelijk centrum. De voorziening is rentedragend zodat de geprognosticeerde verliezen per einddatum van een grondexploitatie kunnen worden gedekt. De Algemene Grondreserve bedraagt € 4,4 miljoen. Voor een verdere toelichting verwijzen we naar de paragraaf Grondbeleid.

Lopende exploitaties, gemeentelijk deel:

Grondbedrijf 2017	Realisatie (* € 1.000)		
	Boekwaarde 1/1 2017	2017	Boekwaarde 31/12 2017
Grex gemeente majeur	49.107	7.543	56.650
Grex gemeente overig	-2.306	489	-1.817
Totalen	46.801	8.032	54.833

De boekwaarde van de majeure grondexploitaties stijgt per saldo met € 7,5 miljoen. De grootste investeringen werden verantwoord in exploitaties Q4, Trade Port West, Veegtes, Kazernekwartier en Venlo Centrum Zuid. Dit betreft voornamelijk plan- en rentekosten evenals kosten voor grondwerken en bouw- en woonrijpmaken. Aan de opbrengstenkant vonden ontvangsten plaats in het kader van subsidies en grondverkopen (in Veegtes).

Naast de majeure grexen heeft het grondbedrijf ook een aantal kleinere gemeentelijke exploitaties in haar portefeuille. De geboekte kosten zijn hier voornamelijk plankosten en opbrengsten betreffen grondverkopen. Voor een uitgebreide toelichting op de majeure projecten en de totaallijst grondexploitaties verwijzen we naar de betreffende bijlagen VIII.2 t/m VIII.4.

Lopende exploitaties, faciliterend deel:

Grondbedrijf 2017	Realisatie (* € 1.000)		
	Boekwaarde 1/1 2017	2017	Boekwaarde 31/12 2017
Grex faciliterend	332	137	469
Totalen	332	137	469

Onder de groep grex faciliterend staan separaat de met derden aangegane exploitatieovereenkomsten verantwoord. Aansluitend aan de woningbouw worden de overeengekomen werken uitgevoerd. De geraamde kosten worden gedeeltelijk bij het aangaan van de overeenkomsten door de exploitanten voldaan of na afloop van het werk door de gemeente gefactureerd. In principe loopt de gemeente in het kader van exploitatieovereenkomsten geen risico.

Voorziening:

Grondbedrijf 2017	Realisatie (* € 1.000)		
	Boekwaarde 1/1 2017	2017	Boekwaarde 31/12 2017
Voorziening Nadelige Exploitatieresultaten	-33.105	-4.253	-37.358
Totalen	-33.105	-4.253	-37.358

Met ingang van 2015 wordt de Voorziening Nadelige Exploitatieresultaten, hierin worden de voorziene tekorten van de lopende grondexploitaties tegen contante waarde opgenomen, in de totaaltelling van het Onderhanden werk Grondbedrijf meegenomen. Deze wordt in mindering gebracht op het totaal. De aanvulling van de voorziening in 2017 betrof voornamelijk de gevolgen van de herprogrammering in Q4 en VCZ / Maaswaard.

Totalen:

Grondbedrijf 2017	Realisatie (* € 1.000)		
	Boekwaarde 1/1 2017	2017	Boekwaarde 31/12 2017
Totalen inclusief Voorziening	14.028	3.916	17.944

De post Onderhanden Werk van het grondbedrijf bedraagt per balansdatum 31.12.2017 € 55,3 miljoen. Rekening houdend met de Voorziening Nadelige Exploitatieresultaten, derhalve € 17,9 miljoen.

Raming nog te maken kosten en opbrengsten:

Grondbedrijf 2017	Verdere raming (* € 1.000)		
	Nog te maken kosten	Nog te realiseren opbrengsten	Geraamd eindresultaat
Grex gemeente majeur	47.099	-68.539	35.210
Grex gemeente overig	3.828	-2.137	-126
Grex faciliterend	1.754	-1.970	253
Totalen	52.681	-72.646	35.337

In aansluiting op de boekwaarde per ultimo balansdatum 31 december 2017 is het natuurlijk van belang welk resultaat de grondexploitaties uiteindelijk behalen. Bovenstaand is het uiteindelijke resultaat op eindwaarde van alle projecten grondbedrijf weergegeven. Voor de exploitaties met een verwacht negatief resultaat is conform voorschriften een voorziening gevormd tegen de resultaten op contante waarde.

Voor de verdere planning van de exploitaties verwijzen we naar de individuele toelichtingen in de bijlagen grondbedrijf, verderop in deze jaarrekening.

Overigen grondbedrijf:

Grondbedrijf 2017: Overig	Realisatie (* € 1.000)		
	Boekwaarde 1/1 2017	2017	Boekwaarde 31/12 2017
MVA Voorraden grondbedrijf	3.150	0	3.150
MVA Bedrijfsgebouwen	6.622	0	6.622
Voorziening Commissaris	-2.622	-600	-3.222
Voorziening Restwerken	-4.025	686	-3.339

Met ingang van de balans van 2014 is afgesproken de volgende onderdelen van het grondbedrijf elders op de balans te verantwoorden: De grondvoorraden, het object "de Commissaris" (beide onder Materiële Vaste Activa) en de Restwerken (deze wordt onder Voorziening Restwerken gerubriceerd). Voor object de Commissaris is sinds 2015 ook een voorziening getroffen in verband met afwaardering tot taxatiewaarde. In 2017 vond een verdere storting in de voorziening plaats op basis van een nieuwe taxatie.

5.6 Kort investeringsoverzicht

In bijlage III van deze jaarrekening presenteren wij een overzicht van alle in 2017 afgesloten investeringen en een overzicht met de per eind 2017 lopende investeringen.

Het verloop van het totaal van alle kredieten is in onderstaand overzicht samengevat.

(Bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Oorspronkelijk kredietbedrag	Realisatie t/m 2017	Restantkrediet 31-12-2017
Totaal kredieten	340.418	205.262	135.156

Omschrijving	Oorspronkelijk kredietbedrag	Realisatie t/m 2017	Resultaat afgeronde investeringen 31-12-2017
Afgeronde kredieten	64.455	61.630	2.825

Omschrijving	Oorspronkelijk kredietbedrag	Realisatie t/m 2017	Restantkrediet 31-12-2017
Lopende kredieten	275.963	143.632	132.331

De afgeronde kredieten in het jaar 2017 hebben een onderschrijding ten opzichte van het oorspronkelijk krediet van € 2,8 miljoen. De wijziging in kapitaallasten als gevolg van de totale krediet onderschrijding van € 2,8 miljoen wordt in de meerjarenbegroting en via de voortgangsrapportage 2018 verwerkt, waarbij ook verdere invulling wordt gegeven aan de in 2019 openstaande taakstelling op de kapitaallasten.

Bij deze jaarrekening zijn 35 kredieten van vóór 2016 afgesloten en 19 kredieten met kredietvotering in 2016 en 2017.

Op 31-12-2017 is het restantkrediet € 132,3 miljoen, waarvan € 117,7 miljoen van de lopende kredieten gereed zal komen in de jaren 2019 en verder.

(Bedragen x € 1.000)

Jaar verwacht gereed	Krediet	Realisatie	Restant Krediet
2018	51.813	37.174	14.639
2019	119.320	88.692	30.628
2020	31.599	13.857	17.742
2021	18.415	3.328	15.087
2022	45.000		45.000
2025*	9.816	581	9.235
Totaal	**275.963**	**143.632**	**132.331**

** Dit betreft het planmatig onderhoud gebouwen van 2017 t/m 2025.*

Vergeleken met de stand van 31-12-2016 (€ 71,5 miljoen) zien we een stijging in de hoogte van de restantkredieten. Deze stijging wordt grotendeels veroorzaakt door de votering in 2017 van de kredieten Ondertunneling Vierpaardjes (€ 45 miljoen), Overdracht voormalig gebouw Raad van Arbeid (3 miljoen) en Verbetermaatregelen gebouw Museum van Bommel van Dam (6,8 miljoen).

In 2019 is o.a. de gereed melding van de projecten Velddijk vervangende nieuwbouw (10 miljoen), Multimodale ontwikkeling Industriehaven (4,3 miljoen) en Railterminal (2,6 miljoen) en Uitbreiding VSO -LZ De wijnberg (3,5 miljoen) gepland.

In 2020 wordt verwacht dat de projecten FHK infrastructuur (9,6 miljoen), Geluidwerende maatregelen A73/A74 (5,6 miljoen) en herinrichting woonwagenlocaties (2 miljoen) afgerond gaan worden.

En in 2021 staat gepland dat de projecten Kazernekwartier OR 1e fase (7,7 miljoen) en verbetermaatregelen MvBvD (6,8 miljoen) gereed komen. De Ondertunneling Vierpaardjes staat gepland voor 2022 (45 miljoen).

Indien er zich bij de lopende investeringen overschrijdingen aandienen dan zullen deze middels de hiervoor bestemde P&C instrumenten, inclusief dekkingsvoorstel, kenbaar worden gemaakt.

Bijlagen

Bijlage I Samenvattende tabellen resultaat 2017 per programma

Bijlage 1: Totaaloverzicht baten en lasten 2017 per programma (incl. verrekeningen met reserves)

bedragen x €1.000

Programma	Begroting voor wijziging 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	%	Verschil
01 Bestuur & Publieke dienstverl.	6.809	6.766	6.555	97%	-211
02 Openbare orde en Veiligheid	95	185	236	128%	51
03 Participatie & werkgelegenheid	46.563	49.215	48.709	99%	-506
04 Zorg en Welzijn	8.368	10.708	11.018	103%	310
05 Onderwijs en Jeugd	4.878	5.048	4.854	96%	-194
06 Economie en Toerisme	4.372	4.692	5.716	122%	1.024
07 Sport- en Cultuurbevordering	3.367	3.366	3.255	97%	-110
08 Ontwikkeling Centrumstad	12.788	11.620	11.013	95%	-607
09 Verkeer en Bereikbaarheid	7.288	6.417	6.839	107%	422
10 Wonen en Leefomgeving	19.196	12.955	16.199	125%	3.244
11 Beheer openbare ruimte	25.788	22.805	22.688	99%	-118
12 Algemene middelen	250.260	257.194	265.032	103%	7.838
Totaal baten (inclusief verrekeningen met reserves)	**389.771**	**390.972**	**402.114**	**103%**	**11.142**
01 Bestuur & Publieke dienstverl.	10.824	10.569	10.592	100%	23
02 Openbare orde en Veiligheid	9.100	9.117	9.038	99%	-79
03 Participatie & werkgelegenheid	77.865	81.954	82.468	101%	515
04 Zorg en Welzijn	121.850	125.736	148.764	118%	23.028
05 Onderwijs en Jeugd	15.901	16.147	16.077	100%	-71
06 Economie en Toerisme	7.938	8.814	11.121	126%	2.307
07 Sport- en Cultuurbevordering	9.427	9.157	9.299	102%	142
08 Ontwikkeling Centrumstad	26.144	25.093	24.565	98%	-529
09 Verkeer en Bereikbaarheid	6.887	5.997	6.013	100%	16
10 Wonen en Leefomgeving	24.842	19.525	22.516	115%	2.991
11 Beheer openbare ruimte	41.519	36.501	35.599	98%	-902
12 Algemene middelen	37.475	42.362	49.720	117%	7.358
Totaal lasten (inclusief verrekeningen met reserves)	**389.771**	**390.972**	**425.771**	**109%**	**34.799**
Gerealiseerd resultaat			**-23.656**		**-23.656**

Bijlage 1b: Totaaloverzicht baten en lasten 2017 per programma (excl. verrekeningen met reserves)

bedragen x €1.000

Programma	Begroting voor wijziging 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	%	Verschil
01 Bestuur & Publieke dienstverl.	6.766	6.702	6.555	98%	-146
02 Openbare orde en Veiligheid	95	185	236	128%	51
03 Participatie & werkgelegenheid	46.334	48.507	48.574	100%	67
04 Zorg en Welzijn	8.269	8.069	8.396	104%	327
05 Onderwijs en Jeugd	4.730	4.900	4.706	96%	-194
06 Economie en Toerisme	4.372	4.670	5.695	122%	1.024
07 Sport- en Cultuurbevordering	3.335	3.334	3.223	97%	-110
08 Ontwikkeling Centrumstad	12.663	6.759	6.152	91%	-607
09 Verkeer en Bereikbaarheid	7.288	6.267	6.816	109%	549
10 Wonen en Leefomgeving	16.603	10.487	10.745	102%	257
11 Beheer openbare ruimte	21.120	21.251	21.469	101%	218
12 Algemene middelen	248.372	253.141	261.464	103%	8.323
Totaal baten (exclusief verrekeningen met reserves)	**379.948**	**374.273**	**384.031**	**103%**	**9.758**
01 Bestuur & Publieke dienstverl.	10.824	10.569	10.369	98%	200
02 Openbare orde en Veiligheid	9.100	9.117	9.038	99%	79
03 Participatie & werkgelegenheid	77.865	81.321	81.672	100%	-351
04 Zorg en Welzijn	121.850	125.666	148.726	118%	-23.060
05 Onderwijs en Jeugd	15.901	16.051	15.981	100%	71
06 Economie en Toerisme	7.938	8.814	11.115	126%	-2.302
07 Sport- en Cultuurbevordering	9.427	9.157	9.299	102%	-142
08 Ontwikkeling Centrumstad	22.116	16.404	15.875	97%	529
09 Verkeer en Bereikbaarheid	6.887	5.497	5.513	100%	-16
10 Wonen en Leefomgeving	22.834	17.458	18.266	105%	-808
11 Beheer openbare ruimte	41.519	36.501	35.424	97%	1.077
12 Algemene middelen	36.096	41.456	48.889	118%	-7.433
Totaal baten (exclusief verrekeningen met reserves)	**382.356**	**378.011**	**410.167**	**109%**	**-32.156**
Totaal saldo baten en lasten	**-2.408**	**-3.738**	**-26.136**		**22.398**

bedragen x €1.000

Programma	Begroting voor wijziging 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	%	Verschil
01 Bestuur & Publieke dienstverl.	43	65		0%	-65
03 Participatie & werkgelegenheid	229	708	135	19%	-573
04 Zorg en Welzijn	99	2.639	2.622	99%	-17
05 Onderwijs en Jeugd	148	148	148	100%	
06 Economie en Toerisme		22	22	100%	
07 Sport- en Cultuurbevordering	32	32	32	100%	
08 Ontwikkeling Centrumstad	125	4.861	4.861	100%	
09 Verkeer en Bereikbaarheid		150	23	15%	-127
10 Wonen en Leefomgeving	2.592	2.468	5.454	221%	2.986
11 Beheer openbare ruimte	4.668	1.554	1.218	78%	-336
12 Algemene middelen	1.887	4.053	3.568	88%	-485
Totaal onttrekkingen aan reserves (baten)	**9.824**	**16.699**	**18.083**	**108%**	**1.384**
01 Bestuur & Publieke dienstverl.			223		-223
03 Participatie & werkgelegenheid		632	796	126%	-164
04 Zorg en Welzijn		70	38	54%	32
05 Onderwijs en Jeugd		96	96	100%	
06 Economie en Toerisme			5		-5
08 Ontwikkeling Centrumstad	4.028	8.690	8.690	100%	
09 Verkeer en Bereikbaarheid		500	500	100%	
10 Wonen en Leefomgeving	2.008	2.067	4.250	206%	-2.183
11 Beheer openbare ruimte			175		-175
12 Algemene middelen	1.379	906	831	92%	75
Totaal toevoegingen aan reserves lasten)	**7.415**	**12.961**	**15.603**	**120%**	**-2.643**
Totaal saldo verrekeningen met reserves	**2.408**	**3.738**	**2.480**	**730%**	**1.259**
Gerealiseerd resultaat			**-23.656**		**-23.656**

Bijlage II Reserves en voorzieningen

bedragen x € 1.000

	Naam reserve / voorziening	Rekening 1-1-2017	Realisatie 2017 Toevoeging	Realisatie 2017 Onttrekking	Boekwaarde 31-12-2017
I	**RESERVES**				
A	**ALGEMENE RESERVES**	**26.432**	**4.194**	**15.637**	**14.989**
1	**Reserves met een Bufferfunctie**				
	Algemene Reserve	20.520	796	10.783	10.533
	Algemene Grondreserve	5.912	3.398	4.854	4.457
	Totaal reserves met een Bufferfunctie	26.432	4.194	15.637	14.989
B	**BESTEMMINGSRESERVES**	**51.935**	**11.409**	**12.060**	**51.284**
1	**Overige Bestemmingsreserves**				
	Reserve Reorganisatiekosten	370	35	94	310
	Reserve Beeld.kunst openbare ruimte	95			95
	Reserve Sam fonds	42		42	
	Reserve Expeditie Venlo				
	Reserve Kennisinfrastructuur	188			188
	Reserve Maatsch.opvang en verslavingszorg	1.007		390	617
	Reserve Stimuleringsregeling woningbouwprojecten	91		38	53
	Reserve Kazernekwartier vervroegde afschrijving maatsch.nut	4.736		4.736	
	Reserve Ontwikkeling locatie vm. Rabobank Arcen	466	14		480
	Reserve GVVP				
	Reserve Arbeidsmarktbeleid regio	269	189	49	408
	Reserve Bodemkwaliteit	1.301	843	643	1.501
	Reserve Decentralisatie uitk. Vrouwenopvang	42		42	
	Reserve Individueel loopbaanbudget	1.099		999	100
	Reserve Decentralisaties				
	Reserve Regionaal Werkbedrijf	780	43	107	716
	Reserve Regionale Samenwerkingsverbanden	550	223		774
	Reserve Cultuurfonds				
	Reserve Toeristisch Recreatief Actieprog.	65			65
	Reserve Geluidkwaliteit	1.735		10	1.725
	Reserve Huishoudelijke hulp toelage	2.047		2.047	
	Reserve Parkeerfonds		500	23	476
	Reserve Nieuwe Venlonaren		698		698
	Totaal overige Bestemmingsreserves	14.884	2.545	9.221	8.207
2	**Reserves met een Inkomensfunctie**				
	Reserve Kapitaallasten Stadskantoor	12.146		1.303	10.843
	Reserve Afschrijving activa	24.334			24.334
	Reserve Cumulatieve afschrijving activa	-4.141		583	-4.724
	Reserve Kapitaallasten Kazernekwartier		8.690		8.690
	Totaal reserves met een Inkomensfunctie	32.340	8.690	1.886	39.144
3	**Egalisatiereserves**				
	Egalisatiereserve Afvalstoffenheffing	4.242		953	3.290
	Egalisatiereserve Fondsvorming havengelden	51			51
	Egalisatiereserve Openbare verlichting	418	175		593
	Totaal Egalisatiereserves	4.712	175	953	3.934
	TOTAAL RESERVES	78.367	15.603	27.697	66.274

bedragen x € 1.000

	Naam reserve / voorziening	Rekening	Realisatie 2017		Boekwaarde
		1-1-2017	Toevoeging	Onttrekking	31-12-2017
4	**Saldo van baten en lasten**				
	Saldo van baten en lasten	-9.614	9.614	23.656	-23.656
	Totaal saldo baten en lasten	-9.614	9.614	23.656	-23.656
	TOTAAL RESERVES incl. Saldo baten en Lasten	**68.753**	**25.217**	**51.353**	**42.617**
II	**VOORZIENINGEN**				
1	**Voorzieningen Planmatig Onderhoud**				
	Voorziening Groot onderhoud Wegen	2.344	3.159	2.798	2.706
	Voorziening Groot onderhoud Ambtelijke gebouwen	173	80	55	197
	Voorziening Groot onderhoud Sportgebouwen	277	367	177	467
	Voorziening Groot onderhoud Parkeergarages	165	55	36	183
	Voorziening Groot onderh.Commer.Cult.Maatschap.Vastgoed	629	539	246	922
	Voorziening onderhoud GRP+	10.382	2.327	2.426	10.282
	Voorziening onderhoud kunstwerken in openbare ruimte	144	60	31	174
	Totaal voorzieningen Planmatig onderhoud	14.114	6.586	5.769	14.931
2	**Voorzieningen Middelen van derden**				
	Voorziening Collectie Knecht-Drenth	216	57		273
	Voorziening Egalisatie tarief GRP	2.388	504		2.892
	Totaal voorzieningen Middelen van derden	2.604	562		3.166
3	**Voorzieningen Overige**				
	Voorziening Pensioenkst.Wethouders	4.267		237	4.030
	Voorziening Vord.verkoop Vennootschap BV	105		105	
	Voorziening Deelneming CBL Vennootschap BV				
	Voorziening Deelneming Staat Vennootschap BV				
	Voorziening Green Park Venlo	4.677		4.677	
	Voorziening Escrow Attero	45			45
	Voorziening Restwerken Grondbedrijf	4.025		686	3.339
	Voorziening Villa Flora	285		285	
	Voorziening Landschapsplan DCGC	2.500			2.500
	Voorziening Campus Greenport		1.124		1.124
	Voorziening Voormalig Personeel		491		491
	Totaal Voorzieningen Overige	15.904	1.615	5.990	11.529
	TOTAAL VOORZIENINGEN	**32.622**	**8.763**	**11.759**	**29.626**
	RESERVES EN VOORZIENINGEN INCL. SALDO BATEN EN LASTEN	**101.375**	**33.980**	**63.112**	**72.244**

Bijlagenboek Reserves en Voorzieningen 2017

Zie het digitaal bijlagenboek, beschikbaar via de volgende link op internet:
https://www.venlo.nl/middelen

Door te schuiven onttrekkingen en toevoegingen Reserves

Bedragen x € 1.000

Naam Reserve	Bedrag	Toelichting
Reserve Reorganisatiekosten	310	Voor 2018 zijn nog mobiliteitskosten te voorzien bestaande uit loonkosten, eventueel beëindigingskosten en/of WW kosten.
Reserve Maatsch.opvang en verslavingszorg	17	In de eerste maanden van 2018 vindt de afronding van het project maatschappelijke opvangvoorziening plaats. Hier vloeien nog kosten uit voort, voor een deel liggen hier al concrete afspraken aan ten grondslag
Reserve Ontwikkeling locatie vm. Rabobank Arcen	480	Verkoop locatie in 2018 te verwachten.
Reserve Bodemkwaliteit	33	Wordt in 2018 volledig ingezet voor kennisontwikkeling.
Reserve Individueel loopbaanbudget	100	Dit betreft de lasten t.a.v. het generatiepact. Als mede het naijl effect van de aflopende ILB-regeling.
Reserve Geluidkwaliteit	82	Het budget uit de reserve Geluid is een gelabeld budget (ISV) dat jaarlijks wordt ingezet om aan de wettelijke taak te kunnen voldoen, namelijk het saneren van A-lijst/B-lijst woningen. Er is met een bepaald gedeelte van het budget Geluid rekening gehouden voor onvoorziene kosten binnen geluidsanering te kunnen dragen.
Reserve Parkeerfonds	127	Rest bedrag is nodig voor 2018.
	1.150	

Opheffen Reserves en Voorzieningen

Aard	Naam	Toelichting
Bestemmingsreserve	Res. Kazernekwartier vervroegde afschrijving maatschappelijk nut	Reserve is overgeheveld naar een Inkomensreserve en wordt opgeheven.
Bestemmingsreserve	Reserve Huishoudelijkehulp toelage	Reserve is volledig benut en wordt opgeheven.
Bestemmingsreserve	Reserve Decentralisatie	Reserve is volledig benut en wordt opgeheven.
Bestemmingsreserve	Reserve Decentralisatie uitk. Vrouwenopvang	Reserve is volledig benut en wordt opgeheven.
Bestemmingsreserve	Reserve Expeditie Venlo	Reserve is volledig benut en wordt opgeheven.
Voorziening overige	Voorz. Vordering Verkoop Vennootschap BV	Voorziening is volledig benut en wordt opgeheven.
Voorziening overige	Voorziening Green Park Venlo	Voorziening is volledig benut en wordt opgeheven.
Voorziening overige	Voorziening Villa Flora	Voorziening is volledig benut en wordt opgeheven.

In te stellen reserves en voorzieningen

Aard	Naam	Toelichting
Voorziening overige	Voorziening Campus Greenport	Het treffen van een voorziening is nodig om het aandeel van de gemeente Venlo in het geprognotiseerde tekort van de exploitatie van BV Campus Greenport Venlo op te kunnen vangen
Voorziening overige	Voorziening Voormalig personeel	Om te kunnen voldoen aan afspraken die gemaakt zijn in verband met afvloeiing van voormalig personeel is door Capra een berekening gemaakt over de hoogte van de verplichtingen die wij in het slechtste geval nog hebben tot 2020.

1.0687 Voorziening Campus Greenport

Team Werken en Bereikbaarheid

Besluit instelling voorziening Jaarrekening 2017

Aard van de voorziening Voorzieningen overige

Doelstelling

Opvangen van het geprognotiseerde tekort exploitatie CV en BV Campus Greenport Venlo

Onderbouwing

Het treffen van een voorziening is nodig om het aandeel van de gemeente Venlo in het tekort van de exploitatie van CV en BV Campus Greenport Venlo op te kunnen vangen.

Het resultaat van de concept-jaarrekening van de Campus Vastgoed Greenport Venlo C.V. is negatief als gevolg van een afwaardering van de Innovatoren: een verlies van € 2.331.000. Bij genoemd resultaat over 2017 zal voor de CV een afwaardering van ons aandeel in de BV Campus Vastgoed Greenport Venlo moeten plaatsvinden, aangezien er sprake is van een duurzame waardevermindering. De prognose over 2018 en verder van deze CV is positiever omdat recent bekend is geworden dat de Innovatoren volledig en langjarig verhuurd is. Dit zal in positieve zin in de jaarrekening 2018 van de CV tot uitdrukking komen. Voor de jaarrekening 2017 van de gemeente geldt echter dat een afwaardering zal moeten plaatsvinden door middel van storting in genoemde voorziening van € 559.000 (24% van € 2.331.000).

In de concept-jaarrekening 2017 van de Campus Vastgoed Greenport Venlo BV is voor 2017 een nadelig jaarresultaat opgenomen van € 1.529.000. Bij genoemd resultaat over 2017 zal een afwaardering van ons aandeel van € 565.000 in de BV moeten plaatsvinden, aangezien er voorshands sprake is van een duurzame waardevermindering. Dit bedrag is met de volgende uitgangspunten berekend:

- Er worden in 2018 ombuigings- en bijstellingsmaatregelen geformuleerd, waardoor afwaardering over de hele looptijd niet voor de hand ligt;

- Ombuigings- en bijsturingsmaatregelen (zie begroting 2018) hebben echter pas vanaf 2019 effect;
- Resultaat 2017 en geprognotiseerd resultaat 2018 vormt derhalve de basis voor afwaardering;
- Afwaardering in gemeentelijke jaarrekening 2017 bedraagt dan 24% (aandeel Venlo) van € 1.529.000 + € 827.000 (resultaat 2017, resp. prognose resultaat 2018)
- Positief resultaat grex (jaarschijf 2018) is in de geprognotiseerd resultaat 2018 reeds verdisconteerd.

In totaal derhalve een voorziening van € 559.000 + € 565.000 = € 1.124.000.

Volume € 1.124.000,-

Voeding Exploitatie 2017

Looptijd Conform looptijd grondexploitatie Campus Greenport Venlo: tot en met 2029

1.0688 Voorziening Voormalig personeel

Team Personeel en Organisatie

Besluit instelling voorziening RB 2018-035 Jaarrekening 2017

Aard van de voorziening Overige voorzieningen.

Doelstelling

Deze voorziening wordt gevormd om te kunnen voldoen aan toekomstige verplichtingen richting voormalig personeel.

Onderbouwing

Om te kunnen voldoen aan afspraken die gemaakt zijn in verband met afvloeiing van voormalig personeel is door Capra een berekening gemaakt over de hoogte van de verplichtingen die wij in het slechtste geval nog hebben tot 2020. Dit bedrag wordt bij jaarrekening 2017 in de voorziening voormalig personeel gestort (incl btw verplichting).

Volume

€ 491.120,09

Voeding

Jaarrekening 2017

Looptijd

Ultimo 2020

Bijlage III Investeringskredieten

A. Overzicht af te sluiten kredieten

(Bedragen x € 1.000)

Jaar eerste krediet-votering	Hoofdproject	Krediet	Realisatie	Restant krediet
2009	80003 Revitalisering de Hamar	5.213	5.019	194
	90016 Huisvestingsprogramma 2009	746	499	247
2011	110008 Kassasysteem 2011	50	30	20
2012	120004 Vergunningen Info-Systeem	10	7	3
	120007 KCC Frontoffice Tool 2012	50	50	
	120015 Verkeersregelautomaten 2012	170	170	
	120022 X Watertaken 2012	479	453	26
2013	130008 Ontsl parkeergarage maaswaard	2.123	2.123	
	130029 Verkeersregelautomaten 2013	175	175	
	130031 Vervanging bomen 2013	185	156	29
	130035 Openbare Verlichting 2013-2016	9.563	9.233	330
	130043 XI Instandhouding 2013	1.059	1.036	23
2014	140020 Kleedlokalen VVV'03 2014	125	134	-9
	140022 BAG en WKPB systeem			
	140026 Publ.recht. beperkingen 2014			
	140030 Audio visuele middelen 2014			
	140034 Organisatieontwikkeling	1.229	1.131	99
	140036 Klantgeleidingssysteem 2014	40	22	18
	140037 Burgerzaaksysteem	300	57	243
	140041 Islamitische school	104	104	
	140043 Verkeersregelautomaten 2014	175	175	
	140046 Verv. Vijverbeschoeiingen 2014			
	140047 Vervang. transporters OGO 2014	708	707	
	140074 XI Instandhouding 2014	1.737	1.693	44
	140075 X Watertaken 2014	1.827	1.575	252
2015	150005 Audio visuele middelen 2015	80		80
	150008 Camera's binnenstad 2015	35		35
	150009 Langd zieke kinderen Wijnberg			
	150011 GOW 2015	2.655	2.567	88
	150020 Verv. Vijverbeschoeiingen 2015			
	150023 Bewegwijzering ANWB 2015	45	42	3
	150024 Verkeersregelautomaten 2015	199	200	
	150026 Vervanging Strada-	687	687	
	150039 Huisvesting cameratoezicht	120	99	21
	90027 Automatis. parkeercontroleurs	100	48	52
2016	160001 GOW 2016	2.850	2.508	342
	160010 Kazernekwartier OR fase 2	5.135	5.135	
	160011 Levensd.verleng.buitensp.2016	225	209	16
	160013 Aanschaf vrachtwagen 2016	150	146	4
	160014 Verv.mat.gladheidsbestr.2016	34	34	
	160015 Verv.veegwag.parkeergar.2016	70	64	6
	160018 KGV toplaag HCB	385	289	96
	160027 Procesmiddelen MIRT 2016	140	114	26
	160041 Deelneming BV WOM Klavertje 4	32	32	
	160042 Onderw.leerpak.VSO de Wijnberg	71	71	
	170029 Dln.Werklandschap Greenport	12.827	12.827	
	170030 Dln. Campus Greenport Venlo	6.000	6.000	
2017	170010 VII Riolering buitengebd. 2017	51		51
	170014 Verv.voertuig landmeters 2017	65	37	28
	170016 Verv.invest.SLW-software 2017	413	20	393
	170017 WMO Hulpmiddelen 2017	750	750	
	170024 Levensd.verleng.buitensp.2017	280	214	66
	170031 Res.Aandeelhouderswaarde NWH	4.962	4.962	
	170049 St.Buitenbad Groot Venlo geldl	26	26	
Totaal		**64.455**	**61.630**	**2.825**

B. Overzicht restantkredieten per 31-12-2017

(Bedragen x € 1.000)

Jaar eerste krediet-	Hoofdproject	Krediet	Realisatie	Restant krediet	Jaar verwacht gereed	Toelichting
2006	50001 Nieuwbouw stadskantoor	55.740	54.444	1.296		Het stadskantoor en de parkeergarage Maaswaard zijn inmiddels 1,5 jaar in gebruik. In deze periode zijn tijdens het gebruik nog verschillende zaken in het stadskantoor en garage aangepast. Veelal bleken dit zaken te zijn die pas door het dagelijks gebruik van het vastgoed aan het licht zijn gekomen en binnen de garantie/oplevertermijnen van het bouwcontract met de hoofdaannemer zijn opgelost. Daarnaast bleken ook een aantal aanpassingen (zoals bijvoorbeeld extra zonwering, extra meubilair) noodzakelijk te zijn. Deze aanpassingen zijn binnen het krediet van het stadskantoor opgelost. Standaard onderhoud of standaard aanpassingen zijn binnen de voor het project beschikbare onderhoudsbudgetten opgelost. Inmiddels zijn de opdrachten voor een aantal laatste aanpassingen verstrekt waarna het gebouw definitief overgedragen kan worden naar de team Facility Management en Vastgoed. Deze beide teams hebben voor het onderhoud en beheer van het vastgoed vastgestelde budgetten ter beschikking. Dit betekent dat het project nu ook definitief financieel afgesloten kan worden. Geconcludeerd kan worden dat het project ruim binnen het beschikbare krediet afgesloten kan worden. Op dit moment (februari 2018) is sprake van een restantkrediet van 1,4 miljoen euro. Dit bedrag is inclusief de subsidie die we binnen het project verantwoord hebben omtrent de groene gevel van € 100.000,- Voorgesteld wordt hiervan 915.637 euro vrij te laten vallen naar de algemene middelen. Het verschil van 480.000 euro tussen het huidige restantkrediet en het restantkrediet dat uiteindelijk naar de algemene middelen zal vrijvallen wordt verklaard door het feit dat op dit nog sprake is van een aantal verplichtingen die in de komende maanden uitgevoerd worden (totaal 230.000 euro). Daarnaast wordt voorgesteld 250.000 euro voor het komend jaar nog te reserveren voor (1) mogelijke aanpassingen die niet directe onder het standaard beheer en onderhoud van het vastgoed vallen en (2)extra optimalisaties in het kader van klimaatbeheersing en luchtkwaliteit. Voor het reserveren van dit bedrag wordt een termijn van 1 jaar voorgesteld. Mocht in februari ook hier weer 2019 sprake zijn van een restant zal dit in 2019 naar de algemene middelen vrijvallen.
2009	100014 Uitbaggeren Industriehaven ACT	2.280	1.426	854	2018	Voorbereiding gestart, uitvoering naar verwachting in 2e helft 2018.
	80006 Parkeerplaats Holland Casino	135	50	85		Pas na opening Holland casino op nieuwe locatie eind 2019, kan dit terrein worden geammoveerd. (Momenteel is er mogelijke verkoop aan de orde in huidige staat)
	90019 Velddijk vervangende nieuwbouw	12.162	2.149	10.013	2018/2019	OGB biedt als bouwheer project in 2018 aan aan gemeente

B. Overzicht restantkredieten per 31-12-2017

(Bedragen x € 1.000)

Jaar eerste krediet-	Hoofdproject	Krediet	Realisatie	Restant krediet	Jaar verwacht gereed	Toelichting
2010	100001 GVVP 2010	9.561	9.784	-223	2019	
	100017 Digitalisering dossiers	1.425	893	532		In 2018 wordt de digitalisering bouwdossiers afgerond en vindt de voorbereiding van de digitalisering milieu- en bodemdossiers plaats. Deze zullen 'on demand' worden gedigitaliseerd.
2011	100010 MFA Arcen	9.373	8.903	470		
	100011 BMV Velden	13.588	13.468	121		
	110001 FHK Infrastructuur	13.100	3.466	9.634	2020-2021	
	110004 Upgrading Maaspoort	8.540	7.959	581		Medio 2017 is door de Provincie akkoord gegeven op de voorwaarden uit de beschikking die noodzakelijk zijn om de subsidie definitief af te ronden. Eindafrekening, inclusief accountantscontrole vindt plaats, zowel door Maaspoort (renovatie) als gemeente (middenzaal). Laatste voorschot is door de provincie betaald en doorgeleid aan de Maaspoort.
2012	110016 Geluidwerende maatr a73/a74	15.000	9.377	5.623	2020	
	120008 IHP+ onderwijshuisv. 2012	1.126	27	1.099	2018	
	120009 Duurzaamheidsscan	60	43	17	2019	
	120020 Beplanting langs A73	854	430	424		
2013	130010 Kazernekwartier OR fase 1	10.115	2.409	7.706	2021	Vertraging in realisatie gekoppeld aan vertraging in grex kazernekwartier
	130025 IHP+ onderwijshuisv. 2013	7.154	6.600	554		Voor de gymzaal en dak van de Koperwiek zal een aanvullend krediet aangevraagd worden
	130036 TPN CV Werken derden	1.000	901	99		
	130042 Aanpassen Kazernestraat	200	151	49	2018	Restant krediet bestemd als onderhoudsbijdrage aanpassing Kazernestraat / OVK Eindhovenseweg.
	130049 Kosten Knecht-Drent	188	138	50		Gedekt door voorziening.

B. Overzicht restantkredieten per 31-12-2017

(Bedragen x € 1.000)

Jaar eerste krediet-	Hoofdproject	Krediet	Realisatie	Restant krediet	Jaar verwacht gereed	Toelichting
2014	140008 GVVP 2014	2.969	2.771	198	2019	
	140010 Herinrichting woonwagenlocatie	2.964	948	2.016	2020	
	140056 Omgekeerde afvalinzameling	1.500	117	1.383		Finetuning omgekeerde inzameling heeft meer tijd gevraagd en loopt door in 2018. Invoering omgekeerde inzameling beoogd in 2019.
	140083 Basisk. Grootsch. Topografie	585	530	55	2018	Krediet kan nog niet vrijvallen zoals eerder voorgesteld met collegevoortel 1143529. Het project BGT loopt grotendeels op schema. De uitvoering van het project zal nog doorlopen in 2018. Krediet handhaven t/m Q2 2018.
2015	150001 GVVP 2015	3.530	2.103	1.427	2019	
	150017 XI Instandhouding 2015	1.316	878	438		Conform eind 2017 vastgestelde update GRP.
	150018 X Watertaken 2015	985	551	434		Conform eind 2017 vastgestelde update GRP.
	150021 Vervanging bomen 2015	185	130	55	2018	Werkzaamheden zijn in uitvoering. Afronding in 2018.
	150022 Verv. Speelplekken ed 2015	152	141	11		Verschuiving in jaren ivm uitgestelde vervanging
	150028 Landmeetapparatuur GPS 2015	25		25	2018	Aanbestedingsprocedure wordt gestart in kwartaal 1 en de gunning en uitbetaling vindt plaats in kwartaal 3.
	150034 VB Tunnel Vierpaardjes	180	141	39	2018	Conform projectplan
2016	160007 XI Instandhouding 2016	1.874	985	889		Conform eind 2017 vastgestelde update GRP.
	160008 X Watertaken 2016	1.140	753	387		Conform eind 2017 vastgestelde update GRP.
	160012 Begraafplaatsen 2016	50	36	14		Verschuiving in jaren ivm vertraagde oplevering
	160017 Renovatie kleedacc. Wallabies	170	159	11	2018	
2016	160020 E-HRM	150	100	50	2019	Het E-HRM project is een regionaal samenwerkingsverband en de planning hiervan is daarom dan ook afhankelijk van regionale afstemming. De eerder verwachte planning heeft vertraging opgelopen wegens personele wisselingen en technische hobbels door de verscheidenheid in P&O beleid. Door de inzet van een regionaal projectleider vindt betere regionale afstemming plaats. De huidige verwachting is dat het project in het 1ste kwartaal van 2019 wordt afgerond. Het krediet kan dan ook niet vrijvallen, integedeel, in het aankomende P&C moment zal aanvullend krediet aangevraagd moeten worden wegens meerdere redenen.

B. Overzicht restantkredieten per 31-12-2017

(Bedragen x € 1.000)

Jaar eerste krediet-	Hoofdproject	Krediet	Realisatie	Restant krediet	Jaar verwacht gereed	Toelichting
2016	160022 Huisvesting UM in centrum	1.500	1.445	55	2018	
	160023 Multimodale Ontw.industriehave	4.650	309	4.341	2019	
	160024 Multimodale Ontw.railterminal	2.878	255	2.622	2019	
	160025 Reg.bijdr.Campusontw.2016	130	130			
	160026 Proces- en capaciteitsmid.2016	540	539	1		
	160028 Opgave stedelijk centrum 2016	125	124	1		
	160029 GVVP 2016	2.180	936	1.244	2019	
	160031 XI Instandhouding Versnellings	234	17	217		Conform eind 2017 vastgestelde update GRP.
	160032 X Watertaken Versnellingsagend	2.554	782	1.772		Conform eind 2017 vastgestelde update GRP.
	160034 Kazernekwartier voorberkrediet	500	304	196		voorbereidingskrediet wordt gevolgd door uitvoeringskrediet, in gebruikname in periode 2021-2025.
	160043 Onderwijsleerpak. Al Andalous	68		68	2018	Krediet is in december 2016 in de raad vastgesteld. De aantallen leerlingen waarmee rekening is gehouden zijn reeds op de scholen aanwezig. De levering heeft reeds plaats gevonden, de betaling dient nog plaats te vinden.
2017	170001 GOW 2017	3.916	1.690	2.227	2018	Voorbereiding en uitvoering gestart in 2017. Afronding in 2018.
	170002 Pl. onh. Ambt. Gebouwen 2017	706	56	649		
	170004 Pl. onh. Sportgebouwen 2017	2.819	177	2.642		
	170005 Pl. onh. Parkeergarages 2017	566	36	529		
	170006 Pl. onh. CCM Vastgoed 2017	5.132	281	4.851		
	170007 XI Instandhouding 2017	1.425	183	1.242		Conform eind 2017 vastgestelde update GRP.
	170008 X Watertaken 2017	1.204	26	1.178		Conform eind 2017 vastgestelde update GRP.
	170009 Kor 2017	594	31	563		
	170011 Vervanging bomen 2017	185	15	170	2018	Voorbereiding en uitvoering in 2017 gestart. Uitvoering seizoensafhankelijk, afronding in 2018.

B. Overzicht restantkredieten per 31-12-2017

(Bedragen x € 1.000)

Jaar eerste krediet-	Hoofdproject	Krediet	Realisatie	Restant krediet	Jaar verwacht gereed	Toelichting
2017	170012 Vervanging speelplekken 2017	100		100	2018	Er is lang onduidleijkheid geweest over de tokomst In overleg met bewoners worden nieuwe toestellen geplaatst. Uitvoering vind plaats in Q1 en Q2 2018.
	170013 Verv.Verkeersregelinstal. 2017	175	52	123	2018	Voorbereiding in 2017 gestart. In 2018 afronding uitvoering.
	170015 Vastgoed investeringen 2017	675	25	650		
	170018 Parkeerterrein Arsenaal	1.200	1.154	46	2018	Uitvoering verloopt volgens planning. Terrein is gereed project zit in afrondende fase van nazorg.
	170021 Uitbreiding VSO-LZ de Wijnberg	3.666	144	3.522	2019	Bouwvoorbereiding gestart
	170022 Aanp.loc.basissch. Al Andalous	800	48	752	2018	Aanbesteding eind febr 2018
	170023 Proces- en capaciteitsmiddelen	540	445	95	2018	
	170025 Opgave stedelijk centrum 2017	125	96	29	2018	
	170026 GVVP 2017	400	16	384	2020	
	170027 Wijk- en dorpszaken GVVP 2017	300		300		De aanbesteding zal in 2018 plaatsvinden de uitvoering van de werkzaamheden in 2019
	170032 Park.reg.schilwijk.stadscentra	328	130	198	2018	
	170034 Brandveilig Nolensplein	315	59	256	2018	Achterstand opgelopen als gevolg van aanbestedingsprocedure. Verwachting dat projecte gereed is medio 2018.
	170035 Quick fix Roermondsepoort	160	207	-47	2018	Uitvoering gereed. Financiële afronding Q2 2018.
	170037 MIRT "Meer Maas, Meer Venlo"	350	569	-219	2019	In 2017 is de projectorganisatie van Meer Maas Meer Venlo van start gegaan. Vanwege een vertraging in de ondertekening van het startdocument is vanuit de betrokken partijen in 2017 geen budget beschikbaar gesteld. Vanuit de gemeente Venlo was eerder een voorschot verstrekt van € 350.000. Het Waterschap Limburg heeft in 2017 nog een aanvullend voorschot ontvangen van €300.000 verstrekt, welke nog niet in de begroting is verwerkt. Verwerking hiervan zal plaatsvinden bij de Vorap 2018. Naar verwachting wordt in maart 2018 het plan van aanpak van Meer Maas Meer Venlo vastgesteld, waarna vanuit de betrokken partijen het benodigde budget van € 8,1 miljoen voor de Verkenningsfase van Meer Maas Meer Venlo beschikbaar wordt gesteld.
	170038 Vb Ondertunneling Vierpaardjes	45.000		45.000	2022	Conform projectplan

B. Overzicht restantkredieten per 31-12-2017

(Bedragen x € 1.000)

Jaar eerste krediet-	Hoofdproject	Krediet	Realisatie	Restant krediet	Jaar verwacht gereed	Toelichting
2017	170039 Verkoop Parkeergarages	300	310	-10	2018	De verkoop van de parkeergarages wordt volgens planning op 15 februari 2018 geeffectueerd. De kosten voor met name specifieke inhuur zijn hoger dan vooraf geraamd, omdat de inzet van specifieke inhuur langer dan vooraf bedacht noodzakelijk bleek. Dit mede gelet op de complexiteit van het finaliseren van de verkoop. In 2018 verwachten wij dat nog in beperkte mate sprake is van kosten. Dit betreft met name nog kosten voor het verkoopgereed maken van de parkeergarages, alsmede nog kosten voor specifieke inhuur.
	170040 Sociaal Intranet	153		153	2019	
	170041 Proj.Inform.beh.op Orde (Prio)	145		145	2018	
	170043 Overdr.vm gebouw R. v Arbeid	3.076		3.076	2018	Als gevolg van vertraging in de aanbesteding wordt de verkoop van de raad van Arbeid en daarmee de investeringssubsidie en het financieringarrangement eerst 2018 geëffectueerd
2018	180010 Verbetermaatregelen geb.MvBvD	6.875	26	6.849		
	180017 Lage Loswal 't Bat Herontw. Q4		56	-56		
Totaal		**275.963**	**143.632**	**132.331**		

Bijlage IV Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SiSa-bijlage)

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2017 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2018

OCW	D1	**Regionale meld- en coördinatiecentra voortijdig schoolverlaten** **Besluit regionale meld-**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicatornummer: D1 / 01*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicatornummer: D1 / 02*		
			€ 1.079.950	€ 0		
OCW	D1A	Regionale maatregelen voortijdig schoolverlaten 2016-2021 Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten Contact gemeenten	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicatornummer: D1A / 01*	Besteding aan contactschool (jaar T) *Aard controle R* *Indicatornummer: D1A / 02*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicatornummer: D1A / 03*	
			€ 632.898	€ 632.898	€ 632.898	
OCW	D9	**Onderwijsachterstanden beleid 2011-2018 (OAB)** **Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijsachterstanden beleid 2011-2017**	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO) *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 01*	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO) *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 02*	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO) *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 03*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 04*
			€ 2.175.777	€ 402.987	€ 73.123	€ 0
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t* *Indicatornummer: D9 / 05*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 06*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t* *Indicatornummer: D9 / 07*	Van andere gemeenten in (jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 08*
		1				

OCW	**D10**	**(Volwassenen)Onderwijs 2015-2018** **Participatiewet** **Contactgemeenten**	Verstrekte uitkering (jaar T) *Aard controle R* *Indicatornummer: D10 / 01*	Besteding (jaar T) van educatie bij roc's *Aard controle R* *Indicatornummer: D10 / 02*	Besteding (jaar T) van educatie bij andere aanbieders dan roc's *Aard controle R* *Indicatornummer: D10 / 03*	Besteding (jaar T) van educatie totaal (automatisch) *Aard controle nvt* *Indicatornummer: D10 / 04*	Ten minste 25% besteed aan roc's ja/nee (automatisch) *Aard controle nvt* *Indicatornummer: D10 / 05*	
			€ 925.843	€ 443.976	€ 577.154	**€ 1.021.130**	**ja**	
			Reservering besteding van educatie in jaar T voor volgend kalenderjaar (jaar T+1) *Aard controle R* *Indicatornummer: D10 / 06*	Onttrekking besteding van educatie in jaar T van volgend kalenderjaar (jaar T+1) *Aard controle R* *Indicatornummer: D10 / 07*				
			€ 124.674	€ 0				
IenW	**E25**	**Beleidsregeling subsidies Budget Investeringen Ruimtelijke Kwaliteit (BIRK)** **Beleidsregeling subsidies budget investeringen ruimtelijke kwaliteit (BIRK)** **Provincies en gemeenten**	Besteding (jaar T) exclusief bestedingen uit baten exploitatie *Aard controle R* *Indicatornummer: E25 / 01*	Eindverantwoording Ja/Nee *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E25 / 02*	Cumulatieve bestedingen tot en met (jaar T) exclusief bestedingen uit baten exploitatie Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie. *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E25 / 03*	Berekende bate boven drempelwaarde ten behoeve van benefit sharing Alleen in te vullen na afloop project *Aard controle R* *Indicatornummer: E25 / 04*	Aantal gerealiseerde kwaliteitsdragers afspraak Alleen in te vullen na afloop project *Aard controle R* *Indicatornummer: E25 / 05*	Aantal gerealiseerde kwaliteitsdragers realisatie Alleen in te vullen na afloop project *Aard controle R* *Indicatornummer: E25 / 06*
			€ 718.607	Nee	€ 52.142.443			
IenW	**E3**	**Subsidieregeling sanering verkeerslawaai** **Subsidieregeling sanering verkeerslawaai** **Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)**	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 01*	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 02*	Overige bestedingen (jaar T) *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 03*	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 04*	Correctie over besteding t/m jaar T *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 05*	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 06*
		1 2013/267989 (Populierenstraat)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		2 2013/268690 (Aerdberg)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 07*	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 08*	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 09*	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 10*	Correctie over besteding kosten ProRail t/m jaar T *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 11*	Eindverantwoording Ja/Nee *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 12*
		1 2013/267989 (Populierenstraat)	€ 0	€ 0	€ 0		Nee	
		2 2013/268690 (Aerdberg)	€ 0	€ 0	€ 0		Nee	

EZK	**F1**	**Regeling aankoop woningen onder een hoogspanningsverbinding**	Totale besteding (jaar T) ten last van Rijksmiddelen (automatisch berekend) *Aard controle R* *Indicatornummer: F1 / 01*	Projectnaam / nummer *Aard controle N.v.t.* *Indicatornummer: F1 / 02*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per woning *Aard controle R* *Indicatornummer: F1 / 03*	Is de bestemming gewijzig Ja/Nee *Aard controle D1* *Indicatornummer: F1 / 04*	Indien woning verplaatst: conform de ingediende perceelschets Ja/Nee *Aard controle D1* *Indicatornummer: F1 / 05*	Eindverantwoording Ja/Nee *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: F1 / 06*
			1 € 334.777	UWHS170024	€ 334.777	Nee		Nee
			Kopie Projectnaam / nummer *Aard controle N.v.t.* *Indicatornummer: F1 / 07*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen tot en met (Jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: F1 / 08*				
			1 UWHS170024	€ 334.777				
SZW	**G2**	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2017** **Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.**	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 01*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 02*	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 03*	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 04*	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 05*	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 06*
			€ 42.577.591	€ 783.677	€ 3.205.334	€ 28.493	€ 284.889	€ 1.322
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 07*	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 08*	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 09*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 10*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 11*	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: G2 / 12*
			€ 10.975	€ 3.043	€ 0	€ 281.144	€ 0	Ja
SZW	**G3**	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2017** **Besluit**	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 01*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 02*	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 03*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 04*	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 05*	Besteding (jaar T) Bob *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 06*
			€ 68.375	€ 112.500	€ 9.858	€ 215.963	€ 17.665	€ 0
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 07*	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 08*	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: G3 / 09*			
			€ 0	€ 0	Ja			

IenW	E27B	**Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden** **Provinciale beschikking en/of verordening** **Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen**		Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E27B / 01*	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen *Aard controle R* *Indicatornummer: E27B / 02*	Overige bestedingen (jaar T) *Aard controle R* *Indicatornummer: E27B / 03*	**Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen** **Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen** *Aard controle R* *Indicatornummer: E27B / 04*	**Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde overige bestedingen** **Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen** *Aard controle R* *Indicatornummer: E27B / 05*
			1	2015/52095 Vrachtwagenparkeerplaats James Cookweg	€ 384.459	€ 1.577.659		
			2	2012/28184 Greenport Bikeway	€ 109.723	€ 109.723		
			3	2013/40350 2014/53481 2015/94913 2016/75238 Stedelijk Verkeersmanagement	€ 0	€ 0		
			4	2013/40350 2014/53481 2015/94913 2016/75238 Primaire fietsroutes	€ 251.434	€ 508.635		
			5	2014/53481 2015/94913 2016/75238 N271 Markt Velden	€ 10.550	€ 214.118		
			6	2015/94913 2016/75238 Rotonde Venrayseweg-Celsiusweg	€ 215.433	€ 288.429		
			7	2015/94913 2016/75238 N271 Traverse Voort	€ 45.355	€ 45.355		
			8	2017/76053 Ongelijkvloerse kruising GPBW	€ 662.708	€ 709.682	€ 37.292	€ 37.292
			9	2017/17509 Fietsschakel Tegelen	€ 4.384	€ 10.304	€ 65.616	€ 98.424
			10	2017/60273 Aanpassen bushaltes	€ 8.113	€ 8.113		
			11	2017/17526 Gedragsbeinvloeding 2016	€ 83.841	€ 91.066	€ 35.714	€ 35.714
			12	2017/60255 Carpoolplaats N270/ rotonde Intratuin	€ 0	€ 0		
			13	2017/83140 Gedragsbeinvloeding 2017	€ 23.022	€ 23.022		

	Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E27B/ 06*	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E27B / 07*	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E27B / 08*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E27B / 09*	Eindverantwoording Ja/Nee Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E27B / 10*
1	2015/52095 Vrachtwagenparkeerplaats James Cookweg	€ 600.000	€ 2.008.741		Ja
2	2012/28184 Greenport Bikeway	€ 1.817.163	€ 1.817.163		Nee
3	2013/40350 2014/53481 2015/94913 2016/75238 Stedelijk Verkeersmanagement	€ 650.000	€ 1.026.820		Ja
4	2013/40350 2014/53481 2015/94913 2016/75238 Primaire fietsroutes	€ 500.000	€ 757.201		Nee
5	2014/53481 2015/94913 2016/75238 N271 Markt Velden	€ 250.000	€ 453.568		Nee
6	2015/94913 2016/75238 Rotonde Venrayseweg-Celsiusweg	€ 300.000	€ 372.996		Nee
7	2015/94913 2016/75238 N271 Traverse Voort	€ 215.190	€ 215.189		Nee
8	2017/76053 Ongelijkvloerse kruising GPBW	€ 700.000	€ 746.974	Correctie heeft betrekking op 2016. Toen al uitgaven gedaan aan project, echter beschikking pas in 2017 ontvangen	Ja
9	2017/17509 Fietsschakel Tegelen	€ 70.000	€ 108.769	Correctie heeft betrekking op 2016. Toen al uitgaven gedaan aan project, echter beschikking pas in 2017 ontvangen	Nee
10	2017/60273 Aanpassen bushaltes	€ 8.113	€ 8.113		Nee
11	2017/17526 Gedragsbeinvloeding 2016	€ 119.555	€ 126.780	Correctie heeft betrekking op 2016. Toen al uitgaven gedaan aan project, echter beschikking pas in 2017 ontvangen	Ja
12	2017/60255 Carpoolplaats N270/ rotonde Intratuin	€ 0	€ 0	Gaarne afvoeren van de lijst. Is een project van de gemeente Venray	Ja
13	2017/83140 Gedragsbeinvloeding 2017	€ 23.022	€ 23.022		Nee

Bijlage V Gewaarborgde geldleningen

(Bedragen x € 1.000)

Omschrijving onderdeel	Oorspronkelijke hoofdsom gewaarborgde geldlening	Restantbedrag van de gewaarborgde geldlening aan het begin van dienstjaar 2017	Bedrag van de in de loop van het dienstjaar te waarbor-gen / gewaar-borgde geld-leningen	Totaalbedrag van de gewone en buitengewone aflossing	Restantbedrag gewaarborgde geldlening ultimo 2017 (Totaal 2+3-4)
	1	2	3	4	5
Overige (door de gemeente gesubsidieerde instellingen)	15.255	9.636	2.770	628	11.778
Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW)					
OLO (borging direct bij WSW)	386.831	375.989	14.000	28.498	361.491
RPF (vrijwaringsleningen)	36.170	20.797	0	1.280	19.517
Waarborgfonds Eigen Woning (WEW)	PM *	12.304	0	2.284	10.020
TOTAAL GENERAAL	**438.256**	**418.726**	**16.770**	**32.690**	**402.806**

Het bedrag van de oorspronkelijke hoofdsom Waarborgfonds Eigen Woning (WEW) is niet bekend derhalve is ervoor gekozen om hier PM in te vullen.

Bijlage VI Overzicht langlopende geldleningen

(Bedragen x € 1.000)

Nr	Vervaldatum	Van	Oorspronkelijk bedrag	Datum besluit	Jaar laatste aflossing	Rente%	Rente herziening	Restant	Nieuw	Rente	Aflossing	Restant 31-12-2017
216	19-jan	BNG	446	16-11-87	2028	5,65	19-01-18	266		14	16	250
223	24-jan	NWB	30.000	04-02-03	2027	4,47	geen	14.400		593	1.200	13.200
109	1-mrt	BNG	303	14-09-89	2040	4,55	1-03-20	239		11	6	234
237	1-mrt	BNG	45.000		2032	3,99	geen	45.000		1.796		45.000
225	8-mrt	NWB	20.000	24-03-04	2029	4,45	geen	10.400		434	800	9.600
226	23-mrt	BNG	25.000	11-04-06	2031	3,95	geen	15.000		562	1.000	14.000
1	1-mei	BNG	1.028	26-11-87	2031	4,50	1-05-21	653		28	31	622
3	1-mei	BNG	6.262	26-11-87	2031	4,50	1-05-21	3.979		173	191	3.788
112	1-mei	BNG	379	13-12-90	2041	4,33	1-05-21	305		13	7	298
238	4-mei	NWB	22.500		2042	3,92	geen	22.500		881		22.500
239	4-mei	NWB	20.000		2032	3,71	geen	20.000		741		20.000
4	1-jun	BNG	1.945	26-11-87	2033	3,34	1-06-23	1.269		41	57	1.213
104	1-jun	BNG	291	27-02-87	2035	1,13	geen	202		2	10	192
240	4-jun	DB	23.500		2052	4,00	geen	23.500		940		23.500
218	6-jun	ASN	11.345	05-01-01	2026	5,42	geen	4.538		232	454	4.084
105	1-jun	BNG	74	27-02-87	2035	1,13	geen	52		1	2	49
		Subtotaal	**208.073**					**162.304**		**6.463**	**3.774**	**158.530**

(Bedragen x € 1.000)

Nr	Vervaldatum	Van	Oorspronkelijk bedrag	Datum besluit	Jaar laatste aflossing	Rente%	Rente herziening	Restant	Nieuw	Rente	Aflossing	Restant 31-12-2017
228	21-jun	BNG	20.000	nvt	2035	4,23	geen	20.000		846		20.000
229	21-jun	BNG	25.000	nvt	2035	3,82	geen	19.000		706	1.000	18.000
217	30-jun	BNG	2.808	26-11-87	2038	4,10	geen	2.109		85	61	2.048
243	1-jul	NWB	3.715		2045	2,57	geen	3.591		91	124	3.468
244	1-jul	BNG	71.300		2045	2,68	geen	68.448		1.781	2.852	65.596
221	27-nov	NWB	20.000	19-12-01	2027	4,89	geen	8.800		427	800	8.000
2	30-dec	BNG	4.894	26-11-87	2032	3,21	30-12-22	3.076		99	150	2.926
118	30-dec	Roeiers	681	24-11-93	2018	6,75	geen	54		4	27	27
227	30-dec	ASN	35.000		2019	3,80	geen	35.000		1.330		35.000
101	31-dec	BNG	279	27-02-87	2031	4,58	31-12-21	172		8	8	164
102	31-dec	BNG	1.355	27-02-87	2031	4,58	31-12-21	853		39	41	812
241	31-dec	Knecht-Drenth	724		2028	0,00	geen	434			36	397
242	31-dec	EEEF	8.500		2029	3,30	geen	8.500		285		8.500
Subtotaal			**194.256**					**170.039**		**5.700**	**5.099**	**164.939**
TOTAAL GENERAAL			**402.329**					**332.343**		**12.162**	**8.874**	**323.469**

Bijlage VII Staat van vaste activa

(Bedragen x € 1.000)

Groeps- en object nummer en omschrijving	Oorspronkelijk bedrag	Herrubricering aanschaf-rekening / Overig	Investeringen in het jaar	Desinvesteringen in het jaar	Boekwaarde 1-1-2017	Afschrijving	Waarvan extra	Aflossing	Rente	Kapitaallasten	Boekwaarde 31-12-2017
Bijdrage in activa derden	34.393		-89		25.253	1.049			947	1.996	24.115
Kosten sluiten geldleningen	682				597	17			22	39	580
Gronden en terreinen	33.550	5.135	2	2.171	30.508	11			1.061	1.073	33.462
Woonruimte	585				30	5			1	6	25
Bedrijfsgebouwen	230.242	50.943	617	183	109.639	5.538	57		5.886	11.424	155.478
Bedrijfsgebouwen AV	1.684	-51.543	1.974		52.568				82	82	2.999
Grond, weg en water	132.705	3.975			52.426	3.565			2.105	5.670	52.836
Grond, weg en water AV	16.287	-9.170	5.296		19.988				633	633	16.113
Vervoermiddelen	4.204	918	31		525	362			54	416	1.112
Vervoermiddelen AV	31	-918	96		918				2	2	96
Machines, app en installaties	39.307	13.176	-22		5.260	1.721			690	2.411	16.693
Machines, app en install. AV	1.580	-13.116	36		14.797				60	60	1.717
Overige materiele vaste activa	45.057	4.062	-228		8.641	2.182			459	2.641	10.293
Subtotaal	**540.308**	**3.461**	**7.713**	**2.355**	**321.151**	**14.449**	**57**		**12.003**	**26.452**	**315.521**

(Bedragen x € 1.000)

Groeps- en object nummer en omschrijving	Oorspronkelijk bedrag	Herrubricering aanschaf-rekening / Overig	Investeringen in het jaar	Desinvesteringen in het jaar	Boekwaarde 1-1-2017	Afschrijving	Waarvan extra	Aflossing	Rente	Kapitaallasten	Boekwaarde 31-12-2017
Overige materiele vaste activa AV	461	-4.062	2.282		4.522				57	57	2.742
Kapitaalverstrek. aan deelneming	31.554		18.872	23.984	25.835				876	876	20.723
Leningen woningbouw corp.	125.355				13.286			587	519	519	12.701
Leningen aan deelnemingen	82.445		22.275	37.445	37.444			3.025	1.115	1.115	19.250
Overige langlopende leningen	1.503		26		417			299	11	11	144
Verstrekte leningen SVN constructies	467		-467		467				18	18	
Verstrekte startersleningen	1.911		291		1.911				72	72	2.202
Verstr.startersl.afkoopmethodi	-4		4		-4						
Aandelen in gem. regelingen	105				105				4	4	105
Overige uitzettingen looptijd > 1 jr	2.499		1.576		2.499				92	92	4.075
SVN - constructie	97			97	97				4	4	
VROM Startersfonds	632		-78		632				24	24	554
Starterslening afkoopmethodiek	4			4	5						
Subtotaal	**247.029**	**-4.062**	**44.782**	**61.530**	**87.216**			**3.911**	**2.790**	**2.790**	**62.497**
TOTAAL GENERAAL	**787.337**	**-600**	**52.495**	**63.884**	**408.367**	**14.449**	**57**	**3.911**	**14.793**	**29.242**	**378.018**

Bijlage VIII Grondexploitaties

De onderdelen VIII.1 t/m VIII.3 (grondexploitatiestaten en overige grexen) zijn digitaal beschikbaar via de volgende link op internet:
https://www.venlo.nl/middelen

X.4 Voorraad Onderhanden Werk Grondbedrijf

Fasering Grondexpl	Hoofdproject Samengesteld	realisatie t/m 2016	realisatie 2017	realisatie t/m 2017
Grex (facilitair)	130011 Bauhaus	72.636	-113.884	-41.248
	130014 Klein Vink	84.805	5.959	90.764
	130015 Kockerseweg	-3.552	-189	-3.741
	140013 Kerkhofweg	108.845	90.494	199.339
	140014 Maasveldstr/PGuillaumestr	41.730	22.204	63.933
	140016 CVI Raaieinde	31.297	3.946	35.242
	140017 Vilgert43	33.523	1.714	35.237
	150036 Ven Oost	-11.237	44.245	33.007
	160030 Windenergie	33.909	119.331	153.240
	160037 Martinushof transitie	-16.365	9.028	-7.337
	170028 Ven Noord C2C woningen	-16.062	25.146	9.084
	170044 De Vaert fase 2	-	7.515	7.515
	170045 Teuniswijk herontwikkeling	-	11.226	11.226
	170048 Rummerkampstraat	-	-56.370	-56.370
	90007 De Vaert fase 1	-27.101	-33.431	-60.532
Totaal Grex (facilitair)		**332.427**	**136.933**	**469.360**
Grex (gemeente)	10001 Helmusweg	-34.373	7.201	-27.172
	110007 Kloosterstraat Velden	40.369	-40.369	-
	130013 Hoogwatergeul Lomm	-290.856	290.856	-
	130016 Maasdal Velden	-1.640.429	-27.026	-1.667.455
	140011 Van Cranenbroek	57.734	39.301	97.035
	140012 A. Flemingstraat	880	-880	-
	140015 Moskee Hagerhofweg	-174.553	22.278	-152.275
	150035 Holland Casino	-212.692	40.809	-171.883
	160033 Herinrichting AZC-terrein	-52.791	84.543	31.752
	170042 Dautzenbergstraat	-	-31.654	-31.654
	170046 IJsvogel-Karbinderstr.heront	-	19.245	19.245
	170047 Arsenaal herontwikkel locat	-	85.203	85.203
Totaal Grex (gemeente)		**-2.306.710**	**489.507**	**-1.817.203**
Majeure projecten	100002 Q4	13.598.761	1.778.701	15.377.463
	100004 Masterplan Arcen en Velder	914.514	305.290	1.219.804
	40001 FHK grex fase 1	15.494.162	1.896.387	17.390.549
	40003 Revitalisering Veegtes	4.091.730	-828.370	3.263.360
	90005 Venlo Centrum Zuid	12.265.553	1.600.873	13.866.426
	90006 Centrumplan Blerick	5.197.758	441.692	5.639.449
	90009 TPW restexploitatie	-2.454.875	2.348.307	-106.568
Totaal Majeure projecten		**49.107.602**	**7.542.880**	**56.650.483**
Grex gemeente incl. majeur:		**46.800.892**	**8.032.388**	**54.833.279**
MVA bedrijfsgebouwen	150041 Overtollig vastg lopend boek	-	-	-
	30001 Commissaris	6.622.157	-	6.622.157
Totaal MVA bedrijfsgebouwen		**6.622.157**	**-**	**6.622.157**
MVA voorraden	130012 Gronden	2.144.660	-	2.144.660
	40004 Scholen Grondbedrijf	689.362	-	689.362
	70001 Molenbossen	315.350	-	315.350
	90011 Voorbereidend Werk	-	-	-
	990002 Restpercelen	-	-	-
Totaal MVA voorraden		**3.149.372**	**-**	**3.149.372**
Voorziening restwerken	80001 Restwerken	-4.025.013	686.106	-3.338.907
Totaal Voorziening restwerken		**-4.025.013**	**686.106**	**-3.338.907**
Eindtotaal		**52.879.835**	**8.855.426**	**61.735.262**

VIII.5 Afgesloten grondexploitaties 2017

AFGESLOTEN GRONDEXPLOITATIES 2017	
Positief resultaat (x € 1000)	
Hoogwatergeul	299
Totaal positief	**299**
Neutraal resultaat	
A.Flemingstraat	0
Kloosterstraat	0
Totaal neutraal	**0**
Resultaat tgv Algemene Grondreserve	**299**

De grondexploitaties (grexen) in bovenstaand overzicht zijn per 31 december 2017 administratief afgesloten.

Afgesloten grexen worden jaarlijks door de raad vastgesteld als onderdeel van de jaarrekening. Volgens bestendig beleid worden de positieve en negatieve resultaten van afgesloten grexen toegevoegd aan de Algemene Grondreserve (AGR) of, voor zover reeds gereserveerd, onttrokken aan de voorziening nadelige exploitatieresultaten Grondbedrijf. Met het behaalde resultaat is ook rekening gehouden in het weerstandsvermogen van het grondbedrijf. In het geval Hoogwatergeul Lomm is afgesproken met het dorp Lomm (en ook vastgelegd) dat het resterend saldo kan worden ingezet voor investeringen in of direct in de nabijheid van het projectgebied.

N.B.

Een krediet voor een grondexploitatie kent geen kapitaallasten (rente en afschrijving) als afgeleide van de investering. De kosten van de grex worden immers gedekt door de opbrengst van de grondverkoop en overige bijdragen. Nadat de werkzaamheden zijn uitgevoerd en door de projectleider zijn goedgekeurd, wordt een nacalculatie opgesteld en wordt de desbetreffende opdracht beëindigd. De bijbehorende (opdracht)budgetten worden in de administratie afgesloten.

Dit verschilt met een krediet voor een opstalontwikkeling. Na oplevering van het opstal wordt er nog 50 jaren rente betaald en afgeschreven op basis van de investering. Bij uitstel of afstel van de bouw van een opstal kunnen de bijbehorende kapitaallasten in de begroting vrijvallen.

Bijlage IX Samenwerkingspartners

In het Dashboard Samenwerking is de meeste (en de meest actuele) achtergrondinformatie te vinden per samenwerkingsverband.

Het dashboard is bereikbaar via onderstaande link:

https://venlo.dashboardsamenwerking.nl/Dashboard

In onderstaande tabellen is de informatie uit het dashboard samengevat weergegeven (peildatum jaarrekening 2017).

Nr.	Naam samenwerkingspartner	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Openbaar belang	Financieel belang 31-12-2016	Financieel belang 31-12-2017	Eigen vermogen 31-12-2016	Eigen vermogen 31-12-2017	Vreemd vermogen 31-12-2016	Vreemd vermogen 31-12-2017	Verwacht resultaat 2017
1	GR Afval Samenwerking Limburg (ASL)	Vertegenwoordiging in bestuursorganen: Algemeen Bestuur (AB) – Wethouders: B. Aldewereld – Ambtelijk: L. Jacobs Zeggenschap: Algemene ledenvergadering (ALV) of Ledenraad (aantal stemmen voor de gemeente: 1 – van totaal aantal: 38)	Inbreng financiële middelen 2017: contributie leden ASL € 10.000	Motieven voor samenwerking: Efficiënter werken, Zaken laten uitvoeren door een partner die dat beter of goedkoper kan Strategische kansen: de grootste kans als gevolg van het op provincie brede schaal samenwerken, zit in het creëren van volume/massa waardoor marktpartijen genegen zijn de opdracht tegen concurrente tarieven binnen te halen/te contracteren.	Inbreng financiële middelen 2016: Contributie leden ASL: € 11.000	Inbreng financiële middelen 2017: Contributie leden ASL: € 10.000	–	–	–	–	–
2	GR Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW)	Vertegenwoordiging in bestuursorganen: Voorzitter – als afzonderlijk bestuursorgaan (in geval van een openbaar lichaam) Algemeen Bestuur (AB) Dagelijks Bestuur (DB) Zeggenschap: Algemeen Bestuur (AB) (aantal stemmen voor de gemeente: 10% – van totaal aantal: – Gemeente Venlo beschikt over 10% van de stemmen – gebaseerd op de financiële bijdrage van de deelnemers.); Dagelijks Bestuur (DB) (aantal stemmen voor de gemeente: 10% – van totaal aantal: – Gemeente Venlo beschikt over 10% van de stemmen – gebaseerd op de financiële bijdrage van de deelnemers.)	Inbreng financiële middelen 2017: Jaarlijkse bijdrage € 1.900.000	Motieven voor samenwerking: Vergroten van het ambitieniveau – bundelen van krachten, Efficiënter werken, Organisatorische voordelen Strategische kansen: In de toekomst wellicht meer ruimte voor lokale belastigen door de rijksoverheid. Het samenwerkingsverband kan daar slagvaardig op inspelen.	Inbreng financiële middelen 2016: Jaarlijkse bijdrage: € 1.900.000	Inbreng financiële middelen 2017: Jaarlijkse bijdrage: € 1.900.000	Eigen vermogen 2016: € -998.000	Begroot Eigen vermogen 2017: € -512.000	Vreemd vermogen 2016: € 5.439.000	Begroot Vreemd vermogen 2017: € 5.436.000	Financieel resultaat 2016: € -714.000 Begroot financieel resultaat 2017: € -228.000
3	GR Gemeenschappelijk Orgaan Toezicht Primair Openbaar Onderwijs (GOTPOO)	Vertegenwoordiging in bestuursorganen: Toezichthoudend orgaan – Raadsleden: F.P.M. Schatorjé – Ambtelijk: W.A.P.M. Heesen		Motieven voor samenwerking: toezicht op de verzelfstandiging van het openbaar basisonderwijs regio Venlo	–	–	Eigen vermogen 2016: € 3.115.825	–	–	–	Financieel resultaat 2016: € 159.020
4	GR Grenspark Maas-Swalm-Nette (Grenspark MSN)	Vertegenwoordiging in bestuursorganen: Algemeen Bestuur (AB) – Wethouders: J. Teeuwen – Ambtelijk: Isabelle de Warrimont Zeggenschap: Algemeen Bestuur (AB) (aantal stemmen voor de gemeente: 1 – van totaal aantal: 1 – Ieder lid van het Algemeen Bestuur heeft één stem.)	Inbreng financiële middelen 2017: Jaarlijkse bijdrage € 7.610	Motieven voor samenwerking: Vergroten van het ambitieniveau – bundelen van krachten, Efficiënter werken, Organisatorische voordelen, Verruimen van de horizon, Faciliteren/ Stimuleren van maatschappelijk initiatief, Zaken laten uitvoeren door een partner die dat beter of goedkoper kan Strategische kansen: Het openbaar lichaam heeft tot doel de gezamenlijke belangen in grensoverschrijdende zin te behartigen, waarbij de meerwaarde van de grensoverschrijdende samenwerking gericht is op het behoud en de ontwikkeling van het natuurlijk landschap, de schoonheid, de wezenskenmerken en de verzorging en ordening daarvan, met inachtneming van belangen van economische, culturele en sociale aard.	Inbreng financiële middelen 2016: Jaarlijkse bijdrage: € 6.967	Inbreng financiële middelen 2017: Jaarlijkse bijdrage: € 7.610	Eigen vermogen 2016: € 49.542	Begroot Eigen vermogen 2017: € 51.153	Vreemd vermogen 2016: € 87.579	Begroot Vreemd vermogen 2017: € 163.275	Financieel resultaat 2016: Resultaat € 13.407 Begroot financieel resultaat 2017: € 1.611
5	GR Maasveren Limburg Noord (Maasveren)	Vertegenwoordiging in bestuursorganen: Bestuurscommissie – Wethouders: Teeuwen – Ambtelijk: W.P.M. Tijssen Zeggenschap: Bestuurscommissie (aantal stemmen voor de gemeente: 1 – van totaal aantal: 4)	Inbreng financiële middelen 2017: Jaarlijkse bijdrage € 8.000	Motieven voor samenwerking: Efficiënter werken, Organisatorische voordelen Strategische kansen: Het in stand houden van de verkeersverbindingen over de Maas. Door de samenwerking ontstaan er geen verschil over inzichten van tarieven en wie welk onderhoud moet betalen. Daarnaast is er nu één aanspreekpunt voor alle veren en wordt er een uniform beleid gevoerd. Voor gemeente Venlo is er een minimum aan inspanning omdat gemeente Horst aan de Maas de centrum functie invult.	Inbreng financiële middelen 2016: Jaarlijkse bijdrage € 8.000	Inbreng financiële middelen 2017: Jaarlijkse bijdrage € 8.000	–	–	–	–	Financieel resultaat 2015: Resultaat € 1.904.757 Begroot financieel resultaat 2016: € 1.989.635 Begroot financieel resultaat 2017: € 2.080.025

Nr.	Naam samenwerkingspartner	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Openbaar belang	Financieel belang 31-12-2016	Financieel belang 31-12-2017	Eigen vermogen 31-12-2016	Eigen vermogen 31-12-2017	Vreemd vermogen 31-12-2016	Vreemd vermogen 31-12-2017	Verwacht resultaat 2017
6	GR Samenwerking ICT NML	Vertegenwoordiging in bestuursorganen: Algemeen Bestuur (AB) - Wethouders: Portefeuillehouder Zeggenschap: Algemeen Bestuur (AB) (aantal stemmen voor de gemeente: 1 - van totaal aantal: 3)		Motieven voor samenwerking: Efficiënter werken, Zaken laten uitvoeren door een partner die dat beter of goedkoper kan, - elkaar op het gebied van ICT-infrastructuur ontzorgen; - ICT-voorzieningen standaardiseren en uniformeren; - beschikbare kennis en capaciteit efficiënter inzetten; - slagvaardiger kunnen inspelen op ontwikkelingen, en; - toekomstige groei van ICT-kosten beperken (meer met minder)	-	-	-	-	-	-	-
7	GR subsidiering AntiDiscriminatieVoorziening Limburg (ADV-Limburg) (GR ADV-Limburg)	-	Inbreng financiële middelen 2017: € 41.353	Motieven voor samenwerking: - Strategische kansen: -	Inbreng financiële middelen 2016: € 41.019	Inbreng financiële middelen 2017: € 41.353	-	-	-	-	-
8	GR Veiligheidsregio Limburg-Noord (VRLN)	Vertegenwoordiging in bestuursorganen: Algemeen Bestuur (AB) - Burgemeester: Antoin Scholten - Wethouders: Ben Aldewereld - Ambtelijk: Marije van Hal Voorzitter - als afzonderlijk bestuursorgaan (in geval van een openbaar lichaam) - Burgemeester: Antoin Scholten Bestuurscommissie - Wethouders: Ben Aldewereld - Ambtelijk: Bart Verheijden Bestuurscommissie - Burgemeester: Antoin Scholten - Ambtelijk: Marije van Hal Zeggenschap: Algemeen Bestuur (AB) (aantal stemmen voor de gemeente: 1 - van totaal aantal: 15 - gelijkheidsbeginsel); Bestuurscommissie (aantal stemmen voor de gemeente: 1 - van totaal aantal: 15 - gelijkheidsbeginsel)	Inbreng financiële middelen 2017: Gemeentelijke bijdrage € 10.878.402 aanvullende factuur arbeidshyg en cao € 196.038 compensatie BDUR € -325.648	Motieven voor samenwerking: Efficiënter werken, het betreft een wettelijke taak Strategische kansen: Belangrijk	Inbreng financiële middelen 2017: Gemeentelijke bijdrage € 10.878.402 aanvullende factuur arbeidshyg en cao € 196.038 compensatie BDUR € -325.648	Begroot Inbreng financiële middelen 2018: Bijdrage € 10.031.000	-	-	-	-	-
9	GR WAA (WAA)	-	Inbreng financiële middelen 2017: Tekortfinanciering € -3.000.000 WSW Rijkssubsidie (doorbetaling aan WAA) € 14.738.579 Totaal € 11.738.579	-	Inbreng financiële middelen 2016: Tekortfinanciering € -2.500.000 WSW Rijkssubsidie (doorbetaling aan WAA) € 15.542.000 Totaal € 13.042.000	Inbreng financiële middelen 2017: Tekortfinanciering € -3.000.000 WSW Rijkssubsidie (doorbetaling aan WAA) € 14.738.579 Totaal € 11.738.579	Eigen vermogen 2016: Eigen Vermogen € 2.802.000	-	Vreemd vermogen 2016: Vreemd vermogen Lang € 4.917.000 Vreemd vermogen Kort € 2.790.000 Totaal € 7.707.000	-	Financieel resultaat 2017: Concernresultaat GR WAA € 3.000.000
10	Modulaire GR Sociaal Domein Noord-Limburg (MGR)	Vertegenwoordiging in bestuursorganen: Algemeen Bestuur - Wethouders: Ben Aldewereld Dagelijks Bestuur (DB) - Wethouders: Ben Aldewereld	Inbreng financiële middelen 2016: Bijdrage € 387.516	Motieven voor samenwerking: Vergroten van het ambitieniveau – bundelen van krachten, Efficiënter werken, Zaken laten uitvoeren door een partner die dat beter of goedkoper kan Strategische kansen: Inkoop in het sociaal domein met goed prijs - kwaliteitsniveau vanwege schaalvoordeel van de regio	Inbreng financiële middelen 2016: Bijdrage € 387.516	Begroot Inbreng financiële middelen 2017: Bijdrage € 587.347	Eigen vermogen 2016: Eigen Vermogen € 0	Eigen vermogen 2016: Eigen Vermogen € 0	Vreemd vermogen 2016: Vreemd vermogen € 0	Vreemd vermogen 2016: Vreemd vermogen € 0	Financieel resultaat 2016: MGR € 73.063 Regionaal bureau opdrachtgeven € 978.271 Totaal: € 1.051.334

Nr.	Naam samenwerkingspartner	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Openbaar belang	Financieel belang 31-12-2016	Financieel belang 31-12-2017	Eigen vermogen 31-12-2016	Eigen vermogen 31-12-2017	Vreemd vermogen 31-12-2016	Vreemd vermogen 31-12-2017	Verwacht resultaat 2017
11	GR Euregio Rijn-Maas-Noord (ERMN)	Vertegenwoordiging in bestuursorganen: Algemene ledenvergadering (ALV) of Ledenraad - Burgemeester: Antoin Scholten Algemeen Bestuur (AB) - Burgemeester: Antoin Scholten INTERREG-commissie - Wethouders: Lamers Commissie Government 2 Government - Wethouders: Teeuwen Commissie Business 2 Business - Wethouders: Lamers Commissie People 2 People - Wethouders: Aldewereld Zeggenschap: Algemene ledenvergadering (ALV) of Ledenraad (aantal stemmen voor de gemeente: 6 - van totaal aantal: 83 - voor zover bekend heeft er sinds de oprichting in 1978 nog nooit een hoofdelijke stemming plaatsgevonden, besluitvorming heeft altijd plaatsgevonden op basis van consensus. De burgemeesters van Venlo en Mönchengladbach vervullen ieder steeds voor twee jaar het voorzitterschap van de ALV (en het AB). Venlo krijgt naar verwachting in 2019 weer de voorzittersrol.); Algemeen Bestuur (AB) (aantal stemmen voor de gemeente: 1 - van totaal aantal: 10 - De burgemeesters van Venlo en Mönchengladbach vervullen ieder steeds voor twee jaar het voorzitterschap van het AB. Venlo krijgt naar verwachting in 2019 weer de voorzittersrol.); Bestuurscommissie (aantal stemmen voor de gemeente: 1 - van totaal aantal: 29 - Er bestaan drie thematische commissies waarin de leden zitting hebben (P2P, G2G en B2B), en de INTERREG-commissie, waarin besluiten en adviezen worden gegeven over INTERREG-aanvragen. Namens Venlo hebben wethouders zitting in deze commissies. Deze commissies hebben onder andere de rol van advies voor het dagelijks bestuur en de algemene ledenvergadering)	Inbreng financiële middelen 2017: Jaarlijkse bijdrage € 20.640	Motieven voor samenwerking: Vergroten van het ambitieniveau – bundelen van krachten, Faciliteren/ Stimuleren van maatschappelijk initiatief Strategische kansen: De kansen die de samenwerking biedt zijn beschreven bij het onderdeel '15. beoogde resultaten'.	Inbreng financiële middelen 2016: Jaarlijkse bijdrage € 20.640	Inbreng financiële middelen 2017: Jaarlijkse bijdrage € 20.640	Begroot Eigen vermogen 2016: Eigen Vermogen € 311.673	Eigen vermogen 2016: Eigen Vermogen € 340.833	Begroot Vreemd vermogen 2016: Vreemd vermogen € 258.761	Vreemd vermogen 2016: Vreemd vermogen € € 353.777	Financieel resultaat 201: Exploitatie ontvangst € 1012450 Explotatie uitgave € 983196 Totaal € 1.995.646
12	GR Omnibuzz	Vertegenwoordiging in bestuursorganen: Dagelijks Bestuur (DB) - Wethouders: Vera Tax - Ambtelijk: Lodewijk Brüll Algemeen Bestuur (AB) - Wethouders: Vera Tax - Ambtelijk: Lodewijk Brüll Zeggenschap: Algemeen Bestuur (AB) (aantal stemmen voor de gemeente: 3 - van totaal aantal:)	Begroot Inbreng financiële middelen 2017: € 22.000.000	Motieven voor samenwerking: Vergroten van het ambitieniveau – bundelen van krachten, Organisatorische voordelen, Versterken van de democratie Strategische kansen: Meer grip op aansturing en uitvoering gemeentelijke vervoerstaken; vorming expertise centrum vervoer; synergie en schaalvoordelen; mogelijkheid tot uitvoering doelgroepenvervoer (die niet uitvoerbaar zijn op basis van individuele kracht)	Begroot Inbreng financiële middelen 2016: € 22.000.000	Begroot Inbreng financiële middelen 2017: € 22.000.000	-	-	-	-	-
13	BV Bodemzorg Limburg (BL)	Vertegenwoordiging in bestuursorganen: Algemene ledenvergadering (ALV) of Ledenraad - Wethouders: W. v.d. Beucken Zeggenschap: Algemene ledenvergadering (ALV) of Ledenraad (aantal stemmen voor de gemeente: 1 - van totaal aantal: 33)	Inbreng financiële middelen 2017: jaarlijkse bijdrage nazorgfonds € 25.000	Motieven voor samenwerking: Zaken laten uitvoeren door een partner die dat beter of goedkoper kan Strategische kansen: De samenwerking leidt er toe dat in Limburg de risico's met betrekking tot voormalige stortplaatsen gezamenlijk gedragen worden	Inbreng financiële middelen 2016: jaarlijkse bijdrage nazorgfonds € 25.000	Inbreng financiële middelen 2017: jaarlijkse bijdrage nazorgfonds € 25.000	Eigen vermogen 2016: Jaarrekening 2016 € 3.209.246,—	-	Vreemd vermogen 2016: Jaarrekening 2016 € 26.962.032,—	-	Financieel resultaat 2016: Jaarrkening 2016 € 308.954,—
14	BV Campus Vastgoed Greenport Venlo (CVGV)	Vertegenwoordiging in bestuursorganen: Algemene vergadering van aandeelhouders (AvA) of Algemene Vergadering - Burgemeester: wettelijke vertegenwoordiger Zeggenschap: Algemene vergadering van aandeelhouders (AvA) of Algemene Vergadering (aantal stemmen voor de gemeente: 6.656 - van totaal aantal: 2.000.000 - 0,3328%)	Begroot Inbreng financiële middelen 2018: € 6.000.000	-	Begroot Inbreng financiële middelen 2017: € 6.000.000	Begroot Inbreng financiële middelen 2018: € 6.000.000	Eigen vermogen 2017: Inleg eigen vermogen € 24.700.000	Begroot Eigen vermogen 2018: Inleg eigen vermogen € 24.700.000	Begroot Vreemd vermogen 2017: Bankleningen € 6.333.000	Begroot Vreemd vermogen 2018: Bankleningen € 9.883.000	Begroot Financieel resultaat 2018: Contante waarde grex 1-1-2016 € 1.869.796 Winst- en verliesrekening € -827.000 Totaal € 2.696.796

Nr.	Naam samenwerkingspartner	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Openbaar belang	Financieel belang 31-12-2016	Financieel belang 31-12-2017	Eigen vermogen 31-12-2016	Eigen vermogen 31-12-2017	Vreemd vermogen 31-12-2016	Vreemd vermogen 31-12-2017	Verwacht resultaat 2017
15	BV CBL Vennootschap (CBL)	Vertegenwoordiging in bestuursorganen: Algemene vergadering van aandeelhouders (AvA) of Algemene Vergadering – Burgemeester: Wettelijke vertegenwoordiger Zeggenschap: Algemene vergadering van aandeelhouders (AvA) of Algemene Vergadering (aantal stemmen voor de gemeente: 6.656 – van totaal aantal: 2.000.000 – 0,3328%)	Inbreng financiële middelen 2017: Deelneming door inbreng van kapitaal € 67	-	Inbreng financiële middelen 2016: Deelneming door inbreng van kapitaal € 67	Inbreng financiële middelen 2017: Deelneming door inbreng van kapitaal € 67	Eigen vermogen 2015: Eigen vermogen € 9.459.843	Eigen vermogen 2016: Eigen Vermogen € 827.130	Vreemd vermogen 2015: Kortlopende schulden € 445.265	Vreemd vermogen 2016: Kortlopende schulden € 156.076	Financieel resultaat 2016: Resultaat na belastingen € – 156.476
16	BV CSV Amsterdam (CSV)	Vertegenwoordiging in bestuursorganen: Algemene vergadering van aandeelhouders (AvA) of Algemene Vergadering – Wethouders: Stephan Satijn Zeggenschap: Algemene vergadering van aandeelhouders (AvA) of Algemene Vergadering (aantal stemmen voor de gemeente: 1 – van totaal aantal: 4 – Onze zeggenschap is gelijk aan ons aandeel in de BV, 27,65%. Dit is gebaseerd op de inbreng van ons eigen vermogen. De zeggenschap is (evenredig aan de aandelenverhouding) als volgt verdeeld over de andere partijen: Provincie Limburg: 58,62% Gemeente Horst a/d Maas: 8,43% Gemeente Venray: 5,39%)	Inbreng financiële middelen 2017: Deelneming door inbreng van kapitaal € 67	Motieven voor samenwerking: Vergroten van het ambitieniveau – bundelen van krachten, Efficiënter werken, Verruimen van de horizon Strategische kansen: In het kader van de ontwikkeling van de Brightlands Campus Greenport Venlo zijn de provincie en de Universiteit Maastricht op basis van het campus plan (Brightlands Campus Greenport Venlo; handen en voeten aan het kennislandschap, d.d. 7 jan 2016) voornemens voor de programmatische invulling van de campus een Brightlandscampus organisatie op te richten. Daar waar wij als aandeelhouder risicodragend participeren in de Campus Vastgoed BV hebben wij formeel geen stem in de programmatische invulling van de campus. In de nieuwe Brightlandscampus organisatie gaan immers alleen de provincie, de UM en mogelijk een internationale marktpartij participeren. In dit kader is in de samenwerkingsovereenkomst inzake de gebieds- en vastgoedontwikkeling van de campus afgesproken dat partijen (dus de provincie, de gemeente Venlo en de BV Campus Vastgoed) vóór 1 januari 2018 in overleg met de nieuwe Brightlandscampus organisatie gezamenlijk een ruimtelijk-programmatische gebiedsvisie vaststellen waarvan de effecten in de volle omvang zijn of worden verwerkt in de exploitatie(s).	Inbreng financiële middelen 2016: Deelneming door inbreng van kapitaal € 67	Inbreng financiële middelen 2017: Deelneming door inbreng van kapitaal € 67	Eigen vermogen 2015: Eigen vermogen € -42.078	Eigen vermogen 2016: Eigen vermogen € 3.209.046	Vreemd vermogen 2015: Kortlopende schulden € 50.162	Vreemd vermogen 2016: Kortlopende schulden € 170.799	Financieel resultaat 2016: Resultaat na belastingen € 3.251.124
17	BV Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo (BOGV)	Vertegenwoordiging in bestuursorganen: Algemene vergadering van aandeelhouders (AvA) of Algemene Vergadering – Wethouders: Stephan Satijn	Inbreng financiële middelen 2017: Deelneming door inbreng kapitaal € 12.906.438 Inbreng vreemd vermogen vast € 19.250.000 Totaal: € 32.156.438	Motieven voor samenwerking: Vergroten van het ambitieniveau – bundelen van krachten, Efficiënter werken, Verruimen van de horizon, Versterken van de democratie	Inbreng financiële middelen 2017: Deelneming door inbreng kapitaal € 12.906.438 Inbreng vreemd vermogen vast € 19.250.000 Totaal: € 32.156.438	Begroot Inbreng financiële middelen 2018: Deelneming door inbreng kapitaal € 12.820.000 Inbreng vreemd vermogen vast € 19.250.000 Inbreng vreemd vermogen variabel € 6.600.000 Totaal: € 38.670.000	Eigen vermogen 2017: participanten € 46.392.000	Begroot Eigen vermogen 2018: participanten € 46.392.000	Begroot Vreemd vermogen 2017: Kortlopende schulden € 94.000.000	Vreemd vermogen 2017: Kortlopende schulden € 70.000.000	Begroot Financieel resultaat 2018: Contante waarde grex 1-1-2016 € 20.204.950 Winst- en verliesrekening € 979.000 Totaal € 21.183.950
18	BV Publiek Belang Elektriciteitsproductie (PBE)	Vertegenwoordiging in bestuursorganen: Algemene vergadering van aandeelhouders (AvA) of Algemene Vergadering – Burgemeester: wettelijke vertegenwoordiger Zeggenschap: Algemene vergadering van aandeelhouders (AvA) of Algemene Vergadering (aantal stemmen voor de gemeente: 498.150 – van totaal aantal: 149.682.196 –	Inbreng financiële middelen 2017: Deelneming door inbreng van kapitaal € 4.982	-	Inbreng financiële middelen 2016: Deelneming door inbreng van kapitaal € 4.982	Inbreng financiële middelen 2017: Deelneming door inbreng van kapitaal € 4.982	Eigen vermogen 2015: Eigen vermogen € 1.579.755	Eigen vermogen 2016: Eigen vermogen € 1.638.704	Vreemd vermogen 2015: Kortlopende schulden € 118.063	Vreemd vermogen 2016: Kortlopende schulden € 50.833	Financieel resultaat 2016: Resultaat na belastingen € 58.949

Nr.	Naam samenwerkingspartner	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Openbaar belang	Financieel belang 31-12-2016	Financieel belang 31-12-2017	Eigen vermogen 31-12-2016	Eigen vermogen 31-12-2017	Vreemd vermogen 31-12-2016	Vreemd vermogen 31-12-2017	Verwacht resultaat 2017
19	BV Verkoop Vennootschap	Vertegenwoordiging in bestuursorganen: Algemene vergadering van aandeelhouders (AvA) of Algemene Vergadering – Burgemeester: Wettelijke vertegenwoordiger Zeggenschap: Algemene vergadering van aandeelhouders (AvA) of Algemene Vergadering (aantal stemmen voor de gemeente: 6.656 – van totaal aantal: 2.000.000 – 0,332B9%)	Inbreng financiële middelen 2017: Deelneming door inbreng kapitaal € 67 Kapitaalversterking € 105.000 Totaal: € 105.067	-	Inbreng financiële middelen 2016: Deelneming door inbreng kapitaal € 67 Kapitaalversterking € 105.000 Totaal: € 105.067	Inbreng financiële middelen 2017: Deelneming door inbreng kapitaal € 67 Kapitaalversterking € 105.000 Totaal: € 105.067	Eigen vermogen 2015: Eigen Vermogen € B4.B02.72B	Eigen vermogen 2016: Eigen Vermogen € 1.242.623	Vreemd vermogen 2016: Kortlopende schulden € 30.139.334	Vreemd vermogen 2016: Kortlopende schulden € 37.323	Financieel resultaat 2016: Resultaat na belastingen € - 524.B9B
20	BV Vordering op Enexis (VoE)	Vertegenwoordiging in bestuursorganen: Algemene vergadering van aandeelhouders (AvA) of Algemene Vergadering – Burgemeester: wettelijke vertegenwoordiger Zeggenschap: Algemene vergadering van aandeelhouders (AvA) of Algemene Vergadering (aantal stemmen voor de gemeente: 6.656 – van totaal aantal: 2.000.000 – 0,332B9%)	Inbreng financiële middelen 2016: Deelneming door inbreng kapitaal € 67 Lening € 1.165.000 Totaal: € 1.165.067	-	Inbreng financiële middelen 2015: Deelneming door inbreng kapitaal € 67 Lening € 1.165.000 Totaal: € 1.165.067	Inbreng financiële middelen 2016: Deelneming door inbreng kapitaal € 67 Lening € 1.165.000 Totaal: € 1.165.067	Eigen vermogen 2015: Eigen Vermogen € 3.452	Eigen vermogen 2016: Eigen Vermogen € 23.997	Vreemd vermogen 2015: Langlopende schulden € B50.000.000 Kortlopende schulden € 12.1B0.555 Totaal € B62.1B0.555	Vreemd vermogen 2016: Langlopende schulden € 350.000.000 Kortlopende schulden € 6.261.455 Totaal € 356.261.455	Financieel resultaat 2016: Resultaten na belastingen € - 19.455
21	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG Bank)	Vertegenwoordiging in bestuursorganen: Algemene vergadering van aandeelhouders (AvA) of Algemene Vergadering – Burgemeester: Wettelijke vertegenwoordiging Zeggenschap: Algemene vergadering van aandeelhouders (AvA) of Algemene Vergadering (aantal stemmen voor de gemeente: 106.026 – van totaal aantal: 55.690.720 – Ieder aandeel geeft recht op een (1) stem (bron: art. 19 Statuten N.V. Bank Nederlandse Gemeenten. Venlo heeft een aandeel van 0,19049%.)	Inbreng financiële middelen 2017: Deelneming door inbreng kapitaal € 320.542	Motieven voor samenwerking: Efficiënter werken, Organisatorische voordelen	Inbreng financiële middelen 2016: Deelneming door inbreng kapitaal € 320.542	Inbreng financiële middelen 2017: Deelneming door inbreng kapitaal € 320.542	Eigen vermogen 2015: Eigen Vermogen € 4.163.000.000	Eigen vermogen 2016: Eigen Vermogen € 4.486.000.000	Vreemd vermogen 2015: Vreemd vermogen € 145.348.000.000	Vreemd vermogen 2016: Vreemd vermogen € 149.514.000.000	Financieel resultaat 2016: Regionaal bureau opdrachtgeven € 369.000.000
22	N.V. Waterleiding Maatschappij Limburg (WML)	Vertegenwoordiging in bestuursorganen: Algemene vergadering van aandeelhouders (AvA) of Algemene Vergadering – Burgemeester: Wettelijke vertegenwoordiger Zeggenschap: Algemene vergadering van aandeelhouders (AvA) of Algemene Vergadering (aantal stemmen voor de gemeente: 35 – van totaal aantal: 500 – Per aandeel wordt één stem uitgebracht (bron: art 32 Statuten N.V. Waterleiding Maatschappij Limburg)	Inbreng financiële middelen 2017: Deelneming door inbreng van kapitaal € 63.530	Motieven voor samenwerking: Efficiënter werken, Zaken laten uitvoeren door een partner die dat beter of goedkoper kan	Inbreng financiële middelen 2016: Deelneming door inbreng van kapitaal € 63.530	Inbreng financiële middelen 2017: Deelneming door inbreng van kapitaal € 63.530	Eigen vermogen 2015: Eigen Vermogen € 7.649.000	Eigen vermogen 2016: Eigen Vermogen € 194.707.000	Vreemd vermogen 2015: Voorzieningen € 3.311.000 Langlopende schulden € 299.272.000 Kortlopende schulden € B1.783.000 Totaal € 3B4.366.000	Vreemd vermogen 2016: Voorzieningen € 2.7B2.000 Langlopende schulden € 295.124.000 Kortlopende schulden € B6.346.000 Totaal € 3B4.252.000	Financieel resultaat 2016: Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening na belastingen € 6.217.000
23	NV Enexis Holding (Enexis)	Vertegenwoordiging in bestuursorganen: Algemene vergadering van aandeelhouders (AvA) of Algemene Vergadering – Burgemeester: Wettelijke vertegenwoordiger Zeggenschap: Algemene vergadering van aandeelhouders (AvA) of Algemene Vergadering (aantal stemmen voor de gemeente: 498.150 – van totaal aantal: 149.6B2.196 – In de algemene vergadering geeft ieder aandeel recht op het uitbrengen van één stem (bron: art. 31.1 statuten Enexis Holding N.V.).	Inbreng financiële middelen 2017: Deelneming door inbreng van kapitaal € 246.306	Motieven voor samenwerking: Efficiënter werken, Zaken laten uitvoeren door een partner die dat beter of goedkoper kan	Inbreng financiële middelen 2016: Deelneming door inbreng van kapitaal € 246.306	Inbreng financiële middelen 2017: Deelneming door inbreng van kapitaal € 246.306	Eigen vermogen 2015: Eigen Vermogen € 3.607.000.000	Eigen vermogen 2016: Eigen Vermogen € 3.704.000.000	Vreemd vermogen 2015: Langlopende schulden € 2.535.000.000 Kortlopende schulden € B91.000.000 Totaal € 3.426.000.000	Vreemd vermogen 2016: Langlopende schulden € 3.176.000.000 Kortlopende schulden € 404.000.000 Totaal € 3.5B0.000.000	Financieel resultaat 2016: Resultaat na belastingen € 207.000.000

Nr.	Naam samenwerkingspartner	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Openbaar belang	Financieel belang 31-12-2016	Financieel belang 31-12-2017	Eigen vermogen 31-12-2016	Eigen vermogen 31-12-2017	Vreemd vermogen 31-12-2016	Vreemd vermogen 31-12-2017	Verwacht resultaat 2017
24	Stichting Leisure Port	-	Inbreng financiële middelen 2017: Bijdrage € 117.500	Motieven voor samenwerking: Vergroten van het ambitieniveau – bundelen van krachten, Efficiënter werken, Organisatorische voordelen Strategische kansen:	Inbreng financiële middelen 2016: Bijdrage € 156.645	Inbreng financiële middelen 2017: Bijdrage € 117.500	Eigen vermogen 2016: Eigen Vermogen € 150.631	Begroot Eigen vermogen 2016: Eigen Vermogen € -	-	-	Financieel resultaat 2016: € 933.730
25	Stichting Openbare Bibliotheek Venlo (Bibliotheek)	-	Inbreng financiële middelen 2017: Subsidie € 1.570.675	Motieven voor samenwerking: Vergroten van het ambitieniveau – bundelen van krachten, Efficiënter werken, Organisatorische voordelen Strategische kansen: Door de bibliotheek met subsidie in stand t houden en projecten te stimuleren zorgt de gmeente indirect over een openbare en laagdrempelige toegang van informatie.	Inbreng financiële middelen 2016: Subsidie € 1.635.050	Inbreng financiële middelen 2017: Subsidie € 1.570.675	Eigen vermogen 2015: Eigen Vermogen € 275.950	Eigen vermogen 2016: Eigen Vermogen € 247.488	Vreemd vermogen 2015: Voorzieningen € 394.159 Kortlopende schulden € 390.970 Totaal € 785.129	Vreemd vermogen 2016: Voorzieningen € 461.509 Kortlopende schulden € 358.749 Totaal € 820.258	Financieel resultaat 2016: exploitatieresultaat € -28.462
26	Stichting Venlo Partners (VP)	-	Inbreng financiële middelen 2017: opdrachtverlening € 255.000 reclamebelasting € 180.000 Totaal € 435.000	Motieven voor samenwerking: Vergroten van het ambitieniveau – bundelen van krachten, Verruimen van de horizon Strategische kansen: Venlo Partners is een onafhankelijke organisatie die als initiator maar vooral als verbindende partij tussen de verschillende stakeholders in de stad functioneert.	Inbreng financiële middelen 2016: opdrachtverlening € 250.000 reclamebelasting € 180.000 Totaal € 430.000	Inbreng financiële middelen 2017: opdrachtverlening € 255.000 reclamebelasting € 180.000 Totaal € 435.000	Eigen vermogen 2016: Eigen Vermogen € 24.702	-	Vreemd vermogen 2016: Vreemd vermogen € 169.775	-	Financieel resultaat 2016: financieel resultaat € 3.371
27	Banenpleinlimburg (BPL)	-		Strategische kansen: De interne mobiliteit bevorderen bij de aangesloten gemeenten. Inhuur terugdringen.	-	-	-	-	-	-	-
28	Kunstencentrum Venlo (KCV)	-	Inbreng financiële middelen 2017: Subsidie € 887.076	Motieven voor samenwerking: Verruimen van de horizon, Faciliteren/ Stimuleren van maatschappelijk initiatief, Zaken laten uitvoeren door een partner die dat beter of goedkoper kan Strategische kansen: De gemeenteraad heeft het KCV gekenmerkt als basisvoorziening. Dit betekent dat we er groot belang aanhechten dat we actieve culturele ontplooiingsmogelijkheden aan de inwoners van Venlo bieden en daarbij vooral aandacht geven aan de culturele ontwikkeling van de jeugd. Het KCV ontwikkelt zich binnen dit terrein steeds meer als netwerkpartner en wordt als zodanig alom gewaardeerd. Vanuit haar kerntaak heeft het KCV inmiddels een functie voor de hele regio Noord Limburg, en speelt daar een belangrijk verbindende rol tussen onderwijs en cultureel aanbod. Dit doet de instelling in intensieve samenwerking met de gemeente Venlo. Dit betekent dat de gezamenlijke betekenis als cultureel ankerpunt steeds meer van belang wordt.	Inbreng financiële middelen 2016: Subsidie € 869.683	Inbreng financiële middelen 2017: Subsidie € 887.076	Eigen vermogen 2015: Eigen Vermogen € 601.242	Eigen vermogen 2016: Eigen Vermogen € 663.256	Vreemd vermogen 2015: Voorzieningen € 85.581 Kortlopende schulden € 378.635 Totaal € 464.216	Vreemd vermogen 2016: Voorzieningen € 121.440 Kortlopende schulden € 427.202 Totaal € 548.642	Financieel resultaat 2016: € 4.515

Nr.	Naam samenwerkingspartner	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Openbaar belang	Financieel belang 31-12-2016	Financieel belang 31-12-2017	Eigen vermogen 31-12-2016	Eigen vermogen 31-12-2017	Vreemd vermogen 31-12-2016	Vreemd vermogen 31-12-2017	Verwacht resultaat 2017
29	Omroep Venlo	-	Inbreng financiële middelen 2017: Subsidie € 260.849	Motieven voor samenwerking: Versterken van de democratie Strategische kansen: Een betrouwbare lokale nieuwsvoorziening is essentieel voor het democratisch proces en betrokkenheid van burgers.	Inbreng financiële middelen 2016: Subsidie € 257.756	Inbreng financiële middelen 2017: Subsidie € 260.849	Eigen vermogen 2015: Eigen Vermogen €-205.335	Eigen vermogen 2016: Eigen Vermogen €-156.070	Vreemd vermogen 2015: Langlopende schulden € 275.349 Kortlopende schulden en overlopende passiva € 388.208 Totaal € 663.557	Vreemd vermogen 2016: Langlopende schulden € 238.366 Kortlopende schulden en overlopende passiva € 250.742 Totaal € 489.108	Financieel resultaat 2016: exploitatieresultaat € 49.265
30	Onderwijsgemeenschap Venlo en Omstreken (OGVO)	-	Inbreng financiële middelen 2017: € 0,-	Motieven voor samenwerking: Vergroten van het ambitieniveau – bundelen van krachten, Efficiënter werken, Faciliteren/ Stimuleren van maatschappelijk initiatief	Inbreng financiële middelen 2016: € 0,-	Inbreng financiële middelen 2017: € 0,-	Eigen vermogen 2016: Eigen Vermogen € 14650000	-	-	-	Financieel resultaat 2016: €-962.000
31	Poppodium Grenswerk	-	Inbreng financiële middelen 2017: Subsidie € 559.817	-	Inbreng financiële middelen 2016: Subsidie € 553909	Inbreng financiële middelen 2017: Subsidie € 559.817	Eigen vermogen 2015: Eigen Vermogen € 40.003	Eigen vermogen 2016: Eigen Vermogen € 1.885	Vreemd vermogen 2015: Voorzieningen € 18066 Langlopende schulden € 158625 Kortlopende schulden € 166912 Totaal € 343.603	Vreemd vermogen 2016: Voorzieningen € 135.125 Kortlopende schulden € 171.308 Totaal € 358.946	Financieel resultaat 2016: €-99.818
32	Regio Venlo	Vertegenwoordiging in bestuursorganen: Burgemeestersoverleg regio Venlo - Burgemeester: Scholten secretarissenoverleg regio venlo - Ambtelijk: gemeentesecretaris Portefeuillehoudersoverleg Economisch Domein - Wethouders: Satijn Portefeuillehoudersoverleg Ruimtelijk Domein - Wethouders: Teeuwen Portefeuillehoudersoverleg Sociaal Domein - Wethouders: Lamers Zeggenschap: Regio Venlo (aantal stemmen voor de gemeente: 1 - van totaal aantal: 8 - Elke deelnemende gemeente heeft 1 stem. Besluiten worden genomen met meerderheid van stemmen.)	Inbreng financiële middelen 2018: jaarlijkse bijdrage (4,- per inwoner) €403.488	Motieven voor samenwerking: Vergroten van het ambitieniveau – bundelen van krachten	Inbreng financiële middelen 2017: jaarlijkse bijdrage (4,- per inwoner) €402.520	Inbreng financiële middelen 2018: jaarlijkse bijdrage (4,- per inwoner) €403.488	Eigen vermogen 2017: Begroot Eigen Vermogen € 47.539	-	-	-	Financieel resultaat 2016: begroting regio Venlo €1.457.120
33	Regionale Uitvoerings Dienst (RUD)	Vertegenwoordiging in bestuursorganen: Algemeen Bestuur (AB) - Wethouders: B. Aldewereld Zeggenschap: Algemeen Bestuur (AB) (aantal stemmen voor de gemeente: 1 - van totaal aantal: 16 - Venlo is voorstander van een gewogen stemverhouding en niet zoals nu "one man one vote".)	Inbreng financiële middelen 2017: Jaarlijkse kosten RUB LN € 90.541 Jaarlijkse bijdrage uitvoeringseenheid € 62852 Kosten andere partners € 15.504 Inkomsten andere partners € 126.346 Totaal € 295.243	Motieven voor samenwerking: Vergroten van het ambitieniveau – bundelen van krachten, Efficiënter werken, Organisatorische voordelen - Strategische kansen: De samenwerking biedt op termijn wellicht de mogelijkheid om uit te groeien tot een meer robuuste omgevingsdienst die leidt tot een organisatie met een kwalitatief betere en efficiëntere uitvoering van de Wabo taken.	Inbreng financiële middelen 2016: Jaarlijkse kosten RUB LN € 86.728 Kosten andere partners € 24.631 Totaal € 111.359	Inbreng financiële middelen 2017: Jaarlijkse kosten RUB LN € 90.541 Jaarlijkse bijdrage uitvoeringseenheid € 62852 Kosten andere partners € 15.504 Inkomsten andere partners € 126.346 Totaal € 295.243	-	-	-	-	Financieel resultaat 2017: Regionale Uitvoeringsdienst € 607.039

Nr.	Naam samenwerkingspartner	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Openbaar belang	Financieel belang 31-12-2016	Financieel belang 31-12-2017	Eigen vermogen 31-12-2016	Eigen vermogen 31-12-2017	Vreemd vermogen 31-12-2016	Vreemd vermogen 31-12-2017	Verwacht resultaat 2017
34	Spring Kinderopvang (Spring)	-	Inbreng financiële middelen 2016: subsidie peuterspeelzaalwerk € 216.994 subsidie VVE € 2.714.946 Totaal € 2.931.940	Motieven voor samenwerking: Zaken laten uitvoeren door een partner die dat beter of goedkoper kan	Inbreng financiële middelen 2016: subsidie peuterspeelzaalwerk € 216.994 subsidie VVE € 2.714.946 Totaal € 2.931.940	Begroot Inbreng financiële middelen 2017: subsidie peuterspeelzaalwerk € 293.075 subsidie VVE € 2.723.490 Totaal € 3.016.565	-	-	-	-	-
35	Theater de Maaspoort	-	Inbreng financiële middelen 2017: subsidie € 1.971.527	Motieven voor samenwerking: Faciliteren/ Stimuleren van maatschappelijk initiatief, Zaken laten uitvoeren door een partner die dat beter of goedkoper kan	Inbreng financiële middelen 2016: subsidie € 1.957.596	Inbreng financiële middelen 2017: subsidie € 1.971.527	Eigen vermogen 2015: Eigen Vermogen € 4.737.695	Eigen vermogen 2016: Eigen Vermogen € 4.707.363	Vreemd vermogen 2015: Voorzieningen € 3.973.226 Langlopende schulden € 1.807.720 Kortlopende schulden € 1.308.444 Totaal € 7.089.390	Vreemd vermogen 2016: Voorzieningen € 3.818.490 Langlopende schulden € 1.742.116 Kortlopende schulden € 2.468.676 Totaal € 8.029.282	Financieel resultaat 2016: exploitatieresultaat € -51.947
36	Zorg- en Veiligheidshuis (ZVH)	Vertegenwoordiging in bestuursorganen: stuurgroep - Burgemeester: A. Scholten - Wethouders: B. Aldewereld - Ambtelijk: M. Verhoef	Inbreng financiële middelen 2017: gemeentelijke bijdragen incl nazorg ex-gedetineerden € 266.733 beschermd wonen € 1.014.673 Totaal € 1.281.406	Motieven voor samenwerking: Efficiënter werken, Zaken laten uitvoeren door een partner die dat beter of goedkoper kan	Inbreng financiële middelen 2016: gemeentelijke bijdragen incl nazorg ex-gedetineerden € 261.284 beschermd wonen € 955.000 Totaal € 1.281.406	Inbreng financiële middelen 2017: gemeentelijke bijdragen incl nazorg ex-gedetineerden € 266.733 beschermd wonen € 1.014.673 Totaal € 1.281.406	-	-	-	-	Financieel resultaat 2017: Bijdragen gemeenten inclusief nazorg ex-gedetineerden € 531.251 Middelen ministerie van Veiligheid & Justitie € 117.368 Jeugd en veiligheid € 90.972 Beschermd wonen € 1.014.673 Totaal € 1.754.264

Bijlage X Toelichting risico's

Naam risico:	01. Grondexploitatie - Grondverkopen
Toelichting risico:	Als gevolg van externe factoren als ontwikkelingen in de (economische) marktsituatie kan de verkoop van gemeentelijke gronden en gebouwen stagneren dan wel aan prijsfluctuaties onderhevig zijn. (markt- en afzetrisico's). Ondanks de versterking van de (woning)vastgoedmarkt in Venlo in de afgelopen periode blijft deze achter bij de ontwikkeling in heel Nederland.
Kans	10-75%
Financiële impact	€ 32.350.000
Onderbouwing financiële impact	
Risicostrategie	Beheersen
Beheersmaatregelen:	Voor de verkopen te optimaliseren hebben we een website laten maken om ons vastgoed te presenteren. We hebben kavels laten opschonen, hier te koop borden op laten plaatsen. Er is een acquisiteur aangesteld om de verkoop optimaal te begeleiden.
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 14.777.500
Naam risico:	**02. Ondertunneling vierpaardjes**
Toelichting risico:	Het project is onlangs overgedragen naar Team Projectmanagement. team projectmanagement heeft een plan van aanpak opgesteld waarmee het college heeft ingestemd op 19.12.2017. In het plan van aanpak is naast de aanpak ook een risicoparagraaf opgenomen. De grootste risico's zijn; Raming, op basis waarvan de gemeenteraad in juni 2017 een besluit heeft genomen, is van 2016 en er is geen indexering opgenomen. Kosten verwerving Vastgoed: zijn niet specifiek in beeld gebracht. PEAT-kosten: ProRail en plankosten zijn onvoldoende concreet gemaakt. Geen rekning gehouden met afprijzing van risico's (dan wel noodzakelijk budgetreservering). Grondvervuiling: Gelet op de nabijheid van het emplacement bestaat er een reële kans dat de grond vervuild is. In de kostenraming van Arcadis is geen rekening gehouden met ontgraven en afvoeren van verontreinigde grond. Bodemgesteldheid: Door de aanwezigheid van veenlagen in de moerasachtige ondergrond van Venlo-Zuid zullen niet alle uitvoeringsmethodes mogelijk zijn om een stabiele tunnelbak te krijgen. Grondwaterhuishouding: Door het aanbrengen van de onderdoorgang in de ondergrond kan de richting van de grondwaterstroming veranderen waardoor er overlast kan ontstaan. Sprake van een raming van 51 miljoen en een budget gebaseerd op 45 miljoen waarbij is aangeven mbv BTW-compensatie het verschil te dekken. Over de compensabelheid zijn geen afspraken gemaakt tot op heden daarnaast is het uit te voeren werk van ProRail per definitie niet compensabel. Kostenoverschrijding algemeen: Het risico dat de totale investering, uitloop in planning, organisatiekosten etc uiteindelijk hoger uitvalt dan € 51 c.q. € 45 mln ligt bij de gemeente Venlo. De bijdragen van Rijk en provincie zijn maximale bijdragen.
Kans	75%
Financiële impact	€ 10.000.000
Onderbouwing financiële impact	De aanname van het risico is ten opzichte van vorig jaar fors toegenomen. Dit komt met name doordat het project nu van beleid naar uitvoering is gebracht en de eerste stappen welke nu worden gezet is de herijking van de raming en de kosten laat toch enkele hiaten zien. Daar waar aan de voorkant ramingen grof worden opgesteld gaan we nu meer de diepte in en zie je toch op diverse eerder genoemde punten een aanatl aannames waarvan de verwachting is dat deze ook daadwerkelijk zullen optreden. Daarnaast is de economie dusdanig in de llift dat alleen afgelopen jaar aanneemsommen 10% gestegen zijn. Daarnaast stijgen ook de aankoopprijzen van de te verwerven panden bovengemiddeld. Gezien de doorlooptijd van het project is ook de indexering aangepast aan de recente marktontwikkelingen. Aangezien de herijking de komende maanden inhoudelijk wordt uitgewerkt is de benoemde 10 miljoen ook een schatting die niet per element is op te splitsen.
Risicostrategie	Beheersen
Beheersmaatregelen:	2018 zal worden gebruikt om de aannames die gedaan zijn bij de besluitvorming in juni 2017 inzichtelijk te krijgen inclusief de financiele impact. Aansluitend zal de herrijking opnieuw bestuurlijk worden voorgelegd.
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 7.500.000

Naam risico:	**03. Grondexploitatie - Bouw- en woonrijp maken**
Toelichting risico:	De kosten van bouw- en woonrijp maken kunnen doorgaans goed worden geraamd. Echter de kosten van bijvoorbeeld archeologie, explosievenonderzoek en asbestverwijdering worden doorgaans pas duidelijk als gestart wordt met de werkzaamheden. Daarnaast kan de marktsituatie leiden tot plotselinge fluctuaties in het prijsniveau van de investeringen. Op dit moment wordt rekening gehouden met een prijsstijging van 3% in 2018 en gemiddeld 2% in de daarop volgende jaren. Voortzetting van de huidige druk op de bouwmarkt kan leiden tot hogere en langdurigere prijsstijgingen.
Kans	25-75%
Financiële impact	€ 10.700.000
Onderbouwing financiële impact	
Risicostrategie	Beheersen
Beheersmaatregelen:	Veelvuldig afstemmen met afdeling openbare werken over ramingen.
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 2.975.000
Naam risico:	**04. Kazernekwartier uitvoeringsrisico's (buiten grondexploitatierisico's)**
Toelichting risico:	Naast de grondexploitatie kent het kazernekwartier een aantal andere businesscases te weten de parkeerexploitatie, de uitvoering van C2C-maatregelen en de aanleg van de hoofdontsluiting en de aanleg van de oeververbinding. Mochten geraamde risico's met betrekking tot de oeververbinding daadwerkelijk optreden worden binnen het project keuzes gemaakt om deze risico's te compenseren. De overige businesscases kennen risico's samenhangende met vertragingskosten (prijsstijgingen), subsidietoekenning, complexiteit van de werkzaamheden (ongelijkvloerse kruising, bouw parkeergarages) en ontwikkeling van de energieprijzen (C2C-maatregelen).
Kans	25%
Financiële impact	€ 11.600.000
Onderbouwing financiële impact	de omvang van de complexe investeringen in het kazernekwartier bedragen ca 35 mln euro. Gezien de investeringen pas op termijn plaatsvinden wordt een prijsrisico van 10 % geraamd (3,5 mln euro). De omvang van de subsidies bedragen 7,5 mln euro. Gezien de gestelde realisatietermijnen en uit te voeren werkzaamheden kan de financiële impact 7,5 mln euro bedragen. De haalbaarheid van de C2C-maatregelen is afhankelijk van de ontwikkeling van de energieprijzen. Een daling van de energieprijzen met 1% leidt tot een tekort op de businesscase van ca 600.000 euro. Het risico is, als gevolg van het besluit niet deel te nemen in het windmolenpark vanuit het project Kazernekwartier, verminderd. Omdat deelname voorzag in een positief resultaat ter compensatie van evt. negatieve andere businesscases mbt C2C is hierdoor echter het risico op een niet sluitende businesscase toegenomen. Het totaal risico is derhalve per saldo gehandhaafd.
Risicostrategie	Beheersen
Beheersmaatregelen:	Een groot deel van de complexe investeringen zijn investeringen in de geplande parkeergarages. De businesscase voor parkeren biedt optimalisatiemogelijkheden in fasering van de bouw van parkeergarages en parkeerregime. Onderzoek hierna zal nog plaatsvinden. In het verleden is een deel van de vertragingskosten (rente en prijsstijgingen gecompenseerd door de begrote maar vrijvallende kapitaallasten voor dit werk (deels) in te zetten. Bij een verdere vertraging in de werkzaamheden zou dit opnieuw ter besluitvorming ingebracht kunnen worden. Het subsidierisico kan beperkt worden door tijdige terugkoppeling en communicatie met de subsidieverstrekker. Door C2C maatregelen door initiatiefnemers te laten uitvoeren kan dit risico (deels) verlegd worden.
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 2.900.000

Naam risico:	**05. Grondexploitatie - Bijdragen van andere overheden**
Toelichting risico:	Aan subsidiebeschikkingen voor bepaalde werkzaamheden zijn voorwaarden verbonden. De realisatie van de werkzaamheden kan in tijd en geld afwijken van deze voorwaarden waardoor het risico op intrekking van (een gedeelte van) de subsidie kan optreden.
Kans	25-50 %
Financiële impact	€ 8.400.000
Onderbouwing financiële impact	
Risicostrategie	Beheersen
Beheersmaatregelen:	Beheersmaatregelen: Goede dossieropbouw en archivering is van groot belang en kan risico's beperken voor de uiteindelijke verantwoording aan de verstrekkende instantie.
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 2.150.000
Naam risico:	**06. Grondexploitatie - Overige kosten**
Toelichting risico:	De gemeente heeft zich verplicht garant te staan voor de financiering van een enkel project. Faillissement van het project kan leiden tot een noodzakelijke bijdrage van de gemeente om de financiering af te lossen.
Kans	25%
Financiële impact	€ 4.500.000
Onderbouwing financiële impact	
Risicostrategie	Beheersen
Beheersmaatregelen:	Faciliteren van het project gericht op een optimale exploitatie verlaagt het risico op faillissement. Structurele aandacht voor promotie en een optimaal parkeerregime kan hieraan een bijdrage leveren.
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 1.125.000

Naam risico:	07. Maatregelen sociaal domein
Toelichting risico:	De decentralisaties in het sociaal domein zijn met ingang van 1 januari 2015 een feit en hebben een grote impact op de organisatie en de financiën. In 2016 en 2017 was sprake van forse tekorten op het sociaal domein. Er zijn en worden maatregelen getroffen teneinde de tekorten terug te dringen. De financiële effecten van de maatregelen zijn in de begroting 2018 verwerkt en leiden in de begroting met ingang van 2020 tot duurzaam financieel evenwicht. In 2018 en 2019 worden nog tekorten verwacht. Deze worden gedekt uit de algemene middelen. Of, op welke termijn en voor welke bedragen de financiële effecten gerealiseerd zullen worden, is op dit moment nog onzeker. Er zal sprake zijn van maatregelen die meer gaan opleveren dan verwacht, maar er zullen ook maatregelen zijn die minder gaan bijdragen aan het terugdringen van het tekort. Uiteraard zal hiervan in de VORAP en/of FINRAP melding worden gemaakt. Als het financiële effect van de maatregelen die worden opgepakt om binnen het gestelde financiële kader zorg en ondersteuning te leveren afwijkt van de in de begroting verwerkte aannames, dient dit te worden opgevangen door het treffen van andere maatregelen, waarop nu gaat worden ingezet. Of daarmee dan het gewenste evenwicht in het sociaal domein alsnog wordt gerealiseerd, blijft onzeker. Dat betekent dat het risico bestaat dat er naast de al verwerkte tijdelijke dekking vanuit de algemene middelen (in 2018 € 12.015.000 en 2019 € 1.985.000) een hoger bedrag ten laste van de algemene middelen zal komen.
Kans	50%
Financiële impact	€ 4.000.000,00
Onderbouwing financiële impact	In de begroting 2018 (incl. de eerste begrotingswijziging 2018) is voor 2018 uitgegaan van een positief effect van alle maatregelen van ruim € 10 miljoen (na verwerking van € 5 miljoen frictiekosten m.b.t. het prestatiegericht inkopen). In 2019 bedraagt het beoogde positieve effect ruim € 18 miljoen en met ingang van 2019 is een positief effect van ruim € 20 miljoen verwerkt. De maatregelen die worden getroffen en financieel zijn verwerkt, zijn soms complex en beïnvloeden elkaar. Na het nemen van de genoemde beheersmaatregelen schatten wij het risico dat de maatregelen niet het verwerkte financiële effect opleveren voor 2018 in op 40% van het totaal verwerkte positieve effect van € 10 miljoen. Dat betekent voor 2018 een risico van € 4.000.000. Voor de jaren daarna wordt, omdat er in de tijd gezien meer mogelijkheden bestaan om eventuele tegenvallende effecten van maatregelen te compenseren met andere maatregelen, vooralsnog nog geen bedrag genoemd.
Risicostrategie	Beheersen
Beheersmaatregelen:	De maatregelen om het tekort terug te dringen worden projectmatig aangepakt. Er vindt een strakke sturing plaats door de programmamanager sociaal domein die daarbij wordt ondersteund door een projectondersteuner. Verder is een kernteam sociaal domein ingericht. Daar worden de ontwikkelingen met betrekking tot de maatregelen besproken. Het kernteam vervult ook een prominente rol in het besluitvormingsproces. Het budgetbeheer is aangescherpt en eventuele budgettaire ruimte wordt direct afgeraamd. De financiële effecten van de maatregelen en het totale resultaat sociaal domein worden gemonitord met behulp van daartoe ingerichte rapportages. Indien daaruit blijkt dat de maatregelen nog niet tot het gewenste effect leiden, worden potentiële aanvullende maatregelen voorgesteld en geïmplementeerd.
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 2.000.000

Naam risico:	08. BV Campus Vastgoed
Toelichting risico:	De BV Campus Vastgoed is na de vervlechting (begin 2017) van de diverse entiteiten binnen het Greenport gebied, gestart met een kale vastgoed- en grondexploitatie, de uitwerking van de Campus visie was hierin nadrukkelijk niet verwerkt. Voor 2017 wordt een nadelig jaarresultaat geprognotiseerd van 1.079.000, begroot was € 413.000 negatief. Gelet op dit negatief resultaat wordt naar verwachting geen dividend aan de aandeelhouders uitgekeerd. Daarbij zal, aangezien voorshands sprake is van een duurzame waardevermindering, een afwaardering van ons aandeel in de BV moeten plaatsvinden, door middel van de vorming van een voorziening bij de gemeentelijke jaarrekening 2017 voor een bedrag van € 457.000. Er worden in 2018 ombuigings- en bijstellingsmaatregelen geformuleerd, waardoor afwaardering over de hele looptijd niet voor de hand ligt. De grondexploitatie van de BV Campus Vastgoed heeft risico's in zich voor wat betreft de te behalen resultaten.
Kans	50%
Financiële impact	€ 1.680.000
Onderbouwing financiële impact	In de meerjarenraming 2018-2029 en de begroting 2018 van Campus Greenport Venlo is een risico-paragraaf opgenomen. Er zijn een aantal risico's omschreven zowel op de grondexploitatie als de vastgoed- en dienstenexploitatie: uitgifteprijs, looptijd, erfpacht, civiele techniek en exploitatie vastgoed. Tesamen met de geprognotiseerde tekorten in dezelfde meerjarenraming bedragen de gekwantificeerde risico's € 7 miljoen. Totale financiele impacht derhalve € 24% aandeelhouder * € 7 miljoen = € 1.680.000.
Risicostrategie	Beheersen
Beheersmaatregelen:	Periodiek wordt de gemeente Venlo geïnformeerd over de stand van zaken rondom de exploitatie. Jaarlijks wordt aan de hand van een eventuele herziening van de risico-simulatie onze risico-paragraaf geactualiseerd.
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 840.000
Naam risico:	**09. Grondexploitatie - Tijdelijk beheer**
Toelichting risico:	Het tijdelijk beheren van gronden en panden binnen de grondexploitatie leidt tot kosten van beheer en onderhoud . Indien de verkoop van deze gronden en panden stagneert (zie ook risico grondverkoop) zal de periode van tijdelijk beheer ook langer doorlopen waardoor het risico bestaat op extra kosten binnen de grondexploitatie.
Kans	50%
Financiële impact	€ 1.500.000
Onderbouwing financiële impact	
Risicostrategie	Beheersen
Beheersmaatregelen:	Het beheer tijdig uit te voeren waardoor kosten beperkt kunnen worden.
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 750.000

Naam risico:	**10. Juridische risico's**
Toelichting risico:	Binnen de Gemeente Venlo zijn er enkee jurisiche risico's. Deze afzonderlijke risico's betreffen juridische claims en zijn samengevoegd tot Juridische risico's Juridische risico's Juridische risico's één: Juridische risico's
Kans	50%
Financiële impact	€ 1.400.000
Onderbouwing financiële impact	
Risicostrategie	Beheersen
Beheersmaatregelen:	De Gemeente voert verweer tegen de namens eisers ingediende claims.
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 700.000
Naam risico:	**11. Lagere inkomsten registratie niet ingezetenen**
Toelichting risico:	Lagere inkomsten registratie niet-ingezetenen. 1.) marktwerking: klant kan bij meerdere gemeenten terecht. 2.) RNI-convenant loopt tot 2019. In 2018 moet een nieuw convenant gesloten worden. Lagere inkomsten (overdrachten rijk) dan begroot. Risico bedraagt 90 procent.
Kans	75%
Financiële impact	€ 488.000
Onderbouwing financiële impact	Niet-ingezetenen kunnen sinds 2013 een BurgerServiceNummer verkrijgen bij de gemeente Venlo. 19 gemeenten zijn voor deze taak aangewezen, waardoor marktwerking ontstaat. Belangrijkste factor om het BSN in Venlo te halen is een korte wachttijd. Dit hangt samen met personele capaciteit, inrichting van de dienstverlening en de openingstijden. Indien de bezoekers vanwege een lange wachttijd besluiten om in een andere gemeente de registratie te doen, zullen de inkomsten dalen. De gemeente is afhankelijk van het aanbod. Afgelopen jaren heeft laten zien dat de niet-ingezetenen Venlo goed weten te vinden. Dankzij een aantrekkende economie is er veel vraag naar personeel. Het risico bestaat daaruit dat de vraag op een bepaald moment afneemt. Met een lagere vergoeding als gevolg.
Risicostrategie	Beheersen
Beheersmaatregelen:	Er zorg voor dragen dat de afspraak-/ wachttijd op een concurrerend niveau blijft. Als openingstijden of personele inzet (worden) wordt beperkt, heeft dit consequenties voor de inkomsten. Vacatures voor levenszaken tijdelijk invullen. Personeel vrijmaken voor andere taken.
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 366.000

Naam risico:	12. BV Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo
Toelichting risico:	Het Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo is na de vervlechting van de diverse entiteiten binnen het Greenport gebied, begin 2017 gestart met een budgettair neutrale (grond)exploitatie. De voorspoedige grondverkopen hebben een positief effect gehad op de grondexploitatie en het jaarresultaat 2017. De grondexploitatie van het Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo heeft risico's in zich voor wat betreft de te behalen resultaten.
Kans	10%
Financiële impact	€ 2.625.000
Onderbouwing financiële impact	Als maximaal risico op de inbreng van eigen vermogen in het Ontwikkelbedrijf BV geldt een bedrag van € 2,625 miljoen. Dit bedrag is gerelateerd aan een risicoanalyse die is uitgevoerd op de exploitatie van Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo, ter voorereiding op de begroting 2018 en meerjarenraming van de BV: - Ontwikkelbedrijf: 27,64% aandeelhouder * €9,5 miljoen (negatieve bandbreedte) = € 2,625 miljoen Naast deze negatieve bandbreedte is er ook sprake van een positieve bandbreedte die de kansen laat zien binnen de nieuwe entiteiten: Ontwikkelbedrijf € 35,8 miljoen
Risicostrategie	Beheersen
Beheersmaatregelen:	Periodiek wordt de gemeente Venlo geïnformeerd over de stand van zaken rondom de exploitatie. Jaarlijks wordt aan de hand van een eventuele herziening van de risico-simulatie onze risico-paragraaf geactualiseerd.
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 262.500
Naam risico:	**13. Onderwijsgroep Buitengewoon OGB**
Toelichting risico:	OG Buitengewoon heeft middels haar jaarrekening 2016 melding gemaakt van aanwezige risico's op het gebied van continuïteit.(continuïteit paragraaf) OG Buitengewoon heeft te maken met effecten qua leerlingaantallen voortkomend uit de demografische krimp plus de effecten van Passend Onderwijs. OG Buitengewoon is feitelijk een "combinatie" van een onderwijstak met een tak advies en begeleiding; de tak advies en begeleiding is qua inkomsten meerendeels afhankelijk van tijdelijke overeenkomsten met de Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs voor primair onderwijs en voortgezet onderwijs binnen Noord-Limburg en de Samenwerking met MBO scholen. Eind 2017 was er geen overeenstemming bereikt qua verlenging van de genoemde contracten. Het niet totstandkomen van nieuwe overeenkomsten brengt voort dat OG Buitengewoon aan een ingrijpend plan van aanpak moet werken en ten uitvoer moet gaan brengen om de continuïteit van het aanbod qua onderwijs te waarborgen.
Kans	50%
Financiële impact	€ 500.000
Onderbouwing financiële impact	Mogelijk moeten nakomen van wettelijke taak op gebied van onderwijsleerpakketten.
Risicostrategie	Beheersen
Beheersmaatregelen:	OGB heeft binnen haar jaarrekening 2006 melding gemaakt van het mogelijke risico. Onderwijspartijen en de samenwerkingsverbanden PO en VO zijn aan zet om het onderwijsaanbod te continueren.
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 250.000

Naam risico:	14. Minder leges inkomsten reisdocumenten
Toelichting risico:	Lagere leges-inkomsten reisdocumenten grensgemeenten. marktwerking: klant kan bij meerdere gemeenten terecht. Bij oplopende wachttijden in Venlo zullen klanten sneller overstappen naar collega grensgemeenten. Minder legesinkomsten dan begroot. Het risico bedraagt 90 procent. Ook vanwege sterke concurrentie.
Kans	75%
Financiële impact	€ 300.000
Onderbouwing financiële impact	Vanaf 1 april 2015 voert de gemeente grensgemeente taken uit. Dit betreft reisdocumenten voor Nederlanders woonachtig in het buitenland. Voorheen gebeurde dit door de consulaten. 12 gemeenten (inclusief Schiphol-balie Haarlemmermeer) zijn voor deze taak aangewezen, waardoor marktwerking ontstaat. Dit hangt samen met personele capaciteit, inrichting van de dienstverlening en de openingstijden. Indien de bezoekers vanwege een lange wachttijd besluiten om in een andere gemeente het reisdocument te halen, zullen de begrote inkomsten niet worden gehaald. Als enige grensgemeente in Nederland reikt Venlo reisdocumenten op verzoek aan huis uit, in een deel van Duitsland(aantrekkelijk voor klanten). Positief aspect van de 'grensgemeente' dienstverlening is een extra impuls voor de binnenstad (jaarbasis verwacht tot 10.000.klanten, die aansluitend minimaal 1 x de binnenstad bezoeken. Er voor zorg dragen dat de afspraak-/ wachttijd op een concurrerend niveau blijft. De gemeente is afhankelijk van het aanbod. Als openingstijden of personele inzet worden (wordt) beperkt, heeft dit consequenties voor de inkomsten.
Risicostrategie	Beheersen
Beheersmaatregelen:	Vacatures voor balie levenszaken tijdelijk invullen: wachttijd niet laten oplopen. Personeel vrijmaken voor andere taken. Door inzet van tijdelijke inhuur is het netto risico reeds beperkt tot circa € 300.000.
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 225.000
Naam risico:	**15. Parkeren**
Toelichting risico:	1. De verkoop van de parkeergarages wordt volgens planning op 15 februari 2018 geeffectueerd. De kosten voor met name specifieke inhuur zijn iets hoger dan vooraf geraamd, omdat de inzet van specifieke inhuur langer dan vooraf bedacht noodzakelijk bleek. Dit mede gelet op de complexiteit van het finaliseren van de verkoop. In 2018 verwachten wij dat nog in beperkte mate sprake is van kosten. Dit betreft met name nog kosten voor het verkoopgereed maken van de parkeergarages, alsmede nog kosten voor specifieke inhuur. Wel blijft nog steeds sprake van een risico m.b.t. de fiscaliteit. Financieel risico geraamd op € 300.000. 2. Hiernaast is sprake van de gebruikelijke exploitatierisico's als gevolg van toe- of afname van het aantal parkeerders in de stad. Dit heeft effect op de feitelijke parkeeropbrengsten die dan hoger of lager kunnen uitvallen dan begroot.
Kans	25%
Financiële impact	€ 750.000
Onderbouwing financiële impact	afronden verkoopproces: € 200.000 fiscaal: € 300.000 exploitatie: € 250.000
Risicostrategie	Beheersen
Beheersmaatregelen:	Gelet op het gegevens dat tussen de gemeente en Q-Park de verkoopovereenkomst van de drie parkeergarages nog juist voor het einde van 2017 is getekend, is nog slechts in beperkte mate sprake van risico's in het verkoopproces. Er loopt overleg met de belastingdienst en indien dit niet tot bevredigend resultaat leidt, dan wordt een ter zake een juridische procedure overwogen. Monitoren en zonodig bijsturen op de totale opbrengsten en kosten van het parkeerproduct (straat en terreinen).
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 187.500

Naam risico:	16. Meldplicht datalekken
Toelichting risico:	Sinds 1 januari 2016 geldt de meldplicht datalekken. Deze meldplicht houdt in dat organisaties (zowel bedrijven als overheden) direct een melding moeten doen bij de Autoriteit Persoonsgegevens zodra zij een ernstig datalek hebben. En soms moeten zij het datalek ook melden aan de betrokkenen (de mensen van wie de persoonsgegevens zijn gelekt). Bij een datalek gaat het om toegang tot of vernietiging, wijziging of vrijkomen van persoonsgegevens bij een organisatie zonder dat dit de bedoeling is van deze organisatie. Onder een datalek valt dus niet alleen het vrijkomen (lekken) van gegevens, maar ook onrechtmatige verwerking van gegevens. We spreken van een datalek als er een inbreuk is op de beveiliging van persoonsgegevens (zoals bedoeld in artikel 13 van de Wet bescherming persoonsgegevens). Bij een datalek zijn de persoonsgegevens blootgesteld aan verlies of onrechtmatige verwerking – dus aan datgene waartegen de beveiligingsmaatregelen bescherming moeten bieden. In 2017 hebben zich enkele voorvallen voorgedaan, zijn gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens en in een aantal gevallen aan betrokkenen, maar deze hebben niet tot een bindende aanwijzing, noch tot een boete geleid. Een datalek kan voor de gemeente leiden tot ernstige reputatieschade, herstelkosten, en claims. Voorts is het afwikkelen van een datalek een forse belasting (tijdsintensief) op de organisatie die in de vele honderden uren kan liggen. Bij overtreding van de meldplicht datalekken) kan de Autoriteit Persoonsgegevens de gemeente tevens een bestuurlijke boete opleggen tussen € 150.000 en € 600.000. Deze boetes kunnen per overtreding opgelegd worden en cumulatief dus nog veel hoger zijn. Onder de AVG (die op 25 mei 2018 van kracht zal zijn) worden de boetebedragen aanzienlijk verhoogd, namelijk tot een maximumboete van 10 miljoen Euro.
Kans	75%
Financiële impact	€ 200.000
Onderbouwing financiële impact	Het gevolg van nalatige informatieveilgheid kan een datalek zijn. Een datalek heeft tot nu toe binnen de gemeente Venlo niet geleid tot financiele impact. De financiele risico's zijn echter dermate hoog (zeker met de AVG) dat deze ervaringscijfers niet leiden tot geen financieel risico. Het bedrag van 200.000 euro is een inschatting welke reeel kan plaatsvinden.
Risicostrategie	Vermijden
Beheersmaatregelen:	In 2017 is de interne procedure meldplicht datalekken geïmplementeerd waardoor het eenvoudiger is om een datalek tijdig (binnen 72 uur na ontdekking) te melden. De kans op overtreding van de meldplicht is hiermee verkleind. De kans op datalekken kan verkleind worden door middel van de in het kader van informatieveiligheid en privacy te implementeren maatregelen alsmede door opleiding en bewustmaking van medewerkers. Daarnaast wordt in 2018 een cyberverzekering afgesloten waarmee gemeente Venlo verzekerd is voor privacy aansprakelijkheid, aansprakelijkheid voor netwerkbeveiliging; media-aansprakelijkheid digitale afpersing; herstelkosten wegens verlies van datagegevens ; schade door bedrijfsonderbreking; telefoonfraude; cyber incident kosten etc.. Dit betekent echter niet dat we ten alle tijden verzekerd zijn. Als er sprake is van opzet of ernstige nalatigheid/roekeloosheid is de daaruit voortvloeiende schade/ boete niet verzekerd. Om geschillen over toepasselijkheid van deze bepaling te voorkomen is het van belang duidelijk in procedures vast te leggen hoe bescherming van persoonsgegevens en informatiebeveiliging op processen toegepast wordt zodat medewerkers weten hoe te handelen en aangetoond kan worden dat wij hier aandacht aan besteden.
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 150.000

Naam risico:	17. Privacy
Toelichting risico:	Binnen de gemeente Venlo wordt veel gewerkt met persoonsgegevens van burgers, medewerkers en (keten)partners. Persoonsgegevens worden voornamelijk verzameld voor het goed uitvoeren van gemeentelijke wettelijke taken. Alle betrokkenen moeten er op kunnen vertrouwen dat de gemeente zorgvuldig en veilig met deze persoonsgegevens omgaat. Nieuwe technologische ontwikkelingen, innovatieve voorzieningen, globalisering en een steeds meer digitale overheid stellen andere eisen aan de bescherming van gegevens en privacy. Vanaf 25 mei 2018 is nieuwe Europese privacywetgeving van kracht die hogere eisen stelt aan gemeenten dan huidige wetgeving. De meest in het oog springende veranderingen zijn aantoonbare compliance en het burgers laten verkrijgen van meer controle over hun eigen data. Overtreding van privacywetgeving brengt aanzienlijke risico's met zich mee. Indien er sprake is van een privacyincident (bijv. een datalek of het niet waarborgen van rechten van betrokkenen) kunnen burgers schadeclaims instellen en hun vertrouwen in het bestuur verliezen, kan er sprake zijn van een forse politieke impact en kan de Autoriteit Persoonsgegevens (de Nederlandse toezichthouder) een last onder dwangsom, een bindende aanwijzing of een bestuurlijke boete opleggen. Niet alleen het bestuursorgaan dat privacywetgeving overtreedt kan een bestuurlijke boete krijgen maar tevens de individuele bestuurder. De huidige maximale boete bedraagt EUR 820.000,-- per overtreding, vanaf 25 mei 2018 bedraagt de maximale boete 20 miljoen euro (de hoogte is afhankelijk van de ernst van de overtreding en de omstandigheden van het geval).
Kans	75%
Financiële impact	€ 200.000
Onderbouwing financiële impact	Het risico dat privacywetgeving overtreden wordt is groot. Het financiële risico dat hieraan verbonden is zal erg verschillen per overtreding. Als er bijvoorbeeld één brief met persoonsgegevens naar een verkeerd adres verzonden is heeft dat veel minder potentiële financiële impact dan wanneer de Autoriteit Persoonsgegevens een boete op zou leggen omdat de gemeente geen verwerkingsregister heeft. De financiële gevolgen van reputatieschade en/of politieke impact zijn nauwelijks te kwantificeren. Een aantal risico's zal, na afsluiting van een cyberriskverzekering, afgedekt zijn waardoor het restrisico minimaal is. Totdat de Uitvoeringswet AVG definitief is, is ook niet bekend hoe de Autoriteit Persoonsgegevens om zal gaan met haar boetebevoegdheid (met name de vraag of zij conform haar huidige praktijk eerst een last onder dwangsom op zal leggen voordat zij overgaat tot het opleggen van boetes). Gezien deze variabelen en onduidelijkheden kan de hierboven genoemde financiële impact van het risico slechts gezien worden als aanname. De daadwerkelijke financiële impact en daarmee de benodigde weerstandscapaciteit kan aanzienlijk afwijken.
Risicostrategie	Beheersen
Beheersmaatregelen:	Aanstelling Functionaris Gegevensbescherming (wettelijke verplichting) t.b.v. intern toezicht en advisering (status: onderhanden werk). Aanstelling privacy officer t.b.v. uitvoering en implementatie gestelde kaders en advisering aan proceseigenaren (status: in overweging). Inventarisatie risico's in het kader van het verwerkingsregister (wettelijke verplichting) (status: onderhanden werk). Analyse risico's d.m.v. dataclassificatie (zie het risico "informatieveiligheid") en PIA's (status: opstartfase). Maatregelen: aangaan van verwerkersovereenkomsten en convenanten met externe partijen (status: onderhanden werk), technische en organisatorische maatregelen (zie het risico "informatieveiligheid"), bewustwording en training (status: onderhanden werk), privacybeleid (status: onderhanden werk), beleggen verantwoordelijkheden, waaronder benoeming portefeuillehouder (status: afhankelijk van besluitvorming over privacybeleid), inrichting privacy services (status: onderhanden werk). Ter beheersing van risico's zal voorts in 2018 een cyberriskverzekering afgesloten worden (zie risico "informatieveiligheid").
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 150.000

Naam risico:	18. Aanvalsplan Venlo Werkt
Toelichting risico:	Voor de uitvoering van het aanvalsplan "Venlo Werkt" inclusief de aanvullende notitie wordt een bedrag van € 500.000 per kwartaal beschikbaar gesteld. Elk kwartaal moet dit bedrag worden terugverdiend waardoor het beschikbaar blijft. Het is nog onduidelijk of deze extra intensivering zal leiden tot het volledig terugdringen van het tekort op het BUIG-budget. Uitgaande van de gemiddelde kosten van een uitkering in 2017, is de verwachting dat de uitgaven binnen het budget blijven als de extra intensivering werkelijkheid wordt. Echter, er zijn veel factoren van invloed op de samenstelling en ontwikkeling van het bijstandsvolume. Slechts een beperkt deel daarvan is beïnvloedbaar door gemeenten. Bovendien is als gevolg van de complexiteit de relatie dan wel het causale verband tussen maatregelen en uitvoering versus het gerealiseerde effect moeilijk aan te tonen. Hierdoor is het op dit moment lastig te voorspellen of de maatregelen uit het aanvalsplan voldoende recht doen aan de gestelde opgave. Ook zal het Rijk pas in oktober het definitieve budget bekend maken. Het Rijk houdt bij de vaststelling van het macrobudget rekening met de verwachte daling of stijging van het volume op basis van het gemiddelde van alle Nederlandse gemeenten in het voorgaande jaar. Indien de gemeente Venlo beter wil presteren dan de toegewezen middelen, betekent dit dat de ingezette maatregelen en uitvoering effectiever moeten zijn dan de ingezette maatregelen en uitvoering volgens het gemiddelde van alle Nederlandse gemeenten in het voorgaande jaar. Gebaseerd op de ervaringscijfers van voorgaande jaren is de Venlose opgave en ambitie als verwoord in het aanvalsplan en deze aanvullende notitie hoog. Als de ambities uit het aanvalsplan en de aanvullende notitie niet gehaald worden, is het bedrag van € 500.000 niet meer beschikbaar voor het volgende kwartaal.
Kans	25%
Financiële impact	€ 500.000
Onderbouwing financiële impact	Voor de ambities uit het aanvalsplan en de aanvullende notitie is een bedrag van € 500.000 per kwartaal beschikbaar, in een revolving fund. Als de ambities niet gehaald worden, wordt het bedrag niet terugverdiend.
Risicostrategie	Beheersen
Beheersmaatregelen:	Als de ambities uit het aanvalsplan en de aanvullende notitie niet gehaald worden, is het bedrag van € 500.000 niet meer beschikbaar voor het volgende kwartaal. Dit heeft invloed op het halen van de gestelde ambities. We gaan dit volgen in de monitor van het aanvalsplan.
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 125.000
Naam risico:	**19. Rijbewijzen**
Toelichting risico:	Landelijk loopt er een pilots bij 15 gemeenten (o.a. Eindhoven) om de aanvraag van de vernieuwing/ verlenging van rijbewijzen vanaf 2019 zodanig te digitaliseren dat de klant bij de fotograaf zijn aanvraag kan doen. Het ophalen blijft misschien nog wel bij de gemeente te liggen, maar ook hier lopen pilots om rechtstreeks vanuit de RDW thuis te gaan bezorgen. De eerste aanvragen-rijbewijzen (circa 1.000 per jaar) blijven bij de gemeente. het totaal aantal verstrekte rijbewijzen bedroeg in 2017 12.900. Lagere legesinkomsten. Personeel vrijmaken voor andere taken.
Kans	50%
Financiële impact	€ 202.000
Onderbouwing financiële impact	De gemeente zal indien de pilot succes vol is en 1-op-1 landelijk tot aanpassen van het vernieuwen van het rijbewijs leidt, maximaal 90 % van de gemeenteleges rijbewijzen mislopen (afhankelijk van het scenario). Daar staat op termijn mogelijk deels een besparing tegenover als gevolg van een wijziging van de openingstijden en, of personeel verloop.
Risicostrategie	Accepteren
Beheersmaatregelen:	Vacatures voor balie levenszaken tijdelijk invullen: wachttijd niet laten oplopen. Personeel vrijmaken voor andere taken.
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 101.000

Naam risico:	20. Begraven
Toelichting risico:	De inkomsten van grafrechten als gevolg van begravingen en verlengingen zijn een onzekere factor. Het is moeilijk te voorspellen hoeveel begravingen er in 2017 zullen plaatsvinden. Daarnaast is het lastig een inschatting te maken hoeveel grafrechten worden verlengd. Bij minder begravingen of verlengingen van grafrechten worden de begrote inkomsten niet gerealiseerd.
Kans	75%
Financiële impact	€ 100.000
Onderbouwing financiële impact	De inkomsten cijfers van de afgelopen jaren vertonen een neergaande tendens. De inkomsten zijn rechtevenredig met het aantal begravingingen en het aantal verlengen grafrechten. De tendens van het aantal begravingen en grafrechten is vertaald in het financiele risico en komt overeen met de 100k.
Risicostrategie	Accepteren
Beheersmaatregelen:	De begroting wordt aangepast. Het enige wat mogelijk is monitoren van de voortgang en herzien van het risico bij de finrap als meer zicht is op de ontwikkelingen van de inkomsten.
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 75.000
Naam risico:	**21. Vennootschapsbelasting**
Toelichting risico:	Met ingang van 1 januari 2016 is de Wet op de Vennootschapsbelasting ook gaan gelden voor overheidsondernemingen. Dit betekent dat de gemeente bij activiteiten die uitgevoerd worden door de gemeente en die concurrerend en winstgevend zijn met de activiteiten in de markt vennootschapsbelastingplichtig kunnen zijn. Momenteel vind er een toetsing door een extern fiscaal adviseur op de door ons verrichte inventarisatie plaats. Voor het grondbedrijf is de door het SVLO verstrekte QuickScan tesamen met een extern fiscaal adviseur ingevuld en deze laat een negatief resultaat zien waardoor er over de grexen geen vennootschapsbelasting moet worden voldaan. Momenteel wordt de laatste hand gelegd aan het in kaart brengen van het vastgoed. De op dit moment aanwezige informatie is nog onvoldoende om op basis hiervan de eventuele vennootschapsbelastinglast vast te stellen. Met betrekking tot het cluster afval loopt er nog een landelijke discussie betreffende de reststromen. Afhankelijk van de uitkomst van deze discussie kan er een vennootschapsbelasting last uit voort vloeien. Het cluster kermissen laat een klein positief resultaat zien, door de extern fiscaal adviseur wordt nog onderzocht of dit tot heffing van vennootschapsbelasting leidt.
Kans	25%
Financiële impact	€ 250.000
Onderbouwing financiële impact	Het is een grove indicatie en is gebaseerd op eerdere risicomeldingen betreffende dit risico
Risicostrategie	Beheersen
Beheersmaatregelen:	Momenteel wordt er hard gewerkt aan het in kaart brengen van het vastgoed. Vervolgens zal dit worden getoets op vennootschapsbelastingplicht.De ontwikkelingen met betrekking tot de landelijke discussie betreffende de reststromen van afval worden nauwlettend gevolgd.
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 62.500

Naam risico:	22. Verkiezingen
Toelichting risico:	Op 21 maart 2018 wordt naast de reguliere gemeenteraadsverkiezingen een referendum gehouden. Over een mogelijke Rijksbijdrage voor het houden van een referendum is nog niets bekend. Naar verwachting zou een eventuele Rijksbijdrage op zijn vroegst bij de meicirculaire bekend worden. De gemeente maakt extra kosten voor het referendum. Op dit ogenblik is het onzeker of die kosten ook volledig gedekt worden. De verwachting is dat de extra uitgaven van het referendum in maart in beeld zijn. De gemeente is verantwoordelijk voor het organiseren van verkiezingen. Uitgaven komen ten laste van de gemeente.
Kans	50%
Financiële impact	€ 120.000
Onderbouwing financiële impact	Het organiseren van een verkiezing of referendum kost circa (e) 147.000. Nu er een referendum wordt georganiseerd, vallen uitgaven hoger uit. Doordat het referendum op dezelfde dag is, zullen kosten niet twee maal zo hoog uitkomen. Een besparing wordt verwacht vanwege samenloop. Vooralsnog wordt een tekort (e) 120.000 geprognotiseerd. Mogelijk staat hier uiteindelijk een vergoeding van het rijk tegenover. Op dit ogenblik is een Rijksbijdrage onduidelijk. Zodra er duidelijkheid ontstaat over een mogelijke Rijksbijdrage, wordt het risico geactualiseerd.
Risicostrategie	Accepteren
Beheersmaatregelen:	Op dit ogenblik is een Rijksbijdrage onduidelijk. Zodra er duidelijkheid ontstaat over een mogelijke Rijksbijdrage, wordt het risico geactualiseerd. Een rijksbijdrage zal i.d.g. geoormerkt moeten worden ten gunste van het product Verkiezingen (bedrijfseenheid 300160). Mogelijkheden voor kostenbeheersing zijn zeer beperkt. Drukwerk, stemlocaties, aantal tellers bepalen de lasten.
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 60.000

Naam risico:	23. Informatieveiligheid
Toelichting risico:	Het belang van informatieveiligheid komt nadrukkelijk in beeld vanuit de privacywetgeving. Een van de eisen die de in privacywetgeving gesteld worden is dat een verantwoordelijke, passende (oftewel op het risico van een verwerking afgestemde) technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen treft. Door gemeenten wordt dit ingevuld door de beveiligingseisen die opgenomen zijn in de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG), waaraan ook Venlo zich (in haar strategische en tactische informatiebeveiligingsbeleid) gecommitteerd heeft. Risico's zijn aanwezig in de vorm van bijv hackers die in onze systemen kunnen komen, verlies van vertrouwen van burgers, reputatieschade, politieke impact en als laatste bestuurlijke boete voortvloeiend uit privacywetgeving). Indien de Autoriteit Persoonsgegevens oordeelt dat de gemeente onvoldoende passende technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen getroffen heeft kan zij de gemeente thans bestraffen met een bestuurlijke boete van maximaal € 830.000,-- en vanaf 25 mei 2018 met een bestuurlijke boete van maximaal 10 miljoen euro.
Kans	25%
Financiële impact	€ 200.000
Onderbouwing financiële impact	Het gevolg van nalatige informatieveilgheid kan een datalek zijn. Een datalek heeft tot nu toe binnen de gemeente Venlo niet geleid tot financiele impact. De financiele risico's zijn echter dermate hoog (zeker met de AVG) dat deze ervaringscijfers niet leiden tot geen financieel risico. Het bedrag van 200.000 euro is een inschatting welke reeel kan plaatsvinden.
Risicostrategie	Vermijden
Beheersmaatregelen:	Het project Informatieveiligheid zal in 2018 doorgaan met het uitvoeren van de maatregelen zoals gesteld in het plan Informatieveiligheid 2018. Met de selectie van actiepunten / maatregelen wordt een score eind 2018 verwacht van 66% gereed. Daarnaast wordt in 2018 een cyberverzekering afgesloten waarmee gemeente Venlo verzekerd is voor privacy aansprakelijkheid, aansprakelijkheid voor netwerkbeveiliging; media-aansprakelijkheid digitale afpersing; herstelkosten wegens verlies van datagegevens ; schade door bedrijfsonderbreking; telefoonfraude; cyber incident kosten etc.. Dit betekent echter niet dat we ten alle tijden verzekerd zijn. Als er sprake is van opzet of ernstige nalatigheid/roekeloosheid is de daaruit voortvloeiende schade/ boete niet verzekerd. Om geschillen over toepasselijkheid van deze bepaling te voorkomen is het van belang duidelijk in procedures vast te leggen hoe bescherming van persoonsgegevens en informatiebeveiliging op processen toegepast wordt zodat medewerkers weten hoe te handelen en aangetoond kan worden dat wij hier aandacht aan besteden.
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 50.000

Naam risico:	24. Basisregistratie Ondergrond (BRO)
Toelichting risico:	De basisregistratie Ondergrond (BRO) bevat gegevens over geologische en bodemkundige opbouw en, voor zover van belang voor het benutten van natuurlijke hulpbronnen in de ondergrond, ondergrondse constructies en gebruiksrechten. Het gebruik van geologische en bodemkundige gegevens vindt veelal plaats in de vorm van kaarten en profielen gebaseerd op geologische en bodemkundige modellen. Deze modellen maken ook deel uit van de BRO. Sinds 2008 zijn er vele verkennende en voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd, waaronder het analyseren van maatschappelijke kosten en baten, het ontwerpen van een informatie-architectuur en het opstellen van een algemene catalogus met de gewenste inhoud. De laatste ontwikkelingen zijn dat het de planning is om de BRO in de loop van 2017/2018 deels in werking te laten treden. Om uiteindelijk te kunnen voldoen aan deze wettelijke verplichting is het noodzakelijk om tijdig te starten met de implementatie en te beschikken over de benodigde middelen (planmatig werken). Op dit moment is nog niet duidelijk welke impact de nieuwe wet zal hebben op de gemeentelijke organisatie als bronhouder. Hierdoor is het niet mogelijk een reeele inschatting te maken van de benodigde middelen t.b.v. de implementatie en het beheer. Oorzaak:Er is al langere tijd onduidelijkheid over wanneer de basisregistratie Ondergrond in werking gaat treden. Het is de inzet van de minister om de Wet BRO in de loop van 2017/2018 deels in werking te laten treden, voor de eerste tranche van vier registratieobjecten. In de periode 2018-2022 vindt vastsstelling en invoering plaats van de volgende tranches en in 2023 dient de Wet BRO volledig in werking te zijn. Wat de nieuwe wet (o.a. de eerste tranche) inhoud en wat dit voor gevolgen heeft voor de gemeente Venlo als bronhouder is nog steeds onduidelijk. Een concrete inschatting van de benodigde tijd, capaciteit en middelen is vooralsnog niet in te schatten. Het niet tijdig beschikbaar zijn van de benodigde middelen voor de implementatie en beheer van de nieuwe basisregistratie Ruimtelijke Ondergrond heeft tot gevolg dat niet voldaan wordt aan de wettelijke verplichting.
Kans	50%
Financiële impact	€ 50.000
Onderbouwing financiële impact	
Risicostrategie	Beheersen
Beheersmaatregelen:	Tijdig de benodigde middelen inzichtelijk maken en vast laten stellen.
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 25.000
Naam risico:	**25. Omroep Venlo**
Toelichting risico:	Als de omroep de ombuiging niet kan realiseren en een faillissement onvermijdelijk blijkt, zijn er aanmerkelijke financiële risico's voor de gemeente. Het commissariaat voor de media heeft de Gemeente Venlo aangewezen om een lokale omroep in stand te houden. In geval van faillissement van Omroep Venlo kan aan deze verplichting niet meer worden voldaan. Ook kunnen ze de doelen niet realiseren die de gemeente met de subsidie van € 260.000 voor ogen hadden. Verstrekte lening ad. € 70.000 - af te lossen in 2019 - wordt niet terugbetaald. Verstrekte garantstelling voor geldlening ad. € 90.000 wordt aangesproken.
Kans	25%
Financiële impact	€ 100.000
Onderbouwing financiële impact	afboeken lening: € 70.000 aanspreken garantstelling: € 90.000 in stand houden lokale omroepvoorziening: € 200.000 besparing huidige subsidie: -/- € 260.000 Per saldo een financiële impact van € 100.000
Risicostrategie	Beheersen
Beheersmaatregelen:	Strakke sturing vanuit de gemeente en de omroep zelf op exploitatie- en ombuigingsresultaten. Twee-maandelijks bestuurlijk overleg. Maandelijkse rapportage van exploitatie- en liquiditeitscijfers vanuit Omroep Venlo aan de gemeente. Eenmaal per kwartaal een rapportage aan de raad middels een RIB.
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 25.000

Naam risico:	26. GR WAA
Toelichting risico:	De WSW wordt voor een groot deel gefinancierd door de rijksbijdrage WSW. Het rijk heeft een forse daling van deze bijdrage ingezet: jaarlijks daalt de bijdrage met € 500 per SE totdat het niveau van € 22.500 is bereikt in 2020. Het is zeker niet uit te sluiten dat de rijks- bezuinigingen op de WSW en het gehele terrein van gesubsidieerde arbeid verder zullen gaan dan tot nu toe is aangenomen. Tevens calculeert het Rijk, bij het vaststellen van het WSW-budget, met een hoger uitstroompercentage (6% tot 7%) dan de werkelijkheid (4%). Dit beeld is landelijk en niet typerend voor Venlo. Het is doel is dit subsidietekort te beperken door wsw-ers buiten de beschermde omgeving van de WAA (die afgebouwd is in 2018) te laten werken, tegen vergoeding uiteraard. Dit sluit aan bij de gedachte van de participatiewet, namelijk iedereen mee laten doen naar vermogen, in een zo regulier mogelijke omgeving. Voldoende passend werk bij reguliere werkgevers in Venlo behouden en creëren is en blijft noodzakelijk. Ook binnen KanDoen, waar de WSW-ers met een lagere loonwaarde een werkplek hebben of, uiterlijk medio 2018, gaan vinden. Sinds de invoering van de participatiewet in 2015 kent de WAA Groep geen instroom meer van de WSW. Geen instroom betekent dat de schaalvoordelen terug lopen wat effect heeft op de exploitatie. Samengevat: de financiele druk op de uitvoering van de wet SW is en blijft hoog. Binnen de door het Rijk beschikbaar gestelde bedragen kan de wet niet uitgevoerd worden. Tekortfinanciering blijft bestaan. De begrote tekortfinanciering voor Venlo is voor primair begroot op € 2.926.400,=. Zowel ambtelijk als bestuurlijk is in 2015 afgesproken dat dit tekort integraal onderdeel uitmaakt van het financieel kader Sociaal Domein. In tegenstelling tot voorgaande jaren is het tekort vanaf 2018 wel begroot. De kans dat dit begrote tekort in 2018 wordt overschreden is laag.
Kans	25%
Financiële impact	€ 100.000
Onderbouwing financiële impact	Indien het tekort van WAA hoger uitkomt dan onze begroting, zijn wij hiervoor 80% aansprakelijk (ons aandeel in de GR WAA). Stel het tekort stijgt met € 500.000 dan is, bij een kans van 25% van voordoen, ons aandeel € 100.000.
Risicostrategie	Beheersen
Beheersmaatregelen:	WAA verricht (onder de naam Vindt) samen met het WSP de acquisitie van werkplekken voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Door middelen van regionale samenwerking in het WSP worden de werkgevers, lokaal en regionaal, uniform benaderd. Binnen KanDoen is de acquisitiekracht tijdelijk verstrekt om voldoende werk in de wijk te behouden én te werven. Strakke uitvoering van de huidige koers (ombouw naar detacheerder) heeft effect, het tekort loopt namelijk ondanks bovenstaande ontwikkeling vooralsnog niet op. De meeste bedrijfsonderdelen (Post, Kringloopbedrijf, Zorg-en hulpmiddelencentrum Moviton) zijn inmiddels gestopt. Bij nieuwe exploitanten (Postvak 50, Kringloopcentrum Het Goed, team 'Buitendienst en Beheer Sportexploitatie' van gemeente Venlo) zijn de WAA-medewerkers gedetacheerd. Het schoonmaakbedrijf en Kwekerij Roobeek worden in het eerste halfjaar vervreemd. Aanvullend is in het najaar van 2016 binnen Venlo gekozen om een businesscase op te stellen of, en hoe de uitvoering van WSW en de uitvoering van de Participatiewet binnen Gemeente Venlo geïntegreerd kan worden. Medio 2018 wordt deze businesscase ter besluitvorming voorgelegd. De wens om één uitvoeringsorganisatie te vormen kent ook een financiële achtergrond. Een efficiënte- en effectieve uitvoering van de WSW en participatiewet is nodig om zover als mogelijke binnen de beschikbare budgetten de taken waar te maken. Met deze maatregelen stellen we als doel het tekort op de uitvoering WSW in 2018 terug te dringen tot maximaal € 2.500.000. Het structureel effect van de samenvoeging wordt vooralsnog ingeschat op € 500.000-€800.000.
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 25.000

Naam risico:	27. Extra uitgaven a.g.v. het niet voldoen aan de wettelijke norm
Toelichting risico:	Extra uitgaven als gevolg van het niet voldoen aan de wettelijke norm. Voor een aantal taken zoals toetsen aan bouw-en milieuregelgeving en het toezicht houden op de Waterwet, wordt bewust het risico gelopen om niet te voldoen aan de wettelijke norm. Hier vindt een risico-afweging plaats waarbij altijd een kans op aansprakelijkheidskwesties wordt gelopen. Voor 2017 heeft het risico zich niet voorgedaan aangezien er zich geen aansprakelijkheidskwestie heeft voorgedaan. Het risico is klein dat het zich in 2018 wel voordoet. De in de begroting opgenomen raming van uitgaven wordt niet gehaald. Daarnaast kan de gemeente Venlo aangesproken worden door de Inspectie Leefomgeving en Transport dat de gemeente wettelijke taken niet uitvoert.
Kans	10%
Financiële impact	€ 200.000
Onderbouwing financiële impact	
Risicostrategie	Accepteren
Beheersmaatregelen:	Meer budget nodig om de taken conform wettelijke taken uit te voeren.
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 20.000
Naam risico:	**28. Naturalisaties**
Toelichting risico:	Momenteel wordt bekeken of de naturalisaties bij de gemeente blijven of niet. Er zijn 3 opties: - Huidige situatie handhaven (iedere gemeente voert de naturalisaties zelf uit) - Alle naturalisaties naar de IND - Alle naturalisaties naar enkele centrumgemeenten. / WTI(WetTegengaanIdentiteitsfraude)-gemeenten(zoals Venlo) Bij de eerste en de derde optie zal Venlo deze taken uit blijven voeren, bij optie 3 worden dit zelfs meer taken (in aantallen).
Kans	75%
Financiële impact	€ 22.000
Onderbouwing financiële impact	De gemeente zal afhankelijk van het gekozen scenario gemeenteleges voor opties en naturalisaties mislopen. Daar staat op termijn mogelijk deels een besparing tegenover als gevolg van personeel verloop.
Risicostrategie	Accepteren
Beheersmaatregelen:	Vacatures voor levenszaken tijdelijk invullen. Personeel vrijmaken voor andere taken.
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 16.500

Naam risico:	29. ICT - Infrastructuur
Toelichting risico:	Malware(virussenransomware e.d.),verstoringen door wijzigingen in de in de infrastructuur(hardware of software), continuïteit en toegangsbeveiliging. Besmetting van bestanden ten gevolge van Malware(virussenransomware e.d.), blokkeert de computer of de gegevens die erop staan en vraagt vervolgens geld van de gebruiker om de blokkade op te heffen. Bij wijzigingen(update) van hardware of software kan het voorkomen dat programma's niet of niet goed werken. Uitval van datacenter ten gevolge van defecten servers en opslagsystemen kan het voorkomen dat programma's en bestanden niet beschikbaar zijn. Toegang tot ICT-infrastructuur door onbevoegden met gevolg mogelijke datalekken of schade aan systemen.
Kans	10%
Financiële impact	€ 90.000
Onderbouwing financiële impact	
Risicostrategie	Vermijden
Beheersmaatregelen:	Malware:Om te beschermen tegen verschillende vormen van Malware (virussen/ransomware ed.) worden op verschillende lagen in de infrastructuur verschillende technieken toegepast. De buitenkant wordt beschermd door een Firewall(is een systeem dat de middelen van een netwerk of computer kan beschermen tegen misbruik van buitenaf), op de werkplekken en servers zijn virusscanners geïnstalleerd. Hiernaast is de mogelijkheid voor gebruikers om software "uit te voeren" zeer beperkt. De combinatie van deze maatregelen beperkt de kans op besmetting aanzienlijk. Wanneer er toch een malware besmetting uitbreekt kan door het gebruik van de Virtual Desktop Infrastructure (VDI; applicaties draaien lokaal op een desktop, gebruikmakend van lokale systeem) zeer snel actie worden ondernomen om de betreffende werkplekken uit te schakelen en te verwijderen. Verstoring door wijzigingen: Bij het doorvoeren van wijzigingen aan de infrastructuur is het van belang dat er vooraf een adequate test procedure kan worden uitgevoerd. Momenteel is de mogelijkheid voor het uitvoeren van deze test procedures niet overal toereikend door het ontbreken van een representatieve testomgeving. Hierdoor wordt het risico op verstoringen bij het doorvoeren van wijzigingen verhoogd. Inmiddels is een project om te komen tot een state-of-the-art testomgeving in te richten van start gegaan. Continuïteit: De datacenter omgeving is redundant(dubbel uitgevoerd) opgesteld en geografisch gespreid. Hierdoor is de mate van beschikbaarheid hoog. De capaciteit van de datacenters is voldoende om de ICT-dienstverlening te kunnen uitwijken in het geval van calamiteiten. Door het gebruik van continue data-replicatie(is een computertechniek waarmee bestanden en/of databases van het ene naar de andere computer- of opslagsysteem worden gekopieerd, om daarmee beschikbaarheid of de betrouwbaarheid van de gegevens te verbeteren en/of prestaties van informatiesystemen te verhogen) is er te allen tijden een volledige back-up dataset aanwezig op beide datacenter locaties. Toegangsbeveiliging: Fysieke toegang tot de datacenter locaties is alleen toegestaan voor een selecte groep technische beheerders. Fysieke toegang tot het interne netwerk is alleen mogelijk vanuit gebouwen met toegangscontrole. Alle externe toegang tot het netwerk wordt beschermd door een Firewall. Logische toegang tot het interne netwerk is alleen mogelijk middels een geregistreerd gebruikers account. Voor logische toegang van externe locaties wordt gebruik gemaakt van multi-factor authenticatie. Logische toegang voor externe leveranciers wordt uitsluitend op afspraak tijdelijk toegestaan. Ook hier is Multifactor authenticatie(minimaalworden twee authenticatievormen gelijktijdig toegepast, b.v. wachtwoordbeveiliging en token met een PIN-code) verplicht. Hierdoor wordt het risico op ongeautoriseerde toegang zeer beperkt.
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 9.000

Naam risico:	30. Statushouders en voorzieningen sociaal domein
Toelichting risico:	Venlo heeft de afgelopen 36 maanden 688 statushouders gehuisvest. In het kalenderjaar 2017 waren dit 150 personen waarvan de meeste in het kader van de gezinshereniging kwamen. In 2018 worden tussen de 120 en 150 nieuwkomers verwacht. Deze nieuwkomers maken gebruik van dezelfde sociale infrastructuur die voor alle inwoners beschikbaar zijn. Statushouders maken, vergeleken met het gemiddelde, meer gebruik van WMO en participatie ondersteuning. Van de jeugd ondersteuning wordt daarentegen minder gebruik gemaakt. Dat statushouders in de eerste jaren tot hogere kosten leiden is bekend. Doordat met ingang van 2018 het hele voorliggende veld anders (integraal) is ingericht bestaat er een kans dat op basis van vroeg-signalering meer nieuwkomers gebruik zullen maken van WMO en Jeugd. Hoewel hiermee op termijn hogere kosten worden voorkomen kan dit op de korte termijn tot extra uitgaven leiden. De arbeidsparticipatie van statushouders blijft landelijk en historisch bezien achter bij het gemiddelde. Door gerichte interventies die in 2017 zijn gestart is de arbeidsparticipatie (lees uitstroom uit de bestand) verhoogd. Deze ligt hoger dan voorgaande jaren. Dit leidt tot besparingen ten opzichte van voorgaande jaren. De netto effecten van de instroom van nieuwkomers in 2018 kunnen op dit moment niet geduid worden. Verwacht wordt dat de wijziging in het voorliggend veld zal leiden tot een verhoogd gebruik van jeugdvoorzieningen. Daar staat tegenover dat de inspanning op arbeidsparticipatie leiden tot een sterke uitstroom uit de bijstand.
Kans	10%
Financiële impact	€ 50.000
Onderbouwing financiële impact	De kans dat de komst van nieuwe statushouders + de vernieuwde aanpak in het voorliggend veld tot een kostenverhoging van €50.000 leidt wordt beperkt (10%) geacht. Allereerst omdat het aantal jonge statushouders beperkt is. Als hier een verdubbeling van het aantal aanmeldingen optreedt dan betreft het 'slechts' 22 jongeren. Daar staat tegenover dat de uitstroom uit de bijstand door participatie qua volume en besparingen hoger liggen. De verwachte uitstroom in 2018 ligt op 80 personen uit de bijstand.
Risicostrategie	Beheersen
Beheersmaatregelen:	1) Het gebruik van jeugd en WMO voorzieningen zal specifiek voor statushouders worden gemonitord. Dit zodat de ontwikkeling gevolgd kan worden en (beleids)interventies op effectiviteit kunnen worden beoordeeld. 2) De gerichte aanpak op arbeidsparticipatie wordt nauwlettend gemonitord. Ook wordt er geëxperimenteerd met nieuwe aanpakken die als onderbouwing een business-case hebben.
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 5.000

Naam risico:	31. Uitwerking regeerakkoord integratie en regie statushouders
Toelichting risico:	In de loop van 2018/2019 krijgt de gemeente er een nieuwe taak bij: integratie van statushouders. Deze taak is op inhoud nog niet geconcretiseerd. Ook is nog niet bekend welke middelen het Rijk hiervoor zal verstrekken. Dit is nog onderwerp van onderhandeling tussen gemeenten en het Rijk. "Het nieuwe kabinet neemt het integratiebeleid op de schop. Vluchtelingen met een verblijfsstatus hebben straks in de eerste twee jaar in Nederland geen recht meer op zorgtoeslag, huurtoeslag en bijstand. Ze krijgen voorzieningen als huisvesting, een zorgverzekering en begeleiding bij het integratietraject voortaan 'in natura' van gemeenten. Daarnaast hebben zij alleen nog recht op enkele honderden euro 'leefgeld'. [...] In het nieuwe systeem wordt na twee jaar getoetst of statushouders voldoen aan de integratie-doelstellingen. Pas daarna krijgen ze de vrijheid op eigen benen te staan en volledige toegang tot de verzorgingsstaat" Volkskrant 6 okt 2017 analyse van het regeerakkoord. Vanuit de G32 en VNG is de bezorgdheid geuit dat (1) de uitwerking hiervan nog niet duidelijk is (staat pas in de zomer 2018 op de rol) en (2) dat de verwachting is dat hier onvoldoende middelen voor beschikbaar zullen zijn. Beide aandachtspunten zijn onderwerp van onderhandeling tussen de G32, VNG en het Rijk.
Kans	10%
Financiële impact	€ 10.000
Onderbouwing financiële impact	Relevante variabelen: 1. In de periode 2016-2017 kregen gemeenten per statushouder een extra vergoeding in het kader van het Bestuursakkoord Verhoogde Asielinstroom. Deze regeling is gestopt eind 2017. Voortzetting is onderwerp van onderhandeling. Kans is klein. 2. Deze middelen heeft Venlo voornamelijk ingezet om de arbeidsparticipatie van statushouders te verhogen. Deze middelen zijn niet ingezet om de integratie te verbeteren. Dat is/was immers een taak die bij gemeenten is weggehaald. 3. Alle gemeenten constateren dat zelfs met deze middelen de integratie en participatie onvoldoende op gang is gekomen. Er moet al geld bij. Kans dat de nieuwe taken meer kosten is groot. 4. De verwachting voor de komende 12 maanden is dat er tussen de 120 - 150 nieuwe statushouders bijkomen. 5. Onduidelijk is wanneer deze nieuwe taken daadwerkelijk bij de gemeente zullen landen. Indien hier een wetwijziging voor nodig is dan is de kans dat dit in 2018 rondkomt klein.
Risicostrategie	Beheersen
Beheersmaatregelen:	1) In G32 verband neemt de wethouder deel aan bestuurlijke en ambtelijk lobby richting het rijk om tot voor gemeenten acceptabele voorwaarden te komen 2) De ontwikkeling van het landelijk dossier wordt nadrukkelijk gevolgd. 3) Anticiperend op de nieuwe taken legt de gemeente reeds verbinding met maatschappelijke organisaties om deze opgave het hoofd te (gaan) bieden.
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 1.000

Naam risico:	32. Grondexploitatie - Plankosten
Toelichting risico:	De plankostenbudgetten van grondexploitaties kunnen onder druk komen te staan als gevolg van langdurige planvoorbereiding en/of -uitvoering. Dit kan het gevolg zijn van bezwaren tegen plannen of de marktsituatie die vraagt om een regelmatige bijstelling van de plannen. Ook de vertraging in de uitvoering van plannen als gevolg van de wijzigingen in de marktsituatie verhogen de kosten van planbegeleiding. Binnen de plankostenbudgetten is administratie en beheerskosten (overheadkosten) opgenomen, dit kan in de toekomst wellicht anders worden geadministreerd, dat kansen biedt voor de exploitatie.
Kans	25-75%
Financiële impact	€ -3.720.000
Onderbouwing financiële impact	
Risicostrategie	Beheersen
Beheersmaatregelen:	Veelvuldig met omgeving en marktpartijen afstemmen om zo het planontwikkelingsproces te versnellen en te verbeteren. Zie ook beheersmaatregel grondverkoop gericht op beheersing stagnatie in uitvoering)
Benodigde weerstandscapaciteit	€ -315.000
Naam risico:	**33. Nagekomen afrekeningen/ facturen sociaal domein**
Toelichting risico:	Per 1 april 2018 is de boekhouding afgesloten. Op dat moment moesten nog van 16 zorgaanbieders da afrekening 2017 ontvangen worden. Inmiddels druppelen de afrekeningen binnen en ontstaat zicht op de bedragen die ten laste van 2018 gaan komen. Ingeschat wordt dat het totaal bedrag circa € 70.000 zal bedragen.
Kans	75%
Financiële impact	€ 100.000,00
Onderbouwing financiële impact	de inmiddels ontvangen afrekeningen na 1 april 2018 beslaan € 40.000 nog te betalen. De gemeente is gehouden deze facturen te betalen.
Risicostrategie	Accepteren
Beheersmaatregelen:	Op verschillende manieren wordt bij zorgaanbieders op aangedrongen afrekeningen en facturen tijdig in te dienen. We proberen het zo onaantrekkelijk mogelijk te maken voor aanbieders om de termijn te overschrijden.
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 75.000

Bijlage XI Conversietabel taakvelden - programma's

Realisatie 2017

bedragen x 1.000

Taakveld	Raadsprogramma	Baten	Lasten	Totaal
Bestuur		**2.588**	**5.751**	**-3.164**
	Bestuur & Publieke dienstverl.	2.588	5.751	-3.164
Mutaties reserves		**18.083**	**15.603**	**2.480**
	Algemene Middelen	3.568	831	2.737
	Beheer openbare ruimte	1.218	175	1.044
	Bestuur & Publieke dienstverl.		223	-223
	Economie en Toerisme	22	5	16
	Onderwijs en Jeugd	148	96	52
	Ontwikkeling Centrumstad	4.861	8.690	-3.829
	Participatie & werkgelegenheid	135	796	-661
	Sport- en Cultuurbevordering	32		32
	Verkeer en Bereikbaarheid	23	500	-476
	Wonen en Leefomgeving	5.454	4.250	1.204
	Zorg en Welzijn	2.622	38	2.585
Burgerzaken		**3.555**	**3.412**	**142**
	Bestuur & Publieke dienstverl.	3.555	3.412	142
Overhead		**5.656**	**42.961**	**-37.305**
	Algemene Middelen	5.656	42.961	-37.305
Treasury		**5.103**	**522**	**4.581**
	Algemene Middelen	5.103	522	4.581
OZB woningen		**16.920**	**805**	**16.115**
	Algemene Middelen	16.920	805	16.115
OZB niet-woningen		**16.632**	**608**	**16.024**
	Algemene Middelen	16.632	608	16.024
Parkeerbelasting		**6.283**		**6.283**
	Verkeer en Bereikbaarheid	6.283		6.283
Belastingen overig		**1.036**	**233**	**803**
	Algemene Middelen	850	21	829
	Ontwikkeling Centrumstad	186	212	-26
Alg.uitk. en ov.uitk.gem.fonds		**213.717**		**213.717**
	Algemene Middelen	213.717		213.717

Overige baten en lasten		**278**	**3.423**	**-3.145**
	Algemene Middelen	278	3.423	-3.145
Crisisbeheersing en brandweer		**44**	**6.869**	**-6.824**
	Openbare orde en Veiligheid	44	6.869	-6.824
Openbare orde en veiligheid		**1.021**	**3.761**	**-2.741**
	Bestuur & Publieke dienstverl.	51	110	-59
	Ontwikkeling Centrumstad	188		188
	Openbare orde en Veiligheid	191	2.169	-1.978
	Wonen en Leefomgeving	590	1.482	-892
Verkeer en vervoer		**521**	**13.173**	**-12.652**
	Beheer openbare ruimte	278	12.243	-11.965
	Verkeer en Bereikbaarheid	243	930	-687
Parkeren		**10**	**4.395**	**-4.385**
	Verkeer en Bereikbaarheid	10	4.395	-4.385
Econ. havens en waterwegen		**281**	**189**	**92**
	Verkeer en Bereikbaarheid	281	189	92
Economische ontwikkeling		**7**	**1.181**	**-1.174**
	Economie en Toerisme	3	775	-772
	Ontwikkeling Centrumstad	4	406	-402
Fysieke bedr.infrastructuur		**5.312**	**8.833**	**-3.521**
	Economie en Toerisme	5.312	8.833	-3.521
Bedrijvenloket en -regelingen		**610**	**823**	**-213**
	Economie en Toerisme	375	704	-328
	Ontwikkeling Centrumstad	235	119	116
Economische promotie		**1.799**	**831**	**968**
	Algemene Middelen	1.789	29	1.760
	Economie en Toerisme	2	490	-488
	Ontwikkeling Centrumstad	8	312	-304
Onderwijshuisvesting		**307**	**9.221**	**-8.914**
	Onderwijs en Jeugd	307	9.221	-8.914
Onderw.beleid en leerlingzaken		**5.406**	**7.766**	**-2.361**
	Onderwijs en Jeugd	4.398	6.759	-2.361
	Participatie & werkgelegenheid	1.007	1.007	
Sportbeleid en activering		**674**	**1.791**	**-1.117**
	Sport- en Cultuurbevordering	674	1.791	-1.117
Sportaccomodaties		**2.524**	**6.404**	**-3.881**
	Sport- en Cultuurbevordering	2.524	6.404	-3.881

Cult.presentatie-prod-part		**107**	**7.342**	**-7.236**
	Ontwikkeling Centrumstad	81	6.239	-6.158
	Sport- en Cultuurbevordering	26	1.103	-1.078
Musea		**123**	**1.386**	**-1.263**
	Bestuur & Publieke dienstverl.	3	677	-674
	Ontwikkeling Centrumstad	120	710	-590
Cultureel erfgoed		**32**	**590**	**-558**
	Wonen en Leefomgeving	32	590	-558
Media			**1.840**	**-1.840**
	Ontwikkeling Centrumstad		1.840	-1.840
Openb.groen en openl.recreatie		**570**	**7.145**	**-6.575**
	Beheer openbare ruimte	162	5.889	-5.727
	Bestuur & Publieke dienstverl.	357	382	-25
	Economie en Toerisme	2	314	-312
	Wonen en Leefomgeving	49	561	-512
Samenkracht en burgerparticip		**1.207**	**19.054**	**-17.847**
	Zorg en Welzijn	1.207	19.054	-17.847
Wijkteams		**4**	**2.812**	**-2.808**
	Zorg en Welzijn	4	2.812	-2.808
Inkomensregelingen		**46.874**	**55.424**	**-8.550**
	Participatie & werkgelegenheid	46.874	55.424	-8.550
Begeleide participatie		**111**	**18.910**	**-18.799**
	Participatie & werkgelegenheid	93	17.752	-17.659
	Zorg en Welzijn	18	1.158	-1.140
Arbeidsparticipatie		**600**	**6.540**	**-5.939**
	Participatie & werkgelegenheid	600	6.540	-5.939
Maatwerkvoorzieningen WMO		**39**	**2.819**	**-2.781**
	Zorg en Welzijn	39	2.819	-2.781
Maatw.dienstverlening 18+		**1.775**	**25.761**	**-23.986**
	Participatie & werkgelegenheid		949	-949
	Zorg en Welzijn	1.775	24.812	-23.037
Maatw.dienstverlening 18-			**28.455**	**-28.455**
	Zorg en Welzijn		28.455	-28.455
Geëscaleerde zorg 18+		**2.565**	**57.142**	**-54.577**
	Zorg en Welzijn	2.565	57.142	-54.577
Geëscaleerde zorg 18-		**2.169**	**5.999**	**-3.830**
	Zorg en Welzijn	2.169	5.999	-3.830

Volksgezondheid		**619**	**6.475**	**-5.856**
	Zorg en Welzijn	619	6.475	-5.856
Riolering		**9.070**	**7.015**	**2.056**
	Beheer openbare ruimte	9.070	7.015	2.056
Afval		**9.621**	**8.493**	**1.128**
	Beheer openbare ruimte	9.621	8.493	1.128
Milieubeheer		**174**	**953**	**-779**
	Wonen en Leefomgeving	174	953	-779
Begraafplaatsen-crematoria		**330**	**529**	**-199**
	Beheer openbare ruimte	328	492	-164
	Bestuur & Publieke dienstverl.	2	37	-35
Ruimtelijke ordening		**3**	**1.166**	**-1.164**
	Ontwikkeling Centrumstad		243	-243
	Wonen en Leefomgeving	2	923	-921
Grondexpl.niet bedr.terrein		**11.879**	**13.332**	**-1.453**
	Ontwikkeling Centrumstad	5.305	5.305	
	Wonen en Leefomgeving	6.574	8.027	-1.453
Wonen en bouwen		**5.877**	**8.031**	**-2.153**
	Algemene Middelen	519	519	
	Beheer openbare ruimte	2.010	1.292	717
	Ontwikkeling Centrumstad	25	488	-464
	Wonen en Leefomgeving	3.324	5.731	-2.406
Eindtotaal		**402.114**	**425.771**	**-23.656**

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Op het moment van drukken van dit boekwerk, hadden wij de verklaring van de accountant nog niet ontvangen.